

मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र

(नेपाली, मैथिली, भोजपुरी, थारु, तामाङ, नेपाल, मगर,
राई/बान्तवा, गुरुङ, लिम्बु र शेर्पा भाषा)



अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

पो.ब.नं. २७२६, स्यूचाटार, कलङ्की

फोन ४२७८७७० फ्याक्स ४२७०५५१

मानवअधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्र (नेपाली भाषा)

सम्पादन/संयोजन
नरनाथ लुईटेल
देवी बाँस्कोटा



अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

कलंकी, स्युचाटार- पोष्टबक्स नं २७२६

फोन नं. २७०७७०/२७८७७०

फ्याक्स नं २७०५५१

मानवअधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्र
(नेपाली भाषा)

पहिलो संस्करण : ०५४ चैत

संख्या : २० हजार

प्रकाशक : अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

सर्वाधिकार : इन्सेकमा सुरक्षित

मूल्य : १०।-

मुद्रक :

फुलचोकी बुक्स एण्ड स्टेशनर्सका लागि
क्वालिटी प्रिन्टर्स

भूमिका

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) ग्रामीण जनसमुदायका बीचमा मानवअधिकार शिक्षा र सचेतनता अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा जुटेको एउटा मानवअधिकार संस्था हो। गाउँको अभावग्रस्त जीवनसंग संघर्ष गर्दै बाँचिरहेका ग्रामीण जनताको चेतनालाई उन्नत नबनाएसम्म मानवअधिकारको संरक्षण एवं विकास हुन सक्दैन। यो काम सचेत र संगठित प्रयत्नले मात्रै सम्भव छ भन्ने अवधारणामा इन्सेक कटिबद्ध छ र आफ्ना सबै क्रियाकलापहरू यसैतर्फ केन्द्रित गरेको छ।

मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र जारी भएको ५० वर्ष लाग्यो। यो घोषणापत्रलाई इन्सेक आफ्नो मार्गदर्शक मान्दछ। “मानव परिवारका सबै सदस्यहरूको अन्तरनिहीत मर्यादा तथा समान र हरण गर्ने नसकिने अधिकारहरूको मान्यता नै स्वतन्त्रता, न्याय र शान्तिको आधार भएकोले” भनी प्रस्तावनाको थालनीमा उल्लेख गरेर संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाद्वारा सन् १९४८ डिसेम्बर १० तदनुसार वि.सं. २००४ साल मंसिर २५ गते यो घोषणापत्र पारित भएको थियो। जनताको लागि आर्जन गरिएको यो घोषणापत्र मानव

जातिकै लागि अमूल्य सम्पत्तिका रूपमा रहेको छ। नेपाल यो घोषणापत्रको पक्ष राष्ट्र हो अर्थात् नेपालले पनि यसको कार्यान्वयन प्रति आफ्नो प्रतिवद्धता जाहेर गरेको छ।

बिगत वर्षहरूमा मानव अधिकार घोषणा पत्रको के कस्तो सार्थकता रह्यो भनेर विश्व स्तरमै यसको समीक्षा र मूल्यांकन गर्न थालिएको छ। यसै क्रममा इन्सेकले पनि जनस्तरमा चेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले घोषणापत्रको व्यापक प्रचार प्रसार गर्ने विशेष कार्यक्रम तय गरेको छ। उक्त कार्यक्रम मार्फत् ग्रामीण तहका जनसमुदाय बीच छलफल गराउने, मानवअधिकार घोषणापत्रले प्रदान गरेका अधिकारहरू जनताको दैनिक व्यवहारमा के कति सार्थक रहन सकेका छन् भनेर पहिचान गर्ने, कार्यान्वयनको तहमा रहेका बाधा र अड्चनहरू पहिल्याउने, तिनीहरूलाई हटाउनका निम्ति राज्य तथा जनस्तरबाट के कस्तो पहल एवं प्रयत्न हुनु पर्दछ भनेर निचोडमा पुग्न सहयोग पुऱ्याउने छ। यसले घोषणा पत्रको प्रचार प्रसारका साथै व्यवहारिक कार्यान्वयनमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने छ भन्ने विश्वास हामीले लिएका छौं। जनता सार्वभौम सत्ता सम्पन्न भए पनि सचेतनताको अभावमा आफ्नो अधिकारको रक्षा गर्न सक्दैनन्। आफ्ना हक अधिकार बारे सचेत र संगठित हुन यस किसिमको प्रयत्न फलदायी हुने आशा गरिएको छ।

यो वर्ष इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष पनि हो। घोषणा पत्रको ५० औं वर्ष र इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष प्रवेशको अवसर पारेर इन्सेकले नेपालमा प्रचलित लिम्बु, राई, तामाङ, गुरुङ, मगर, नेपालभाषा, अवधि, राजवंशी, भोजपुरी, मैथिली, शेर्पा र थारू जाति जनजातिका बाह्रवटा मातृभाषाहरूमा घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी यो रूपमा प्रकाशित गरेको छ। यस अतिरिक्त नेपाली र अंग्रेजी भाषामा पनि छुट्टाछुट्टै संस्करणहरू रहेका छन्। यसै क्रममा तयार गरिएको यो नेपाली भाषामा अनुदित मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र हो। यसमा समावेश भएको अनुदित सामाग्री यस अघि इन्सेकद्वारा प्रकाशित “मानवअधिकार घोषणापत्र १९४८ सचित्र पुस्तक” बाट जस्ताको तस्तै लिइएको छ। बुझ्न सजिलो होस् भनेर घोषणापत्रको आधिकारिक पाठको भाषा शैलीलाई कट्टर भएर पछ्याइएको छैन। “गर्ने छन्”, “हुनेछन्” आदिका सट्टा “गर्नु पर्छ”, “हुनुपर्छ” पनि लेखिएको छ। पुस्तक प्रकाशनको निम्ति संयोजन तथा सम्पादन गर्ने देवी बाँस्कोटा, नरनाथ लुइँटेल एवं कम्प्युटर टाइप सेटिङ गर्ने गीता माली पनि धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ।

०५४ चैत

सुशील प्याकुरेल

अध्यक्ष

मानवअधिकारको घोषणा पत्र
१० डिसेम्बर १९४८ तदनुसार वि.सं. २००५ साल
मंसिर २५ गते संयुक्त राष्ट्र संघको
साधारण सभाको निर्णय संख्या २१७ क (३) द्वारा
पारित तथा घोषित

प्रस्तावना

मानव परिवारका सबै सदस्यहरूको आत्मसम्मान तथा उनीहरूले पाउनु पर्ने, पन्छाउने नमिल्ने बराबरीको अधिकारलाई मान्यता दिनु नै स्वतन्त्रता, न्याय र शान्तिको जग बलियो पार्नु हो। त्यसैले,

मानवअधिकार प्रति अवहेलना तथा अनादर गरिएकोले नै जंगली व्यवहार हुन गई मानव जातिको मर्ममा चोट पुगेको छ। मानव जातिले धर्म मान्न, बोल्न लेख्न पाउनु पर्छ तथा डर र अभावबाट मुक्ति पाउनु पर्छ भन्ने सर्वसाधारण जनताको इच्छा छ। त्यसैले,

मानिसले अतिचार र दमनलाई पन्छाउने अरू बाटा नपाएर विद्रोह गर्नु नै अन्तिम उपाय हो भन्ने नठानुन्। त्यसो भन्ने हो भने मानवअधिकारहरूको कानूनी शासनद्वारा रेखदेख हुनु जरूरी छ। त्यसैले,

राष्ट्रका बीच मित्रता बढाउनु पर्ने भएकोले,
हामी संयुक्त राष्ट्रसंघका जनता मानव जातिका

मौलिक अधिकारहरू र मानवको आत्मसम्मानको कदर गर्दै नर-नारीहरूका समान अधिकारहरूप्रति विश्वास छ भन्ने कुरा पुनः दोहोर्‍याउँछौं। हामीले बढी स्वतन्त्रताका आधारमा सामाजिक प्रगति गर्ने र जीवनको स्तर बढाउने निश्चय गरेका छौं। त्यसैले,

संयुक्त राष्ट्र संघका सदस्य देशहरूले यस घोषणाको सहयोगमा मानवअधिकारहरू र मौलिक स्वतन्त्रताहरूप्रति विश्वव्यापी सम्मान वृद्धि गर्ने र त्यसको पालना गर्ने प्रतिज्ञा गरेका छन्। त्यसैले,

त्यस्तो प्रतिज्ञा पूरा गर्नका लागि तल लेखिएका अधिकार र स्वतन्त्रताहरू बारे साभा समझदारी र जानकारी राख्नु अति जरूरी भएकोले,

सदस्यहरू र ती राष्ट्रहरूका नियन्त्रणमा रहेका प्रादेशिक खण्डका जनतामा समेत ती अधिकार र स्वतन्त्रताहरूका विश्वव्यापी र प्रभावशाली मान्यता दिइनु पर्दछ। त्यसका लागि हरेक व्यक्ति र समाजको हर अंगले यस घोषणालाई सधैं मनमा राखी राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रगतिशील पाइलाहरूद्वारा यसको श्रद्धा बढाउन प्रयत्न गर्नु पर्छ। यही हेतुले यो साधारण सभा मानवअधिकारको यो विश्वव्यापी घोषणालाई सबै जनता र राष्ट्रका निम्ति एउटा साभा मापदण्डका रूपमा घोषणा गर्दछ।



सबै मान्छे जन्मजात स्वतन्त्र र फुक्का हुन्छ। सबैको समान अधिकार र समान महत्व छ। त्यसकारण सबैले एक आपसमा आफन्तको व्यवहार गर्नु पर्छ।



जाति, वर्ण, लिङ्ग, भाषा, धर्म, राजनैतिक, सामाजिक वा अरू कुनै मर्यादाको आधारमा भेदभाव नगरी प्रत्येक व्यक्तिसंग यस घोषणामा उल्लेखित अधिकार र स्वतन्त्रताको हक छ। यस बाहेक स्वतन्त्र वा परतन्त्र जस्तो सुकै देश होस् त्यहाँका नागरिकहरूलाई राजनैतिक, क्षेत्रीय वा अन्तर्राष्ट्रिय स्थितिको आधारमा भेदभाव गरिनु हुन्न।



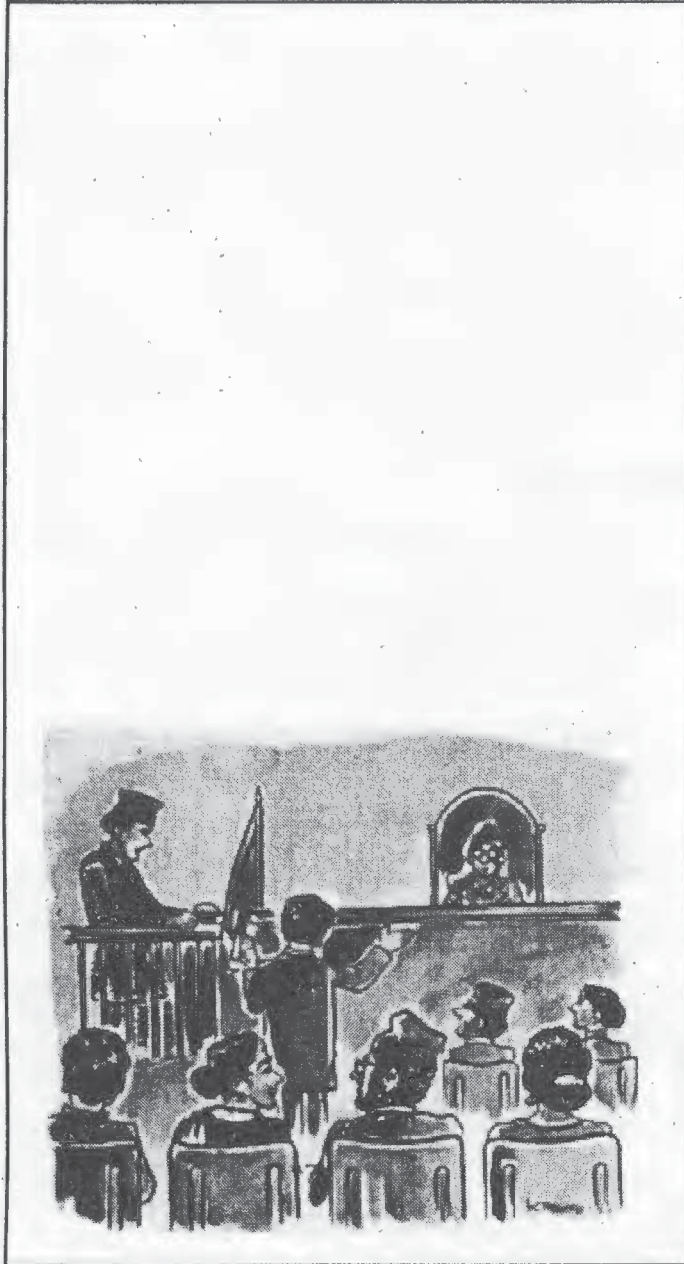
प्रत्येक व्यक्तिलाई व्यक्तिगत स्वतन्त्रता र
आत्म सुरक्षाको अधिकार छ।



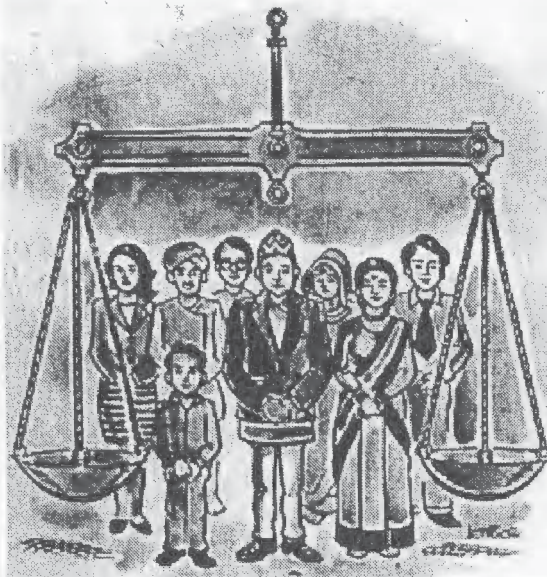
बाँधा वा दास बनाई कसैलाई पनि
राखिनु हुन्न। दासत्व र दास दासीको
व्यापार कुनै पनि रूपमा गर्न मनाही
गरिएको छ।



कुनै पनि व्यक्तिलाई शारीरिक यातना दिइनु हुन्न। निर्दयी, अमानवीय वा अपमान र वेइज्जतीपूर्ण व्यवहार वा सजाय दिन पाईदैन।



कानूनको दृष्टिमा प्रत्येक व्यक्ति,
व्यक्तिका रूपमा सम्मानित हुन पाउनु
पर्छ।



कानूनका दृष्टिमा सबै मानिस बराबर छन् र विना भेदभाव कानूनको भोग चलन सबैले एकैनासले गर्न पाउनु पर्छ। यस घोषणालाई कसैले उल्लंघन गर्‍यो भने पीडित पक्षले कानूनी संरक्षण पाउनु पर्छ। भेदभावको विरुद्ध संरक्षणको अधिकार सबैलाई हुनु पर्छ।



संविधान वा कानूनद्वारा दिइएका मौलिक अधिकारहरू भंग गरिनु हुन्न। यदि कसैको मौलिक अधिकार भङ्ग भयो भने अदालत गएर उजुरी गर्न पाइन्छ। अदालतको ढोका सबैका निम्ति खुल्ला हुन्छ।



कसैलाई पनि मनोमानी ढंगले देश
निकाला गर्नु, गिरफ्तार गर्नु, कैद वा
नजरबन्द गर्नु मानवअधिकारको
उल्लंघन गर्नु हो।



व्यक्ति उपर लगाइएको फौजदारी आरोपका विरुद्ध उसको अधिकार र दायित्व छानवीन गरिनु पर्छ। उसले स्वतन्त्र र न्याययुक्त अदालतबाट सुनुवाईको हक पाउन पर्छ।

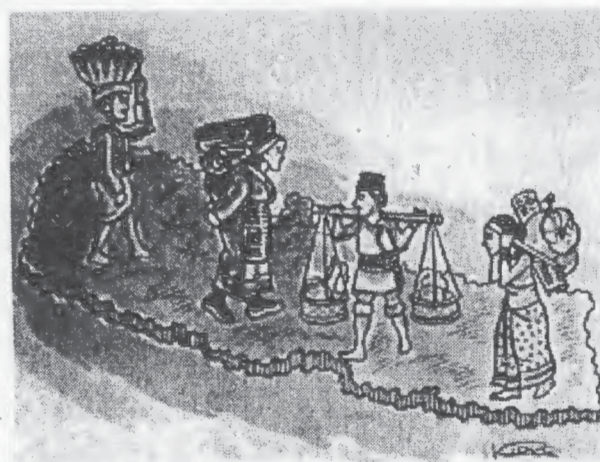


बचाउको निमित्त सबै आवश्यक सुविधाहरू दिइएको खुला अदालतले कानून अनुसार अपराधी नठहर्‍याउन्जेल दण्डनीय अपराधको आरोप लागेको कुनै पनि व्यक्तिलाई निरपराध मानिन्छ।

कुनै व्यक्तिले गरे वा नगरेको कुनै काम उक्त समयमा रहेको राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय कानून अन्तरगत अपराध मानिंदैन भने त्यस्तो काम गरे वापत कुनै पनि व्यक्तिलाई दोषी ठहराइनु हुन्न। कुनै पनि व्यक्तिलाई अपराध गरे वापत उक्त समयमा दिन सकिने भन्दा बढी सजाय दिन पाइंदैन।



कुनै पनि व्यक्तिको गोप्यता, परिवार, घर वा पत्र व्यवहारमाथि मनोमानी हस्तक्षेप गरिनु हुन्न। कसैको सम्मान तथा ख्यातिमाथि चोट पुऱ्याइनु हुन्न। त्यस्तो हस्तक्षेप वा चोटका विरूद्ध प्रत्येक व्यक्तिसंग कानूनी संरक्षणको अधिकार छ।



प्रत्येक व्यक्तिलाई आफ्नो देशको
सीमाना भित्र स्वतन्त्रतापूर्वक डुलफिर
गर्ने वा बसोबास गर्ने अधिकार छ।

प्रत्येक व्यक्तिलाई आफ्नो देश वा अरू
कुनै पनि देश छोड्ने र आफ्नै देशमा
फर्की आउने पूर्ण अधिकार छ।



कुनै पनि व्यक्तिलाई लगाइएको
अभियोगबाट उम्किन अरू देशमा शरण
लिने र शरण खोज्ने अधिकार छ।
शरणको मरण गर्न पाइदैन।

संयुक्त राष्ट्र संघको उद्देश्य र सिद्धान्त
विपरितका कार्यहरू वा अराजनैतिक
अपराधहरूको अभियोगका सम्बन्धमा
भने यो अधिकारको प्रयोग गर्न पाइदैन।



प्रत्येक व्यक्तिलाई उसले बसोबास गरिरहेको देशको नागरिकता प्राप्त गर्ने अधिकार छ ।

कुनै पनि व्यक्तिलाई मनोमानी ढंगले नागरिकताबाट वन्चित गरिनु हुन्न । नागरिकता परिवर्तन गर्ने अधिकारलाई इन्कार गर्न पाइन्न ।



जाति, राष्ट्रियता वा धर्मको भेदभाव विना उमेर पुगेका स्त्री, पुरुषहरूलाई राजीखुसीले विहे गर्ने र परिवार स्थापना गर्ने अधिकार छ। विहेको विषय, वैवाहिक जीवन तथा छोडपत्र गर्ने काममा समेत महिला पुरुषको समान अधिकार हुनु पर्छ।

विहेको इच्छा गर्ने स्त्री र पुरुष बीच उनीहरूको पूर्ण सहमतिबाट मात्र विहे हुनु पर्छ। उनीहरूको ठहर उपर कसैको दखल हुनु हुँदैन।

समाजको स्वाभाविक, सामूहिक र आधारभूत एकाई परिवार हो। समाज र राज्यद्वारा संरक्षण पाउने अधिकार प्रत्येक परिवारसंग हुन्छ।



प्रत्येक व्यक्तिलाई एकलै वा अरूसंग
मिलेर सम्पत्ति कमाउने र राख्न पाउने
अधिकार छ ।

कुनै पनि व्यक्तिको सम्पत्ति मनोमानी
ढंगबाट राज्य वा सरकारले हरण गर्न वा
खोस्न पाउँदैन ।



प्रत्येक व्यक्तिले विचार, मत र धार्मिक स्वतन्त्रताको अधिकार पाउनु पर्छ। धर्म वा मत बदल्ने स्वतन्त्रता जो सुकैले पाउनु पर्छ। सार्वजनिक वा व्यक्तिगत रूपमा, एकलै वा समूहमा आफ्नो धर्म वा मत शिक्षा, आचरण, पूजा र पालनाद्वारा प्रकट गर्ने स्वतन्त्रता पनि सबैले पाउनु पर्छ।



प्रत्येक व्यक्तिले आफ्नो विचार बोलेर,
लेखेर वा छपाएर खुलस्त पार्न पाउनु
पर्छ। चित्तले खाएको मत लिने, विना
रोकटोक कुनै माध्यमद्वारा मत पाउन
खोज्ने र प्रसार गर्ने अधिकार सबैलाई
छ। त्यस काममा कसैले दखल गर्न
पाउँदैन।



शान्तिपूर्ण तरिकाले सभा गर्ने तथा संस्था
खोल्ने अधिकार प्रत्येक व्यक्तिले पाउनु
पर्छ।

कुनै पनि संस्थाको सदस्य बन्नका लागि
कसैलाई पनि कर गर्न पाइँदैन।



देशको शासन अंगमा स्वतन्त्र चुनावबाट
छानिएर भाग लिने अधिकार प्रत्येक
व्यक्तिलाई छ ।

प्रत्येक व्यक्तिसंग आफ्नो योग्यता
अनुसार देशको सरकारी जागीर खान
पाउने हक हुन्छ ।

सरकार वा शासन सत्ताको जग जनताको
इच्छा नै हुनु पर्दछ । त्यस्तो इच्छा
सर्वव्यापी समान मताधिकारद्वारा समय
समयमा हुने निष्पक्ष चुनाव मार्फत
अभिव्यक्त गरिनु पर्दछ । त्यस्तो चुनाव
गोप्य र स्वतन्त्र मतदानद्वारा गरिनु
पर्दछ ।



समाजको सदस्यको हैसियतले प्रत्येक व्यक्तिको सामाजिक सुरक्षा हुनु पर्छ। सरकारले आफ्नो गच्छे अनुसार प्रत्येक व्यक्तिलाई आत्मसम्मान र व्यक्तित्वको स्वतन्त्र विकासका निम्ति चाहिने आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक सहयोग दिनु पर्दछ।

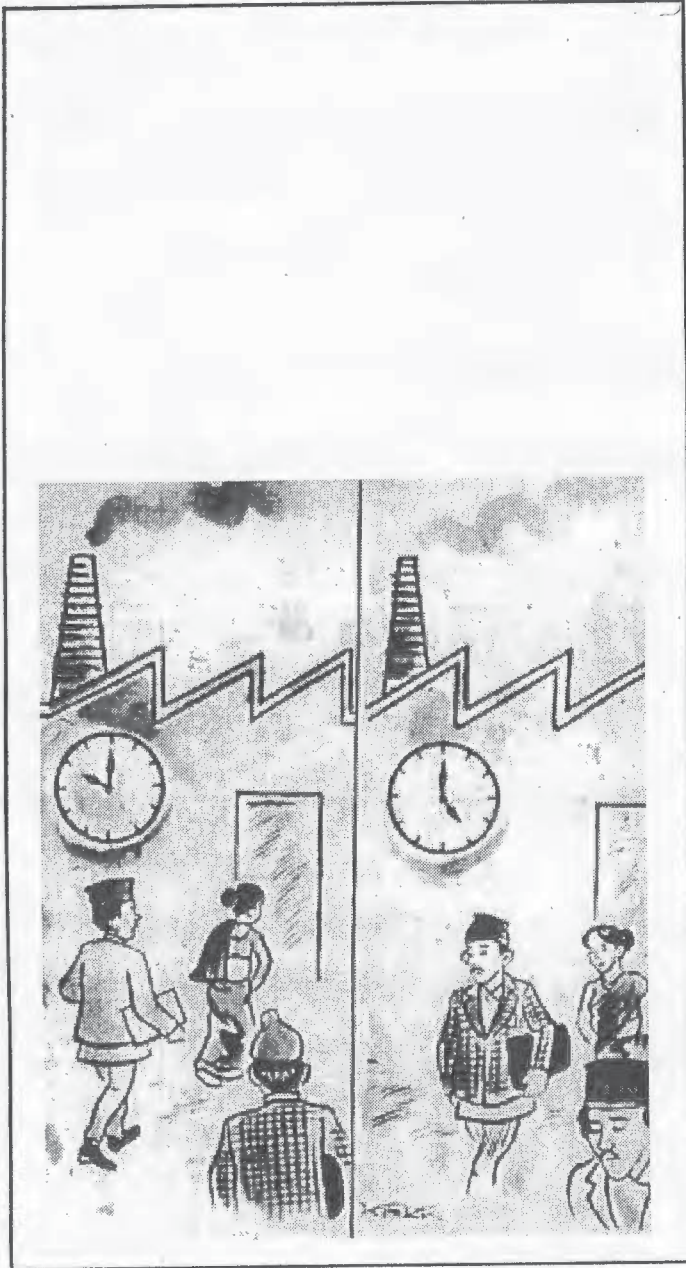


प्रत्येक व्यक्तिले काम गर्ने, आफ्नै इच्छा बमोजिम नोकरी रोज्ने उचित र अनुकूल परिस्थिति पाउनु पर्छ। बेरोजगारीबाट मुक्त हुन पाउनु सबैको अधिकार हो।

प्रत्येक व्यक्तिले विना भेदभाव समान कामका लागि समान ज्याला पाउनु पर्दछ।

काम गर्ने प्रत्येक व्यक्ति र उसको परिवारका लागि आवश्यक जीविकाको बन्दोवस्त हुनु पर्छ। उसका निम्ति उचित र अनुकूल पारिश्रमिक तथा अन्य प्रकारको सामाजिक संरक्षणको व्यवस्था हुनु पर्छ।

प्रत्येक व्यक्तिले आफ्नो हितको रक्षाका निम्ति ट्रेडयूनियनको स्थापना गर्न वा त्यसमा संगठित हुन पाउनु पर्छ।

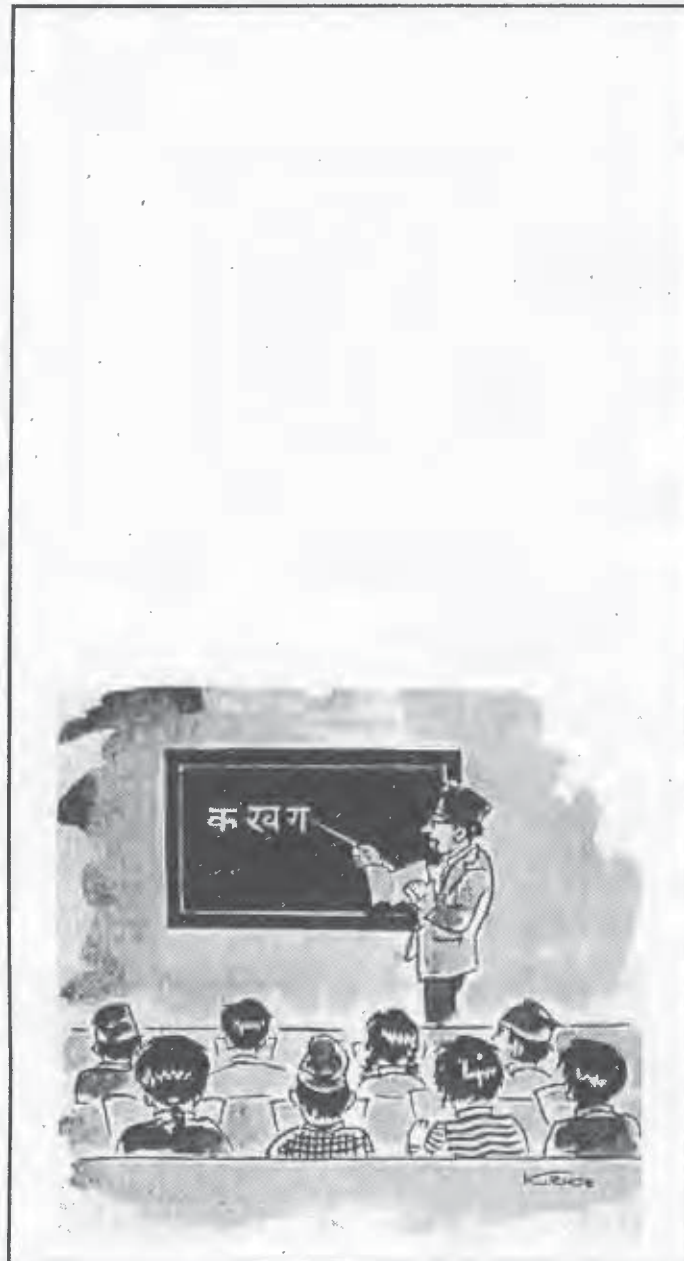


तोकिए बमोजिमको समयभित्र काम गर्ने
प्रत्येक व्यक्तिले वेतन सहितको विदा र
आरामको मौका पाउनु पर्छ।



प्रत्येक व्यक्ति र उसको परिवारलाई स्वास्थ्य लगायत सबै सुविधा प्राप्त हुनु पर्छ। यसमा खाना, कपडा, घर तथा औषधोपचारका सुविधाहरू र आवश्यक सामाजिक सेवाहरू पनि पर्दछन्। विरामी, असमर्थता, विधवा भएर असहाय हुनु परेको स्थिति, बुढेसकाल वा शक्ति बाहिरको अरू कुनै परिस्थितिमा साधनको अभाव भएमा प्रत्येक व्यक्तिले सुरक्षा पाउनु पर्दछ।

मातृकाल वा बाल्यावस्थामा रहेका प्रत्येक व्यक्तिलाई विशेष हेरचाह, सहायता प्राप्त हुनु पर्दछ। विवाहिता र अविवाहिता दुबै किसिमका आमाबाट जन्मेका बालकले समान सामाजिक संरक्षणको भोग चलन गर्न पाउनु पर्दछ।



प्रत्येक व्यक्तिले शिक्षा आर्जन गर्न पाउनु पर्दछ। शिक्षा कमसेकम प्रारम्भिक अवस्थामा निःशुल्क हुनु पर्दछ। प्रारम्भिक शिक्षा अनिवार्य र प्राविधिक व्यवसायिक शिक्षा सर्वसुलभ हुनु पर्दछ। उच्चस्तरको शिक्षा योग्यताको आधारमा सबैले समान रूपले पाउनु पर्दछ।

मानिसको व्यक्तित्वको पूर्ण विकास र मानवअधिकार तथा स्वतन्त्रतालाई बलियो पार्ने गरी शिक्षाको प्रसार गरिनु पर्छ। शिक्षा राष्ट्र, जाति र धार्मिक समूहहरू बीच आपसी सदभावना, सहनशीलता र मित्रताको विकास गर्दै शान्ति कायम गर्नका लागि संयुक्त राष्ट्र संघका प्रयत्नहरूलाई अघि बढाउने किसिमको हुनु पर्छ।

छोरा छोरीलाई दिइने शिक्षाको छनौट गर्ने पहिलो अधिकार आमा बाबुको हुनु पर्छ।



प्रत्येक व्यक्तिलाई स्वतन्त्रतापूर्वक
समाजको सांस्कृतिक जीवनमा भाग
लिने, कलाहरूको आनन्द लिने तथा
विज्ञानले दिएका सुविधाहरूको भोग
चलन गर्ने अधिकार छ।

प्रत्येक व्यक्तिले उसले श्रृजना गरेको
कुनै वैज्ञानिक, साहित्यिक वा कलात्मक
कृतिबाट आउने नैतिक र भौतिक
लाभहरूको संरक्षण गर्न पाउनु पर्छ।



यस घोषणा पत्रमा उल्लेख गरिएका
अधिकार र स्वतन्त्रताहरू पूर्ण रूपले
प्राप्त गर्नका लागि प्रत्येक व्यक्तिले
सामाजिक र अन्तर्राष्ट्रिय व्यवस्थाको
सहायता लिन पाउन पर्छ।



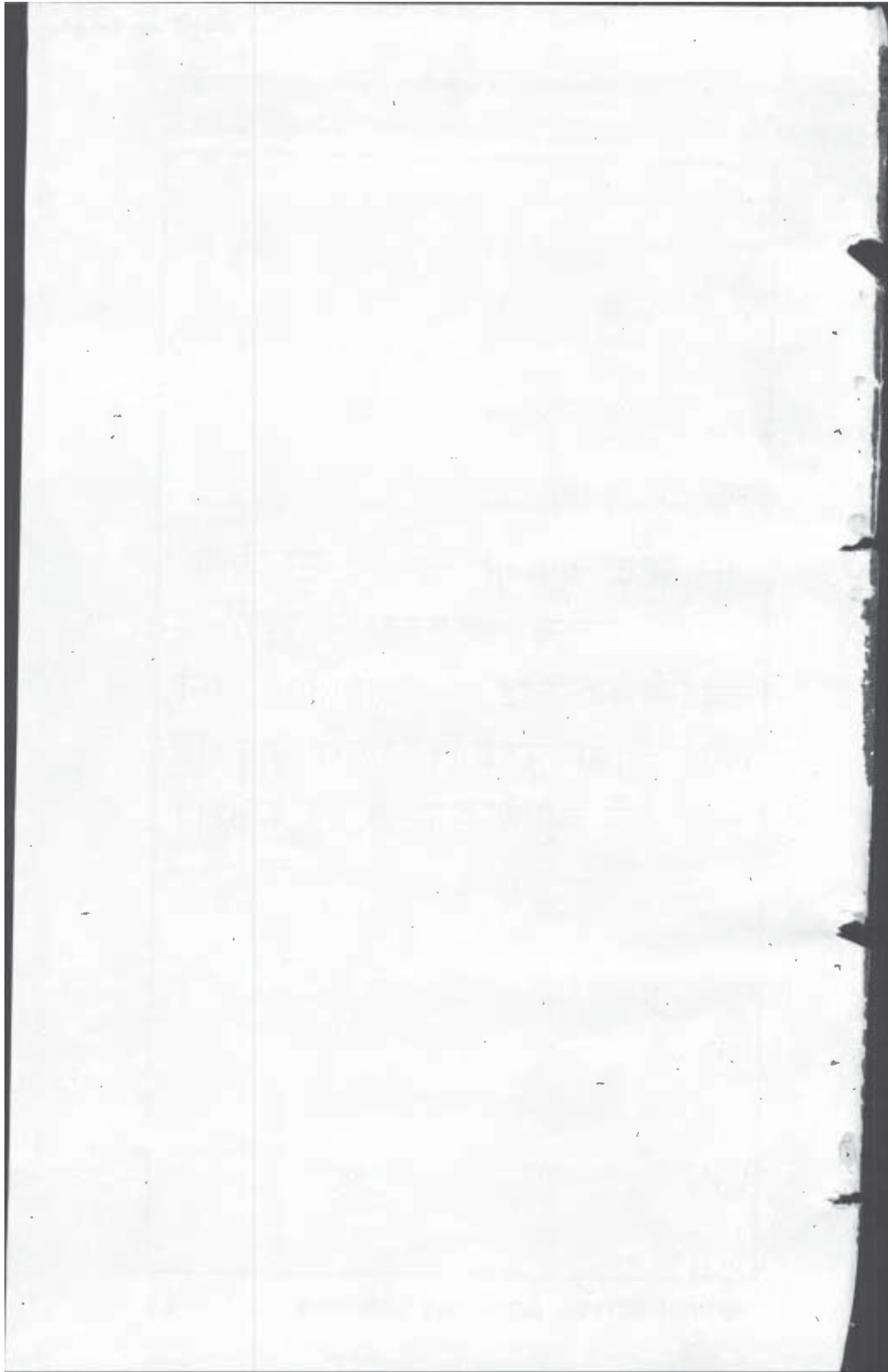
प्रत्येक व्यक्तिको समाजप्रतिका कर्तव्यहरू छन्। त्यस्ता कर्तव्यहरू भित्र रहेर मात्र व्यक्तिको स्वतन्त्र र पूर्ण विकास सम्भव हुन्छ।

आफ्नो अधिकार र स्वतन्त्रताको उपयोग गर्दा प्रत्येक व्यक्तिले अरूको अधिकार र स्वतन्त्रताप्रति पनि आदर र सद्भाव राख्नु पर्छ। प्रजातान्त्रिक समाजका नैतिकता, सार्वजनिक सुव्यवस्था र सर्वसाधारणका कल्याणका कुराहरू पाउनका लागि सबैले कानूनद्वारा तोकिएको सीमाभित्र रहनु पर्दछ।

यी अधिकार र स्वतन्त्रताहरूको संयुक्त राष्ट्र संघको सिद्धान्त र उद्देश्य विपरीत कुनै हालतमा दुरुपयोग गर्न पाइदैन।



कुनै राष्ट्र, वर्ग वा व्यक्तिले यस घोषणा पत्रमा उल्लेख गरिएका अधिकार र स्वतन्त्रताहरूलाई कुठाराघात गर्ने उद्देश्यले वा त्यस्तो किसिमको काम गर्न पाउने गरी यसको व्याख्या गर्न पाउँदैन।



मानव अधिकारक विश्वव्यापी घोषणा (मैथिली भाषा)

भाषा अनुवाद
दुनराज शर्मा पन्थी

सम्पादन/संयोजन
नरनाथ लुईटेल
देवी बाँस्कोटा



अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

कलंकी, स्युचाटार- पोष्टबक्स नं २७२६

फोन नं. २७०७७०/२७८७७०

फ्याक्स नं २७०५५१

मानव अधिकारक विश्वव्यापी घोषणा
(मैथिली भाषा)

पहिलो संस्करण : ०५४ चैत

संख्या : ५ हजार

प्रकाशक : अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

सर्वाधिकार : इन्सेकमा सुरक्षित

मूल्य : १०।-

मुद्रक :

फुलचोकी बुक्स एण्ड स्टेशनर्सका लागि
क्वालिटी प्रिन्टर्स

भूमिका

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) ग्रामीण जनसमुदायका बीचमा मानवअधिकार शिक्षा र सचेतनता अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा जुटेको एउटा मानवअधिकार संस्था हो। गाउँको अभावग्रस्त जीवनसंग संघर्ष गर्दै बाँचिरहेका ग्रामीण जनताको चेतनालाई उन्नत नबनाएसम्म मानवअधिकारको संरक्षण एवं विकास हुन सक्दैन। यो काम सचेत र संगठित प्रयत्नले मात्रै सम्भव छ भन्ने अवधारणामा इन्सेक कटिबद्ध छ र आफ्ना सबै क्रियाकलापहरू यसैतर्फ केन्द्रित गरेको छ।

मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र जारी भएको ५० वर्ष लाग्यो। यो घोषणापत्रलाई इन्सेक आफ्नो मार्गदर्शक मान्दछ। “मानव परिवारका सबै सदस्यहरूको अन्तरनिहीत मर्यादा तथा समानता हरण गर्ने नसकिने अधिकारहरूको मान्यता नै स्वतन्त्रता, न्याय र शान्तिको आधार भएकोले” भनी प्रस्तावनाको थालनीमा उल्लेख गरेर संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाद्वारा सन् १९४८ डिसेम्बर १० तदनुसार वि.सं. २००४ साल मंसिर २५ गते यो घोषणापत्र पारित भएको थियो। जनताको लागि आर्जन गरिएको यो घोषणापत्र मानव

जातिकै लागि अमूल्य सम्पत्तिका रूपमा रहेको छ। नेपाल यो घोषणापत्रको पक्ष राष्ट्र हो अर्थात् नेपालले पनि यसको कार्यान्वयन प्रति आफ्नो प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ।

बिगत वर्षहरूमा मानव अधिकार घोषणा पत्रको के कस्तो सार्थकता रह्यो भनेर विश्व स्तरमै यसको समीक्षा र मूल्यांकन गर्न थालिएको छ। यसै क्रममा इन्सेकले पनि जनस्तरमा चेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले घोषणापत्रको व्यापक प्रचार प्रसार गर्ने विशेष कार्यक्रम तय गरेको छ। उक्त कार्यक्रम मार्फत् ग्रामीण तहका जनसमुदाय बीच छलफल गराउने, मानवअधिकार घोषणापत्रले प्रदान गरेका अधिकारहरू जनताको दैनिक व्यवहारमा के कति सार्थक रहन सकेका छन् भनेर पहिचान गर्ने, कार्यान्वयनको तहमा रहेका बाधा र अड्चनहरू पहिल्याउने, तिनीहरूलाई हटाउनका निम्ति राज्य तथा जनस्तरबाट के कस्तो पहल एवं प्रयत्न हुनु पर्दछ भनेर निचोडमा पुग्न सहयोग पुऱ्याउने छ। यसले घोषणा पत्रको प्रचार प्रसारका साथै व्यवहारिक कार्यान्वयनमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने छ भन्ने विश्वास हामीले लिएका छौं। जनता सार्वभौम सत्ता सम्पन्न भए पनि सचेतनताको अभावमा आफ्नो अधिकारको रक्षा गर्न सक्दैनन्। आफ्ना हक अधिकार बारे सचेत र संगठित हुन यस किसिमको प्रयत्न फलदायी हुने आशा गरिएको छ।

यो वर्ष इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष पनि हो। घोषणा पत्रको ५० औं वर्ष र इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष प्रवेशको अवसर पारेर इन्सेकले नेपालमा प्रचलित लिम्बु, राई, तामाङ, गुरुङ, मगर, नेपालभाषा, अवधि, राजवंशी, भोजपुरी, मैथिली, शेर्पा र थारू जाति जनजातिका बाह्रवटा मातृभाषाहरूमा घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी यो रूपमा प्रकाशित गरेको छ। यस अतिरिक्त नेपाली र अंग्रेजी भाषामा पनि छुट्टाछुट्टै संस्करणहरू रहेका छन्। यसै क्रममा तयार गरिएको यो मैथिली भाषामा अनुदित मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र हो। यो घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी सहयोग पुऱ्याउनु हुने ढुनराज शर्मा पन्थी र जाति जनजाति अनुरूप चित्र परिमार्जन गर्ने नवराज भट्टलाई म हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। साथै पुस्तक प्रकाशनको निम्ति संयोजन तथा सम्पादन गर्ने देवी वाँस्कोटा, नरनाथ लुईटेल एवं कम्प्युटर टाइप सेटिङ गर्ने गीता माली पनि धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ।

०५४ चैत

सुशील प्याकुरेल

अध्यक्ष

मानव अधिकारक विश्वव्यापी घोषणा
सन् १९४८, १० दिसम्बरक दिन संयुक्त राष्ट्र संघक
महासभाक
निर्णय संख्या २१७ (III) द्वारा पारित तथा घोषित ।

प्रस्तावना

मानव परिवारक प्रत्येक सदस्यक अन्तर्निहित मर्यादा, सम्मान तथा अनिवार्य अनुपेक्षणीय समानताक अधिकारक मान्यता मात्रेटा स्वतन्त्रता, न्याय एवं शान्तिक आधार थिक ।

तैं,

मानव अधिकारक प्रति अवहेलना तथा अनादरक परिणाम सँ अशिष्ट व्यवहार सभ उत्पन्न भ' मानव जातिक मर्मके ठेस पहुँचवाक कारणेँ मानव जातिक धार्मिक आ वाक स्वतन्त्रताक संगहि भय तथा अभाव सँ छुटकरा भेटवाक चाही, से सर्वसाधारण जनताक प्रबल आकांक्षा थिक ।

तैं,

अत्याचार आ दमनक विरुद्ध आन कोनो उपाय नहि अपना' विद्रोह करब अन्तिम उपाय अछि से मनुष्य नहि सोचए एहि वास्ते मानव अधिकारक कानूनद्वारा संरक्षित होयव अत्यावश्यक अछि ।

तैं,

विभिन्न राष्ट्रक बीचमे मैत्रीपूर्ण सम्बन्धक अभिवृद्धि करब अति आवश्यक अछि ।

तैं,

संयुक्त राष्ट्रक जनताद्वारा मूल मानवाधिकार, मानवक प्रतिष्ठा आ मूल्य तथा स्त्री-पुरुष सभक समान अधिकारक संगहिं सामाजिक प्रगति एवं जीवनक स्तर स्वतन्त्र रूपें सम्बन्धन कयल जेवाक प्रति विश्वास व्यक्त कयल गेल अछि ।

तैं,

सदस्य राष्ट्र सभ ई प्रतिज्ञा केलक अछि जे संयुक्त राष्ट्र संघक सहयोग सँ मूल मानवाधिकार आ मौलिक स्वतन्त्रता सभक प्रति विश्वव्यापी सम्मानक सम्बर्द्धन कयल जायत ।

तैं,

ई प्रतिज्ञा पुरा करवाक लेल एहि अधिकार आ स्वतन्त्रता सभक सम्बन्धमे साभा समझदारीक जानकारी राखव अत्यन्त आवश्यक अछि ।

एहि कारण सँ,

सदस्य राष्ट्र सभ आ ओहि राष्ट्र सभक नियन्त्रणमे रहल प्रादेशिक खण्डक जनतासभमे सेहो एहि अधिकार आ स्वतन्त्राक विश्वव्यापी आ प्रभावशाली मान्यता प्राप्त करवाक हेतु प्रत्येक व्यक्ति आ समाजक प्रत्येक अंगके एहि घोषणाके मोनमे राखि राष्ट्रिय आ अन्तर्राष्ट्रिय स्तरपर उपदेश आ शिक्षाद्वारा श्रद्धा वढयावाक प्रयत्न कयल जाय से, महासभा मानव अधिकारक विश्वव्यापी घोषणा के प्रत्येक जनता आ राष्ट्रक लेल साभा समझदारीसँ प्रभावशाली कार्यक रूपमे घोषणा करैत अछि ।



प्रत्येक व्यक्ति जन्महि सँ स्वतन्त्र
होइछ, आ सभक अधिकार तथा सम्मान
बराबरि छैक । ओ सभ विवेक आ
सद्विचार सम्पन्न होइछ, तँ सभके
एक-आपसमे भ्रातृत्वक भावना रखवाक
चाही ।



जाति, वर्ण, लिङ्ग, भाषा, धर्म, राजनीति, राष्ट्र वा समाज, सम्पति, जन्म अथवा आन कोनो तरहक भेदभाव नहि क' प्रत्येक व्यक्तिके एहि घोषणामे उल्लेखीत अधिकार आ स्वतन्त्रता बराबरि होयत । एकर अतिरिक्त चाहे कोनो राष्ट्र स्वतन्त्र होय वा परतन्त्र । ओहिठामक नागरिक सभके राजनैतिक, क्षेत्रीय, राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय आधारपर भेदभाव नहि कयल जायत ।



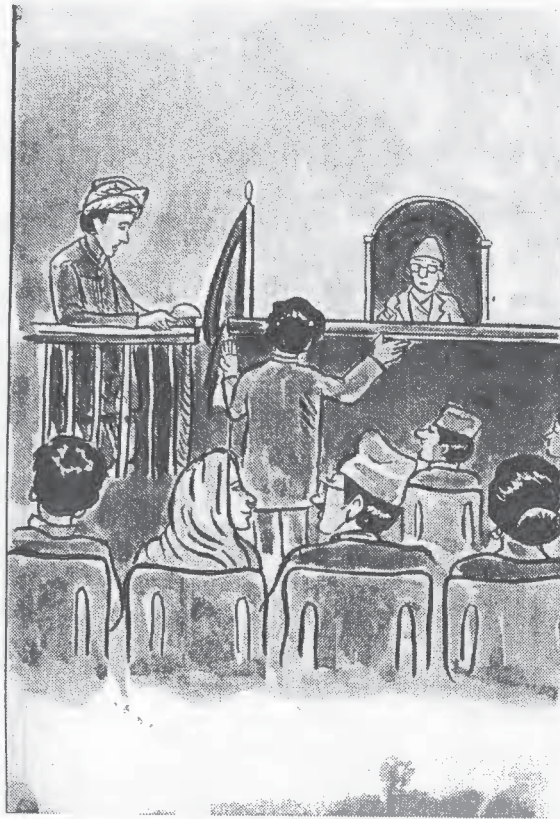
प्रत्येक व्यक्तिके जीवन यापनक
स्वतन्त्रता आ आत्मसुरक्षाक अधिकार
अछि ।



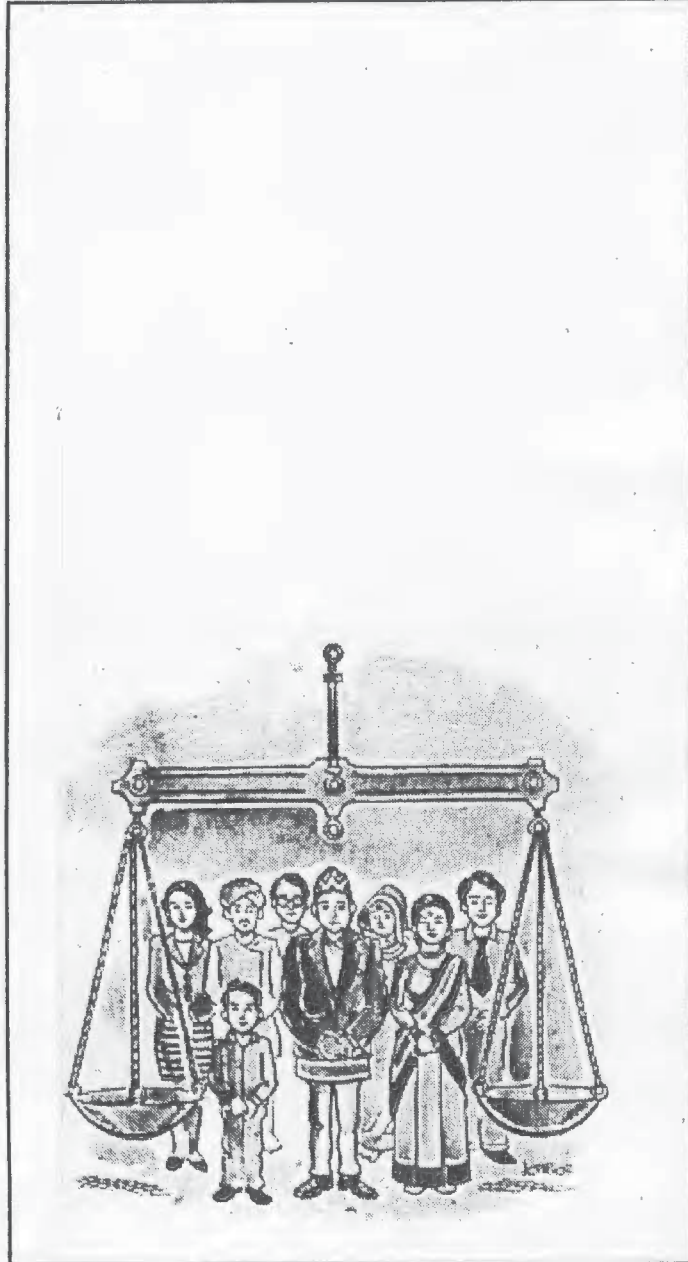
गुलाम वा दास बनाक' केओ ककरो
नहि राखि सकैत अछि । दासत्व आ
दास-दासीक व्यापार कोनो रूपें करब
बर्जित कयल गेल अछि ।



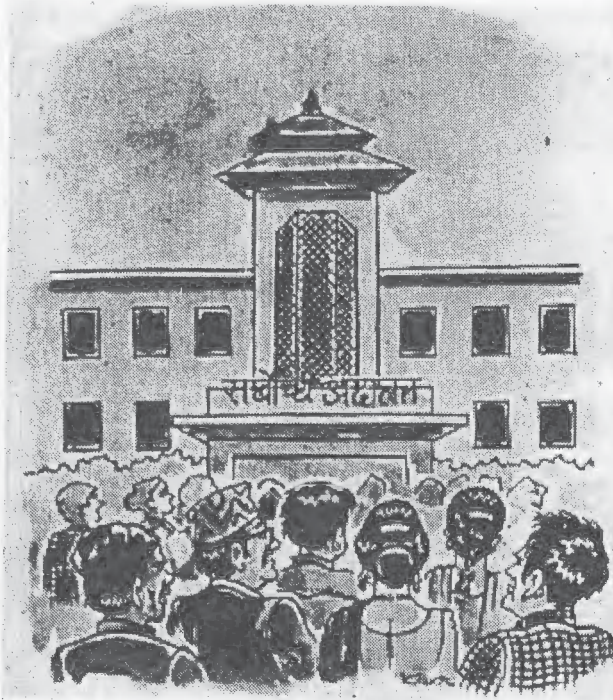
कोनो व्यक्तिके शारीरिक यातना, निर्दयी,
अमानवीय वा अपमानजनक व्यवहार
वा दण्ड नहि देल जायत ।



कानूनक दृष्टिमे प्रत्येक व्यक्तिके
व्यक्तिगत रूपमे मान्यता प्राप्त करबाक
अधिकार होयत ।



प्रत्येक व्यक्ति कानूनक दृष्टिमे समान
अछि आ विना भेदभावकेँ प्रत्येक
कानूनक समान संरक्षणक अधिकारी
होयत । एहि घोषणा-पत्रक उल्लंघन
भेलापर पीडित पक्षके कानूनी संरक्षण
पयबाक अधिकार अछि ।



संविधान वा कानूनद्वारा देलंगेल मौलिक
अधिकार सभ ककरोद्वारा हनन भेलापर
ओ योग्य अदालतमे उजुरी द' अपन
अधिकारक सुरक्षाक स्वीकृति
कानूनद्वारा प्राप्त क' सकैत अछि ।



ककरो मनमानी ढंग सँ देश निकाला वा
गिरफ्तार वा नजरबन्द नहि कयल
जायत ।



कोनो व्यक्ति उपर लागल कोनो तरहक
अपराधक आरोप विरूद्ध स्वतन्त्र आ
निष्पक्ष अदालत सँ सुनवाईक हेतु
प्रत्येक व्यक्तिके समान अधिकार छैक ।

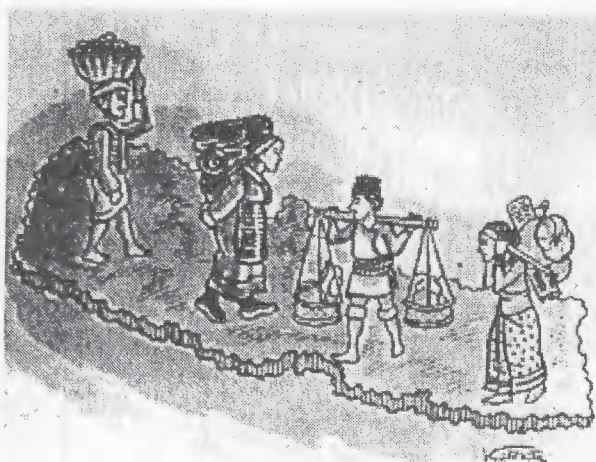


खुलल अदालतक कानून अनुसार अपराधी घोषित नहि होएबाधरि दण्डनीय अपराधक आरोप लागल कोनो व्यक्तिके निर्दोष मानल जायत ।

यदि कोनो व्यक्तिद्वारा कयल वा नहि कयल गेल कार्यके ओहि समयके राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय कानूनद्वारा अपराध नहि मानल जायत, त ओहन व्यक्तिके दोषी नहि कहल जा सकैत अछि आ कोनहुँ व्यक्तिके अपराध करैत कालक समयक कानूनद्वारा देल जायवला दण्ड सँ अधिक नहि देल जायत ।



कोनहूँ व्यक्तिक गोपनीयता, परिवार, घर
वा पत्र व्यवहारक प्रति मनमानी हस्तक्षेप
नहि कयल जायत । ककरो सम्मान तथा
स्व्याति उपर आक्रमण नहि कयल
जायत । एहन आक्रमणक विरुद्ध
प्रत्येक व्यक्तिके कानूनी संरक्षणक
अधिकार अछि ।



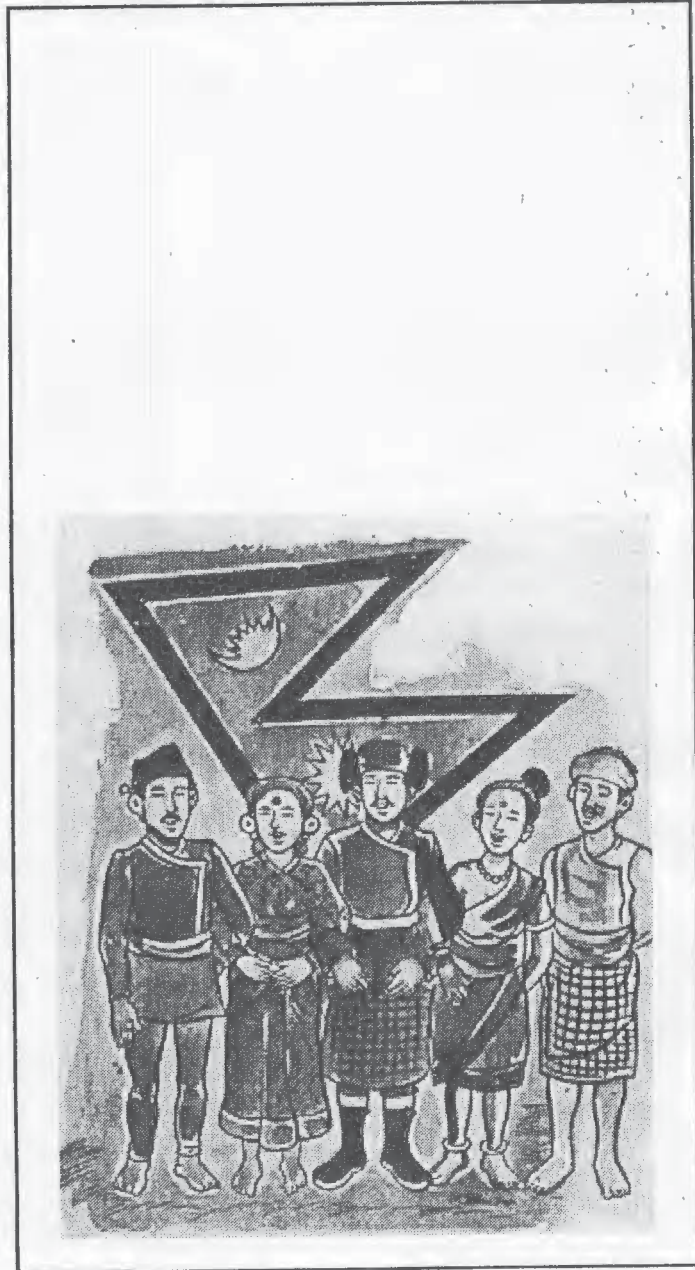
प्रत्येक व्यक्तिके अपन देशक सीमाका भितर स्वतन्त्रतापूर्वक भ्रमण आ बसोबास करबाक अधिकार अछि ।

प्रत्येक व्यक्तिके अपन देश वा आन कोनो देश छोडवाक आ अपने देशमे वापस अयबाक पूर्ण अधिकार अछि ।



प्रत्येक व्यक्तिके आरोप सँ बचबाक लेल
आन कोनो देशमे शरण लेबाक अधिकार
अछि ।

संयुक्त राष्ट्र संघक उद्देश्य आ
सिद्धान्तक विपरित कार्यसभ वा
अराजनीतिक अपराध अभियोगक
सम्बन्धमे एहि अधिकारके प्रयोग नहि
क' सकैत अछि ।



प्रत्येक व्यक्तिके अपन देशक नागरिकता प्राप्त करबाक अधिकार अछि ।

कोनहुँ व्यक्तिके नागरिकता सँ बञ्चित नहि कयल जायत आ नागरिकता परिवर्तन करबाक अधिकार सँ सेहो बञ्चित नहि कयल जा सकैत अछि ।



कोनो जाति, राष्ट्रियता वा धर्मक भेदभाव
विना वयस्क स्त्री आ पुरुष सभकें
आपसमे विवाह करबाक वा परिवार
स्थापना करबाक अधिकार अछि ।
विवाहक विषय, वैवाहिक जीवन तथा
विवाह विच्छेदमे सेहो स्त्री-पुरुषक
समान अधिकार अछि ।

स्त्री आ पुरुषक विवाह पूर्ण आ स्वतन्त्र
सहमति सँ मात्र भ' सकैत अछि ।

समाजक स्वभाविक आ आधारभूत
सामुहिक इकाई परिवार थिक आ प्रत्येक
परिवारके समाज तथा राज्यद्वारा संरक्षण
पयबाक अधिकार अछि ।



प्रत्येक व्यक्तिके व्यक्तिगत वा साझी भ'
सम्पति रखबाक अधिकार अछि ।

कोनहुँ व्यक्तिक सम्पति मनमानी ढंगस
जफ्त नहि कयल जायत ।



प्रत्येक व्यक्तिके विचार, मत आ धार्मिक स्वतन्त्रताक अधिकार छैक । एहि अधिकारक अन्तर्गत धर्म वा मत परिवर्तन करबाक स्वतन्त्रता सेहो अछि संगहि सार्वजनिक वा व्यक्तिगत रूपमे, अकेले वा समुहमे अपन धर्म वा मत, शिक्षा, आचरण, पूजा आ अभ्यासद्वारा प्रकट करबाक स्वतन्त्रता सेहो सम्मिलित अछि ।



प्रत्येक व्यक्तिके विचारक स्वतन्त्रता आ
प्रकाशनक अधिकार अछि । आ बिना
रोकटोक केँ कोनो माध्यमसँ स्वतन्त्र मत
प्राप्त करबाक अधिकार अछि ।



प्रत्येक व्यक्तिके शान्तिपूर्ण ढंगसँ सभा
करबाक तथा संस्था खोलबाक अधिकार
अछि ।

कोनहुँ व्यक्तिके कोनो संस्थाक सदस्य
बनबाक लेल बाध्य नहि कयल
जायत ।



प्रत्येक व्यक्तिके देशक शासनमे, प्रत्यक्ष
वा स्वतन्त्र रूपे चुनल गेल प्रतिनिधिद्वारा
भाग लेवाक अधिकार अछि।

प्रत्येक व्यक्तिके अपन देशक सरकारी
सेवामे कार्य करवाक अधिकार अछि।

जनताक इच्छा मात्र सरकार आ शासन
व्यवस्थाक मूल आधार थिक। ई इच्छा
सर्वव्यापी समान मताधिकारद्वारा
समय-समयमे हों' बला निष्पक्ष
निर्वाचनद्वारा अभिव्यक्त कयल जायत।
ई निर्वाचन गोप्य आ स्वतन्त्र
मतदानद्वारा कयल जायत



प्रत्येक व्यक्तिके समाजक सदस्यक हैसियत सँ सामाजिक सुरक्षाक अधिकार अछि। प्रत्येक व्यक्तिके आत्मसम्मान आ व्यक्तित्वक स्वतन्त्र विकासक लेल आवश्यक आर्थिक, सामाजिक आ सांस्कृतिक सहयोग, राष्ट्रिय, अन्तर्राष्ट्रिय, संघ-संस्था आ देशक साधन सँ उपलब्ध करवाक अधिकार अछि।

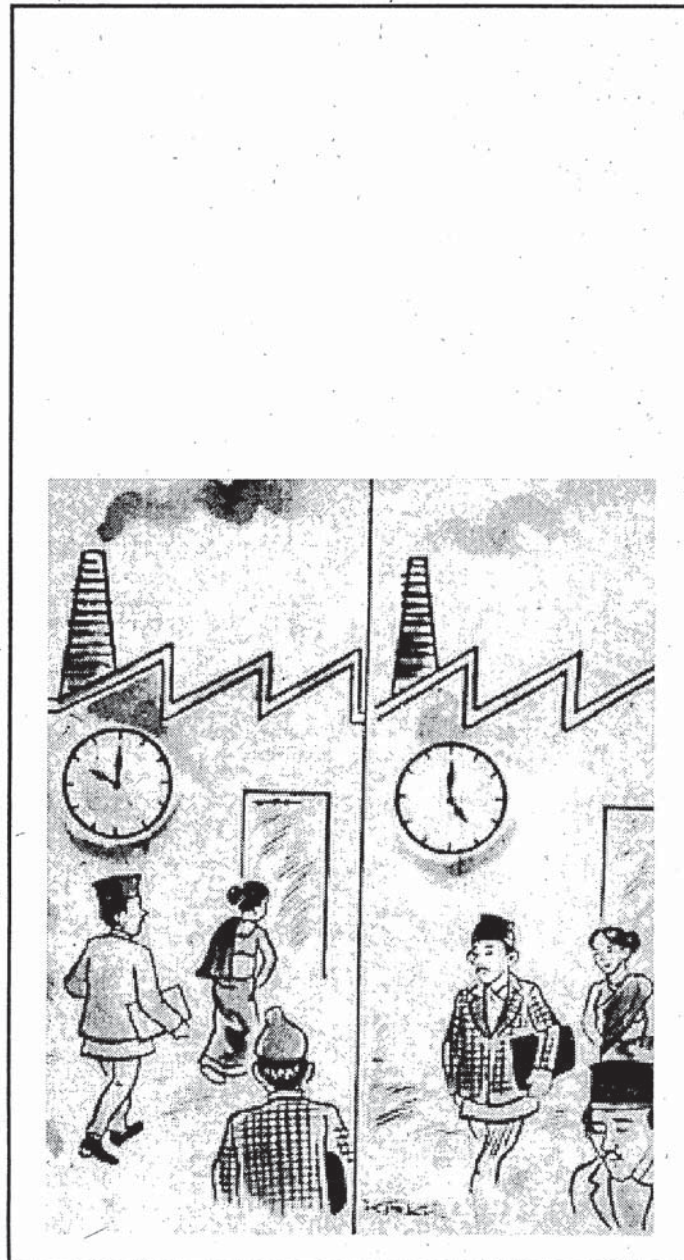


प्रत्येक व्यक्तिके कार्य करबाक, स्वेच्छा सँ सेवा करबाक हेतु उचित तथा अनुकूल परिस्थिति प्राप्त होयत आ सभके बेराजगारी सँ सुरक्षा पयबाक अधिकार अछि ।

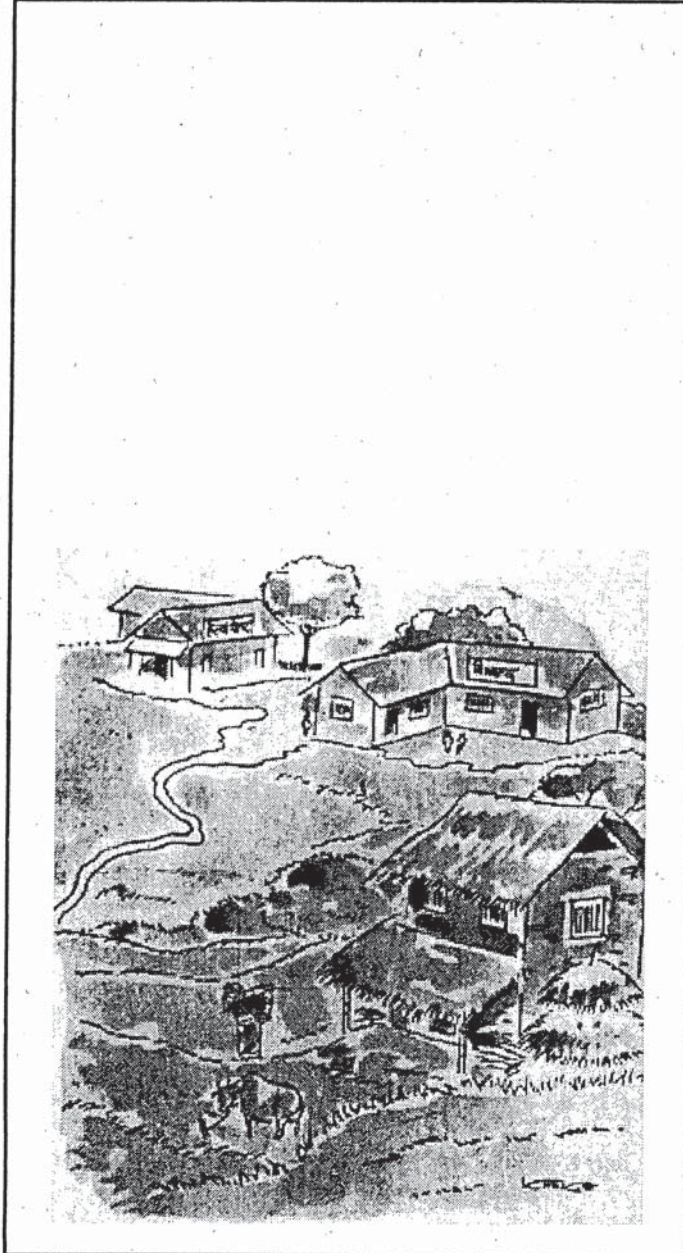
प्रत्येक व्यक्ति विना भेदभावक समान कार्यक लेल समान तनखा पाओत ।

कार्य कयनिहार प्रत्येक व्यक्ति आ ओकर परिवारक लेल मानवीय अधिकार अनुकूल गौरवान्वित आजीविकाक वन्दोवस्त होयत । ओकरा लेल उचित आ अनुकूल पारिश्रमिक तथा अन्य प्रकारक समाजिक संरक्षणद्वारा व्यवस्था कयल जायत ।

प्रत्येक व्यक्तिके अपन हक-हितक रक्षाक लेल ट्रेड यूनियन स्थापना करबाक आ ओहिमे सम्मिलित होएबाक अधिकार होयत ।



प्रत्येक व्यक्तिके सीमित अवधिक भितर
कार्य करबाक संगहिं समय-समयपर
सवैतनिक अवकाश आ विश्रामक
समयक अधिकार अछि ।



प्रत्येक व्यक्तिके अपन परिवारक स्वास्थ्य आ कुशलताक लेल जीवनस्तरक अधिकार अछि । एहि अन्तर्गत भोजन, वस्त्र, घर आ औषधि उपचारक सुविधा तथा आवश्यक सामाजिक सेवा सभ सम्मिलित अछि संगहि प्रत्येक व्यक्तिके बीमारी, असमर्थता, विधवा, वृद्धावस्था वा परिस्थितिवश जीवकाक अभाव भेलापर सुरक्षा भेटतैक ।

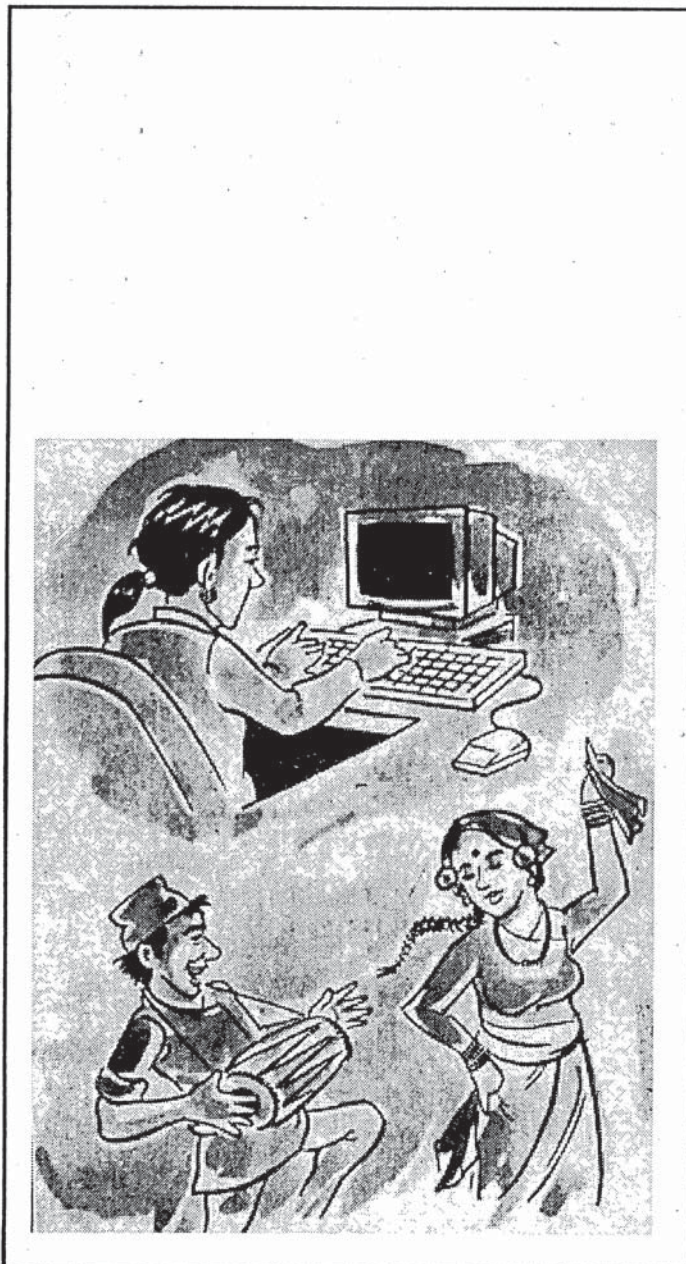
मातृत्वकाल वा वाल्यावस्थामे रहल प्रत्येक मनुष्यके विशेष रेखदेख आ सामाजिक सहायता प्राप्त होयत । विवाहित वा अविवाहित स्त्रीक कोखि सँ जनमल सभ सन्तानके समान सामाजिक संरक्षण प्राप्त होयतैक ।



प्रत्येक व्यक्तिके शिक्षा प्राप्त करबाक अधिकार अछि । शिक्षा कम सँ कम प्रारम्भिक तथा आधारभूत चरणक अवस्थामे निःशुल्क होयत । प्राथमिक शिक्षा अनिवार्य अछि । प्राविधिक आ व्यवसायिक शिक्षा सर्वसुलभ होएबाक संगहि उच्च स्तरीय शिक्षा योग्यताक आधारपर प्राप्त करबाक अधिकार सभके समान रूप सँ उपलब्ध होयत ।

मानवक व्यक्तित्वक पूर्ण विकास आ मानवाधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रताके मजबुत करबा दिश शिक्षाक प्रचार-प्रसार कयल जायत आ शिक्षाद्वारा राष्ट्र, जाति आ धार्मिक समूहबीच आपसी सद्भावना सहनशीलता तथा मित्रताक विकास करैत शान्ति कायम करबाक लेल संयुक्त राष्ट्र संघक प्रयत्न सभके आगु बढाओल जायत ।

माय-बाबुक प्राथमिक अधिकार छैन्हि जे ओ अपन बेटाबेटीके मनोनुकूल शिक्षा द' सकैथि ।



प्रत्येक व्यक्तिके स्वतन्त्रपूर्वक समाजक
सांस्कृतिक जीवनमे भाग लेबाक,
कलासभक आनन्द लेबाक तथा
वैज्ञानिक विकास आ विज्ञानद्वारा प्रदान
कयल गेल सुविधासभक उपभोग
करबाक अधिकार अछि ।

प्रत्येक व्यक्तिके स्वयंद्वारा रचना कयल
गेल कोनो वैज्ञानिक, साहित्यिक वा
कलात्मक कृति सँ प्राप्त भेल भौतिक आ
नैतिक उपलब्धिसभक संरक्षण करबाक
अधिकार अछि ।



एहि घोषणापत्रमे उल्लिखित अधिकार
आ स्वतन्त्रता पूर्णरूपसँ प्राप्त करबाक
लेल प्रत्येक व्यक्तिके सामाजिक आ
अन्तर्राष्ट्रिय व्यवस्थाक अधिकार
अछि ।



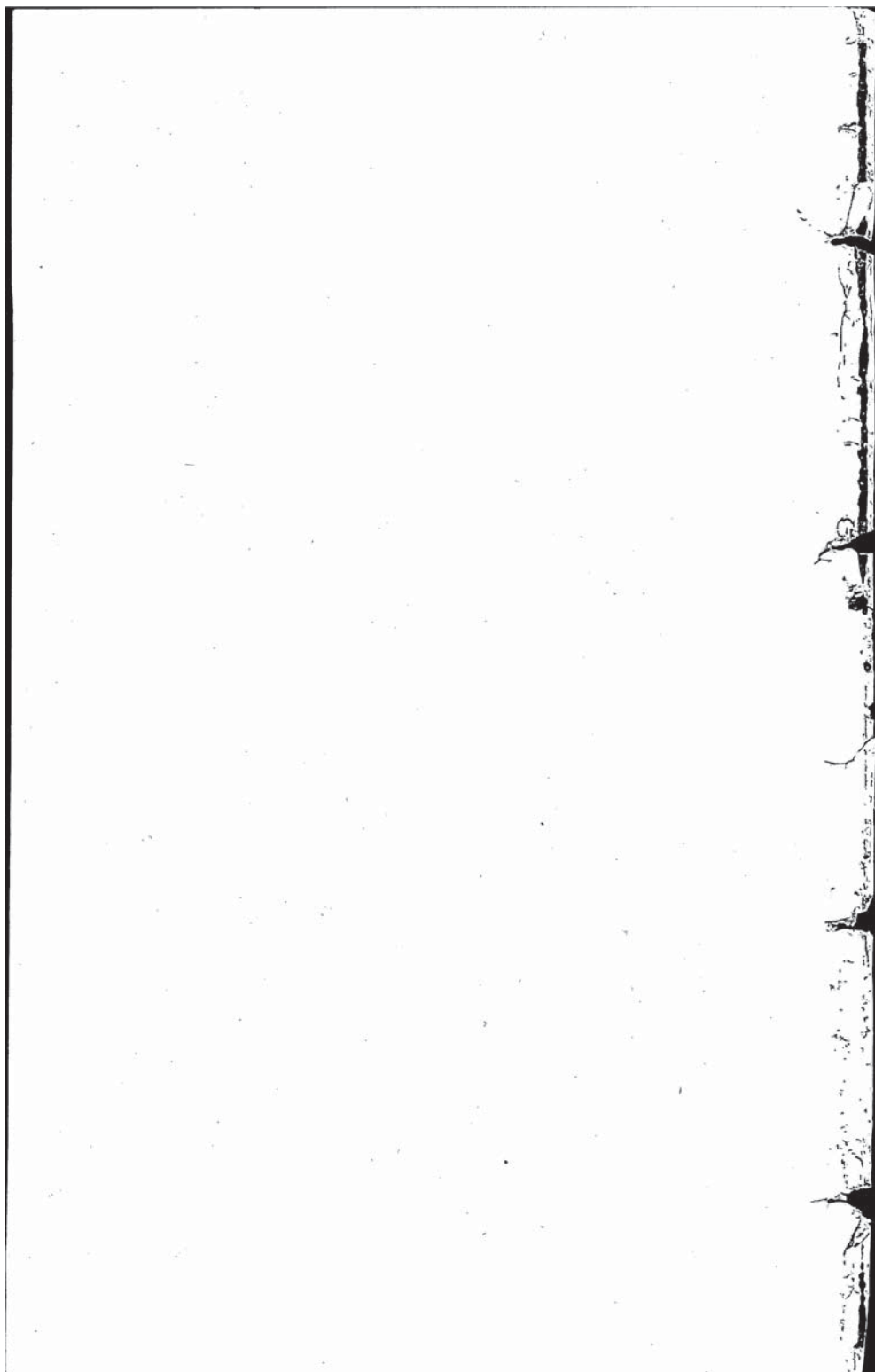
प्रत्येक व्यक्तिके समाजप्रति किछु कर्तव्यसभ होइछ, जाहि समाजमे रहिकय मात्र व्यक्तित्वक स्वतन्त्रता आ पूर्ण विकास सम्भव अछि ।

प्रत्येक व्यक्तिके अपन अधिकार आ स्वतन्त्रताक उपभोग करैत काल आन गोटेक अधिकार तथा स्वतन्त्रता प्रति सेहो आदर एवं मान्यता देव' पडत । आ प्रजातान्त्रिक समाजक नैतिकता, सार्वजनिक सुव्यवस्था आ सर्वसधारणक कुशलताक लेल उचित आवश्यकता सभ प्राप्त करबाक हेतु कानूनद्वारा बनाओल गेल व्यवस्थाक भीतर रहय पडत ।

ई अधिकार आ स्वतन्त्रता सभ संयुक्त राष्ट्र संघक सिद्धान्त आ उद्देश्य विपरित कोनहूँ परिस्थितिमे उपभोग नहि क' सकैत अछि ।



एहि घोषणा पत्रमे उल्लिखित अधिकार
आ स्वतन्त्रासभक विरुद्ध कोनो राष्ट्र,
समूह वा व्यक्तिद्वारा एहन कोनो तरहक
कार्य नहि कयल जायत जाहि स
घोषणापत्रमे उल्लिखित अधिकार आ
स्वतन्त्रा नष्ट भ' जाय ।



मानव अधिकार कै विश्वव्यापी घोषणा (भोजपुरी भाषा)

भाषा अनुवाद
दिनेश त्रिपाठी

सम्पादन/संयोजन
नरनाथ लुईटेल
देवी बाँस्कोटा



अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

कलंकी, स्युचाटार- पोष्टबक्स नं २७२६

फोन नं. २७०७७०/२७८७७०

फ्याक्स नं २७०५५१

मानव अधिकार कै विश्वव्यापी घो
(भोजपुरी भाषा)

पहिलो संस्करण : ०५४ चैत

संख्या : ४ हजार

„पचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

सर्वाधिकार : इन्सेकमा सुरक्षित

मूल्य : १०।-

मुद्रक :

फुलचोकी बुक्स एण्ड स्टेशनर्सका लागि
क्वालिटी प्रिन्टर्स

भूमिका

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) ग्रामीण जनसमुदायका बीचमा मानवअधिकार शिक्षा र सचेतनता अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा जुटेको एउटा मानवअधिकार संस्था हो। गाउँको अभावग्रस्त जीवनसंग संघर्ष गर्दै बाँचिरहेका ग्रामीण जनताको चेतनालाई उन्नत नबनाएसम्म मानवअधिकारको संरक्षण एवं विकास हुन सक्दैन। यो काम सचेत र संगठित प्रयत्नले मात्रै सम्भव छ भन्ने अवधारणामा इन्सेक कटिबद्ध छ र आफ्ना सबै क्रियाकलापहरू यसैतर्फ केन्द्रित गरेको छ।

मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र जारी भएको ५० वर्ष लाग्यो। यो घोषणापत्रलाई इन्सेक आफ्नो मार्गदर्शक मान्दछ। “मानव परिवारका सबै सदस्यहरूको अन्तरनिहीत मर्यादा तथा समान र हरण गर्ने नसकिने अधिकारहरूको मान्यता नै स्वतन्त्रता, न्याय र शान्तिको आधार भएकोले” भनी प्रस्तावनाको थालनीमा उल्लेख गरेर संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाद्वारा सन् १९४८ डिसेम्बर १० तदनुसार वि.सं. २००४ साल मंसिर २५ गते यो घोषणापत्र पारित भएको थियो। जनताको लागि आर्जन गरिएको यो घोषणापत्र मानव

जातिकै लागि अमूल्य सम्पत्तिका रूपमा रहेको छ। नेपाल यो घोषणापत्रको पक्ष राष्ट्र हो अर्थात् नेपालले पनि यसको कार्यान्वयन प्रति आफ्नो प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ।

बिगत वर्षहरूमा मानव अधिकार घोषणा पत्रको के कस्तो सार्थकता रह्यो भनेर विश्व स्तरमै यसको समीक्षा र मूल्यांकन गर्न थालिएको छ। यसै क्रममा इन्सेकले पनि जनस्तरमा चेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले घोषणापत्रको व्यापक प्रचार प्रसार गर्ने विशेष कार्यक्रम तय गरेको छ। उक्त कार्यक्रम मार्फत् ग्रामीण तहका जनसमुदाय बीच छलफल गराउने, मानवअधिकार घोषणापत्रले प्रदान गरेका अधिकारहरू जनताको दैनिक व्यवहारमा के कति सार्थक रहन सकेका छन् भनेर पहिचान गर्ने, कार्यान्वयनको तहमा रहेका बाधा र अड्चनहरू पहिल्याउने, तिनीहरूलाई हटाउनका निम्ति राज्य तथा जनस्तरबाट के कस्तो पहल एवं प्रयत्न हुनु पर्दछ भनेर निचोडमा पुग्न सहयोग पुऱ्याउने छ। यसले घोषणा पत्रको प्रचार प्रसारका साथै व्यवहारिक कार्यान्वयनमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने छ भन्ने विश्वास हामीले लिएका छौं। जनता सार्वभौम सत्ता सम्पन्न भए पनि सचेतनताको अभावमा आफ्नो अधिकारको रक्षा गर्न सक्दैनन्। आफ्ना हक अधिकार बारे सचेत र संगठित हुन यस किसिमको प्रयत्न फलदायी हुने आशा गरिएको छ।

यो वर्ष इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष पनि हो। घोषणा पत्रको ५० औं वर्ष र इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष प्रवेशको अवसर पारेर इन्सेकले नेपालमा प्रचलित लिम्बु, राई, तामाङ, गुरुङ, मगर, नेपालभाषा, अवधि, राजवंशी, भोजपुरी, मैथिली, शेर्पा र थारू जाति जनजातिका बाह्रवटा मातृभाषाहरूमा घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी यो रूपमा प्रकाशित गरेको छ। यस अतिरिक्त नेपाली र अंग्रेजी भाषामा पनि छुट्टाछुट्टै संस्करणहरू रहेका छन्। यसै क्रममा तयार गरिएको यो भोजपुरी भाषामा अनुदित मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र हो। यो घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी सहयोग पुऱ्याउनु हुने दिनेश त्रिपाठी र जाति जनजाति अनुरूप चित्र परिमार्जन गर्ने नवराज भट्टलाई म हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। साथै पुस्तक प्रकाशनको निम्ति संयोजन तथा सम्पादन गर्ने देवी बाँस्कोटा, नरनाथ लुईटेल एवं कम्प्युटर टाइप सेटिङ गर्ने गीता माली पनि धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ।

०५४ चैत

सुशील प्याकुरेल

अध्यक्ष

मानव अधिकार के विश्वव्यापी घोषणा
१० डिसेम्बर १९४८ के दिन संयुक्त राष्ट्र के महासभा के
निर्णय नै २१७ (III) पारित अउर घोषित

प्रस्तावना

मानव परिवार के सब सदस्य लोगन के
अन्तर्निहित मान अउर बराबर तथा अविच्छिन्न
अधिकार के मान्यता ही स्वतन्त्रता, न्याय अउर
शान्ति के आधार होए के नाते,

मानव अधिकार के अवहेलना अउर अनादर
कइले के वजह से बर्बर काम होइके मानव जात
के अन्तःस्करणमे चोट पहुँचल तथा मानव लोग के
धर्म अउर बोलेके आजादी तथा डर अउर अभाव
से मुक्ति मिले के चाही यी सर्वसाधारण सब के
इच्छा होए के नाते,

अन्याय अउर अत्याचार के विरोध में अउर
उपाय नपाइके आदमी अन्तिम उपाय के रूपमे सोभै
विद्रोह में न उतर पडै यह नाते मानव अधिकार
कानूनी शासनद्वारा रक्षा करव जरूरी होए के नाते,

देश-देश के बीच आपसी भाइचारा अउर दोस्ती
के रिश्ता बढाइव जरूरी होए के नाते,

संयुक्त राष्ट्र संघ के जनता लोगद्वारा मौलिक
मानव अधिकार के प्रति, आदमी के इज्जत तथा
सम्मान अउर औरत-मर्द के समान अधिकार के
प्रति अधिकार पत्र में अपने विश्वास के दोवारा पुष्टी

कइके व्यापक स्वतन्त्रता के आधार मे सामाजिक तरक्की अउर जीवनस्तर बढ़ावें के निश्चय कइले के नाते,

सदस्य राष्ट्र लोगद्वारा संयुक्त राष्ट्र संघ के सहयोग मे मानवअधिकार अउर मौलिक स्वतन्त्रता के प्रति विश्वभर में इज्जत बढ़ावें एवं पालना करें के प्रतिज्ञा कइले के नाते,

यी प्रतिज्ञा पुरा करे के खर्तिन यी अधिकार एवं स्वतन्त्रता के विषय मे साभा-समझदारी एवं जानकारी राखव बहुत जरूरी होए के कारण,

अब, यह कारणसे,

साधारण सभा घोषणा करत वाय ।

सदस्य राष्ट्र तथा यी राष्ट्र के अधिकारमे रहे वाले प्रादेशिक जनता में समेत यी अधिकार अउर स्वतन्त्रता के विश्वव्यापी तथा प्रभावकारी स्वीकृति अउर पालना के लिए हर व्यक्ति अउर समाज के सब अङ्गद्वारा यी घोषणा के हमेशा ध्यान में रखिके राष्ट्रिय अउर अन्तर्राष्ट्रिय कदमद्वारा तथा अधिकार तथा स्वतन्त्रता के प्रति दीक्षा अउर शिक्षा के द्वारा श्रद्धा बढ़ावें के कोशिश होय यह नाते साधारण सभा मानव अधिकार के यी विश्वव्यापी घोषणा के सब जनता अउर राष्ट्र के लिए एक साभा मापदण्ड के रूप में घोषणा करत वाय ।



सब आदमी जन्म से ही स्वतन्त्र बाटैं।
यी सब कै बरावर अधिकार अउर
महत्व वाय। सब आदमी के अन्दर
विचार करें के शक्ति अउर सद्विचार
होए के नाते सब लोग के अपने में
भाइचारा के साथ व्यवहार करें के
चाँही।



जात, वर्ण, लिङ्ग, भाषा, धर्म, राजनैतिक
वा अउर विचार राष्ट्रिय वा सामाजिक
उत्पत्ति, सम्पत्ति वा अउर कउनो भी तरह
से भेदभाव नकइके हरेक आदमी के
यह घोषणा में उल्लेख कइल गइल
अधिकार अउर स्वतन्त्रता के अधिकार
वाय। एकरे अलावा चाहे कौनो देश
स्वतन्त्र होय वा रक्षित, स्वशासन रहित
होय वा सीमित प्रभुसत्ता वाला होय वहा
के आदमी लोग के बीचमें स्थिति के यी
अधारमें कौनो भेदभाव नाई कइल जाई।



हर आदमी के बैयक्तिक स्वतन्त्रता अउर
आत्म सुरक्षा कै अधिकार मिलल बाय।



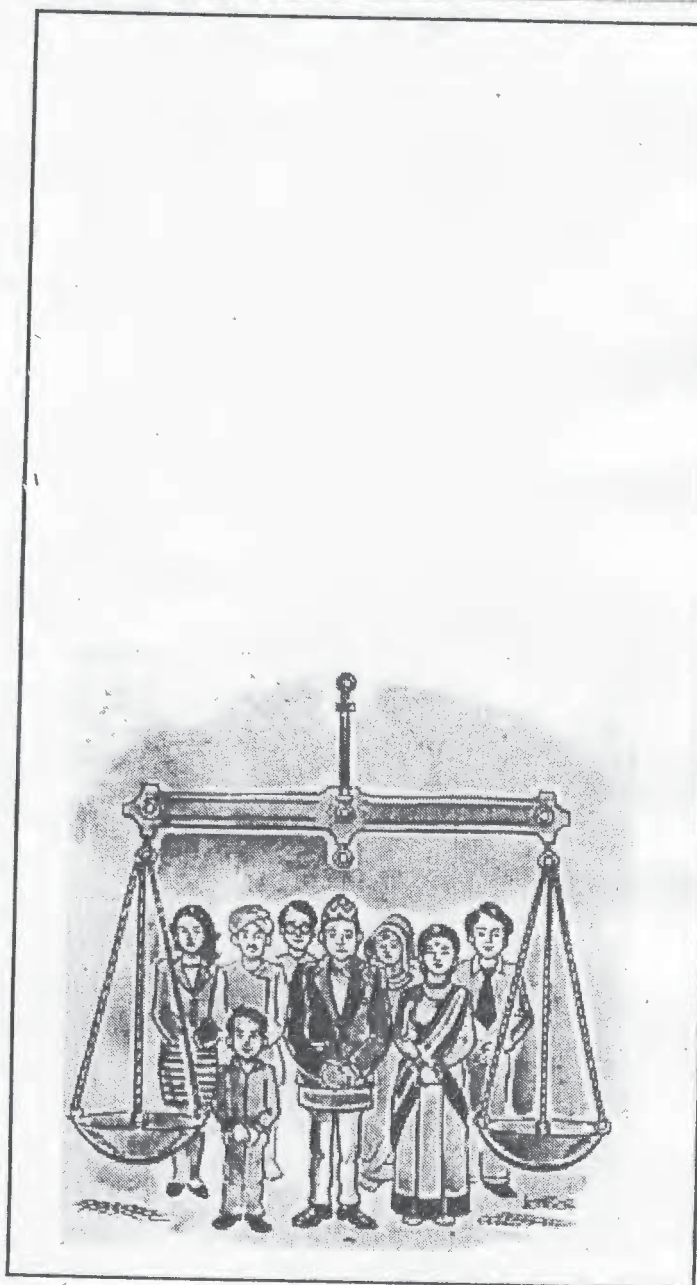
केहुँ के भी दास नाहीं बनावल जाई।
दासत्व अउर दास-दासी केँ व्यापार हर
तरह सेँ रोक लगावल वाय।



कौनो भी व्यक्ति के यातना नाहिं दिहल
जाई अउर एकरे अलावा निर्दय,
अमानवीय वा अपमानजनक व्यवहार
वा सजाय भी केहुँ नाहिं दिहल जाई।



कानून के आँख में सब लोग के जहा
भी व्यक्ति के रूप में मान्यता पावें के
अधिकार वाय ।



कानून के आँख में सब लोग बराबर होखें अउर विना कौनो भेदभाव सब लोग कानून के बराबर संरक्षण पाई सकैलै यी घोषणा के तोड़ी के वा भेदभाव के विरुद्ध सब लोगन के बराबर संरक्षण प्राप्त होई।



संविधान अउर कानून से दिहल गइल
मौलिक अधिकार कै हनन् भइले पर
समर्थ राष्ट्रिय अदालत से उपचार मिले
के सब लोग कै अधिकार वाय।



केहुँ के भी मनमानी ढंग से देश
निकाला, गिरफ्तार अउर नजरबन्द नाहिं
कइल जाई।



कौनो भी आदमी के उपर लगाइल
गइल फौजदारी अभियोग के विरुद्ध
स्वतन्त्र अउर निष्पक्ष अदालत से निष्पक्ष
अउर सार्वजनिक सुनवाई कै अधिकार
सब लोग के समान रूपसे प्राप्त वाय ।

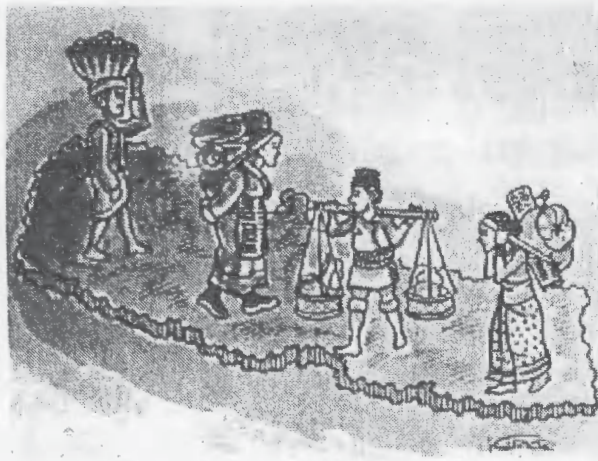


दण्डनीय अपराध कै आरोप लागल हरेक व्यक्ति के कानूनद्वारा बचाव के लिए सब आवश्यक सुविधा प्राप्त खुल्ला अदालत से कानून अनुसार अपराधी नठहयाउले तकउ आदमी के अपराधी नाहीं मानल जाई।

कौनो भी व्यक्तिद्वारा कइल गइल कौनो काम वा त्रुटी यदि वह समय में राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय कानूनद्वारा अपराध नाहीं मानल गइल वाय तो वह काम के लिए कौनो भी आदमी के दोषी नाहीं ठहरावल जाई एकरे अलावा कौनो भी व्यक्ति के अपराध करेके समय में दिहल जाए वाला सजाय से ज्यादा सजाय नाहिं दिहल जाई।



कौनो भी आदमी के गोप्यता, परिवार, घर अउर पत्रव्यवहार में मनमानी ढंग से हस्तक्षेप नाहिं कइल जाई। न तो केहुँ के इज्जत, प्रतिष्ठा अउर ख्याति में चोट पहुँचावल जाई। यइ किसिम के आक्रमण अउर हस्तक्षेप के विरुद्ध हरेक व्यक्ति के कानूनी रक्षा के अधिकार बाय।



हरेक व्यक्ति के हरेक देश के सीवान के भितर स्वतन्त्र रूपसे घुमे-फिरे के अधिकार के अलावा निवास करे के अधिकार रही।

हरेक व्यक्ति के आपन वा अउर कौनो देश छोडि के जाए के अधिकार के अलावा फिर आपन देश में लौट के आवें के अधिकार वाय।



आरोप से बचे के लिए हरेक व्यक्ति कै
दुसरे देश में शरण लेवें के अधिकार
वाय ।

संयुक्त राष्ट्र संघ के उद्देश्य अउर
सिद्धान्त के उल्टा काम अउर
अराजनैतिक अपराध के दोष के लिए यी
अधिकार कै प्रयोग नाहीं होइ सकी ।



हर आदमी के नागरिकता के अधिकार
प्राप्त वाय।

कौनो भी आदमी के नागरिकता मनमानी
ढंगसे नाहीं छिनल जाई। अउर केहुँ के
भी आपन राष्ट्रियता बदलें के अधिकार
नाहीं छिनल जाई।



जात, राष्ट्रियता, अउर धर्म कै कौनो छेकवार विना संयान औरत मर्द के आपस में व्याह करेकें अउर परिवार बनावें के अधिकार वाय। व्याह, बैबाहिक जीवन अउर विवाह भंग में उ लोगोन कै बराबर अधिकार रही।

व्याह दोनो बरबधु के पुरा इच्छा अउर राजखुशी से ही होइ सकी।

समाज कै आधारभूत अउर स्वाभाविक एकाई परिवार होए के वजह से समाज और राज्य से यें के संरक्षण दिहल जाई।



हर व्यक्ति के अकेले वा केहुँ से मिलके
सम्पत्ति राखें के अधिकार वाय ।

केहुँ कै भी सम्पत्ति मनमानी तरीका से
नाहीं छिनल जाई ।



हर आदमी कै पास विचार, अन्तःस्करण
अउर धार्मिक स्वतन्त्रता कै अधिकार
वाय। यह अधिकार के अन्तर्गत धर्म
और आस्था बदले कै अलावा
सार्वजनिक वा व्यक्तिगत रूपसे अकेलै
वा समूह में आपन धर्म, दीक्षा, आचरण,
पूजा अउर पालन कइके प्रकट करें के
अधिकार भी वाय।



हरेक व्यक्ति के पास विचार अउर अभिव्यक्ति कै स्वतन्त्रता वाय एकरे अलावा यह अधिकार के अन्तर्गत विना कौनो हस्तक्षेप कै राय लेवें के अउर विना कौनो रोकटोक कौनो भी माध्यम से मत पावेंके, उपयोग करेकें अउर दुसरे तक पहुँचावें के अधिकार भी वाय।



हर आदमी के पास शान्त ढंग से सभा
करे के अउर संघ संस्था खोले के
अधिकार वाय ।

कौनो भी संस्था के सदस्य बने के लिए
केहुँ के भी दवाव नाही दिहल जाई
सकी ।



हर आदमी के पास अपने देश के शासन में प्रत्यक्ष तरीका से वा स्वतन्त्र ढंग से चुनल गइल प्रतिनिधि के द्वारा भाग लेवें के अधिकार वाय।

हर व्यक्ति के पास अपने देश के सरकारी नौकरी पावें के बराबर अधिकार वाय।

सरकार के शासन-सत्ता कै आधार जनता कै इच्छा होय। जनता कै यी इच्छा सर्वव्यापी ढंग से समय-समय पर समान मताधिकार के आधार पर होवे वाला चुनाव के द्वारा प्रकट कइल जाई। यी चुनाव निष्पक्ष अउर गुप्त मतदान से होइ।



समाज के सदस्य के हैसियत से हर आदमी के पास सामाजिक सुरक्षा के अधिकार वाय अउर हर व्यक्ति के इज्जत अउर व्यक्तित्व तथा स्वतन्त्र विकास खातिर जरूरी आर्थिक, सामाजिक अउर साँस्कृतिक अधिकार अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग एवं राष्ट्रिय कोशिसद्वारा राष्ट्र के आपन संगठन अउर साधन अनुसार पावें के अधिकार वाय।

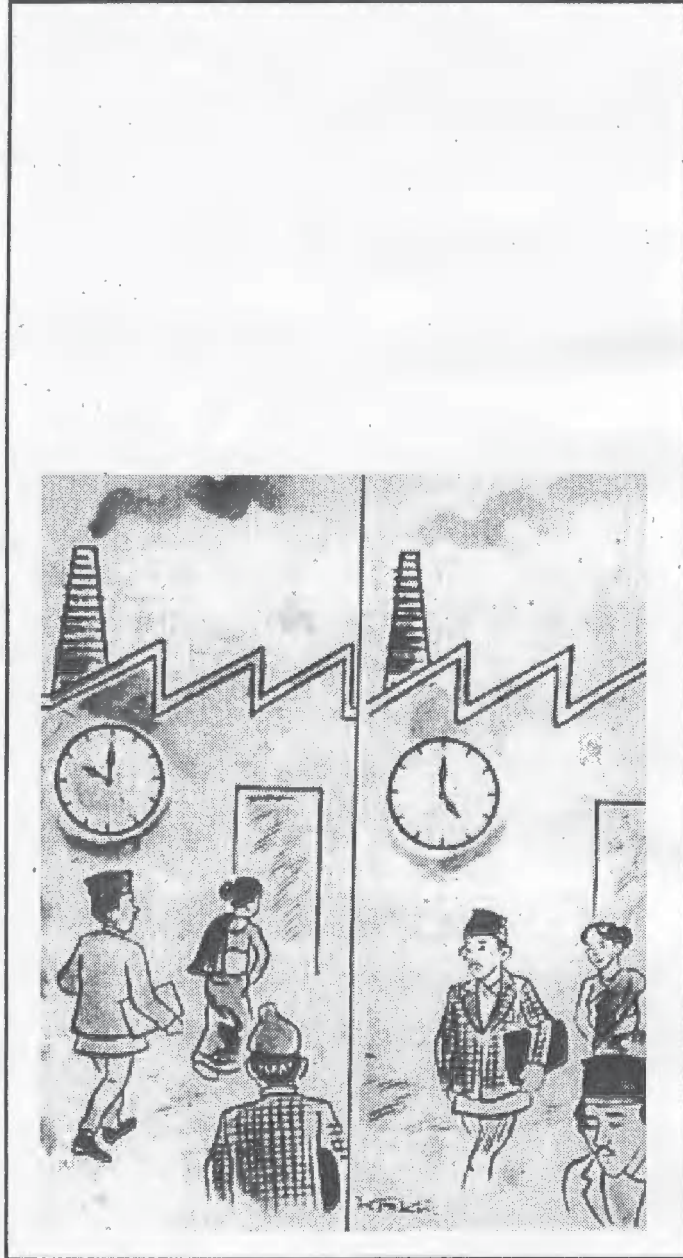


हर आदमी के पास काम करेंके, रोजगारी छाने के काम कै उचित अउर अनुकूल परिस्थिति प्राप्त करे के तथा बेरोजगारी से सुरक्षा कै अधिकार वाय।

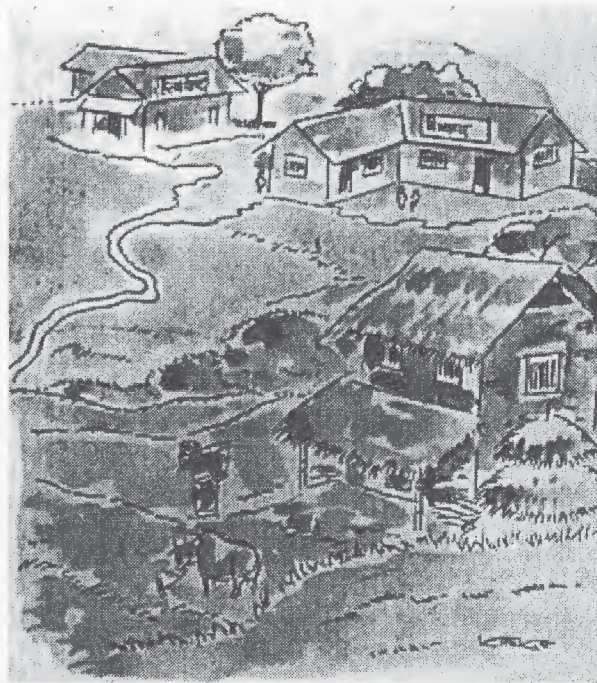
हरेक आदमी के विना कौनो भेदभाव बराबर काम के लिए बराबर तनख्वाह पावें के अधिकार वाय।

काम करे वाले हर व्यक्ति के आपन अउर अपने परिवार के इज्जतदार ढंगसे भरण पोषण करे के लिए उचित तनख्वाह पावें के अधिकार वाय। एकरे अलावा जरूरी भइले पर अन्य किसिमकै सामाजिक सुरक्षा भी मिले के चाँही।

हर आदमी के आपन हित रक्षा करें खातिर ट्रेड यूनियन खोले के अधिकार वाय।

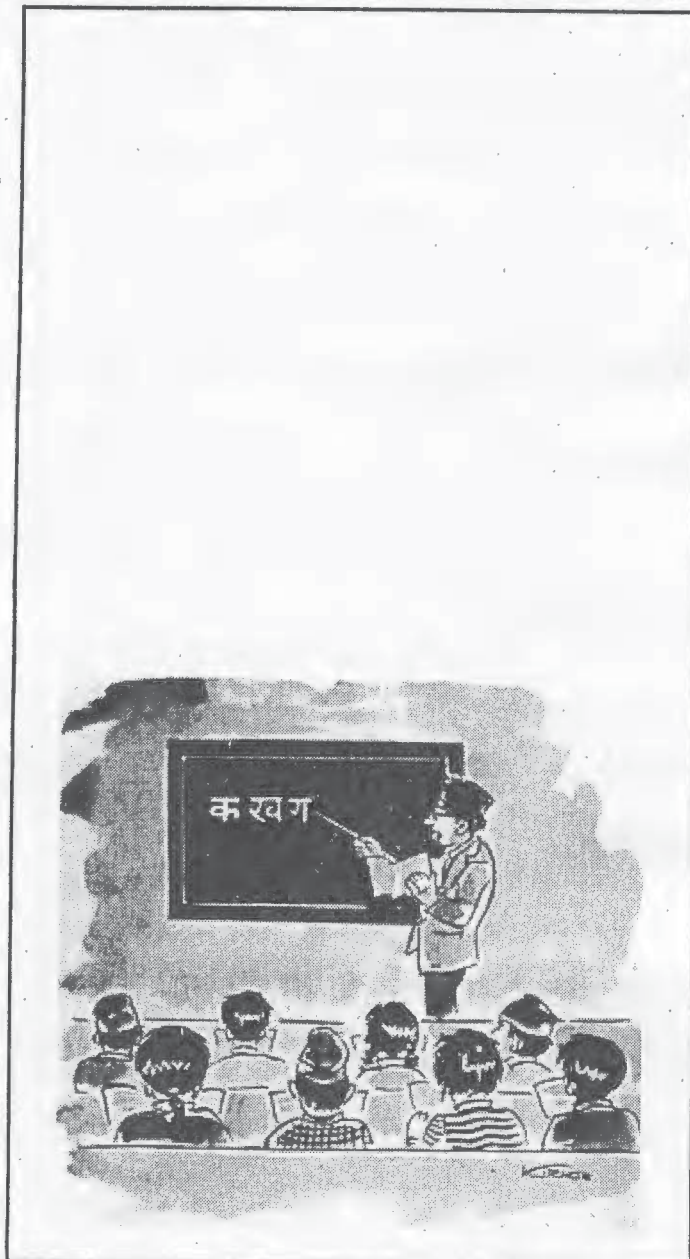


हर आदमी के पास आराम करे के,
फुर्सद पावे के अलावा काम कै निश्चित
घण्टा तथा आवधिक रूपमे तनख्वाह
सहित छुट्टी पावे के अधिकार बाय ।



हर व्यक्ति के पास आपन और अपने परिवार के स्वास्थ्य और कल्याण के खातिर जरूरी जीवनस्तर के अधिकार वाय एकरे अन्तर्गत खाना, कपडा-लत्ता, मकान, दरदवाई, विमारी तथा अउर जरूरी सामाजिक सेवा भी सम्मिलित वाय। एकरे अलावा बेरोजगारी, विमारी असमर्थता, विधवा, बुढौती वा अपने काबु वाहर से कौनो भी परिस्थिति में बेरोजगारी के स्थिति होइ गइले पर सुरक्षा के अधिकार वाय।

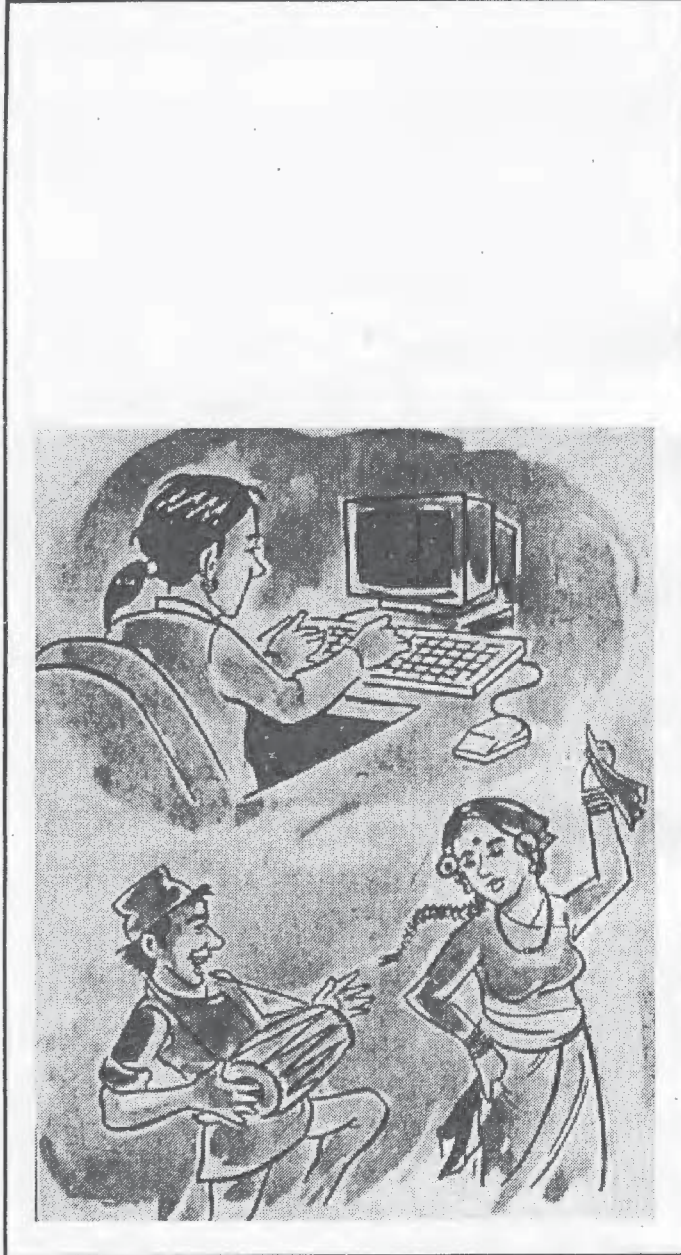
लरिका और महतारी के विशेष सहायता और जतन होई विवाहित वा अविवाहित महतारी से जन्मल कौनो भी बच्चा के बराबर सामाजिक संरक्षण मिली।



हरेक आदमी के शिक्षा पावें के अधिकार वाय। कम्ति मे भी शुरू मे वा प्राइमेरी मे शिक्षा निःशुल्क रही। प्रारम्भिक शिक्षा सब के लिए जरूरी रही। प्राविधिक अउर व्यवसायिक शिक्षा सब के लिए खुला रही तथा उच्च शिक्षा योग्यता के आधार मे सब के लिए बराबर ढंग से प्राप्त होइ।

मानव व्यक्तित्व कै पूरा विकास अउर मानव अधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रता के पोंढ बनावें खातिर शिक्षा कै प्रसार कहल जाई। अउर शिक्षाद्वारा ही राष्ट्र, जात अउर धर्म के बीच में आपसी सदभावना अउर दोस्ती कै विकास कइल जाई अउर शान्ति बढावें के लिए संयुक्त राष्ट्र संघ कै कोशिस अउर बढावल जाई।

अपने लरिकन के दिहल जाए वाला शिक्षा छाने के अधिकार महतारी-वाप के रही।



हर आदमी के स्वतन्त्र रूप से समाज के साँस्कृतिक जीवन में भाग लेवें के, कला के आनन्द लेवें के अउर वैज्ञानिक तरक्की तथा विज्ञानद्वारा विकसित कइल गइल सुविधा के भोग करें के अधिकार वाय ।

हर आदमी के पास अपनेद्वारा बनाइल गइल कौनो भी वैज्ञानिक वा साहित्यिक वा कलात्मक कृति से प्राप्त भइल नैतिक वा भौतिक लाभ के संरक्षण के अधिकार वाय ।



यह घोषणा में बर्णन कइल गइल
अधिकार और स्वतन्त्रता पूरा-पूरा रूपसे
पावें खातिर हर व्यक्ति के पास
सामाजिक अउर अन्तर्राष्ट्रिय व्यवस्था
कै अधिकार बाय।

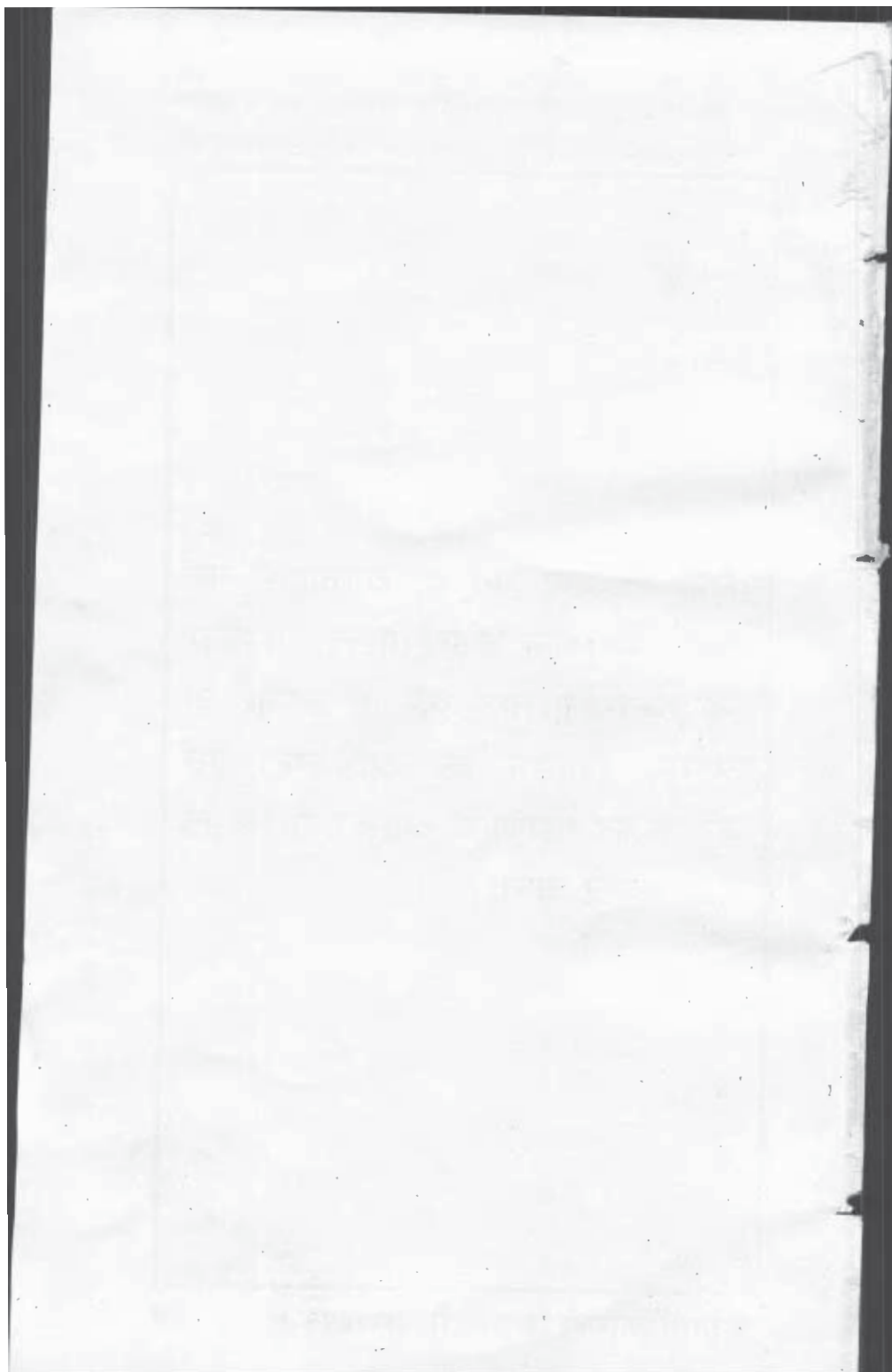


हर आदमी कै समाज के प्रति कुछ कर्तव्य बाय। अइसने समाज के अन्तर्गत रही के ही आदमी कै पूरा विकास सम्भव होइ सकाला।

आपन अधिकार अउर स्वतन्त्रता कै प्रयोग करे के बखत हर आदमी के दुसरे के भी अधिकार अउर स्वतन्त्रता के मान्यता देवें के चाँही। अउर यह सम्बन्धमें प्रजातान्त्रिक समाज कै नैतिकता, सार्वजनिक सुव्यवस्था अउर सर्वसाधारण कै कल्याण खातिर कानूनद्वारा तोकल गइल सीमा ही लागू होइ सकि।



कौनो भी राष्ट्र वर्ग वा व्यक्तिद्वारा यह घोषणा में वर्णन कइल गइल अधिकार औ स्वतन्त्रता नाश करें के खातिर वा अइसन किसिम के अधिकार वाय कहिके यह घोषणा के व्याख्या नाईकइल जाइ सकल जाला।



मीलुइ पोला मोक्ह्युल् लेङ्मो (तामाङ भाषा)

भाषा अनुवाद
ध्यानबहादुर मोक्तान

सम्पादन/संयोजन
नरनाथ लुङ्गटेल
देवी बाँस्कोटा



अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

कलंकी, स्युचाटार- पोष्टबक्स नं २७२६

फोन नं. २७०७७०/२७८७७०

फ्याक्स नं २७०५५१

मीलुइ पोला मोक्हयुल् लेङ्मो

(तामाङ भाषा)

पहिलो संस्करण : ०५४ चैत

संख्या : ४ हजार

प्रकाशक : अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

सर्वाधिकार : इन्सेकमा सुरक्षित

मूल्य : १०।-

मुद्रक :

फुलचोकी बुक्स एण्ड स्टेशनर्सका लागि
क्वालिटी प्रिन्टर्स

भूमिका

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) ग्रामीण जनसमुदायका बीचमा मानवअधिकार शिक्षा र सचेतनता अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा जुटेको एउटा मानवअधिकार संस्था हो। गाउँको अभावग्रस्त जीवनसंग संघर्ष गर्दै बाँचिरहेका ग्रामीण जनताको चेतनालाई उन्नत नबनाएसम्म मानवअधिकारको संरक्षण एवं विकास हुन सक्दैन। यो काम सचेत र संगठित प्रयत्नले मात्रै सम्भव छ भन्ने अवधारणामा इन्सेक कटिबद्ध छ र आफ्ना सबै क्रियाकलापहरू यसैतर्फ केन्द्रित गरेको छ।

मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र जारी भएको ५० वर्ष लाग्यो। यो घोषणापत्रलाई इन्सेक आफ्नो मार्गदर्शक मान्दछ। “मानव परिवारका सबै सदस्यहरूको अन्तरनिहीत मर्यादा तथा समान र हरण गर्ने नसकिने अधिकारहरूको मान्यता नै स्वतन्त्रता, न्याय र शान्तिको आधार भएकोले” भनी प्रस्तावनाको थालनीमा उल्लेख गरेर संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाद्वारा सन् १९४८ डिसेम्बर १० तदनुसार वि.सं. २००४ साल मंसिर २५ गते यो घोषणापत्र पारित भएको थियो। जनताको लागि आर्जन गरिएको यो घोषणापत्र मानव

जातिकै लागि अमूल्य सम्पत्तिका रूपमा रहेको छ। नेपाल यो घोषणापत्रको पक्ष राष्ट्र हो अर्थात् नेपालले पनि यसको कार्यान्वयन प्रति आफ्नो प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ।

विगत वर्षहरूमा मानव अधिकार घोषणा पत्रको के कस्तो सार्थकता रह्यो भनेर विश्व स्तरमै यसको समीक्षा र मूल्यांकन गर्न थालिएको छ। यसै क्रममा इन्सेकले पनि जनस्तरमा चेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले घोषणापत्रको व्यापक प्रचार प्रसार गर्ने विशेष कार्यक्रम तय गरेको छ। उक्त कार्यक्रम मार्फत् ग्रामीण तहका जनसमुदाय बीच छलफल गराउने, मानवअधिकार घोषणापत्रले प्रदान गरेका अधिकारहरू जनताको दैनिक व्यवहारमा के कति सार्थक रहन सकेका छन् भनेर पहिचान गर्ने, कार्यान्वयनको तहमा रहेका बाधा र अड्चनहरू पहिल्याउने, तिनीहरूलाई हटाउनका निम्ति राज्य तथा जनस्तरबाट के कस्तो पहल एवं प्रयत्न हुनु पर्दछ भनेर निचोडमा पुग्न सहयोग पुऱ्याउने छ। यसले घोषणा पत्रको प्रचार प्रसारका साथै व्यवहारिक कार्यान्वयनमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने छ भन्ने विश्वास हामीले लिएका छौं। जनता सार्वभौम सत्ता सम्पन्न भए पनि सचेतनताको अभावमा आफ्नो अधिकारको रक्षा गर्न सक्दैनन्। आफ्ना हक अधिकार बारे सचेत र संगठित हुन यस किसिमको प्रयत्न फलदायी हुने आशा गरिएको छ।

यो वर्ष इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष पनि हो। घोषणा पत्रको ५० औं वर्ष र इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष प्रवेशको अवसर पारेर इन्सेकले नेपालमा प्रचलित लिम्बु, राई, तामाङ, गुरुङ, मगर, नेपालभाषा, अवधि, राजवंशी, भोजपुरी, मैथिली, शेर्पा र थारू जाति जनजातिका वाहवटा मातृभाषाहरूमा घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी यो रूपमा प्रकाशित गरेको छ। यस अतिरिक्त नेपाली र अंग्रेजी भाषामा पनि छुट्टाछुट्टै संस्करणहरू रहेका छन्। यसै क्रममा तयार गरिएको यो तामाङ भाषामा अनुदित मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र हो। यो घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी सहयोग पुऱ्याउनु हुने ध्यानवहादुर मोक्तान र जाति जनजाति अनुरूप चित्र परिमार्जन गर्ने नवराज भट्टलाई म हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। साथै पुस्तक प्रकाशनको निम्ति संयोजन तथा सम्पादन गर्ने देवी बाँस्कोटा, नरनाथ लुईटेल एवं कम्प्युटर टाइप सेटिङ गर्ने गीता माली पनि धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ।

०५४ चैत

सुशील प्याकुरेल

अध्यक्ष

मीलुइ पोला मोक्ह्युल् लेङ्मो (घोषणा)

१० डिसेम्बर १९४८ ला कुनु

संयुक्त राष्ट्र संघला महासभाला

निर्णय नं. २१७ (III) से पारित लाबा थेन् पाङ्बा लेङ्मो

प्रस्तावना

मीलुइ थेत्माला मोकोन् सदस्यजुगुला मर्यादा
थेन च्योच्यो होत्छेम् ब्यान्सी ब्यान्वारी आरवाम्बा
पोनोन राङ्बाङ्, ठीम् थेन् सान्तीला ग्याम् हीन्बासे,

मीलुइला पोजुगुदा नाङ्बासेलामा आज्याबा
ग्यात्जुगु तासी मीलुइ मारफाजुगुला सेम् क्युङ्ना
लाबासे, मीजुगुसे लेङ्मो (आस्था) थेन् काइ (वाक्)
राङ्बाङ्, लोङ्बा थेन् तोबासाइ (अभाव) ग्याम्
छाङ्लातोबा बीबा मोकोन् मीनीसे कीन्बा ग्रेन् लेङ्मो,
सेम् हीन्बासे,

नाङ्बा, स्युप्पाला बीरोधरी स्यान् ग्याम्
आयाङ्बासेलामा बीद्रोह लाबारी याङ्बा बीबा ताम्
मीनीसे आमान्गाइ बीसाम् मीलुइ पो ठीम्से
सोथान्तोबा, रूङ्तोबासे,

ह्युल्साजुगु गुङ्गरी ज्याबा ब्रेल्बा लेना
लातोबासे,

संयुक्त राष्ट्रला मीनीजुगुसे मीलुइला राङ्लान्
पोजुगु थेन् मीला डेन्, रेङ्कोला-म्रीङ्कोलाला

च्योच्यो पोजुगुला ताम्री दोसी बीश्वास हुन्सी “पो स्योस्योरी” बीसी लानान् राड्बाड्ला ग्याम्से ह्युलबादा छारना लाबा (सामाजिक प्रगति) थेन् मीलुइदा तेन्बा, लेना लाबा लेड्मो कीन्बासे (लाबासे),

सदस्य ह्युलसाजुगुसे संयुक्त राष्ट्र संघला रो कीन्सी मीलुइ पो थेन् राड्ला (मौलिक) राड्बाड्जुगुला ताम्री मोक्ह्युलरी डेन् लेना लाबा थेन् तेन्बा लेड्मो लाबासे,

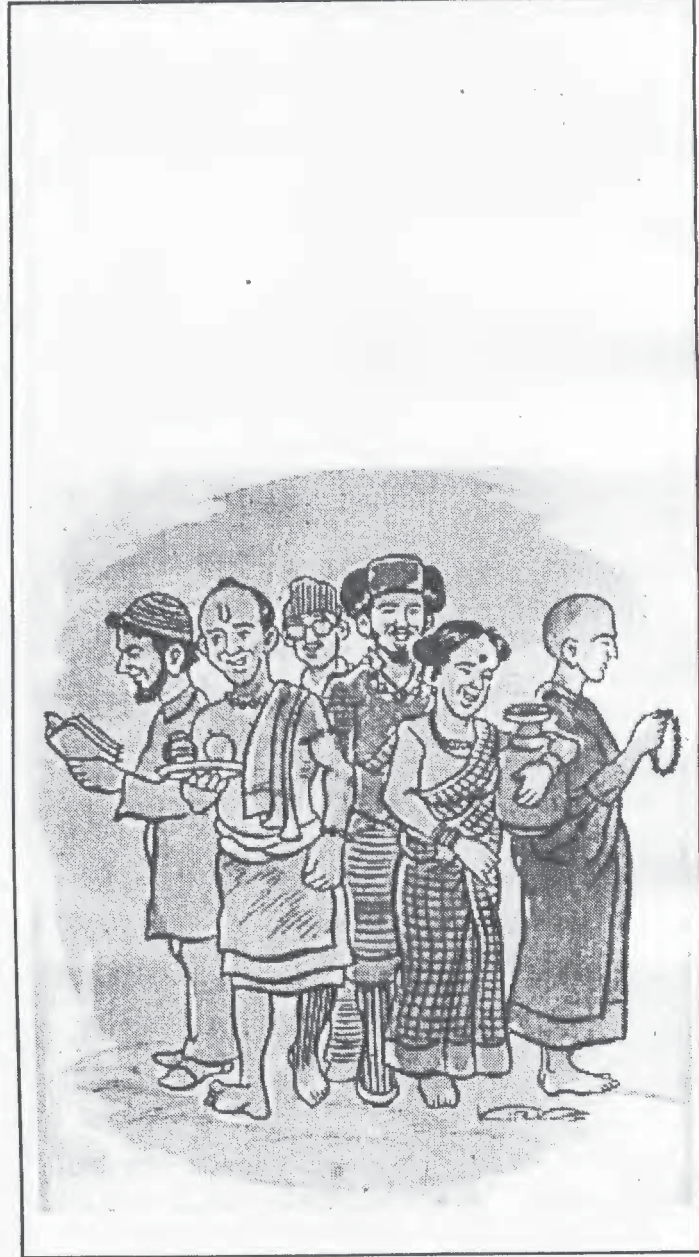
चु लेड्मो छाड्ना लाबारी चु पो थेन् राड्बाड्जुगुला ताम्री मोकोन्से च्योच्यो थायाड्तोबासे,

दाम् चु ताम्सेलामा,

सदस्य ह्युल्साजुगु थेन् होजा ह्युल्साजुगुला यारी मुबा थुम्ला (प्रादेशिक खण्ड) मीनीजुगुरीएनो होजा पो थेन् राड्बाड्जुगुला मोक्ह्युल थेन् ज्याबा ठीम (मान्यता) कीन्बारी मोकोन् मी थेन् ह्युल्बाला याल्डासे चु लेड्मोदा आम्लेतना सेम्री थान्सी ह्युल्सा थेन् रोड्ह्युल्सारी सेड्बा प्रगतिशील ग्यात्जुगुसे होजा पो थेन् राड्बाड्जुगुदा स्यारसे डेन् लेना लाखाम्गाइ बीसी महासभासे मीलुइ पोला चु मोक्ह्युल् लेड्मोदा मोकोन् मीनी थेन् ह्युल्साला साभा मापदण्ड हीन्ला बीसी पाड्बा मुला ।



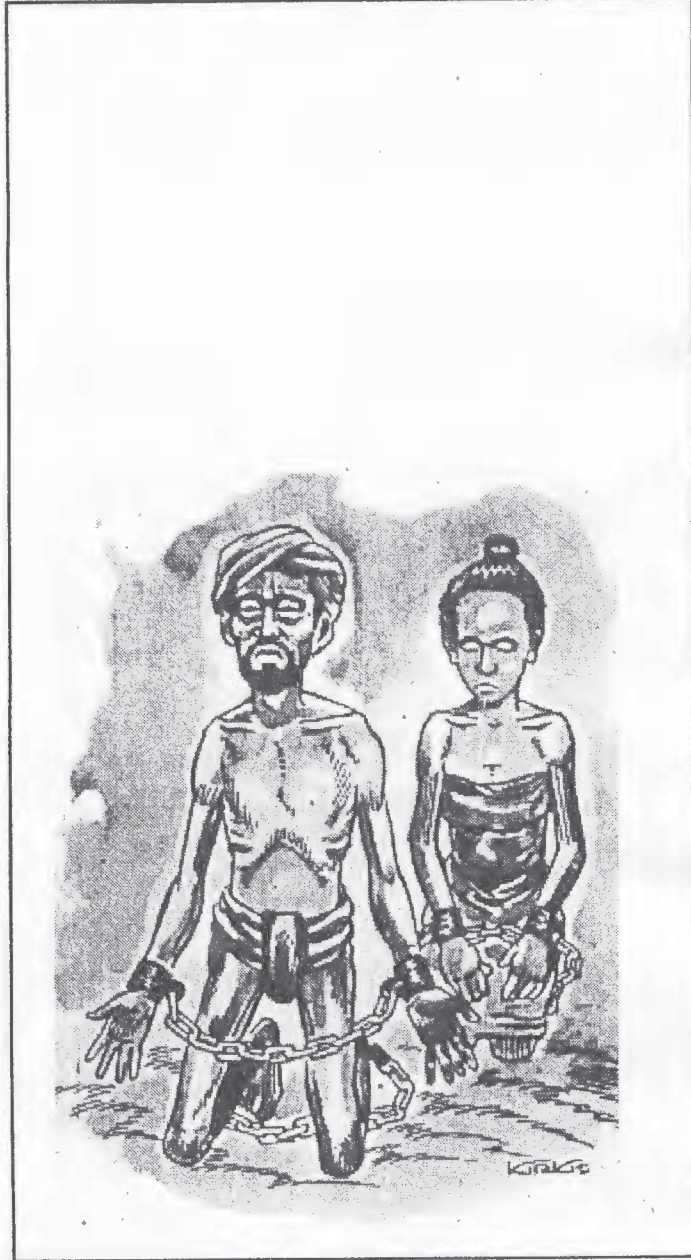
मोकोन् मीनी केबान् छ्याम् राड्बाड्से
मान्बाराड् लायाड्मुला । मोकोन्ला च्योच्यो
पो मुला, महत्व मुला । मीसे डान्बारी मान्बारी
स्वाम्बासेलामा थेनीगादे राड्नाड्री ज्योत्च्योन्
राड् छेरतोबा मुला ।



मारुफा, वर्ण, लीड्ग, ग्योत्, साङ्गे,
ग्लेठीम् ह्युल्बाङ् थेन् ह्युल्बा ठुङ्बा,
नोर थेन् स्यान् ताम्ग्याम् लोलो लासी
आच्याबा मोकोन्दा चु स्योस्यो
(घोषणा) री ब्रीबा पो थेन् राङ्बाङ्
मोकोन्से याङ्बारी स्वाम्बा पो मुला।
चुबीमा स्यान् ताम् स्वाचीबाङ् ह्युल्
राङ्बाङ् या संरक्षित तासाङ्, राङ्बाङ्
आरेसाङ् या परीमीत प्रभुसत्ता तासाङ्,
होजा ह्युल्साला मीनीजुगुदा ग्लेठीम्,
मोक्ह्युल् थेन् थुम्ला ताम्ग्याम् लोलो
लाबारी आताबा।



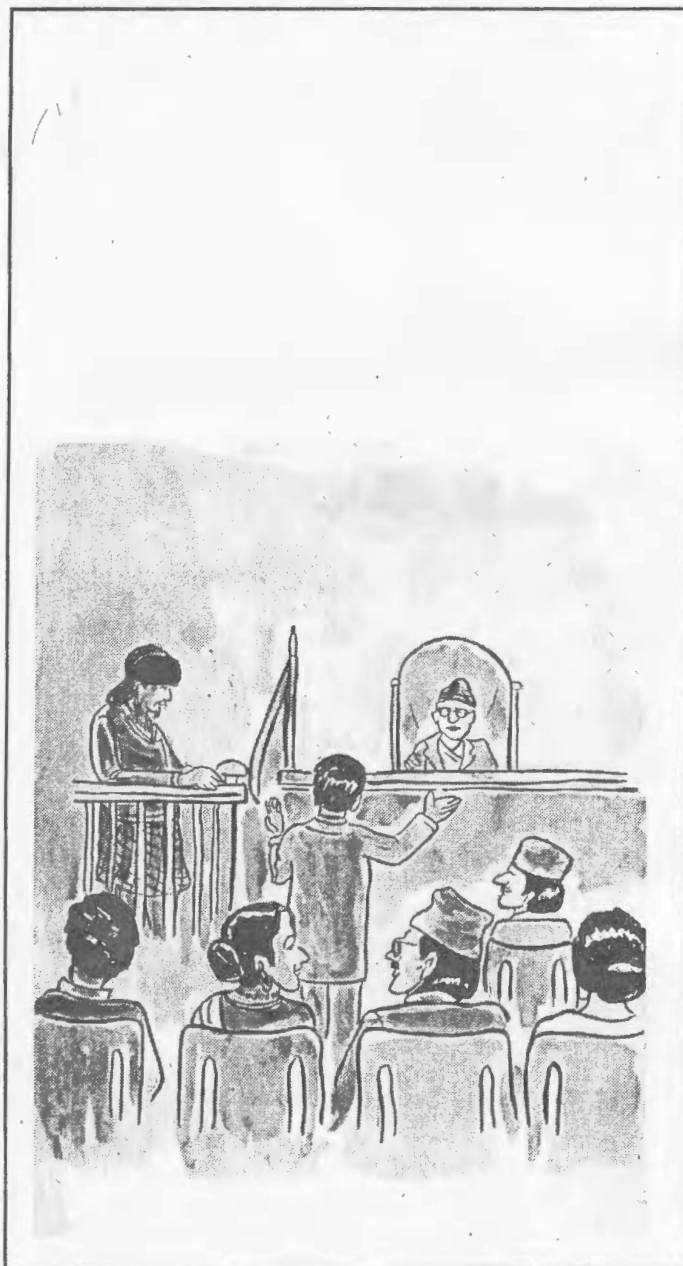
मोकोन् मीनीदा राड्राड्ला राड्वाड् थेन्
राड्ला सुरक्षालावा पो मुला ।



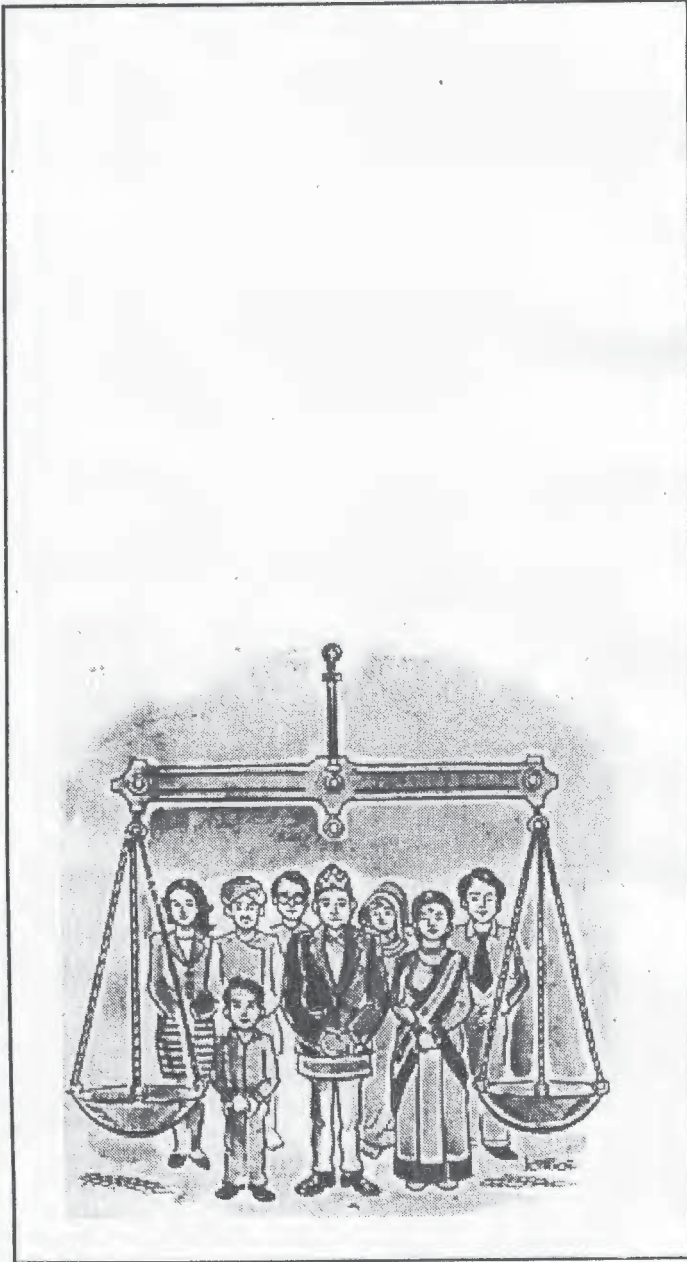
ल्याक्बा थेन् ग्यांबा सोसी खालाइदा
थान्बारी आयाङ्बा । ल्याक्बा थेन्
ल्याक्बास्यादा ग्लुबा, चुङ्बा लाबारी
गुबा मुला ।



स्वालाइमीदा रोप्पा ग्याङ्बा लाआयाङ्बा
मुला । चुराङ्लासीन्, आज्याबा ग्यात् या
सजाय लाबारी आयाङ्बा मुला ।



ठीमग्याम् च्यामा मोकोन् मीनीजुगु मी
राड्ले सोयाड्बा पो मुला।



ठीम्ग्याम् च्यामा मोकोन्मी च्योच्यो
मुला । लोलो आलाना ठीम्से मोकोन्दा
च्योच्यो संरक्षणला पो पीन्बा मुला । चु
लेङ्मोदा नाङ्सी लाबा ग्यात्ला बीरोधरी
च्योच्यो संरक्षणला पो मोकोन्से याङ्बा
मुला ।



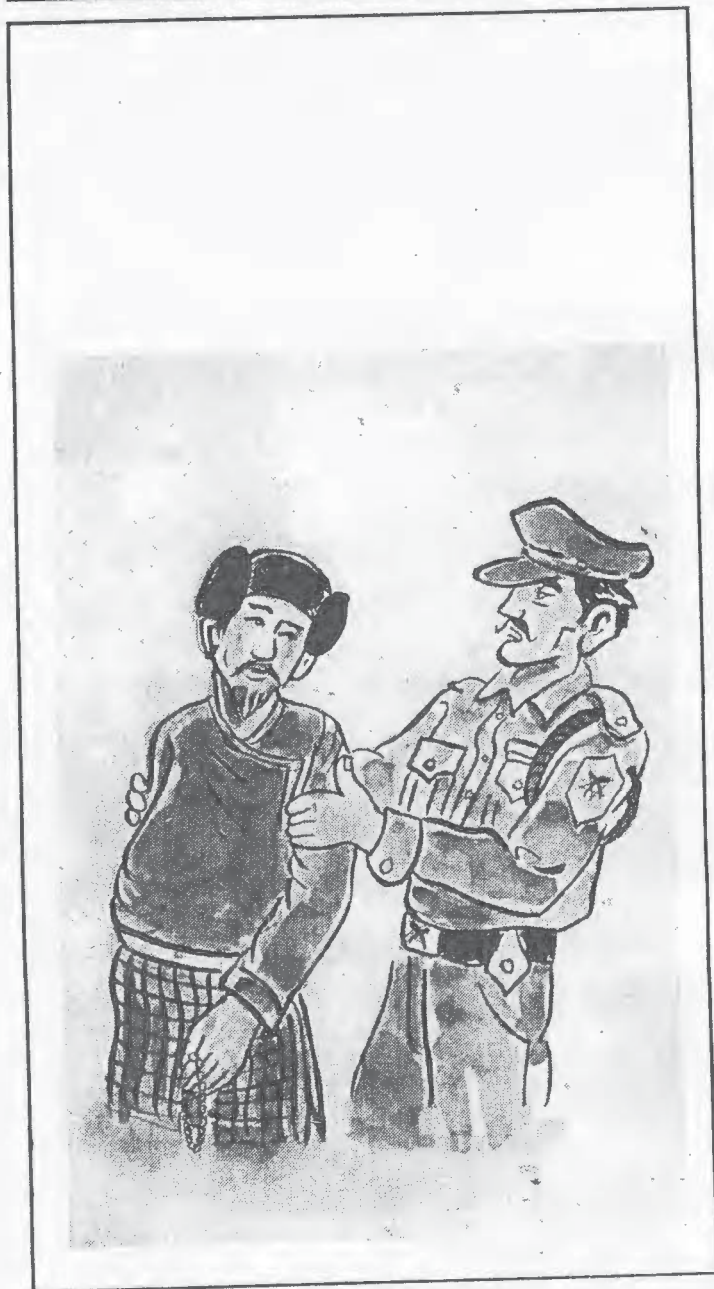
ह्युल्ठीम् थेन् ठीम्से पिन्बा पोजुगुदा
नाड्सी, ग्यात् लासाम् चुला बीरूद्ध
ह्युल्बाड् ठीम्खाङ्ग्याम् ज्याबा मान्
(उपचार) याङ्बा मोकोन्ला पो मुला ।



आज्याबा ग्यात् आलाना खालाइदा
ह्युल्ग्याम् तात्पा थेन् च्युप्पारी
आयाङ्बा ।



स्वालाइदा फौज्दारी मुद्दा पीन्साम् चुला
बीरूद्ध राड्बाड् ठीम्स्वाड्ला लेड्मो
थाइयाड्स्वाम्बा मोकोन् मीदा च्योच्यो पो
मुला ।

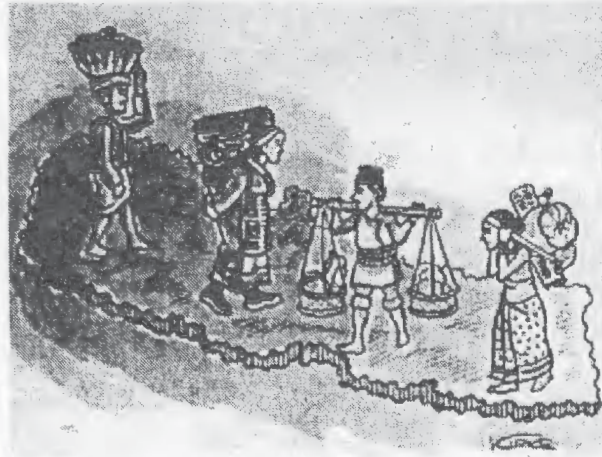


आज्याबा ग्यात् लाबासे दण्ड याड्तोबा
बीसी मुद्दा पीन्साम् होराड्बा मीदा
ठीम्स्वाड्से ठीम् आन्सार आज्याबा
ग्यात् लाबामी (अपराधी) बीसी आपाड्दे
दोना होराड्बा मी अपराधी आहिन् बीसी
गोतोबा, सेतोबा ।

खालाइ मीसे लाबा ग्यात् होजा दुयुरी
ह्युल्सा थेन मोक्ह्युल्साला ठीम्
आन्सार अपराध आहीन् बीसाम्
होराड्बा ग्यात् लाबा मी दोषी
आतामुला । अपराध लाबा दुयुरी थेसे
याड्तोबा सजाय बीमा लानान् सजाय
पीन्बारी आयाड्बा मुला ।



मीला नाड्ताम् (गोप्यता), थेत्मा, दीम् थेन्
स्यान् ताम्री या भाड्बारी आयाड्बा मुला ।
स्वालाइला मीन् नोड्ना लाबा ग्यात्
लाआयाड्बा मुला । होराड्बा ताम्ला बीरोधरी
मोकोन् मीदा ठीम्ला संरक्षण याड्बा पो मुला ।



मोकोन् मीदा मोकोन् ह्युल्साला मुर
नाङ्री राङ्बाङ्ले कोर्बा थेन दीम्नाम्
लासी चीबारी याङ्बा पो मुला ।

मोकोन् मीदा राङ्ला ह्युल् थेन् स्यान्
ह्युल् ख्लायाङ्बा थेन् राङ्ला ह्युल्री
याङ्सी स्वाबारी याङ्बा पो मुला ।



पाड्बा अभियोगग्याम् लाःबारी मोकोन्
मीदा स्यान् ह्युल्री ग्लेठीम् क्याप्
माइबा, कीन्बा पो मुला ।

संयुक्त राष्ट्र संघला लेड्मो थेन् ठीम्दा
नाड्सी लाबा ग्यात् थेन् स्यान् ताम्जुर्गुरी
(ग्लेठीम्रीदे याड्बा) चु पो सेड्बारी
आयाड् मुला ।



मोकोन् मीदा नागरिकता याड्बा पो मुला ।

स्वालाइ मीदा सेसीगोसी थेला नागरिकता
आपीन्बा ग्यात् लाबारी आयाड्बा मुला ।
चुराड्लासीन् नागरिकता ग्युरलाबारी माइसाम्
आता बीसी पाड्बारी आयाड्बा मुला ।



मारफा, ह्युल्बाड् थेन् साङ्गेला
ताम्ग्याम् लोलो आलाना
ब्योन्-छामेजुगुसे ब्रेल्साड् थेन् दीम्नाम्
सेड्बा पो मुला। ब्रेल्साड्ला ताम्री
ब्रेल्साड् फ्रेना (छोडपत्र) लायाड्बा
थेनीदा च्योच्यो पो याड्बा मुला।

ब्रेल्साड् लाबारी माइबा म्रीङ्कोला थेन्
रेङ्कोलाला सेम् डीक्साम्दे ब्रेल्साड्
ताखाम्ला।

ह्युलबाला स्वभावीक थेन् आधारभूत
सामुहीक एकाइ थेत्मा हीन्ला। ह्युल्बा
थेन ह्युल्साग्याम् संरक्षण याड्बा पो
मुला।



मोकोन् मीसे नोर रूपलाबा, थेन्
सोथान्बारी याड्बा पो मुला।
चुराड्लासीन् स्यान्मीथेन् डीक्सीनोन्
चुराड्बा ग्यात् लायाड्बा पो मुला।

खालाइला नोरदा सेसीगोसी ब्यान्बारी,
बोरबारी आताबा मुला।



मोकोन् मीदा राड्ला सेमताम् पाड्बा थेन्
साङ्गे राड्बाड्ला पो याड्बा मुला ।
साङ्गे थेन् सेमताम् ग्युर लायाड्बा
राड्बाड् मुला । मीसे स्यान्ला
ओन्साङ्गरी राड् याकार गीकसे
तासाइनोन् स्यान्थेन् डीक्सी तासाइनोन्
राड्ला साङ्गे थेन् लेङ्मोदा स्यार,
रीक्पा, मोइबा लाबा थेन् तेन्बारी याड्बा
राड्बाड् चु नाङ्गरी ब्रीबा मुला ।



मोकोन् मीदा राड्बाड्ले राड्ला लेड्मो
छीपाला पो मुला। खालाइदा अपाड्ना
राड्बाड्ले लेड्मो कीनबा माइबा थेन्
प्रसार लाबारी याड्बा पो मीदा मुला।



सान्तीसे हवाल् सेड्बा थेन् गेन्दुन्
ठोड्बा, सोबा पो मोकोन् मीदा मुला ।

गेन्दुनला सदस्य सोबा ग्यात्री स्यान्दा
कर लाबारी आयाड्बा मुला ।



प्रत्यक्ष थेन् राड्बाड्ले दाम्सी स्वाबा
मोकोन् मुल्मीसे ह्युल्ला शासनरी पो
कीन्बारी याड्स्वाम्बा पो मुला ।

मोकोन् मीदा थेला ह्युल्ला सरकारी
जागीर चाबारी याड्स्वाम्बा पो (हक)
मुला ।

मीनीला सेम् आन्सार सरकारसे ग्यात्
सेड्तोबा, चुराड्बा सेम् मोकोन्से दुयु
आन्सार सेड्बा चुनाबरी भोट युसी
(पिन्सी) हुन्बा लामुला । होराड्बा चुनाब
गोप्य थेन् राड्बाड्ले भोट पीन्बा
ठीमग्याम् सेड्तोबा मुला ।



मोकोन मी ह्युल्बाला सदस्य हीन्बासे
ह्युल्बाग्याम् सुरक्षा याड्स्वाम्बा पो
मुला । मोकोन् मीदा तोबा नोर, ह्युलबा
थेन् रीमठीम्ला ताम्जुगु ह्युल्सासे
स्वाम्दे पीनतोबा, आस्वाम्साम्
रोड्ह्युल्साला रो कीन्सी तासाएनो
याड्तोबा पो मोकोन् मीदा मुला ।

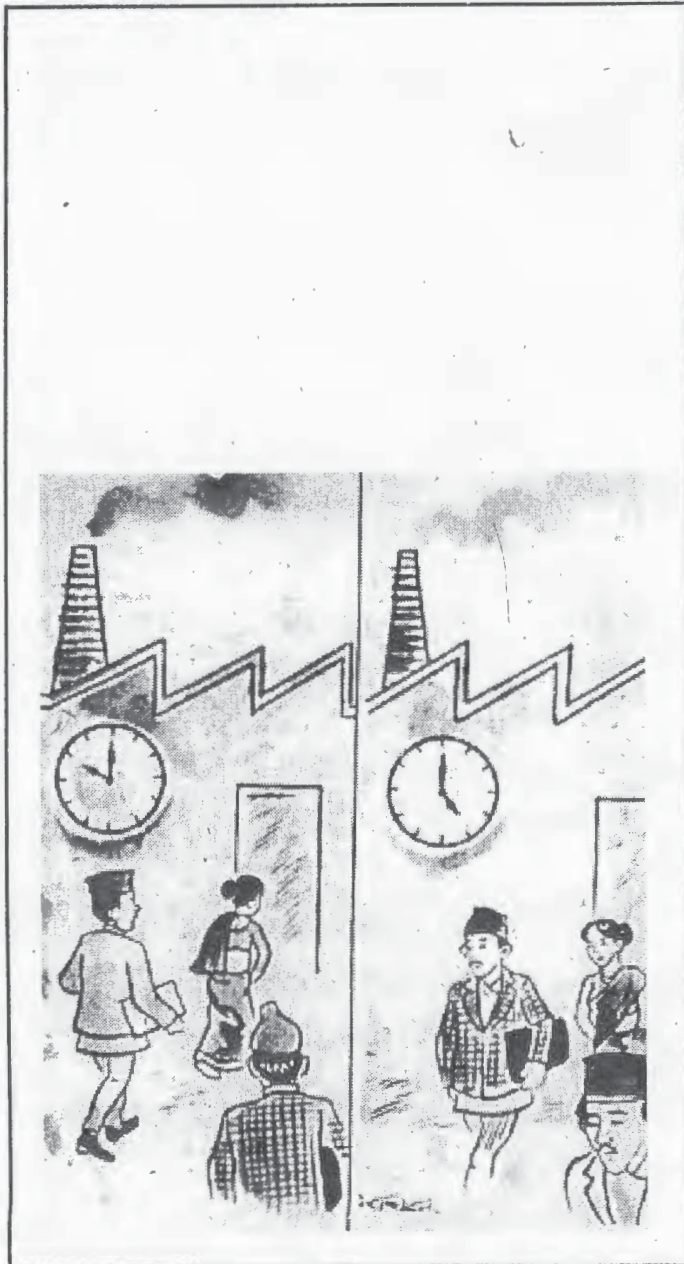


मोकोन् मीदा ग्यात् लायाड्बा पो मुला ।
चुराड्लासीन् राड्ला सेम्से ग्यात्
दाम्याड्बा थेन् ग्यात् लाबारी ज्याबा
परिस्थिति माइबारी स्वाम्बा पो मुला ।

होस्पान् ग्यात् लावा मोकोन मीसे
च्योच्यो टाङ्गा याड्स्वाम्बा पो मुला ।

ग्यात् लाबा मोकोन् मी थेन् थेला
थेत्मादा मीलुइ पो आन्सार ज्यानाले
दीम्नाम् सोबारी तोबा ज्याबा ग्यात् थेन्
ह्युल्बाला स्यान् ताम्ग्याम् छाङ्ना
लायाड्बा पो मुला ।

मोकोन् मीसे ट्रेड युनीयन् सेड्बा थेन्
होजा युनीयन्री पो कीन्बारी याड्बा पो
मुला ।

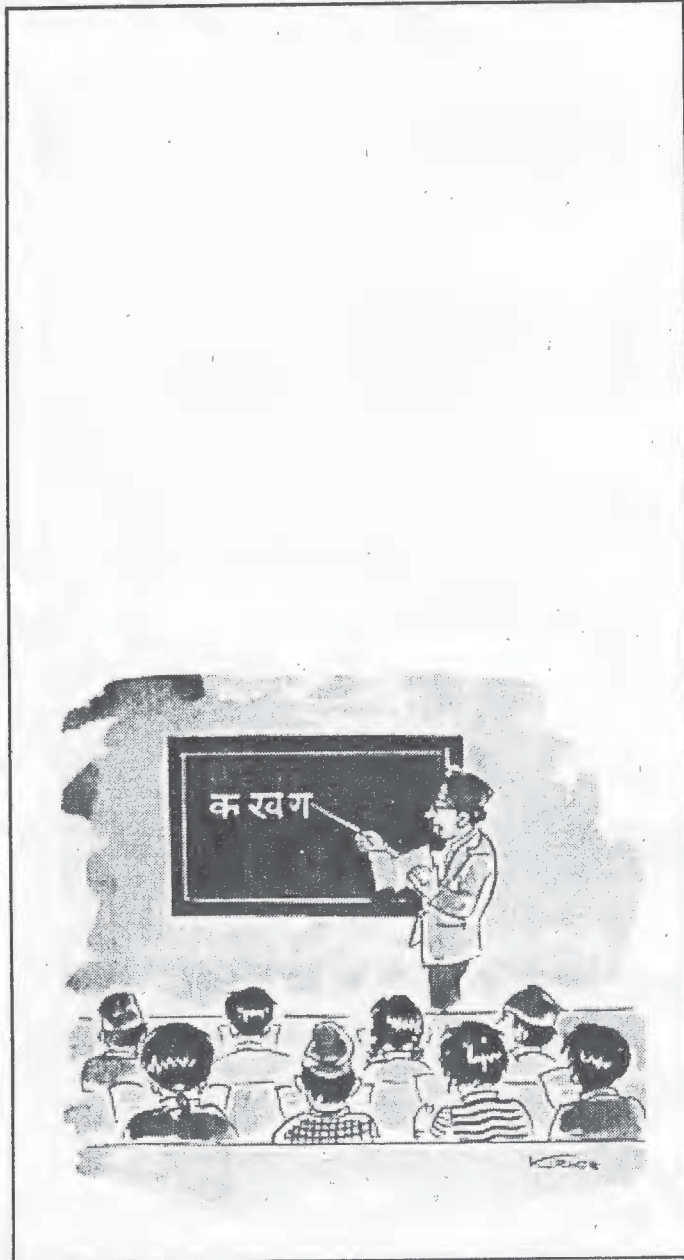


ग्यात् लाबा दुयुच्यासी मोकोन् मीदा
दीगुचाबा थेन् ब्लाप्पा याना लायाड्बा पो
मुला ।



मोकोन् मी थेन् थेला थेत्मासे चाबा,
चीबा, क्वान्बा थेन मान्ला ब्यबस्था
याड्बा पो मुला । चुराड्बा पोजुगुरी चाबा
साइ, क्वान्, दीम्, मान्मुन् थेन् स्यान्
ह्युल्बाला सेवाजुगु खामुला । सोखामा,
आखाम्बा तामा, रेम्बासीबा म्रीड्कोला,
खेपाखुयु थेन् थेला बाड्से आख्युप्साम्
होराड्बा दुयुरी थेनीसे तोबा साइ
याड्खाम्बा पो मुला ।

लाइनाकोला थेन् जाजाकोला मुबा दुयुरी
मोकोन् मीदा च्यातोबा, तेन्तोबा थेन रो
लातोबा । ब्रेल्साड् लाबा थेन् ब्रेल्साड्
आलाना केबा लाइनाकोलादा ह्युल्बासे
संरक्षण पीन्तोबा मुला ।



मोकोन् मीसे डोबा ब्रीबारी याड्बा पो
मुला। डोबा, ब्रीबा लोप्पा तीबा दुयुरी
टाङ्गा फाआतो। प्रारम्भिक स्यार
मोकोन्से डोटोबा मुला। प्राबीधीक थेन्
ब्याबसायीक स्यार मोकोन्से डोबारी
याड्बारी खाम्ला। ग्रेन् स्तरता स्यार
योग्यतादा च्यासी मोकोन्दा च्योच्योले
पीन्बा व्यवस्था लाबा मुला।

मीलुइदा छार्ना लाबा, मीलुइ पो थेन्
राड्बाड्दा कोङ्ना लाबारी स्यारला
प्रचार लाबा तामुला। स्यारसे ह्युल्सा,
मार्फा थेन् साङ्गे तेन्बाजुगुरी डीक्सी
चीबा थेन् सान्ती सेड्बारी संयुक्त राष्ट्र
संघला गेखोरजुगुदा लेना लाबा तामुला।

जाजामेदा पीन्बा स्यार दाम्बा पो दोक्से
बीमा हाच्छा आबा, आमादा मुला।

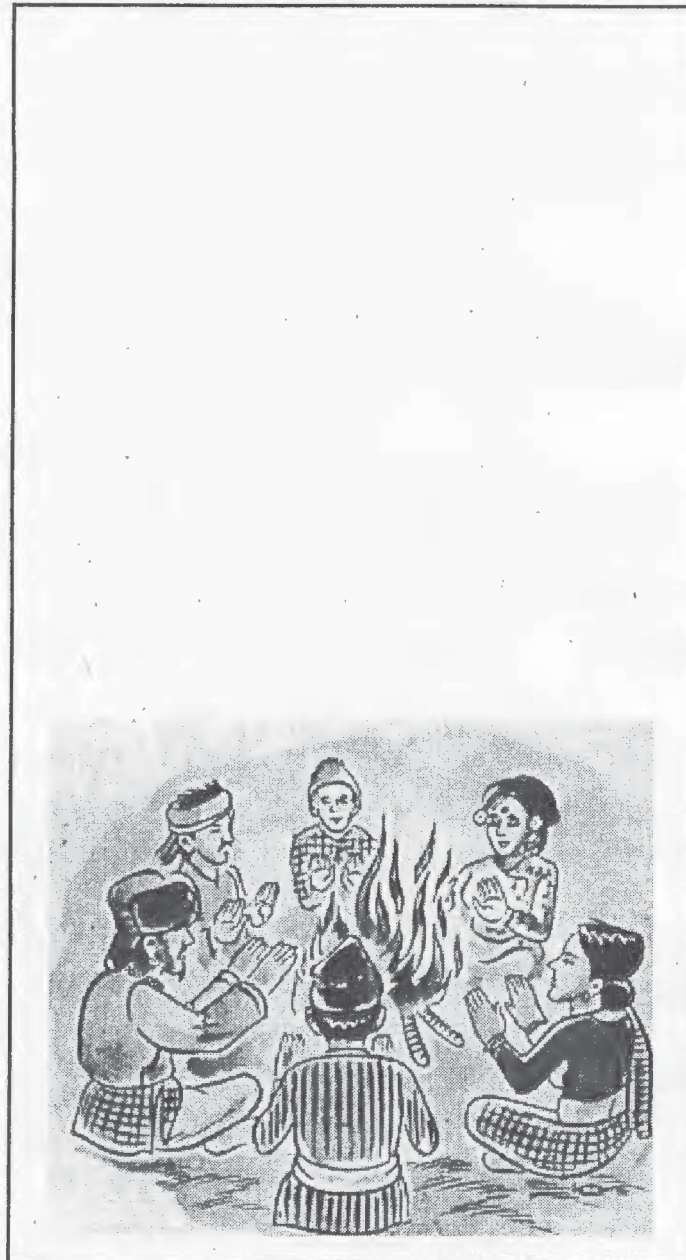


मोकोन् मीदा राड्बाड्ले ह्युल्बाला
रीम्ठीम्री पो कीन्बा, कलाजुगुग्याम
ताड्बा थेन् विज्ञानसे सोबा मोकोन्
साइजुगु सेड्बारी, कीन्बारी याड्बा पो
मुला ।

मोकोन् मीदा थेसे सोबा, सेड्बा
साइजुगुग्याम् स्वाबा, याड्बा साइजुगु
थान्बारी याड्बा पो मुला ।



चु स्योस्यो (घोषणा) री ब्रीबा पो थेन
राड्बाड्जुगु सेम्से मान्बा राड्ले
सेड्बारी मोकोन् मीदा ह्युलबा थेन्
मोक्ह्युल्से डीक्ना लातोबा मुला ।



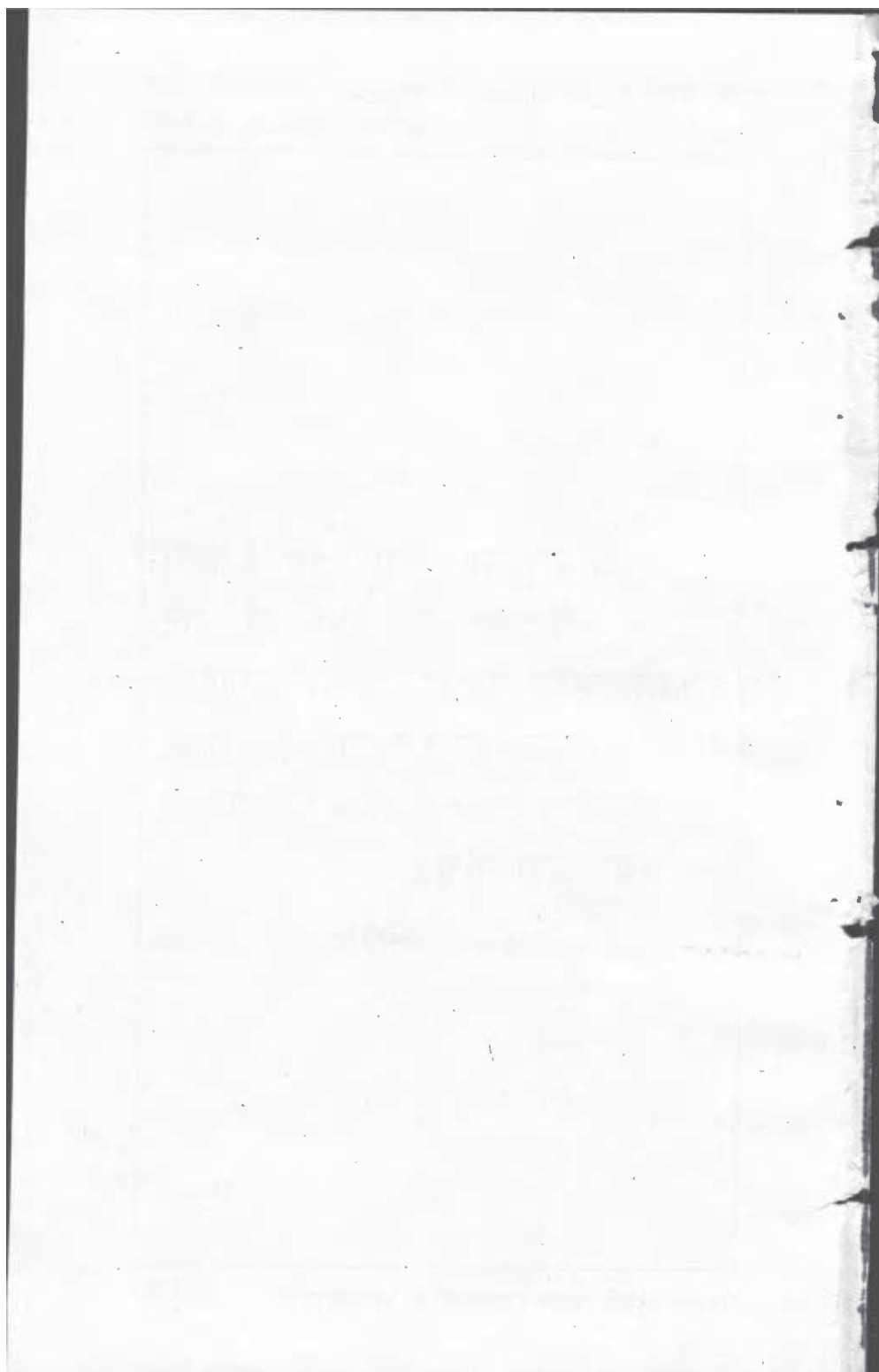
मोकोन् मीला राङ्ला ह्युल्बादा तेन्तोबा
ग्यात्जुगु स्वामुला । होराङ्बा ह्युल्बारीदे
चीसी राङ्ला मीखेन्पोदा राङ्बाङ्ले
छार्ना लाबारी स्वाम्बा मुला ।

राङ्ला पो थेन् राङ्बाङ्दा सेङ्बा दुयुरी
मोकोन् मीसे स्यान्ला पोजुगुदानो डेन्
लाबा थेन् तेन्तोबा मुला । प्रजातान्त्रीक्
ह्युल्बाला रीक्पा, सार्वजनीक्
सुब्बवस्था थेन् मोकोन्दा तेन्बारी तोबा
साइजुगुला ताम्री ठीम्से हुनबा, पीन्बा
लेङ्मो नाङ्री चीतोबा ।

चु पो थेन् राङ्बाङ्जुगु संयुक्त राष्ट्र
संघला लेङ्मो थेन् ठीम्दा नाङ्सी
स्वालाइसे गाइमाइ सेङ्बारी आरवाम्बा
व्यवस्था लाबा मुला ।



खाचीबाइ ह्युल्सा, थेत्मा थेन् मीसे चु
स्योस्यो (घोषणा) री ब्रीबा पो थेन्
राड्बाड्जुगुदा नोड्ना लाबारी आयाड्बा
मुला । होराड्बा ग्यात् लाबारी देना लासी
चु स्योस्योदा ब्याख्या लाबारी आयाड्बा
ब्यबस्था लाबा मुला ।



संसारभरीक् तनैठहक् अधिकारक् घोषणा

(थारु भाषा)

भाषा अनुवाद
नरूलाल चौधरी

सम्पादन/संयोजन
नरनाथ लुईटेल
देवी बाँस्कोटा



अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

कलंकी, स्युचाटार- पोष्टबक्स नं २७२६

फोन नं. २७०७७०/२७८७७०

फ्याक्स नं २७०५५१

संसारभरीक् मनैन्हक् अधिकारक् घोषणा
(थारु भाषा)

पहिलो संस्करण : ०५४ चेत

संख्या : ४ हजार

प्रकाशक : अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

सर्वाधिकार : इन्सेकमा सुरक्षित

मूल्य : १०।-

मुद्रक :

फुलचोकी बुक्स एण्ड स्टेशनर्सका लागि
क्वालिटी प्रिन्टर्स



भूमिका

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) ग्रामीण जनसमुदायका बीचमा मानवअधिकार शिक्षा र सचेतनता अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा जुटेको एउटा मानवअधिकार संस्था हो। गाउँको अभावग्रस्त जीवनसंग संघर्ष गर्दै बाँचिरहेका ग्रामीण जनताको चेतनालाई उन्नत नबनाएसम्म मानवअधिकारको संरक्षण एवं विकास हुन सक्दैन। यो काम सचेत र संगठित प्रयत्नले मात्रै सम्भव छ भन्ने अवधारणामा इन्सेक कटिबद्ध छ र आफ्ना सबै क्रियाकलापहरू यसैतर्फ केन्द्रित गरेको छ।

मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र जारी भएको ५० वर्ष लाग्यो। यो घोषणापत्रलाई इन्सेक आफ्नो मार्गदर्शक मान्दछ। “मानव परिवारका सबै सदस्यहरूको अन्तरनिहीत मर्यादा तथा समान र हरण गर्ने नसकिने अधिकारहरूको मान्यता नै स्वतन्त्रता, न्याय र शान्तिको आधार भएकोले” भनी प्रस्तावनाको थालनीमा उल्लेख गरेर संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाद्वारा सन् १९४८ डिसेम्बर १० तदनुसार वि.सं. २००४ साल मंसिर २५ गते यो घोषणापत्र पारित भएको थियो। जनताको लागि आर्जन गरिएको यो घोषणापत्र मानव

जातिकै लागि अमूल्य सम्पत्तिका रूपमा रहेको छ। नेपाल यो घोषणापत्रको पक्ष राष्ट्र हो अर्थात् नेपालले पनि यसको कार्यान्वयन प्रति आफ्नो प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ।

बिगत वर्षहरूमा मानव अधिकार घोषणा पत्रको के कस्तो सार्थकता रह्यो भनेर विश्व स्तरमै यसको समीक्षा र मूल्यांकन गर्न थालिएको छ। यसै क्रममा इन्सेकले पनि जनस्तरमा चेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले घोषणापत्रको व्यापक प्रचार प्रसार गर्ने विशेष कार्यक्रम तय गरेको छ। उक्त कार्यक्रम मार्फत् ग्रामीण तहका जनसमुदाय बीच छलफल गराउने, मानवअधिकार घोषणापत्रले प्रदान गरेका अधिकारहरू जनताको दैनिक व्यवहारमा के कति सार्थक रहन सकेका छन् भनेर पहिचान गर्ने, कार्यान्वयनको तहमा रहेका बाधा र अड्चनहरू पहिल्याउने, तिनीहरूलाई हटाउनका निम्ति राज्य तथा जनस्तरबाट के कस्तो पहल एवं प्रयत्न हुनु पर्दछ भनेर निचोडमा पुग्न सहयोग पुऱ्याउने छ। यसले घोषणा पत्रको प्रचार प्रसारका साथै व्यवहारिक कार्यान्वयनमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने छ भन्ने विश्वास हामीले लिएका छौं। जनता सार्वभौम सत्ता सम्पन्न भए पनि सचेतनताको अभावमा आफ्नो अधिकारको रक्षा गर्न सक्दैनन्। आफ्ना हक अधिकार बारे सचेत र संगठित हुन यस किसिमको प्रयत्न फलदायी हुने आशा गरिएको छ।

यो वर्ष इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष पनि हो। घोषणा पत्रको ५० औं वर्ष र इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष प्रवेशको अवसर पारेर इन्सेकले नेपालमा प्रचलित लिम्बु, राई, तामाङ, गुरुङ, मगर, नेपालभाषा, अवधि, राजवंशी, भोजपुरी, मैथिली, शेर्पा र थारू जाति जनजातिका बाह्रवटा मातृभाषाहरूमा घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी यो रूपमा प्रकाशित गरेको छ। यस अतिरिक्त नेपाली र अंग्रेजी भाषामा पनि छुट्टाछुट्टै संस्करणहरू रहेका छन्। यसै क्रममा तयार गरिएको यो थारू भाषामा अनुदित मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र हो। यो घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी सहयोग पुऱ्याउनु हुने नरुलाल चौधरी र जाति जनजाति अनुरूप चित्र परिमार्जन गर्ने नवराज भट्टलाई म हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। साथै पुस्तक प्रकाशनको निम्ति संयोजन तथा सम्पादन गर्ने देवी बाँस्कोटा, नरनाथ लुईटेल एवं कम्प्युटर टाइप सेटिङ गर्ने गीता माली पनि धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ।

०५४ चैत

सुशील प्याकुरेल

अध्यक्ष

संसारभरीक् मनैन्हक् अधिकारक् घोषणा
१० डिसेम्बर १९४८ उह अन्सार वि.सं. २००५ साल अघत २५ गते
संयुक्त राष्ट्र संघक साधारण सभक निर्णय संख्या २१७
क (३) से पासकर्लक ओ घोषणा कर्लक

प्रस्तावना

मनैन्हक् परिवारक सक्कुजन पाइपर्ना अधिकार
ओ मान सम्मानक् बराबर अधिकारह मान्यता देना
जो स्वतन्त्रता, न्याय ओ शान्तिक जग वल्गर बनैना
हो ।

उहओर्से,

मनैन्हक अधिकारह मानसम्मान ओ वास्ता नै
कैजाक जो जंगली व्यवहार हवाए जाक मनैन्हक
मर्मम च्वाट पुगल बाट । मनैन्हक जात सक्कुजन
धरम मान, ब्वाल, लिख पाइ परठ ओ डर ओ कौनो
चिजक् अभावसे छुट्कारा पाइ परठ कना
सर्वसाधारण जनतनक इच्छा बाट ।

उहओर्से,

मनै अन्याय अत्याचार ओ दमनह पन्छैना और
उपाय नैपैलसे विद्रोह कर्ना जो औरैलक उपाय हो
कैक नै स्वाँच परठ । ओसिन कना हो कलसे
मनैन्हक अधिकारक् कानूनी शासनसे रेखदेख
हुइपर्ना जरूरी बाट ।

देश देशक विच्चम मित्रता बढाई पर्लक ओर्से,
हम्र संयुक्त राष्ट्र संघक जनता मनैन्हक खास
अधिकार ओ मनैन्हक मान सम्मानक कदर कर्ति
जन्नी ओ मर्द मनैन्हक बराबर अधिकारम विश्वास
बाट् कना बात फेनसे दोहैठी। हम्र ढेर स्वतन्त्रताक
आधारम सामाजिक विकास कर्ना ओ हमार
जिन्दगीह उपर उठैना कबुल कर्ल बाटी। उह ओर्से,

संयुक्त राष्ट्र संघक सदस्य देशन यी घोषणक
सहयोग लेक मनैन्हक अधिकार ओ स्वतन्त्रताह
संसार भर बढैना ओ वाकर पालना कर्ना कबुल
कर्ल बाट्। उहओर्से,

ओसिन कबुल पूरा करकलाग टर लिखल
रलक स्वतन्त्रता ओ अधिकारक जानकारी ओ
समझदारी हुइना एकदम जरूरी हुइलक ओर्से,

सदस्य देशन ओ उ देशनक कजाम रलक
जन्तनह समेत उ अधिकार ओ स्वतन्त्रताक मान्यता
संसारभर मजा ढडसे दिह परट्। वाकर लाग
सक्कुमनै ओ समाज यी घोषणा-पत्रह सह मनम
धैक देश-विदेशम समेत याकर विश्वास
फैलाइकलाग कोशिस कर परट्। यीह विचारसे यी
साधारण सभा संसारभरीक मनैन्हक अधिकार
घोषणाह सक्कु जनता ओ देशकलाग एकठो नप्पा
सज्मन्या भाँरक रूपम घोषणा करट्।



सक्कु मनै जन्मटीक् स्वतन्त्र ओ फुक्वा
रठ। सक्कुन्हक् अधिकार ओ मान
सम्मान बराबर बाट्। उहओसे सक्कुजे
एक आपसम मिलन्सार व्यवहार कर
परट्।



मनैन्हक जात, रड, लिङ्ग, भाषा, धरम,
राजनैतिक, सामाजिक या और कौनो
मानसम्मानक आधारम भेदभाव नैकैक
यी घोषणा-पत्रम लिखलरलक
स्वतन्त्रताक हक ओ अधिकार
सकुन्हकलाग बराबर बाट्। यी बाहेक
स्वतन्त्र या आनक अधिनम रलक
जसिन देश हुइलसे फे उहाँक मनैन्ह
राजनैतिक, कौनो ठाउँक या और देशक
स्थितिक आधारम भेदभाव नैकैजाई
हुइत्।



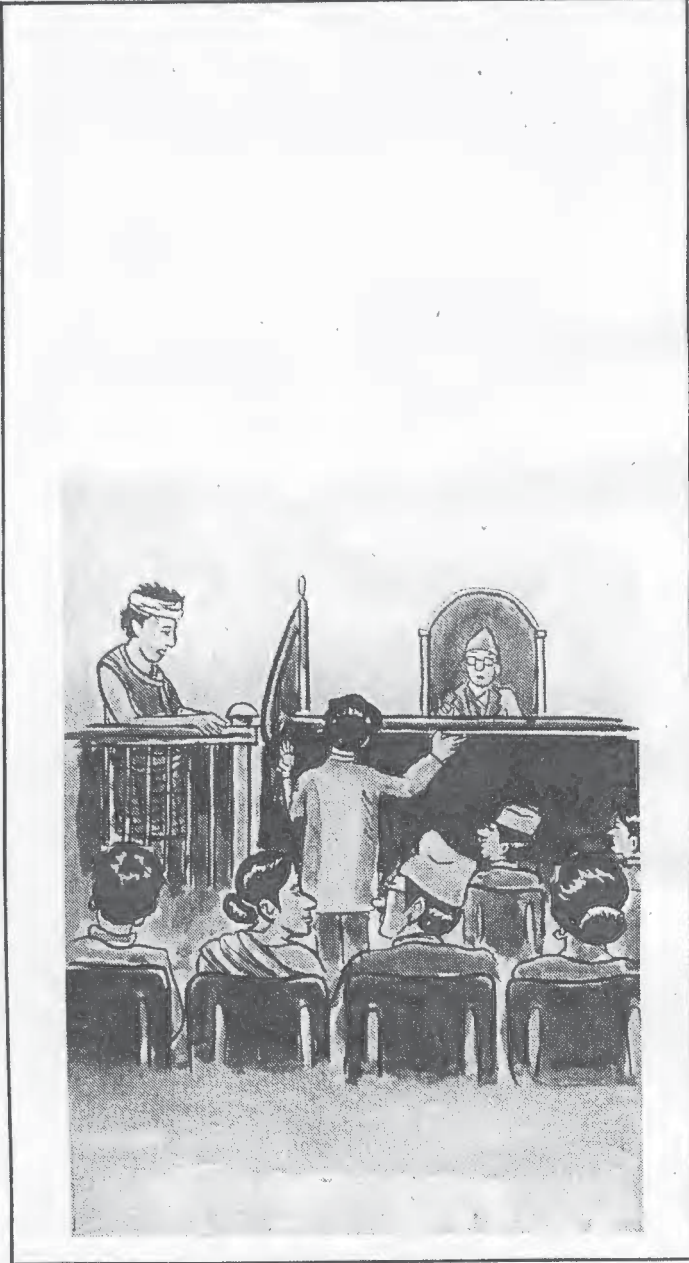
सक्कु मनैन्ह आपन सुरक्षा कर्ना ओ
स्वतन्त्रता पैना अधिकार बाट्।



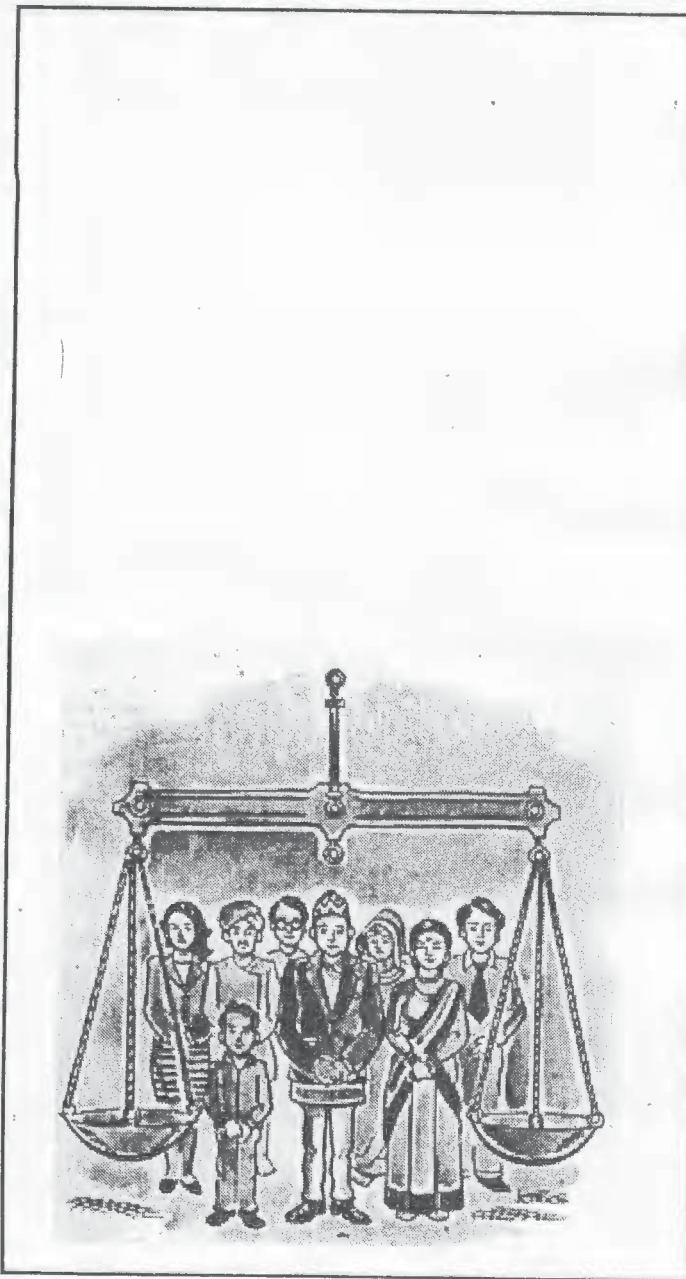
केहुहफे दास-दासी बनाक ढर नै हुइठ् ।
दास-दासिक व्यापार कौनो रूपम फे कर
नैमिल्ना कैगिल बाट् ।



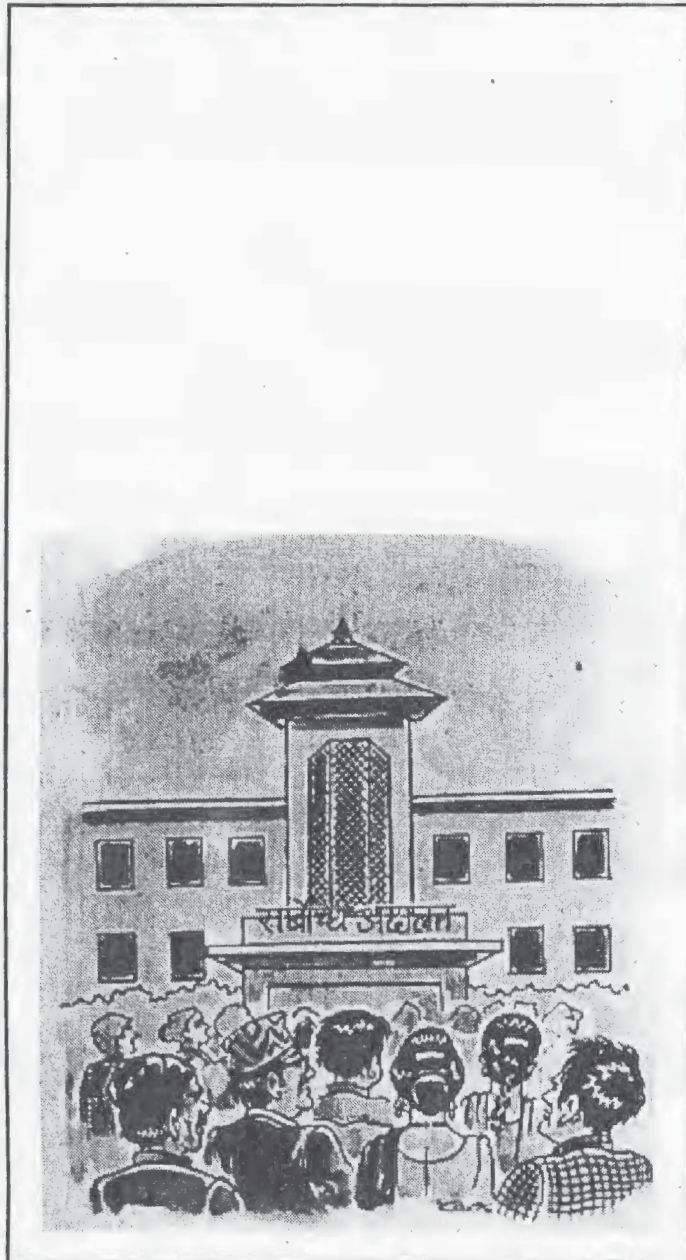
कौनो फे मनैह मारपिट कैक दुःख दिह
नै हुइत्। दया नैमान्क, मनैन्ह नैकर्ना
व्यवहारकैक या अपमान कैक ओ
बेइज्जत हुइनाअस व्यवहार कैक
सजाय दिह नै पाजाइत्।



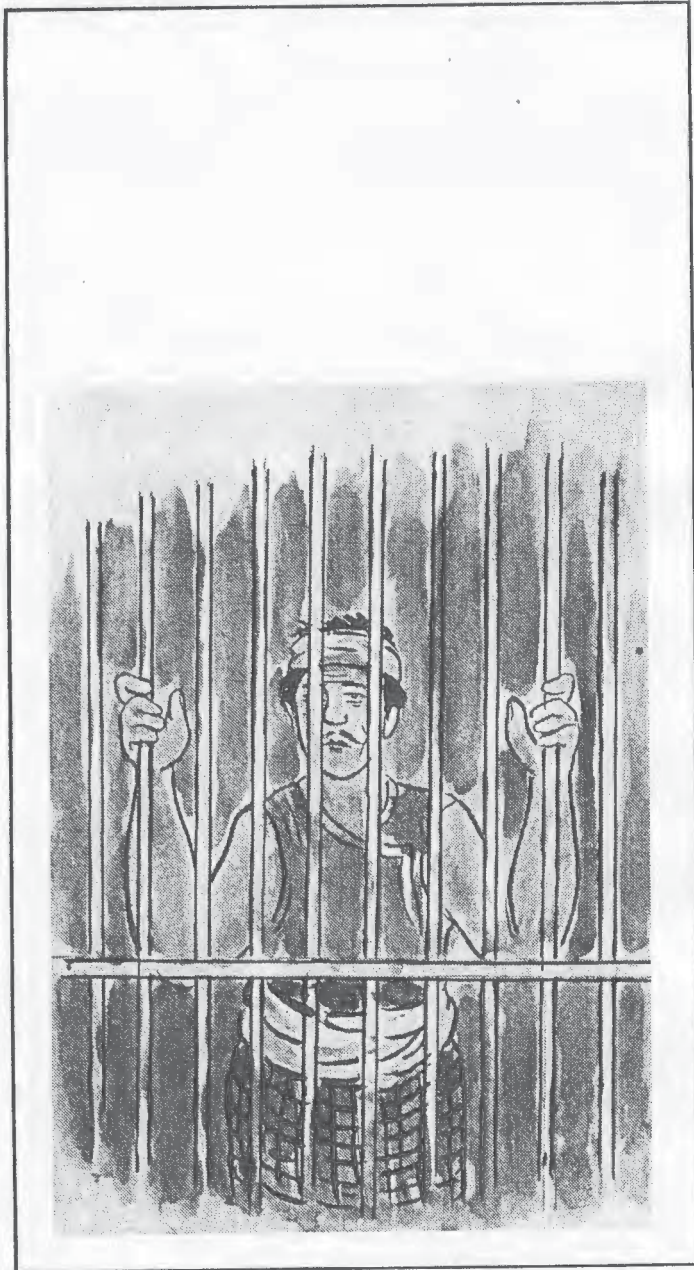
कानुनी हेराइसे सक्कु मनै, मनैअस
मानसम्मान पाई परठ् ।



कानूनक हेराइम सक्कु मनै बराबर बाट
ओ विना भेदभाव सक्कुजना कानूनक
भोगचलन एकनाससे कर पाई परठ्।
कौनो मनै यी घोषणाह नैमान्क व्यवहार
कर्लसे सँतावा पैलक मनै कानूनी रूपसे
सुरक्षा पाइ परठ्।



संविधान या कानूनसे देलक हक
अधिकार भंग करनेहुइठ्। बेन, केको
अधिकार भंग होगैलसे अदालतम जाक
उजुर कर पाजाइठ्। अदालतक दुवार
सकुन्हकलाग खुल्ला रहठ्।



केहुहफे मनमानी ढंगसे देश निकारा
कर्ना, पकर्ना कैद कर्ना या नजरबन्द
कर्ना कर्लसे मनैन्हक अधिकारम दाबी
हुइना हो।



कौनो मनैयक् उप्पर अपराध कर्लक
आरोप लग्लसे वाकर अधिकार ओ
जिम्मेवारीक फे छानबिन कैजाइ परठ्।
उमनैया स्वतन्त्र ओ न्यायदेना अदालतसे
सुनुवाई कर्ना हक पाई परठ्।



बचाउक्लाग चहनाजति सुविधा पैलक
अदालतूक कानून अन्सार अपराधी
सावित नैहुइठसम अपराधक आरोप
लगलक कौनो फे मनैह निरपराध मान
जाइठ ।

कौनो मनैक कर्लक या नै कर्लक कौनो
काम उ समयम रलक राष्ट्रिय या
अन्तरराष्ट्रिय कानून भित्तर अपराध
कर्लक नैमानजाइठ कलसे ओसीन काम
कर्लक वापत कौनो फे मनैह दोषी देस्वाई
नैहुइठ । कौनो मनैह अपराध कर्लक
वापत उ समयक कानून अन्सार दिह
सेक्नासे ढेर सजाय दिह नैपाजाइठ ।



कोनो फे मनैयक घर-परिवार या चिठ्ठी
पत्रक गोप्य वात्तु दावी कर या हाँठ डार
नैहुइत्। केको मानसम्मान या इज्जतम
च्चाट पुगैना काम कर नैहुइत्। ओसिन
बातम दावी कर्लसे या हाँठ डर्लसे वाकर
विरोधम कानूनी रूपसे सुरक्षा पैना
सकुन्हक अधिकार बाट्।



हरेक मनैन्हक् आपन देशक सिवाना
भित्तर नेडधुम कर्ना ओ बसोबास कर्ना
अधिकार बाट्।

हरेक मनैन्हक् आपन देश छोडक और
देश जैना ओ और देशसे आपन देशम
आइ पैना पूरा अधिकार बाट्।



कौनो फे मनैह लगागैलक आरोपसे
उम्कक्लाग और देशम शरन लेना ओ
शरन खोज्ना अधिकार बाट्। शरनक
मरन कर नैपाजाइठ्।

संयुक्त राष्ट्र संघक उद्देश्य ओ सिद्धान्तक
उल्टा कामकाजक ओ अराजनैतिक
अपराधक आरोपम यी अधिकार लगाए
नैपाजाइठ्।



सक्कु मनैन्ह आपन बसोबास
कर्तिअइलक देशक नागरिकता पैना
अधिकार बाट् ।

कौनो फे मनैयह मनमानि ढंगसे
नागरिकता नैदेना कर नैहुइठ ओ
नागरिकता बद्लपैना अधिकार फे
सक्कुन्हक बाट् ।



जात, राष्ट्रियता ओ धरमक भेदभाव
नेकैक उमेर पुगलक ठँर्या वठिन्यक
खुसीराजीले भ्वाज कर्ना ओ परिवार
बनैना अधिकार बाट्। भ्वाज कर्ना,
परिवार बनैना ओ छोडपत्र कर्ना समेत
ठँर्या बठिन्यक बराबर अधिकार बाट्।

भ्वाज हुइना ठँर्या बठिन्यक इच्छा
अन्सार केल भ्वाज हुइ परट्। हुँकन्हक्
मनपर्लक बातम किउ फे दखल कर
नैहुइट्।

समाजकलाग नैहोक नैहुइना एकाई
परिवार हो। समाज ओ राज्यसे सुरक्षा
पैना अधिकार सककु परिवारनसे रहट्।



हरेक मनैह एकक्ल्हे या सगोलम सम्पत्ति
कमाए पैना ओ ढर्ना अधिकार बाट् ।

कौनो फे मनैयक कमैलक सम्पत्ति
मनमानी ढंगसे कौनो देश या सरकार
अछ्न् या लिह नैपाइठ् ।



सक्कुमनै विचार कर्ना, मन लगलक
मनैयह भोट दिह पैना ओ धरम मन्ना
अधिकार पाई परठ्। धरम ओ विचार
बदलना अधिकार सक्कुजन पाइ परठ्।
एक्कल्हे या सगोलम आपन धरम या
मत हेशिक्षा, व्यवहार ओ पूजाआजासे
देखाए पैना अधिकार फे सक्कुजन पाइ
परठ्।



हरेक मनै बोलक, लिख्क या छपाक
आपन विचार खुलस्त पार पाइ परठ्।
चित बुझ्लक बात (मत) लेना, विना
रोकटोक कौनो तरीकासे सहमत पाई
खोज्ना ओ सहमत देना अधिकार
सककुजन पाई परठ्। उ कामम किउ फे
दखल कर नैमिलठ्।



Resource Centre

शान्तिरूपसे सभाकर्ना ओ संस्था खोलना
अधिकार सककुजन पाइ परठ्।

कौनो फे संस्थक सदस्या बनकलाग
केहुह कर लगाए नैमिलठ।



हरेक मनैन्ह स्वतन्त्र चुनाउसे जित्क
देशक शासन चलैना अधिकार बाट्।

हरेक मनैनसे आपन क्षमता (योग्यता)
अन्सार सरकारी जागीर खाएपैना हंक
रहट्।

जनतन्हक इच्छा जो सरकार या शासन
सत्ताक जग हुइ परट्। ओसिन इच्छा
समय समयम हुइना चुनाउम भोट देना
अधिकारसे देखाए पाइ परट्। ओसिन
चुनाउ गोप्य ओ आपन इच्छा अन्सार
भोट डार पैना हुइ परट्।



समाजक सदस्यक नाताले सककुमनै
सामाजिक सुरक्षा पाई परठ्। सरकार
आपन शक्ति अन्सार सककु मनैन्ह
मानसम्मान ओ व्यक्तित्व विकासकलाग
चहना आर्थिक, सामाजिक ओ
साँस्कृतिक सहयोग दिह परठ्।

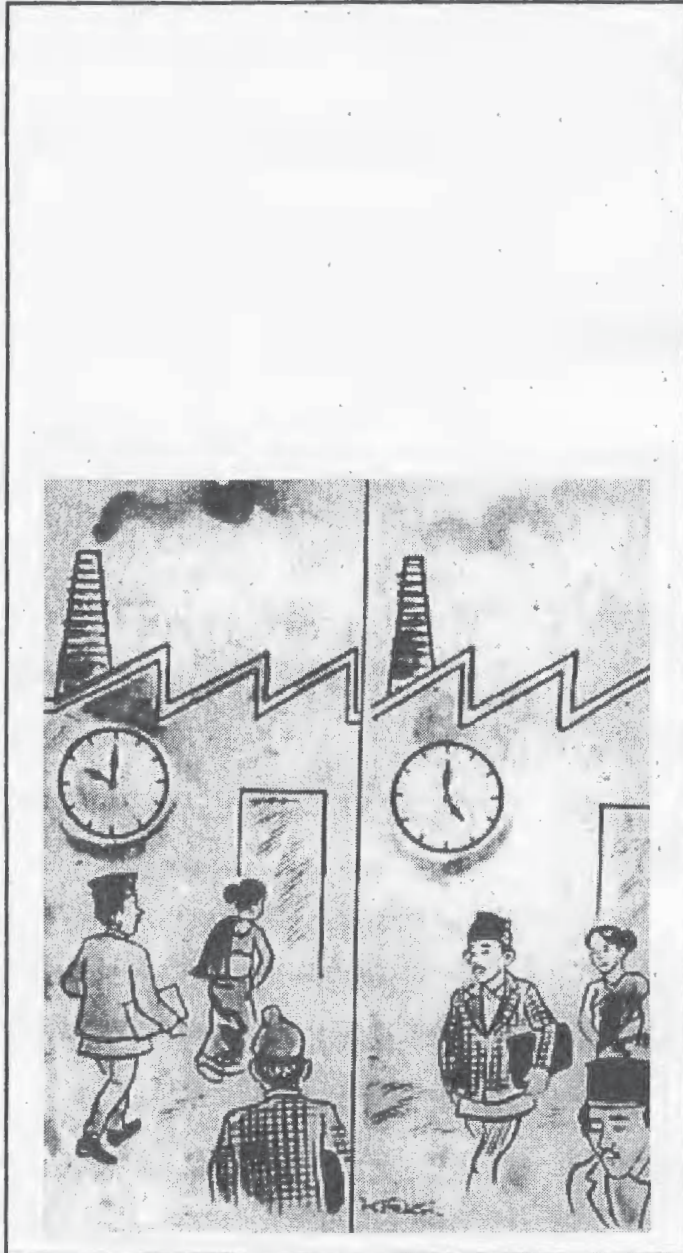


हरेक मनै काम करकलाग ओ आपन
इच्छा अन्सार नोकरी रवाजकलाग मजा
मौका पाइ परठ्। बेरोजगारीसे छुट्कारा
पैना सक्कुन्हक अधिकार हो।

सक्कुमनै फरक सोंचाइ नैकैक बराबर
कामकलाग बराबर ज्याला पाइ परठ्।

काम करूइया मनै ओ वाकर परिवारक
गुजारा चलाइकलाग चहना चिजक्
बन्दोबस्त हुइ परठ्। वाकरलाग उचित
ओ मजा ज्याला ओ और सामाजिक
सुरक्षाक फे व्यवस्था हुइ परठ्।

हरेक मनै आपन फाइदक रक्षा
करकलाग ट्रेडयूनियन बनाइओ वहिम
सामेल हवाए पाई परठ्।

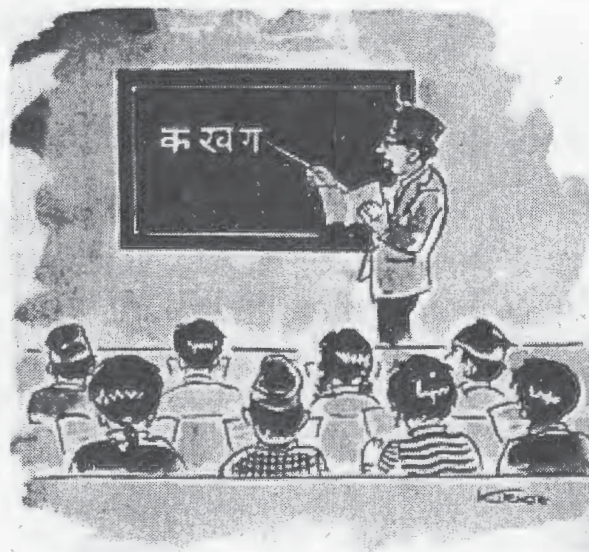


टोकलक समय अन्सार काम कर्ना ओ
छुट्टी पैलक दिनक फे ज्याला पैना ओ
आरामकर्ना मौका पाइ परठ् ।



हरेक मनै ओ वाकर परिवारह विरवाबुट्टी लगाक और सक्कु सुविधा पाइ परठ। यहीम खाना, लुगा, घर ओ विरवाबुट्टीक सुविधा ओ चहनाजति सामाजिक स्यावा फे पाइ परठ। बेराम पर्लक, काम कर नैसेकना हुइलक, राण हाक दुःख पैलक स्थिति, बुढैलक या सकारी नैचल्लक स्थितिम सरसमानक् कमी हुइलसे हरेक मनै सुरक्षा पाइ परठ।

लर्कोर्या या लपर्का आवश्याम रहलक सक्कु मनै मजारूपसे हेरफार ओ साह्यटा पाइ परठ। भ्वाज हुइलक या नैहुइलक दुनु दाईनसे जन्मलक लर्का बराबर सामाजिक सुरक्षाक भोगचलन कर पाई परठ।



हरेक मनै शिक्षा लिह पाइ परठ्।
कमसेकम शुरूक शिक्षाम फिस माफ हुइ
परठ्। शुरूक शिक्षा सककुजन लिहही
पर्ना ओ प्राविधिक व्यवसायिक शिक्षा
लिरौसीसे लिह सेकना हुइ परठ्।
उच्चटहक शिक्षा सिप ओ क्षमता
अन्सार सककुजन बराबर रूपसे लिह
पाई परह।

मनैन्हक सीपक पूरा विकास ओ
मनैन्हक अधिकार ओ स्वतन्त्रताह
बल्गर बनैनाअस् शिक्षा दिह परठ्। देश,
जात ओ धरम मनुइया मनैन्हक विच्चम
आपसी मेलमिलाप, सहनशीलता, ओ
मित्रता बढैटी शान्ति कायम करक्लाग
संयुक्त राष्ट्र संघक कोशिसह आघ बढैना
मेरिक शिक्षा हुइ परठ्।

छावा छाईनह देना शिक्षाक छनोट कर्ना
पहिला अधिकार दाई बाबक् हुइ परठ्।



हरेक मनैन्ह इच्छा अन्सार नाच कोरम
भागलेना, सीपमक (कला) आनान्द लेना
ओ विज्ञानसे पैलक सुविधाक भोगचलन
कर पैना अधिकार बाट्।

कौनो मनै आपन सिर्जैलक कौनो फे
बैज्ञानिक, साहित्यिक या कलात्मक
कामसे अइना फाईदा लिह या सुरक्षा
कर पाई परठ्।



यी घोषणा पत्रम लिखल रलक अधिकार
ओ स्वतन्त्रता पूरा रूपसे पाईकलाग
हरेक मनै सामाजिक ओ और देशक
व्यवस्थाक साह्यटा लिह पाई परठ्।



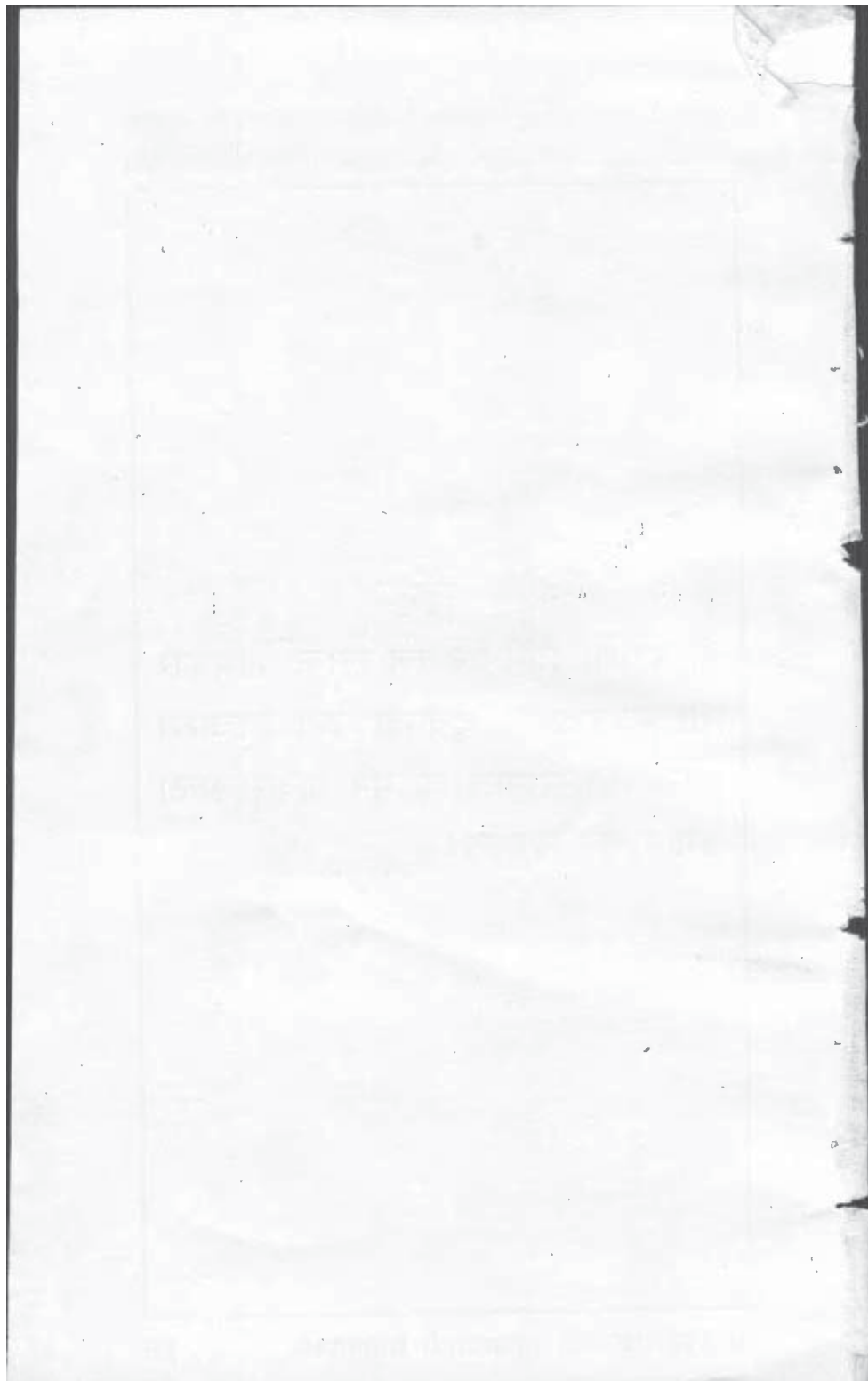
हरेक मनैन्हक् समाजपरक् कर्तव्य बाट्।
ओसिन कर्तव्य पूरा कर्लसे केल
मनैन्हक स्वतन्त्र ओ पूरा विकास हुई
स्याकट्।

आपन अधिकार ओ स्वतन्त्रताक
भोगचलन करबेर हरेक मनै आनक्
अधिकार ओ स्वतन्त्रताह फे ख्याल कर
परट्। प्रजातान्त्रिक समाजक् नैतिकता,
सक्कुन्हक मजा व्यवस्था ओ साधारण
ओ स्वाभ् मनैन्हक फाइदा हुइना बात
पाईकलाग सक्कुजन कानूनसे टोकलक
सिवाना भित्तर रह परट्।

संयुक्त राष्ट्र संघक विचार ओ उद्देश्य
अन्सार यी अधिकार ओ स्वतन्त्रताक
उलटा रूपसे भोग चलन कर कौनो
हलतमफे नैमिलट्।



यी घोषणा पत्रम लिखल रलक अधिकार
ओ स्वतन्त्रताह द्वाखा देना विचारसे
कौनो देश, समाज या मनै याकर उल्टा
वयान कर नैपाइठ्।



मेढ्खाम यकलेन सिमिकड (लिम्बु भाषा)

भाषा अनुवाद
बालकृष्ण माबुहाङ्ग

सम्पादन / संयोजन
नरनाथ लुईटेल
देवी बाँस्कोटा



अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

कलंकी, स्युचाटार- पोष्टबक्स नं २७२६

फोन नं. २७०७७०/२७८७७०

फ्याक्स नं २७०५५१

मेल्छलम यकलेन सलमलकड
(ललम्बु भलषल)

पहललो संसुकरण : ०५४ चैत

संखुयल : २ हकलर

प्रकलशलक : अनौपचलरलक कुषेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

सरवलधलकलर : इन्सेकमल सुरकुषलत

मूलुय : १०।-

मुद्रक :

फुलचोकी बुक्स एण्ड स्टेशनर्सकल ललगल
कुवलललटी प्रलन्टर्स

भूमिका

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) ग्रामीण जनसमुदायका बीचमा मानवअधिकार शिक्षा र सचेतनता अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा जुटेको एउटा मानवअधिकार संस्था हो। गाउँको अभावग्रस्त जीवनसंग संघर्ष गर्दै बाँचिरहेका ग्रामीण जनताको चेतनालाई उन्नत नबनाएसम्म मानवअधिकारको संरक्षण एवं विकास हुन सक्दैन। यो काम सचेत र संगठित प्रयत्नले मात्रै सम्भव छ भन्ने अवधारणामा इन्सेक कटिबद्ध छ र आफ्ना सबै क्रियाकलापहरू यसैतर्फ केन्द्रित गरेको छ।

मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र जारी भएको ५० वर्ष लाग्यो। यो घोषणापत्रलाई इन्सेक आफ्नो मार्गदर्शक मान्दछ। “मानव परिवारका सबै सदस्यहरूको अन्तरनिहीत मर्यादा तथा समान र हरण गर्ने नसकिने अधिकारहरूको मान्यता नै स्वतन्त्रता, न्याय र शान्तिको आधार भएकोले” भनी प्रस्तावनाको थालनीमा उल्लेख गरेर संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाद्वारा सन् १९४८ डिसेम्बर १० तदनुसार वि.सं. २००४ साल मंसिर २५ गते यो घोषणापत्र पारित भएको थियो। जनताको लागि आर्जन गरिएको यो घोषणापत्र मानव

जातिकै लागि अमूल्य सम्पत्तिका रूपमा रहेको छ। नेपाल यो घोषणापत्रको पक्ष राष्ट्र हो अर्थात् नेपालले पनि यसको कार्यान्वयन प्रति आफ्नो प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ।

बिगत वर्षहरूमा मानव अधिकार घोषणा पत्रको के कस्तो सार्थकता रह्यो भनेर विश्व स्तरमै यसको समीक्षा र मूल्यांकन गर्न थालिएको छ। यसै क्रममा इन्सेकले पनि जनस्तरमा चेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले घोषणापत्रको व्यापक प्रचार प्रसार गर्ने विशेष कार्यक्रम तय गरेको छ। उक्त कार्यक्रम मार्फत् ग्रामीण तहका जनसमुदाय बीच छलफल गराउने, मानवअधिकार घोषणापत्रले प्रदान गरेका अधिकारहरू जनताको दैनिक व्यवहारमा के कति सार्थक रहन सकेका छन् भनेर पहिचान गर्ने, कार्यान्वयनको तहमा रहेका बाधा र अड्चनहरू पहिल्याउने, तिनीहरूलाई हटाउनका निम्ति राज्य तथा जनस्तरबाट के कस्तो पहल एवं प्रयत्न हुनु पर्दछ भनेर निचोडमा पुग्न सहयोग पुऱ्याउने छ। यसले घोषणा पत्रको प्रचार प्रसारका साथै व्यवहारिक कार्यान्वयनमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने छ भन्ने विश्वास हामीले लिएका छौं। जनता सार्वभौम सत्ता सम्पन्न भए पनि सचेतनताको अभावमा आफ्नो अधिकारको रक्षा गर्न सक्दैनन्। आफ्ना हक अधिकार बारे सचेत र संगठित हुन यस किसिमको प्रयत्न फलदायी हुने आशा गरिएको छ।

यो वर्ष इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष पनि हो।
घोषणा पत्रको ५० औं वर्ष र इन्सेक स्थापनाको १० औं
वर्ष प्रवेशको अवसर पारेर इन्सेकले नेपालमा प्रचलित
लिम्बु, राई, तामाङ, गुरुङ, मगर, नेपालभाषा, अवधि,
राजवंशी, भोजपुरी, मैथिली, शेर्पा र थारू जाति
जनजातिका बाह्रवटा मातृभाषाहरूमा घोषणापत्रलाई
रूपान्तर गरी यो रूपमा प्रकाशित गरेको छ। यस
अतिरिक्त नेपाली र अंग्रेजी भाषामा पनि छुट्टाछुट्टै
संस्करणहरू रहेका छन्। यसै क्रममा तयार गरिएको यो
लिम्बु भाषामा अनुदित मानवअधिकार विश्वव्यापी
घोषणापत्र हो। यो घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी सहयोग
पुर्‍याउनु हुने वालकृष्ण माबुहाङ्ग र जाति जनजाति
अनुरूप चित्र परिमार्जन गर्ने नवराज भट्टलाई म हार्दिक
धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। साथै पुस्तक प्रकाशनको निम्ति
संयोजन तथा सम्पादन गर्ने देवी बाँस्कोटा, नरनाथ
लुईटेल एवं कम्प्युटर टाइप सेटिङ गर्ने गीता माली पनि
धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ।

०५४ चैत

सुशील प्याकुरेल
अध्यक्ष

मेन्छाम यकलेन सिमिकड
न पान्छीतैमेन्छाम युक लेन सिमिकड् कृदिन पान्छीन्

तकपान :

याप्पी सयड्ले केरेक पासिड् पादड हारेन
खून्छी मिड्सो ताड्सो नू नाप्पा मेन्नुम्ना युकहारेन
तेन्दीड्इन नु खून्छी आपुडगि खासेन नू सनारूड्लेन
युकतेन पोखेवाल्ले,

याप्पी युकओ हिनाम नू सोधूड लाम निड्वा
पाःप्पापा याम्बक पोखेआड याप्पी सूहाड्लेन निड्वा
सिकूम सिगाडओ मेघान्दूवा चोगूल्ले याप्पीहारे
नसान नू पाःप्पा खोकेदेप्पा हेक्याड किम्सिम नू
सेनलप खोमापोड् ताडव केरक याप्पीरेन निड्वा
पान्छिन वारबेल्ले,

खुमदिड्लेन नु ऐप्लेकरेन् वे लाम खोमेदेत्तेन्
मेनि तेन्घड चोक मेन्नी कूनूक लाम्बेरो भाड् याप्पीरे
मेन्डितुल्ल भाड् चोक्मनी फगर याप्पी युकहा
कुभाड्देम्बा हाड्गेनलाड् ताड्सेक चोक्मा चारिके
येकपा पोखेवाल्ले,

लाजेहा लूमो सोबूनदाड्बा कार्इन फोमा
येक्पा पोखेवाल्ले,

काप याकपाङ्गेवा याप्पीहारे खून्छी आभाडे
युकहा नु याप्पी मिड्सो थाड्सो केरेक येम्बीछा
मेन्छूमारेन कूदडव यूकहाओ याम्मो नसान लेड

यूकसकओ चोकमाड यलिक आपुङ्गि रेन
यूकतेन्लाम् साम्जिकेन थोबो नू मिक्कीरेन पेबेन
फोमा चिसिक पोखेबाल्ले,

पासिड पदाड लाजिहारे काप याकपाङ्गेरेन
कुफासिडो याम्पी यूकहा नू ख्वन्छी आपुङ्गिलाम
लाम्व सिमिकलूङ् कूदीङ् नाजम केफोबा हेक्याङ्
हेक्याङ् खेङ् ईस्सिक लाम नाच्छे माङ्हूप
चोगूवाल्ले

कङ् माङ्हूप कूदिम् चोक्मोओ युक् हेक्याङ्
आपुङ्गि लामहाओ आङ् केदङ्ब पान्लेन खेम्मा
चोक्माओ युङ्मा केबोङ्बा पोखेबाल्ले,

आल्ल हेक्याङ्

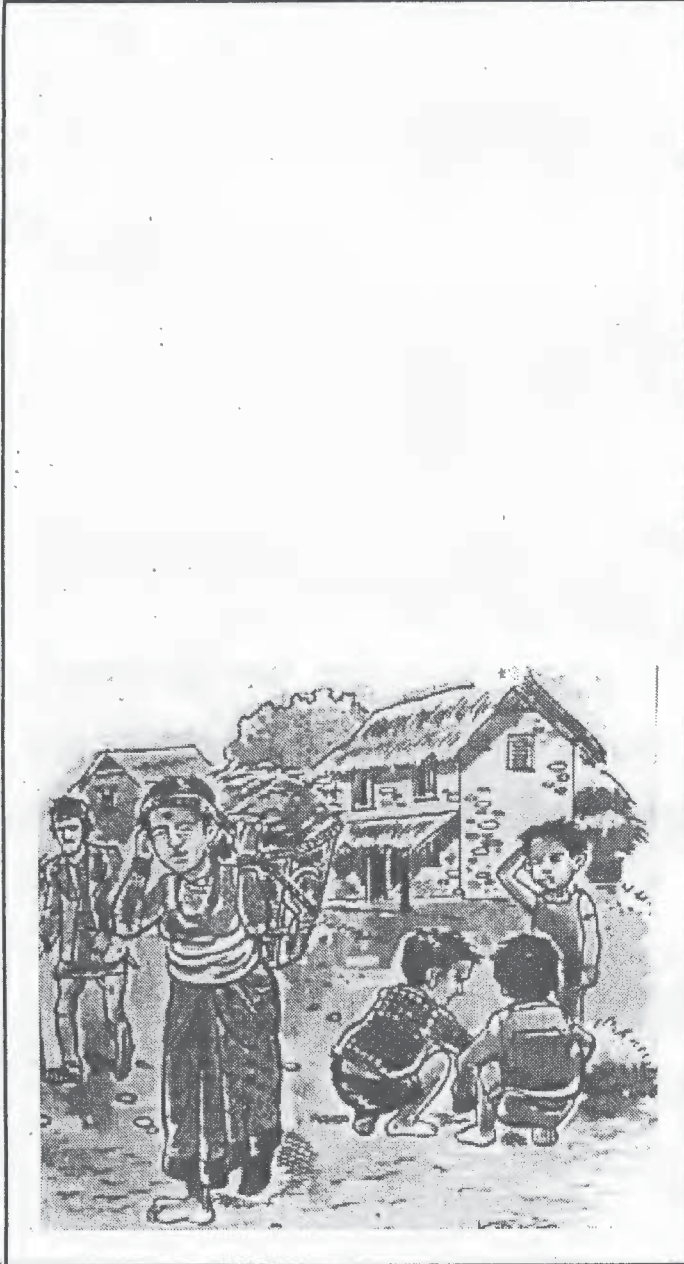
पासिपदाड लाजे हानू ख्वन्छी हुकओ केवाबा
आपुङ्गि लाजे लुम् केयुङ्बा याम्पीहाओ आङ् खेङ्
यूक नू युक्चूम्भो हारेन सिमिकलूङ् कूदीम नू
नाधिम्मा मिङ्सो थाङ्सो चोक्मा फोमा फाङ् केरेक
याम्पी नू सङ्जूम लाम कङ् पानछिन् इन नीङ्वाओ
मेयूकसूआङ् याकपङ्गेन नू वेलाजे हारेन लाङ्गम
लाम अखतम्भ युक्हानू यक्चूम्भोरेन निसाम लाम
सूधिङ् फोसे मेहक्सूनु फाङ् पयाङ् चूम्लूङ्ले
मेन्छाम् यूक पान्छिन इन केरेक लाजेबा याम्पी नू
लाजेफाङ् थीक कुदङ्ब लाङ्घेकमा लामरो फाङ्
पान्छिन् तेसु, ।



केरेक याप्पी साहा मेबोङ्गनूई आपूङ्गी
मेबोङ्ग, खेङ्ग केरकरेन खून्छी युक्
कुदङ्ग वाबा पोखेल्ले यम्ब केनिवा
केजोक्पा पोङ्गसे केरेक याप्पीहा ईमा
चोक्पा मेसूक्पा मेवाबाईल्ले खून्छी
लूमो फून्सा इछिङ्गमा पोङ्ग ।



सुवाड, ना, चू, पान्छिम, साम्योक,
हाडथीम नू वे वे याक्पोडगेन नू
साम्जिक कूलन लाम, कून्धे आतिनाड
लाम लाम यो थो मेन्जोकए केरेक याम्पी
साहा कड् युक् पान्छिन् इस्सेक युक् नू
यक्चूम्भो मेघो । कड्नुलेयाड यरिक
यतिनाड् लाजे आभाडे आपूङ्गि वासाड्,
ताड्सेःपवासाड् स्वेओ केयूङ्बा
मनाहाओ हाड् चोक थीम इगर वेलाजे
हारेन खून्छी थिम् इसीक यो थो चोक्मा
मेनूनेन् ।



केरेक याप्पी साबाहारे याकचूम्भो नू
खुन्छि थक हिङ्मरेन युक मेघो ।

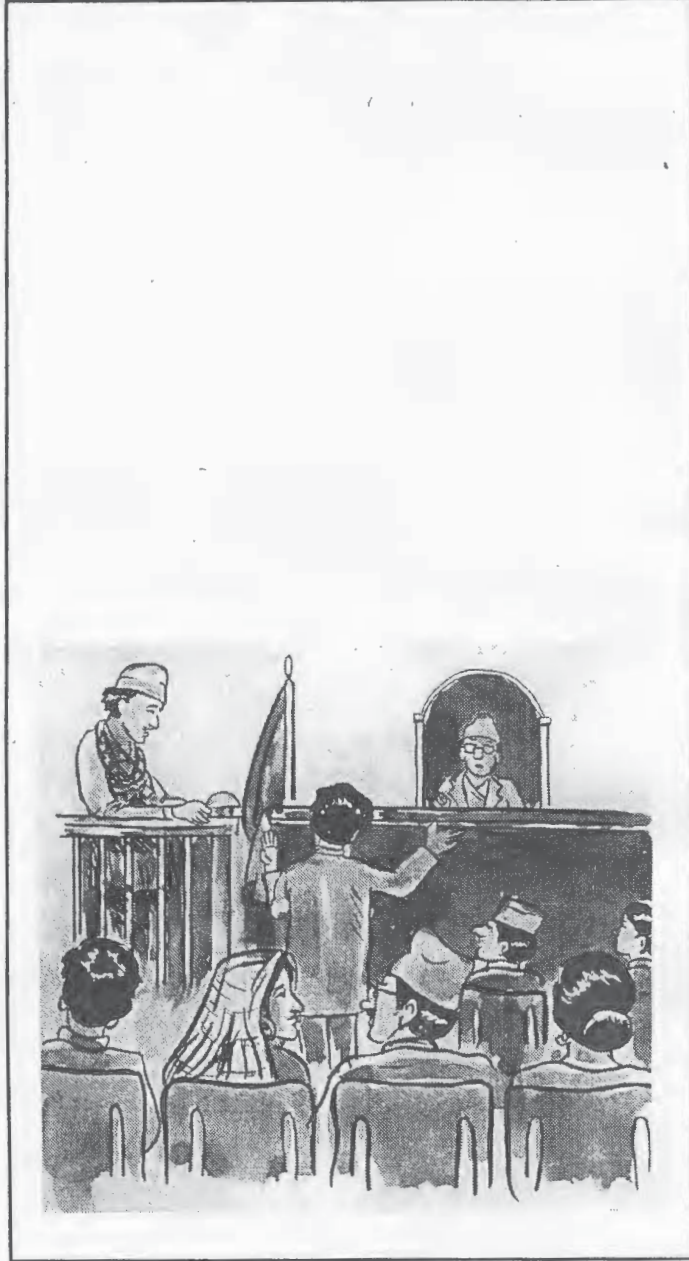
ધારા ૪



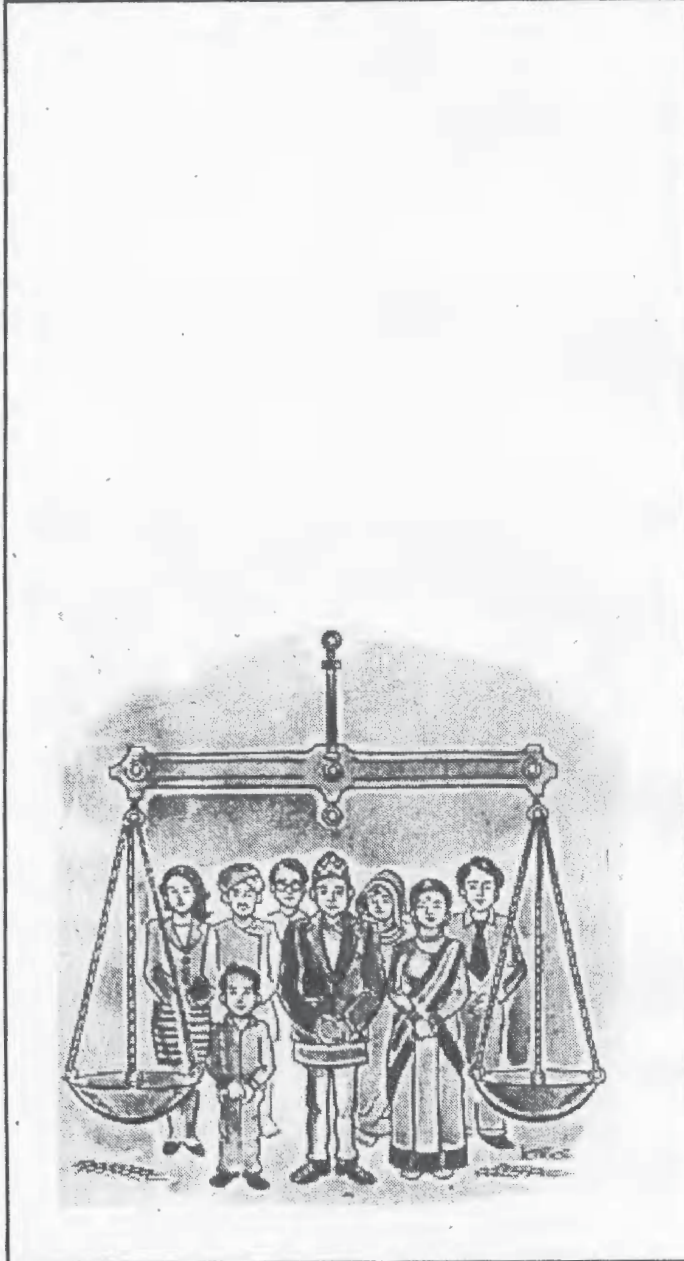
एनआड याप्पी इघेड्म्सी नू योग,
कम्मासी खोमेदेत्तन । याप्पी सा हा
मेननूनेम्बा वा ।



एनाड याप्पी इन याम्जिक तूखे पिमा
खोमेदेत्नेन हेक्केनू आतिनाड याप्पी
खून्छीना सोरू नू खूम्दीङ् चोकमा
मेनूनेन ।

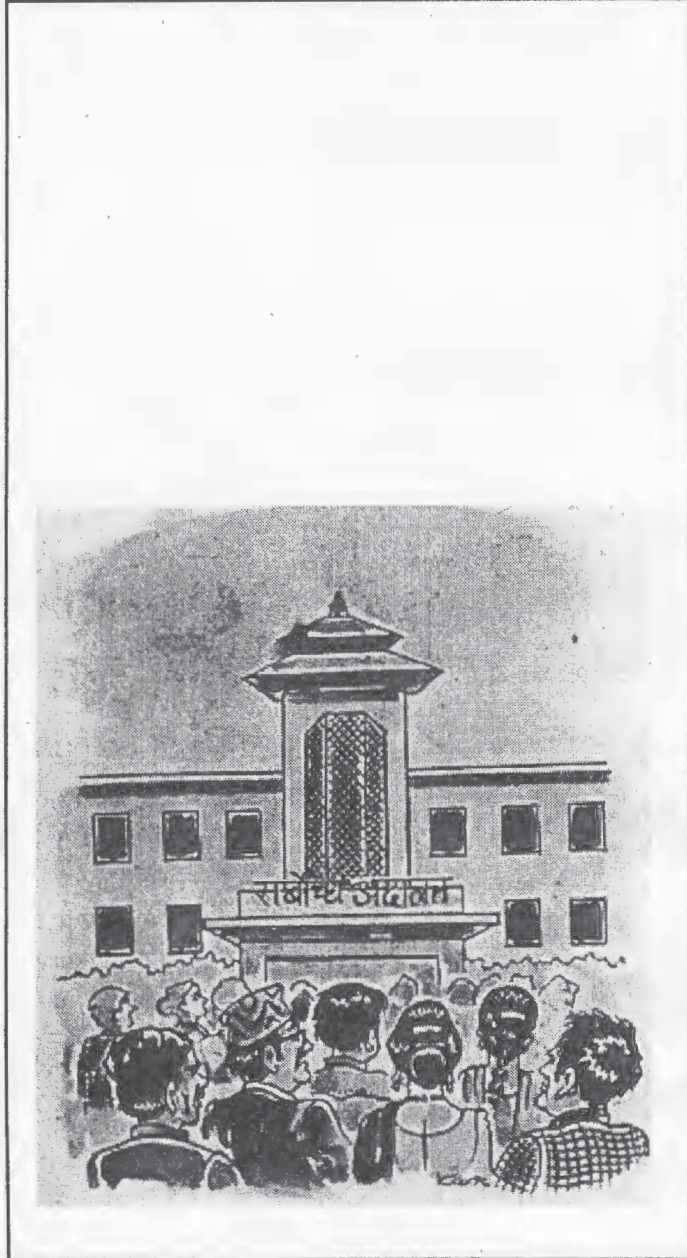


कूभाड मीकलाम केरेक मनासा लथिके
नीमासी पोड् हेक्याड केरेकले हेकताम्ब
युक मेखोसू ।



केरेक मनासा कूभाड लाम लथिक ए
निमेदेप्पाल्ले एनाड यो थो मेन्वोङ्ए
ओममसी पोखेल्ले खून्छी केरेकरे
हेकतम्भ कूभाड् हिंसे युक्तिम्भ मेघो।

धारा ८



थाडनाम्मे नू कुभाडरे यूक्सूबा याप्पी
युक केयबा तक्लेङ् याकपङ्गेन खासेन
लोन देनओ खासेन् युक केरेकरे मेघोसू।



एःननाड लाजेलाम इःईपा लमातेःमा,
तेम्मा, हेक्याड, नीमेदेत्तीन्ल साकमा
खोमेदेत्नेन् ।



एतिङ नाङ याप्मी कूतकलेङ् वे मना
हिप्मा, तम्मा, पानओ आप्तीक पोखेसाङ्
खूने कु-यूक, कुमिङ्सो कूदाङ्सो
ताङमाङ् खासेनदेन लाम कूपानहा खेम्मा
चोकमा पोङ्बा ।



सामवान सो केवोडबा याप्पी, खूने सो
चोगूबा मेन्धात्ने धारिक कूपानहा खेम्मानू
कूथाड्से खासेन लेनरे सो केजोक्पा
फाड् मेन्धात्ने धारिक सो केजोक्पा मेप्पा
मेनूनेन् ।



एतिनाड मनारेन कूसीवि, हिमथाड् इ
इन्धाडसक हा ओ निड्वा पा-पान सूमा
मेनूनेन् हेक्याड् यतिनाड याप्पीरे
कूमिड्सो कूथाड्सो फेल्लामा मेनूनेम्बा,
वे मनारे फेल्लाम मेजोगून् फगर हेके
मेन्जोए फाड् खासेन कुभाड् तेमा
पोड्बा ।



केरेक मनाहा खून्छी लाजे सिगाड् वामा,
तकम्मा केखोब युक मेखोसू ।

केरेक मना आभाडे लाजे लेप्पा, हेकेनू
नूड्मा तामाआड् मेघो ।



आभाडे लाजेओ लाजेलाम यो थो
केजोकपा फाङ् लाजेवा थिकमा लाम
सेपसिंसे वे लाजेहाओ खेचिङमा पेकमा
मेघो । काप याकपाङगेन सङ्जूमो
इसोक नू कुनिङवा ताकलेङ् याम्बकओ
थिकताम केबोङ्बा पानहाओ वे
लाजेहाओ खेचिङमा वामा खोमेदेत्नेन ।



केरेक मनारे यकयूड सक युक मेखो ।

एतिन्नाड याप्पी खने कूखोबा यकयुड
सक मेम्बीमा खोमेदेतनेन हेक्केनु
याकयूडसक लैकमा केघोब युक इन
मेम्बीम सूकमेदेतनेन ।



सूवाड याकपडगेम्बी नू साम्योक रेन यो
थो फाड् मेन्छ्या थाड्वेन केगेप्पा
येम्बीछासा मेन्छुमा साहा मेप्खेम चोकमा
नू सयड् यूड्मा मेघो । मेखिम चोकमा
नू सेम्मा नेप्पाड पानओ नेमाडलेन
कूदड्ब युक खोसी ।

मेखिम चोकमा नेप्पाड येम्बीछा मेन्छुमा
हाच्छीरे खून्धी निड्वा इस्सिकरक
मेखिम युड्मा सूक ।

सयड् सड्जूमरेन कुयुक पोखेबाल्ले
कुसेपसे, कुफोसे, सड्जूमनू लाजे लाम
ओमेमा पोड ।



थिप्पारक, किगर यलिक पोङ्माङ्
याङ्सा यूङ्मा, चिङ्मा केघोब युक वा ।

एतिनाङ् याप्पीरे कुयाङ्सा यो थो चोक्म
खो मेदेतनेन ।



केरेक मनारे इछिङ्मा, निङ्वा पिमा,
साम्योक चोकमा मेघो । साम्योक,
निङ्वा लेकमा मेघोसू, खून्छी निङ्वा,
साम्योक निच्छाम, माङ्सेवाओ फोमां
मेघो ।



केरेक मनारे निङ्वा पान् पामा नू
सापसाकओ साक्लप्मा मेघो । एल्लेयाङ
मेन्धेकए हेक्केलरिक निङ्वाओ केदाबा
पान्हा खोम, हङ्मा, ना कना तेमा
निङ्वा केजोकपारे खोसू ।



सनारूङ् नू चूमलूङ् चोकमा, साङ्जूङ्
फोमा युक् केरेक याम्पी रे मेघोसू ।
सङ्जूमरेन पासिङ् पदाङ् पोङ्मा यतिनाङ्
मनाओ कर चोकमा खोमेदेतनेन ।



लाजेरेन हाङगेम्बा तङ्गाम ओ केरेक
याप्पीरे आपुङगी लाम कुछाप
सेकमासिआङ लकलोमा खोदेप्पा ।

केरेक लाजे सावारे हाङ्लाङ्ङब याम्बक
हाओ लाम कुदङ्वा खोकेदेप्पा ।

हाङ्लाङ्ङवरेन हाङ्चोक थिम लाजे
सावाहारे खून्छी निङ्वा इस्सिक
केबोङ्बा पोखेल्ले पेला पेला
याकपोङगेम सेकसीमओ केरेकरे लक
लोमा मेघो हेक्याङ, हकतम्ब याम्बक
फोट पिसिङ्लाम रकपोङ् ।



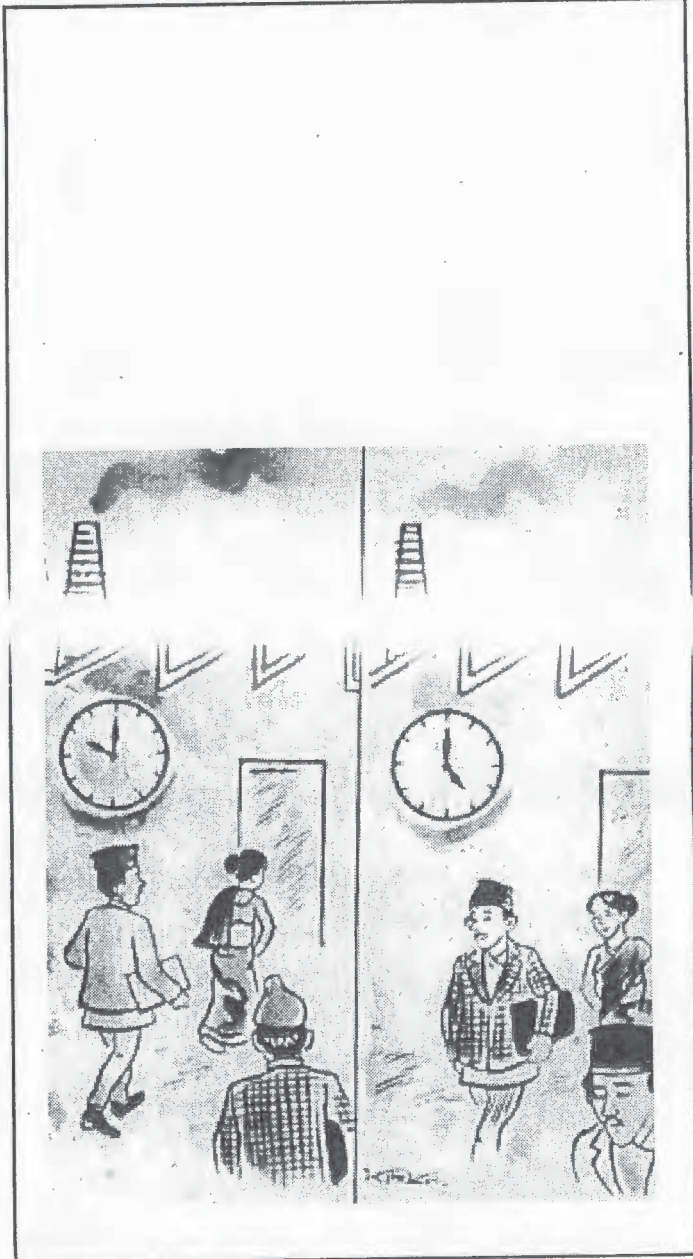
सडजूम्भोगेन पासिड पदाड
आबोस्वेबाल्ले केरेक याप्पीओ
साम्जिकेन ताडसेप यूक वा । हेक्केनू
खून्छी थकलिगेन नाहेन फोसे नू हिंसे
चाहाव केजोकपा याडजिक, साम्जिक
नू साक्थिम युक्हा वेलाजेहालाम केखोव
नू आभाडे लाजेलाम केवोडवा
फासिडमहा केखोव युक् केरेक याप्पी
ओ वा ।



केरेक याप्पीओ याम्बक चोकमा,
याम्बक सेकमा, नू याम्बक चोकसे
चाहाव केजोकपा वानाम तड्म यूक वा ।

केरेक याप्पीओ केदङ्बा याम्बकओ
केदङ्बा चवी केखोव युक वा ।

केरेक याप्पीओ खून्छी याम्बक नू चवी
सेप्से थीक “त्रेद यूर्नियन” युङ्सेक
चोकमनू खेओ लकलोमा युक वा ।

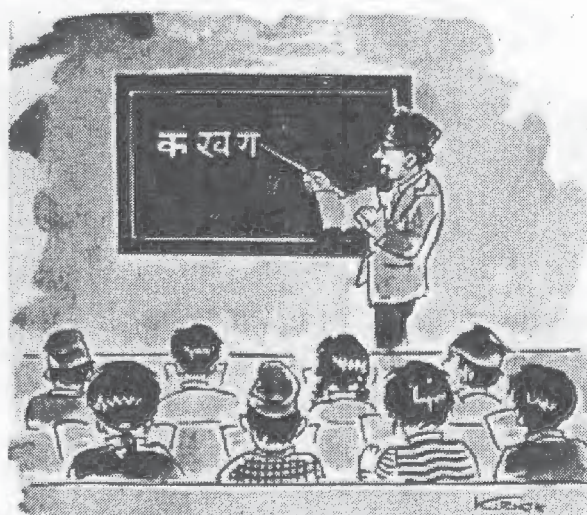


केवाव याम्बक ओ कुदडब चवी खण्टा
थिकरेन आखेन खोगेदेप्पा, याम्बक
चोकमेल्ले समाजी युड्मा नू याम्बकु
मेन्जोक येनु खोकेदेप्पा युक केरेकरे
मेघोसु ।



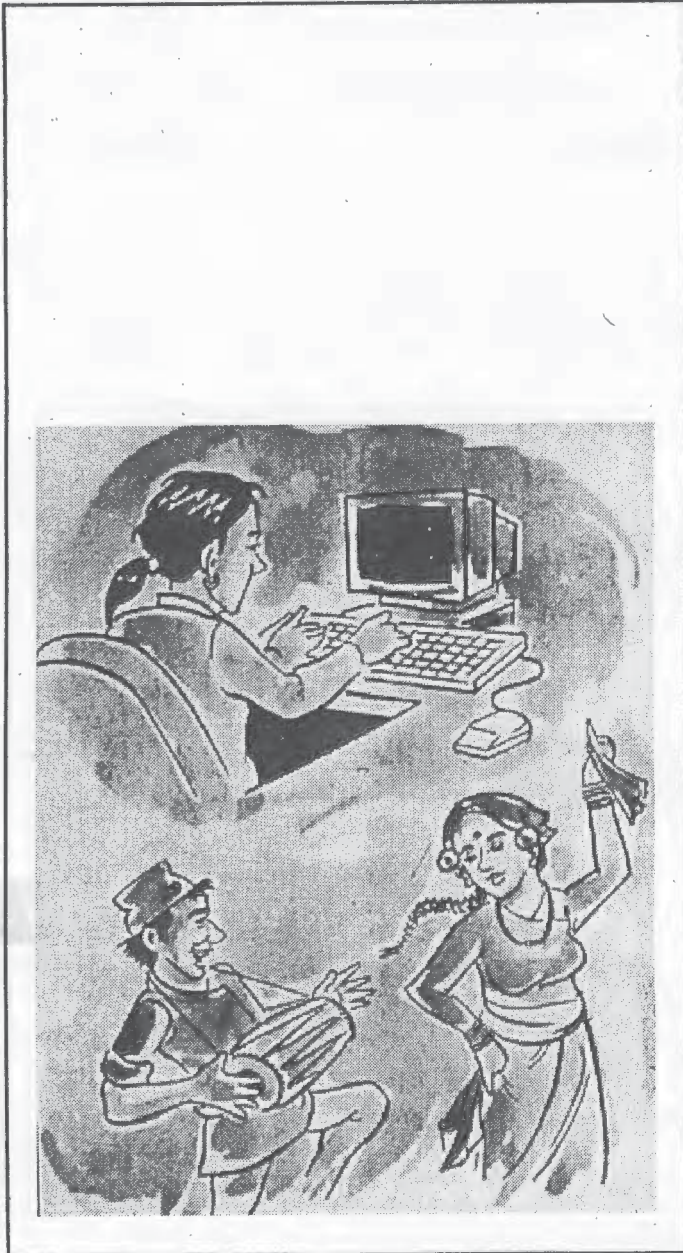
केरेक याप्मीओ आदूक आसाक इल्ले
सिदा पाङ्दा खोमनू चाम, वामा तेत,
हिमथाङ, केखोबा युक वा । केदूक्पा
केसाक्पा, याम्बक चोकम मेन्छूकना,
कुयेम्बा कूमेन केसीव केसीम् कापो
काप्पो केरेकरेन युक वा ।

साकेवामा नु हिन्जाविच्छाहा केरेकरे
खुन्छी ओमेम चोमेम नू फासिङमा
खोकेदेप्पा युक वा । मेखिम केलक्प नू
मेनलक्के केवाबा मालाम केवोङ्वा
केरेक अङेक्वा:ओ कुदङ्ब साम्जिक
ताङ्सेप युक वा ।



केरेक याप्पीरे नित्शाम केखोब यूक वा ।
नित्छाम युक्सीङ्ला तेन धारिक हावा
खोकेदेप्पा युक वा । युक्सीङ्ला
ताकफा देन निच्छाम केरेकरे
खोमाईपोङ्बा यूक वा । मुजोकलूङ
नित्छाम नी फगर ताकफा इस्सीक
केरेकरे कुदङ्बा खोमा पोङ्बा पान वा ।

मेन्छामगेन नाहेन कूसम केच्छे नू
मेन्छामगेन युक नू आपूङ्गीहा केजम्ब
चोकमा लेप्पाङ नित्साम सेमा
चोकमाबोङ । हेक्याङ नीच्छाम लाममी
लाजे, सूवाङ् नू साम्योक चूमलूङ हाओ
नीङ्वा हामा नू चूमदेङ फोमा
चोकमावोङ् । सनारूङ फोसे काप
यकपाङगेन संजूम्भो कुफासिङ्हा
फोदेत । आभाङे साहा आखतम्ब
निच्छाम पिमासीताङ्बा पानिन मा पारे
चोकमकेदेप्पा युक वा ।



केरेक याम्पीसाहा आभाडे साक्थीम
लामओ लकलोमा मेखोवा, कुविलाम
खिजोवाजो चोकमनू ओखेल्वा सिकुम
नीङ्वारेन चइतूवा चिगकधारा खोमा,
कप्पा केखोव युक वा ।

केरेक याम्पी साओ, थिकिल्ले, सिकुम
निङ्वालाम, साक्थीम चोलाम, इतूबा
चइत चोगूवा याम्बकलाम खोसूबा
नाजङ चिगाकहारेन कुसेप खूनेइ केखोव
युक वा ।



कड पान्छिन् सकओ पःपा युक्ता करेक
याम्मी सावारे साम्जिक नू वे वे लाजे
थिम हाओ तङ्गेम पोङ्वा वा ।



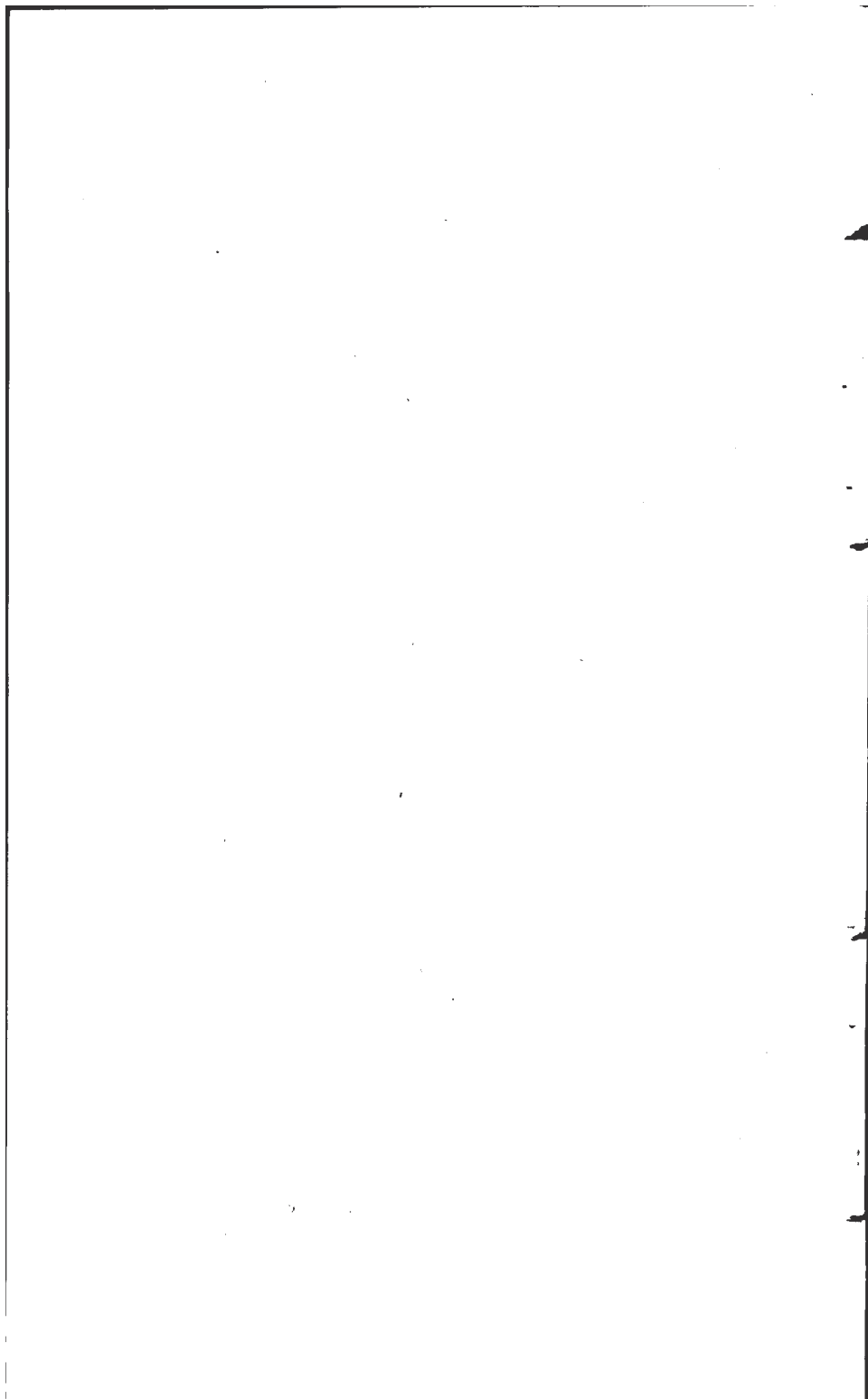
केरेक याम्पीओ सम्जीककेन इलेड कुवो
यूड, हेकतम्ब सङ्जूडओ युडमाडरक
नाजन फोमा सूकतेन ।

आभाडे यूक नू आपूङगी लाम
लोकमेल्ले वे हारेन खून्धी युक नू
आपूङगी युक आङ् इप्पा सूक्मा पोड ।
युकफूङगेन सङ्जूमरेन् कूवे, सङ्जूमगेन
तङ्गेम नू वे याम्पीहा चाहावां केजोकपा
पानहाई चोगुल्लेरक खासेनदीड कुवे
सिगाड वामा पोडबा ।

अरव्तेम्बा मेन्छामयुक नू आपूङगी लक
हा कापयाकपाङ्गेन निङ्वा नू कुसोक
तकलेङ् खोमेदेत्तनेन्बा पान वा ।



एतिनाड लाजे, लूप नु मनारे कड
पान्छिनसक ओ केबप्पा युक्हानू
आपुडगी लाम्हा फेत्लामा कुसौकरे
कीगर खेड ईस्सीक याम्वक चोक्से
कड मेन्छाम्युक पान्छिन ईन् तडगाम
चोकमा मेनुनेन् ।



भर्मी लोयाटौ भीन्टाडिहेप्प घोषणा

(मगर भाषा)

भाषा अनुवाद
संजोग लाफा मगर

सम्पादन/संयोजन
नरनाथ लुईटेल
देवी बाँस्कोटा



अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

कलंकी, स्युचाटार- पोष्टबक्स नं २७२६

फोन नं. २७०७७०/२७८७७०

फ्याक्स नं २७०५५१

भर्मी लोयाटौ भीन्टाडेहेप्प घोषणा
(मगर भाषा)

पहिलो संस्करण : ०५४ चैत

संख्या : ३ हजार

प्रकाशक : अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

सर्वाधिकार : इन्सेकमा सुरक्षित

मूल्य : १०।-

मुद्रक :

फुलचोकी बुक्स एण्ड स्टेशनर्सका लागि
क्वालिटी प्रिन्टर्स

भूमिका

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) ग्रामीण जनसमुदायका बीचमा मानवअधिकार शिक्षा र सचेतनता अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा जुटेको एउटा मानवअधिकार संस्था हो। गाउँको अभावग्रस्त जीवनसंग संघर्ष गर्दै बाँचिरहेका ग्रामीण जनताको चेतनालाई उन्नत नवनाएसम्म मानवअधिकारको संरक्षण एवं विकास हुन सक्दैन। यो काम सचेत र संगठित प्रयत्नले मात्रै सम्भव छ भन्ने अवधारणामा इन्सेक कटिबद्ध छ र आफ्ना सबै क्रियाकलापहरू यसैतर्फ केन्द्रित गरेको छ।

मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र जारी भएको ५० वर्ष लाग्यो। यो घोषणापत्रलाई इन्सेक आफ्नो मार्गदर्शक मान्दछ। “मानव परिवारका सबै सदस्यहरूको अन्तरनिहीत मर्यादा तथा समान र हरण गर्ने नसकिने अधिकारहरूको मान्यता नै स्वतन्त्रता, न्याय र शान्तिको आधार भएकोले” भनी प्रस्तावनाको थालनीमा उल्लेख गरेर संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाद्वारा सन् १९४८ डिसेम्बर १० तदनुसार वि.सं. २००४ साल मंसिर २५ गते यो घोषणापत्र पारित भएको थियो। जनताको लागि आर्जन गरिएको यो घोषणापत्र मानव

जातिकै लागि अमूल्य सम्पत्तिका रूपमा रहेको छ। नेपाल यो घोषणापत्रको पक्ष राष्ट्र हो अर्थात् नेपालले पनि यसको कार्यान्वयन प्रति आफ्नो प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ।

बिगत वर्षहरूमा मानव अधिकार घोषणा पत्रको के कस्तो सार्थकता रह्यो भनेर विश्व स्तरमै यसको समीक्षा र मूल्यांकन गर्न थालिएको छ। यसै क्रममा इन्सेकले पनि जनस्तरमा चेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले घोषणापत्रको व्यापक प्रचार प्रसार गर्ने विशेष कार्यक्रम तय गरेको छ। उक्त कार्यक्रम मार्फत् ग्रामीण तहका जनसमुदाय बीच छलफल गराउने, मानवअधिकार घोषणापत्रले प्रदान गरेका अधिकारहरू जनताको दैनिक व्यवहारमा के कति सार्थक रहन सकेका छन् भनेर पहिचान गर्ने, कार्यान्वयनको तहमा रहेका बाधा र अड्चनहरू पहिल्याउने, तिनीहरूलाई हटाउनका निम्ति राज्य तथा जनस्तरबाट के कस्तो पहल एवं प्रयत्न हुनु पर्दछ भनेर निचोडमा पुग्न सहयोग पुऱ्याउने छ। यसले घोषणा पत्रको प्रचार प्रसारका साथै व्यवहारिक कार्यान्वयनमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने छ भन्ने विश्वास हामीले लिएका छौं। जनता सार्वभौम सत्ता सम्पन्न भए पनि सचेतनताको अभावमा आफ्नो अधिकारको रक्षा गर्न सक्दैनन्। आफ्ना हक अधिकार बारे सचेत र संगठित हुन यस किसिमको प्रयत्न फलदायी हुने आशा गरिएको छ।

यो वर्ष इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष पनि हो। घोषणा पत्रको ५० औं वर्ष र इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष प्रवेशको अवसर पारेर इन्सेकले नेपालमा प्रचलित लिम्बु, राई, तामाङ, गुरुङ, मगर, नेपालभाषा, अवधि, राजवंशी, भोजपुरी, मैथिली, शेर्पा र थारू जाति जनजातिका बाह्रवटा मातृभाषाहरूमा घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी यो रूपमा प्रकाशित गरेको छ। यस अतिरिक्त नेपाली र अंग्रेजी भाषामा पनि छुट्टाछुट्टै संस्करणहरू रहेका छन्। यसै क्रममा तयार गरिएको यो मगर भाषामा अनुदित मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र हो। यो घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी सहयोग पुऱ्याउनु हुने संजोग लाफा मगर र जाति जनजाति अनुरूप चित्र परिमार्जन गर्ने नवराज भट्टलाई म हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। साथै पुस्तक प्रकाशनको निम्ति संयोजन तथा सम्पादन गर्ने देवी बाँस्कोटा, नरनाथ लुईटेल एवं कम्प्युटर टाइप सेटिङ गर्ने गीता माली पनि धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ।

०५४ चैत

सुशील प्याकुरेल

अध्यक्ष

भर्मी लोयाटौ भीन्टाडेहेप्प घोषणा
१० डिसेम्बर १९४८ औ याक संयुक्त मेलीस गूमछौ बाइको
भूरूमौ निर्णय नं. २१७ (III) लकीड
पारित छान्च घोषणा

प्रस्तावना - यू

भर्मीऔ जहानाड पट्ट सडस्यकूड मेल्हौ
आबरक बरोबर ड मास्याटच लोयाटौ मान्यटानै
मेल्हूस, न्याय, शान्तिऔ जग छान्चबाटै,

भर्मी लोयाटाड माजाक्चौ, मामन्डीचौ काजूस
लकीडनै सेहेच छान्की माह्योक्च काजूसको छान्म
भर्मी-कईरनौ मीगीनाड बीक्च साहान्चबाटै भर्मीए
डाच भर लोहो डाक्च मेल्हूस बीरीकीऔ अभाव
लकीड फिस्के डीनके पोस्ले डेच पट्ट जनताकै सेहेच
डाक्की ह्योकस डेचबाटै,

अट्याचार, डमनौ टकीनीड आस उपाय माडूप्म
विद्रोह जाटकीनै न्हूनीड उपाय आले डेम भर्मीकै
माजाटख्योस डेम आले, भर्मी लोयाटौ कानूनी
शासन लकीड जगेडा छान्की चेक चहडीस्च बाटै,

मेलीस-मेलीसौ मीघ्याड लाफा ल्याक्च सम्बन्ध
गीटाक्के चहडीस्चबाटै, संयुक्त मेलीसौ जनताकै
भर्मीओ लोहोन लोयाट्को आबरोक्की मन्डीकी

लेन्जा-मास्टौ बरोबर लोयाटाड खल भरौ लोयाट
ठूरीयाड जाट्म अढीकजा मेल्हूसौन जगाड गूर्इया
लोहोडकी , जीवाक्कीऔ जाप लोहोडाक्की निश्चय
जाट्चबाटै,

सदस्य मेलीस्कै संयूक्त मेलीस गूमष्ठौ डूसाड
भर्मी लोयाट्को लोहो मेल्हूस्कोलाक भीन्टाडेहेप्प
मीजास गीटाक्म ड मन्डीकी कबूल जाट्चै ईसे
कबूल ओलाक्की ईसे लोयाट ड मेल्हूस्को बारे
साभा समझदारीऔ होंस्के डाकी अट्यन्ट
चहस्डीच बाटै,

अट्ट, ईस डेम,

सदस्य मेलीसको होस मेलीसौ अढीनाड लेच
प्रादेशिक खन्डौ जनटाड ढरी होस लोयाट ड
मेल्हूस्कौ भीन्टाडेहेप्प भर लग्डीस्च मान्यता डूप्के
पट्ट भर्मी ड गूमष्ठौ हरअंगै ईस घोषणाकी कायाक
माडास्म गीनाड डाम मेलीस-पेलीसौ लोहोडच
फड्कालकीड ईसे लोयाट मेल्हूसौलाक शिक्षा ड
अक्कील याहाम मनीटा लोहोडाक्के लङ्घन
जाटख्योस डेचै बाङ्को भूरूमै भर्मी लोयाटौ ईसे
भीन्टाडेहेप्प घोषणाकी पट्ट जनटा ड मेलीसौलाक
काट साभा मापडण्डौ रूपाड घोषणा जाटले।



पट्ट भर्मीको फून्चलीन मेल्हूसन ले, होस
पट्टौ पन्टर लोयाट ड महट्व ले। मेल्लाड
यूं शक्ति मोजूड यूं छान्च मेल्लै लाहा
लाहाड भईयौ गीन्लीन व्योहोर जाटकी
पर्ले।



कईरन, ब्यारदूक, वर्ण, दूट, ठर्म,
हाडकेट वा आस्काट यूं मेलीस वा
गूईयौ/गीट्च सम्पटी ड आस्काट हीर
छान्चौ डेचाड ईस-आस माजाट्म पट्ट
भर्मीकी ईस घोषणाड डेच लोयाट
मेल्हूसौ लोयाट छान्ले। ईस बाहेक कूसै
मेलीस मेल्हूस लेख्योस ड जगेडा छान्च
लेख्योस, सूवैर शोषण माजाट्च, लोहोन
हाड छान्च लेखोस, होलूङ्ग भर्मीकोलाक
हाडकेट क्षेत्रीय वा पेलीस लेखा
आहाटाड ईस आस माजाटले।



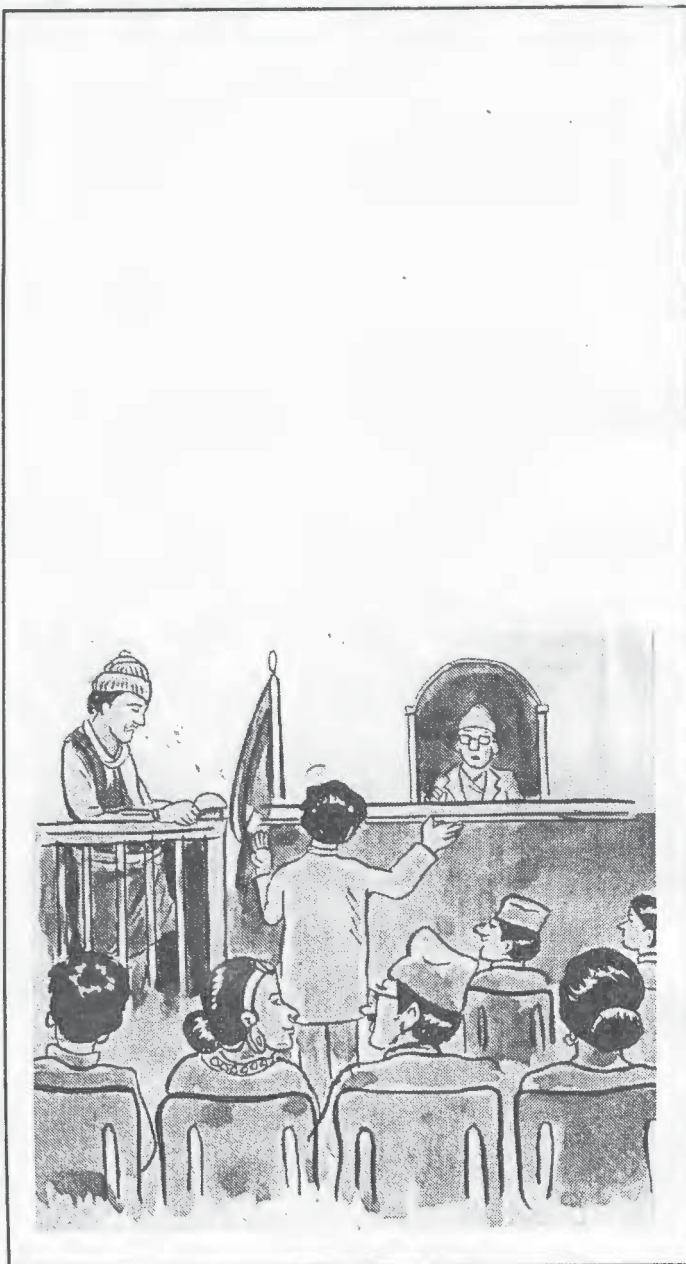
पट्टन भर्मीकी लोहोन मेल्हूसौ ड, लोहो
गीनौ सूरक्षौ लोयाट छान्ले ।



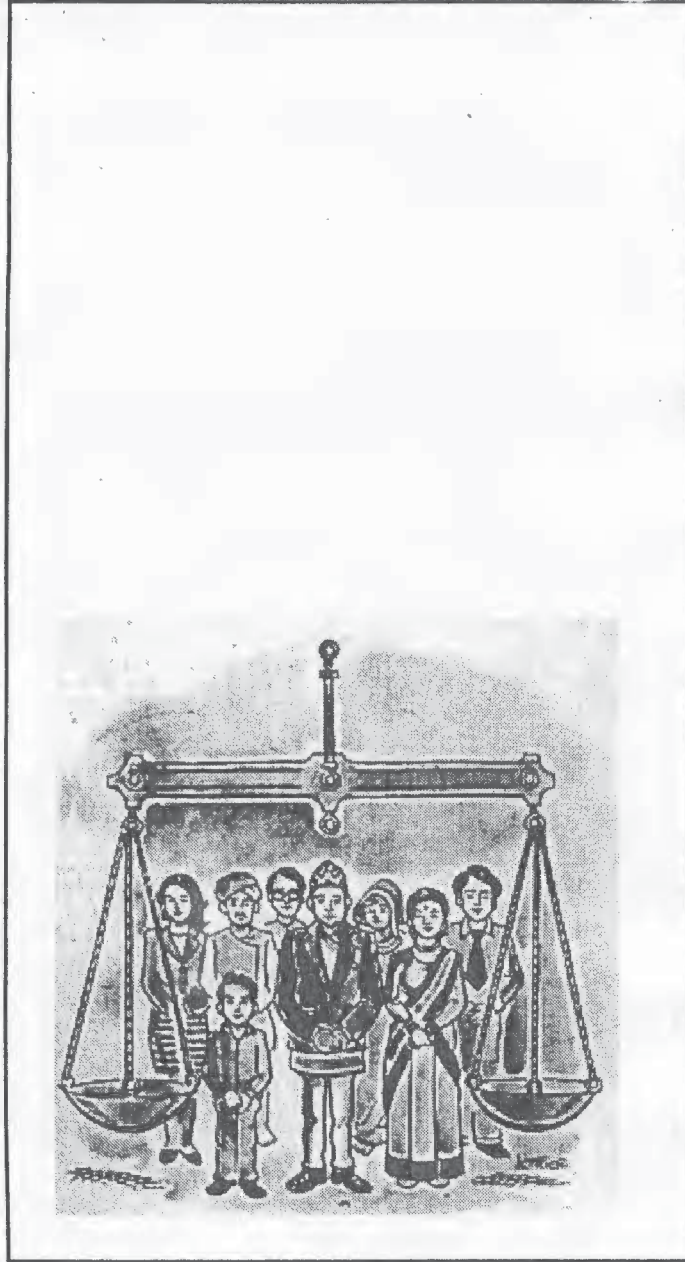
हील्चाड लोम वा म्हार्या स्वास्म सूकीर
डाकी मायाहाले। म्हार्या-म्हारीयाकी
लोच आर्लचाड रोक जाट्म याहामे।



सूर भर्मीकी जाडाड डूडच काजूस
जाट्की माहयोक्ले ड गीन मीलूक
माछान्च बेआबरोक तरीकै ब्योबहोर ड
प्याक जाट्की माडीन्ले ।



कानूनौ मीमीकाड पट्टु भर्मीको भर्मीओ
रूपाड मान्यटा डीन्च लोयाट छान्ते।



कानूनौ मीमीकाड पट्ट बरोबर ले हीर
माडेम ईस आस डेच पट्टै कानूनौ बरोबर
जगेडाड मूली छान्ले। ईस घोषणाकी
मामन्डीम हीर जाटच वा गाराडचौ
ईसआसौ टकीनीड बरोबर जगेडौ मूली
पट्टन छान्ले।



संविधान वा कानून लकीड याहाच
लोहोन लोयाटको भासाक्म जाटच
काजूसौ टकीनीड जाटकी हयोक्च
मेलीस अडालटौ भर गेपाक्चौ पट्टकी
लोयाट ले।



सूकीर ड मेल्लैन ठंगै मेलीस लकीड
खेवाक्च, घोच छीयाकार डाकी
माडूप्ले ।



सूर भर्मी मीटाक काच पून्च आरोपौ
टनीकीयाड मेल्हौ लोयाट ड दायिट्व
बन्ड जाटचै मेल्हूसन न्याययूक्टं
अडालटलकीड डेच हक पट्ट भर्मीकी
बरोबराड छान्ले ।

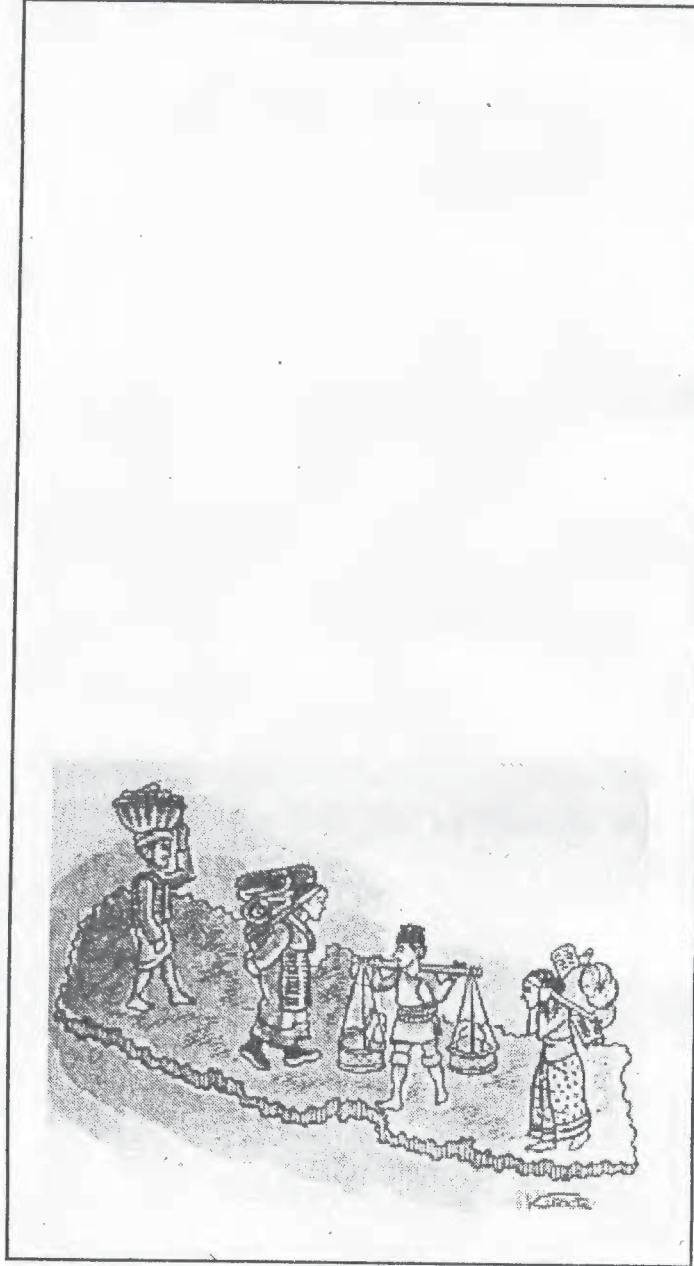


प्याक अपराढौ आरोप डीन्च भर्मीकी
जीवाकी ओलाक पट्ट आवश्यक
सूविढाको याहाम डारुच अडालटै कानून
लेखा अपराढ माडेमखीन लहै अपराढ
जाटच माडीन्ले ।

सूबै भर्मीए जाटच माजाटच कूसै
काजूसलाक सूर भर्मी दोषी
मामन्डीकाक्ले ड सूवैर भर्मीकी अपराढ
जाटनाड होस बेलाड याहाकी हयोक्च
प्याक डेनाड अढीक्जा याहाकी
माडीन्ले ।



सूवौर भर्मीओ मेल्हौ जहान ईम ठूरी
ब्योहोराड मनमोजी डाबरोक जाटकी
माडूप्ले कूसेऊर मनीटा, चीन्डीयाकाड
म्हा स्वास्की माडूप्ले, होडच डाबरोक ड
म्हाऔ टनीकीड पट्ट भर्मीकी जोगडचौ
कानूनी लोयाट छान्ले।



पट्ट भर्मीकी पट्टमेलीसौ साँढ भीटरी
मेल्लहूस्न ज्याकी, गाकी, ऊंकी डूप्च
लोयाट छान्ले।

पट्ट भर्मीकी लोहो मेलीस, आस्काट
मेलीस डास्की ड लोहोन मेलीसाड
लेहेस्म राहाकी डूप्च लोयाट लें।



अभियोग लैडीमयाहाच डूच्च लकीड
जीवाक्की पट्ट भर्मीकी आस्काट
मेलीसाड हाङ्गकेट मीभोरक पाकी लाके
लोयाट ले।

संयूक्त मेलीस गूमष्ठौ उडेश्य, सिडान्टौ
बीपल्याटो काजूस जाट्च मामोजूड
हाङ्गकेट जाट्च अपराढियो कसूरौ
सम्बन्डाड ईसे लोयाट लैडीकी
माह्योक्ले/माडीन्ले।



पट्ट भर्मीकी लोहो हाडौ भर्मी छान्च
लोयाट ले।

कूस ड भर्मीकी मनोमानी ढंगै मेलहौ
हाडौ भर्मी लकीड माहाले डेकी
माहयोक्ले लोहो हाडौ भर्मी लकीड
योस्च लोयाट्की माछान्ले डेकी
माहयोक्ले।



कईरन, मेलीस ढर्मऔ ईस-आस माडेम
मास्टो लेन्जा भर्मीकी गालाम्फेट जाटच
जाहान डाच लोयाट ले, गालामफेटो
जीवाकीआड सम्बन्ध डास्कीआड
होस्कूड बरोबर लोयाट छान्ले।

गालाम्फेट जाटकीपाच लेन्जा मास्टौ
मेल्हूसौ राजीए जा गालाम्फेट छान्की
हयोक्ले।

गूईयौन स्वाभाविक ड खूट्कीला डेच
बाड्को जहानौ ईकाई जहान आले,
गूईया हाडलकीड जगेडा डूच लोयाट
ईस्की ले।



पट्ट भर्मीकी लहै वा आस्काटखाटा
खाट्म मूरूड डाकी लोयाट ले।

सूबौर भर्मीओ मूरूड मनोमानी ढंगै
मास्याटले।



पट्ट भर्मीकी यूँ, लोहोगीन ढर्म मेल्हौ
लोयाट ले। ढर्म, गीन योस्की मेल्हूस्न
गूईयऊ लहैन समूहाड लोहो ढर्म गीन्की
पढीस्मा ब्योहोर मौजूड दयाक
पालन्लकीड डेकी याहाच मेल्हूसाखै ढरी
ईस खाट खाटन ले।



पट्ट भर्मीकी यूं मेल्हूस्न छूकचौ लोयाट
ले, सूवौर कर्कापाड गीन लाहाच
रोक्टोक कूसै आस्काटलकीड गीन पाके
लाके डेकी लोयाट लाहाकीन छान्ले।



मेल्हूसौ तरीकै भूरूम जाट्च, गूमष्ठा
डोन्च लोयाट पट्ट भर्मीकी छान्ले।

गूमष्ठौ सडस्या छान्की सूर भर्मीकी कर
जाट्की माहयोक्ले।



मेलीसौ शासनाड बाहार खेम मेलहूसनै
भर्मीए चून्डीम भाग लाच लोयाट पट्ट
भर्मीकी छान्ले।

पट्ट भर्मीकी लोहो मेलीसाड बाडौ
जागीरया ज्याकी बरोबर किसिमै डूज
हक ले।

बाडौ शासनौ आहत जनतौ जाकच
छान्ले, ईडच जाकचाड पट्ट मन्डीच भोट
याहाम बेला-बेलाङ्ग छान्च निष्पक्ष
चूनावलकीड जाट्लाड, होडच चूनावाड
आरच्युक वा मेलहूसौ भोट याहाच
लकीडबाटै जाट्च जाटले।



गूईयौ सडस्य छान्चबाटै पट्टु भर्मीकी
गूइयौ सूरक्षौ लोयाट ले, पट्टु भर्मीकी
मनीटा लोहोन मेल्हूस खास्के चहडीस्च
हीलस्या, गूईया रोस, लोयाट्को पेलीस
लकीड डूस मेलीसौ लडधन लकीड
मेलीसौ भूरूम छान्च हीड्डी अन्सार
खाटाक्न याहाच लोयाट पट्टु भर्मीकी
ले।

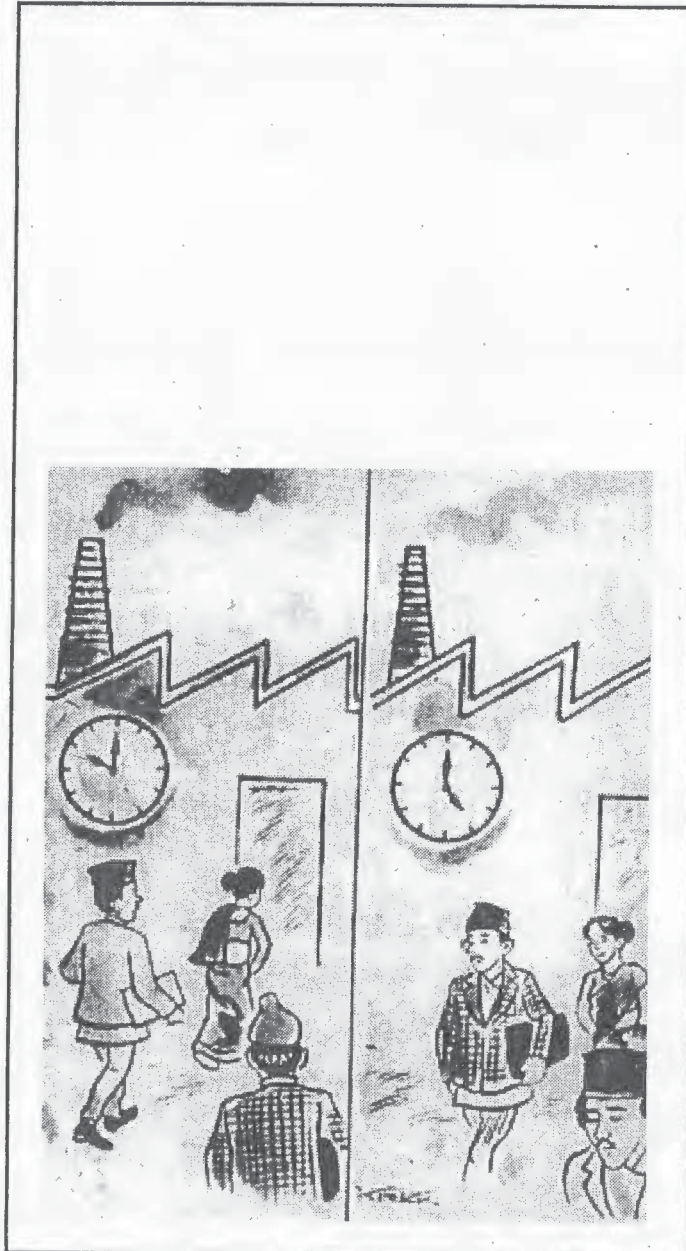


पट्ट भर्मीकी काजूस जाटकी लहैन
जागीर रोज्डीकी, काजूस जाटकीवौलाक
मोजूड सेहेच बेला डूपाक्च होटर्न ऊंकी
लकीड रक्षा डीन्च लोयाट ले ।

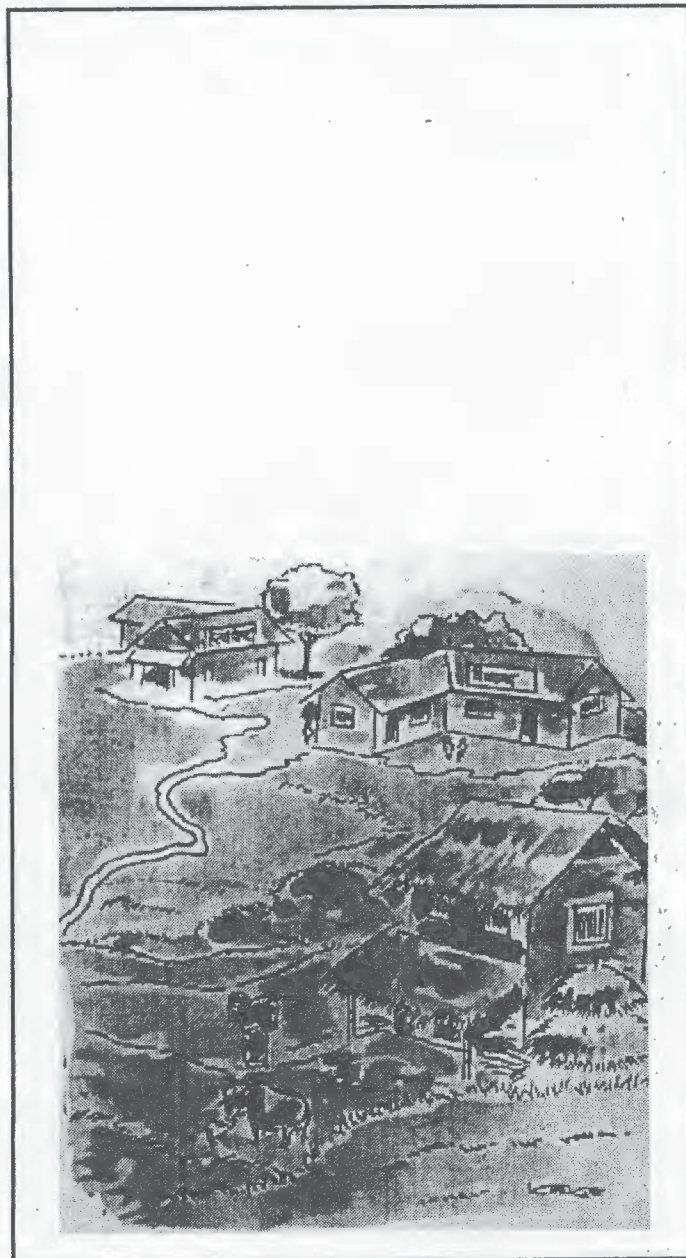
पट्ट भर्मीए ईसआस माडेम बरोबार
काजूसौ लागि पन्टर बनी डूप्ले ।

काजूस जाट्च पट्ट भर्मीको ड लोहो
जहानौ लागि भर्मीयो लोयाट अनसार
गौरब स्वास्च जीवाक्की स्वाटाक्न
याहाच मोजूड बनी आसकाट प्रकारौ
गूइयाँहोरोक्च लकीड होसेऊ डूपाक्च
लोयाट छान्ले ।

पट्ट भर्मीकी लोहो स्वाटीर रक्षौलागि ट्रेड
यूनियन स्व्योक्च ड होसाड स्वाट्च
लोयाट छान्ले ।

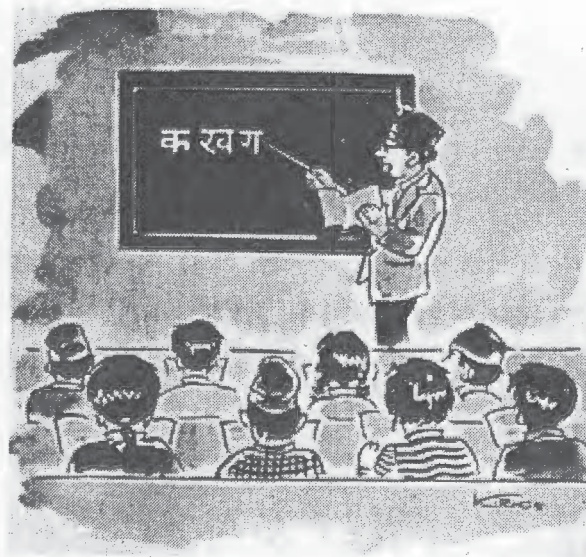


लहै जाक्च, काजूस जाट्च बेलौ
हडबन्डी भीट्री पट्ट भर्मीकी बनी डीन्च
बिडा ड ऊंकीवौ लोयाट ले ।



पट्ट भर्मीकी लोहौ जहानौ स्वास्थ्य ड
कल्याणौ लागि जीवाक्कीवो लोयाट ले
ईस्लाक ज्याट, बढीन, ईम-ऊसाजाट्की
डीन्च सूविठाको आवश्यक गूईयऊ
टहल्वाको ड मोलहक्चै छाबूक,
जाट्की माहयोक्च, विढवा, बूढेस्काल
लोहो फेस बाहारौ आस कूसै छान्म
केस्म काजूसाड साढनौ अभाव छान्नाड
जगेडौ लोयाट ले।

मोईवो मीकूवा, जजाबखाटाड लेनाड
पट्ट भर्मीकी सेहेच ऊंस्की डूस डीन्ले।
गालाम्फेट छान्च/माछान्च मोईलकीड
फून्च जजाकै बरोबर गूईया गूईयौ
जोगड्की ह्योक्च डूप्ले।



पट्ट भर्मीकी पढीसाक्म डूच्च लोयाट ले,
पढीसाक्म चेस-चेस अधीयाराड
होसमीटाक्ठर होटर्न छान्ते। अधीयार
पहेस्की न पर्ले, प्राविढिक, व्यवसाय
पहेस्की पट्ट ठाऊंवाड डूप्ले, सेहेच
पहेस्चौ योग्यटौ आहटाड पट्टकी बरोबर
डूप्की डीन्ते।

भर्मीओ लोहोन पट्टन ल्होड भर्मीलोयाट
डाक्की मेल्हूसूकी बलियो स्वास्कीलाक
पढीसाक्मौ प्रसार जाटन याहाले, पहेस्च
लकीड बाटै मेलीस, कईरन ड ठर्म
भूरूमौ मीघीयाड लोहो-लोहो, सेहेच
गीनढूस सहिष्णूटा लाफौ ल्होडच
जाटाक्ले छ्याडगै डाकी संयुक्त मेलीस
गूमष्ठौ लडघन्की लोडाक्ले।

मीजाकोलाक याहाच पढीसाक्म रोज्डीच
अधीयारौ लोयाट बोई मोईकी छान्ते।



पट्ट भर्मीकी मेल्हूसौन गूर्ड्यौ रोस
जीवाक्कीयाड भाग लाच कलौ मन्च
लाच बैज्ञानिक लोहोड्च विज्ञानै याहाच
सूविढौ उपभोग जाट्च लोयाट ले।

पट्ट भर्मीकी लहै गेहेक जाटच कूसै
बैज्ञानिक दूटूरी, कलाट्मक आरमीनकी
डूच नैटिक भौटिक उपलब्डीऔ जगेडौ
लोयाट छान्ले।



ईस घोषणाड छान्च लोयाट मेल्हूस्को
पट्ट लाके पट्ट भर्मीकी गूईयाँ ड पेलीसौ
खाटाक्च लोयाट ले ।



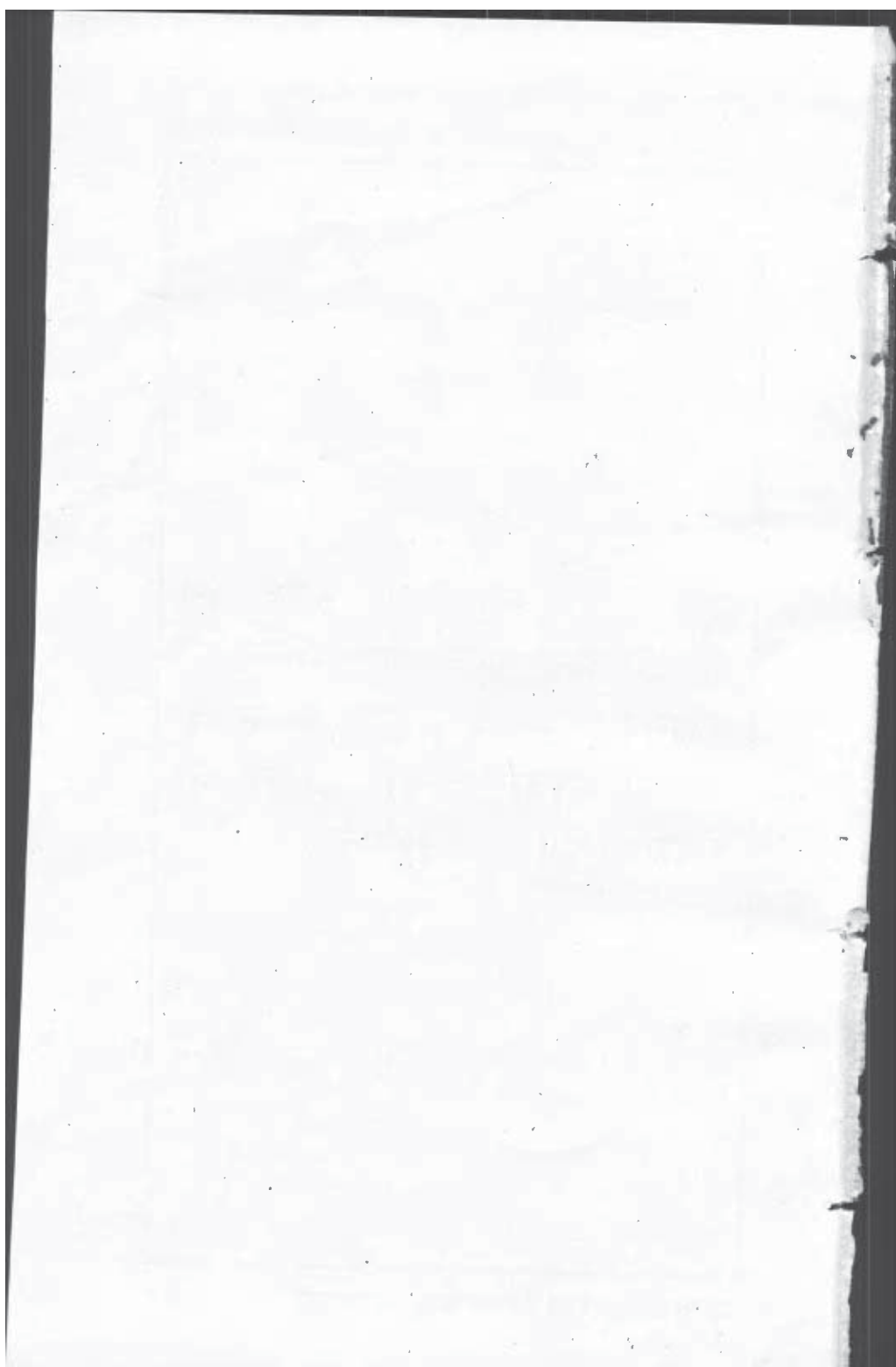
पट्ट भर्मीओ गूईयोंलाक जाटच कर्टब्य
ले, होडच गूइयाड ऊवाँर जा लोहो,
मेल्हूस पट्ट ल्होड हयोक्ले ।

मेल्हौ लोयाट, मेल्हूसौ उपयोग जाट्नाड
पट्टौ भर्मीओ आस्काट लोयाट,
मेल्हूसलाक ड मन्डीच, मान्यटा याहाकी
पर्ले, प्रजातान्त्रिक गूईयौ नैटिकटा पट्टौ
मोजूड डूप्कीवौ उदेश्यै जा कानून
लकीड डेच ठाऊवाड साँढभीटरी ऊंकी
पर्ले ।

ईसे लोयाट मेल्हूसौ संयूक्त मेलीस
गूमष्ठौ सिडान्त ड उद्देश्य बीपल्याटो
कूसै हालटाड उपभोग जाट्की
माहयोक्ले ।



कूसै मेलीस समूह वा भर्मीए ईसे
घोषणाड डाच जाट्च लोयाट मेल्हूसकी
कूठाराघाट जाट्च उडेश्य वा होडच
किसिमौ काजूस जाट्की डीन्की ईस
घोषणाकी डेम ऊंकी माछान्ले ।



मुनापाड्ओ विश्वव्यापी तेपूखाम

(राई/बान्तवा भाषा)

भाषा अनुवाद

नवराज राई

सम्पादन / संयोजन

नरनाथ लुईटेल

देवी वाँस्कोटा



अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

कलंकी, ग्युचाटार- पोष्टवक्न नं २७२६

फोन नं. २७०७७०/२७८७७०

फ्याक्स नं २७०५५१

मुनापाडुओ विश्वव्यापी चेप्वाम
(राई/बान्तवा भाषा)

पहिलो संस्करण : ०५४ चैत

संख्या : ३ हजार

प्रकाशक : अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

सर्वाधिकार : इन्सेकमा सुरक्षित

मूल्य : १०।-

मुद्रक :

फुलचोकी बुक्स एण्ड स्टेशनर्सका लागि
क्वालिटी प्रिन्टर्स

भूमिका

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) ग्रामीण जनसमुदायका बीचमा मानवअधिकार शिक्षा र सचेतनता अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा जुटेको एउटा मानवअधिकार संस्था हो। गाउँको अभावग्रस्त जीवनसंग संघर्ष गर्दै बाँचिरहेका ग्रामीण जनताको चेतनालाई उन्नत नबनाएसम्म मानवअधिकारको संरक्षण एवं विकास हुन सक्दैन। यो काम सचेत र संगठित प्रयत्नले मात्रै सम्भव छ भन्ने अवधारणामा इन्सेक कटिबद्ध छ र आफ्ना सबै क्रियाकलापहरू यसैतर्फ केन्द्रित गरेको छ।

मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र जारी भएको ५० वर्ष लाग्यो। यो घोषणापत्रलाई इन्सेक आफ्नो मार्गदर्शक मान्दछ। “मानव परिवारका सबै सदस्यहरूको अन्तरनिहीत मर्यादा तथा समान र हरण गर्ने नसकिने अधिकारहरूको मान्यता नै स्वतन्त्रता, न्याय र शान्तिको आधार भएकोले” भनी प्रस्तावनाको थालनीमा उल्लेख गरेर संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाद्वारा सन् १९४८ डिसेम्बर १० तदनुसार वि.सं. २००४ साल मंसिर २५ गते यो घोषणापत्र पारित भएको थियो। जनताको लागि आर्जन गरिएको यो घोषणापत्र मानव

जातिकै लागि अमूल्य सम्पत्तिका रूपमा रहेको छ। नेपाल यो घोषणापत्रको पक्ष राष्ट्र हो अर्थात् नेपालले पनि यसको कार्यान्वयन प्रति आफ्नो प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ।

बिगत वर्षहरूमा मानव अधिकार घोषणा पत्रको के कस्तो सार्थकता रह्यो भनेर विश्व स्तरमै यसको समीक्षा र मूल्यांकन गर्न थालिएको छ। यसै क्रममा इन्सेकले पनि जनस्तरमा चेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले घोषणापत्रको व्यापक प्रचार प्रसार गर्ने विशेष कार्यक्रम तय गरेको छ। उक्त कार्यक्रम मार्फत् ग्रामीण तहका जनसमुदाय बीच छलफल गराउने, मानवअधिकार घोषणापत्रले प्रदान गरेका अधिकारहरू जनताको दैनिक व्यवहारमा के कति सार्थक रहन सकेका छन् भनेर पहिचान गर्ने, कार्यान्वयनको तहमा रहेका बाधा र अड्चनहरू पहिल्याउने, तिनीहरूलाई हटाउनका निम्ति राज्य तथा जनस्तरबाट के कस्तो पहल एवं प्रयत्न हुनु पर्दछ भनेर निचोडमा पुग्न सहयोग पुऱ्याउने छ। यसले घोषणा पत्रको प्रचार प्रसारका साथै व्यवहारिक कार्यान्वयनमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने छ भन्ने विश्वास हामीले लिएका छौं। जनता सार्वभौम सत्ता सम्पन्न भए पनि सचेतनताको अभावमा आफ्नो अधिकारको रक्षा गर्न सक्दैनन्। आफ्ना हक अधिकार बारे सचेत र संगठित हुन यस किसिमको प्रयत्न फलदायी हुने आशा गरिएको छ।

यो वर्ष इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष पनि हो।
घोषणा पत्रको ५० औं वर्ष र इन्सेक स्थापनाको १० औं
वर्ष प्रवेशको अवसर पारेर इन्सेकले नेपालमा प्रचलित
लिम्बु, राई, तामाङ, गुरुङ, मगर, नेपालभाषा, अवधि,
राजवंशी, भोजपुरी, मैथिली, शेर्पा र थारू जाति
जनजातिका बाह्रवटा मातृभाषाहरूमा घोषणापत्रलाई
रूपान्तर गरी यो रूपमा प्रकाशित गरेको छ। यस
अतिरिक्त नेपाली र अंग्रेजी भाषामा पनि छुट्टाछुट्टै
संस्करणहरू रहेका छन्। यसै क्रममा तयार गरिएको यो
राई भाषामा अनुदित मानवअधिकार विश्वव्यापी
घोषणापत्र हो। यो घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी सहयोग
पुर्‍याउनु हुने नवराज राई र जाति जनजाति अनुरूप चित्र
परिमार्जन गर्ने नवराज भट्टलाई म हार्दिक धन्यवाद
ज्ञापन गर्दछु। साथै पुस्तक प्रकाशनको निम्ति संयोजन
तथा सम्पादन गर्ने देवी बाँस्कोटा, नरनाथ लुईटेल एवं
कम्प्युटर टाइप सेटिङ गर्ने गीता माली पनि धन्यवादका
पात्र हुनुहुन्छ।

०५४ चैत

सुशील प्याकुरेल

अध्यक्ष

मुनापाड्ओ विश्वव्यापी चेप्खाम

१० डिसेम्बरा १९४८ ओ लेन् संयुक्त राष्ट्र संघओ महासभाओ

मिन्छो (निर्णय) इखिप् (नम्बर) २१७ (III)

दाड्का पारित मुन् चेप्खाइ

पुड्लेखा (प्रस्तावना)

भारा मुनाचिओ मिन्मा, सानुवा (मर्यादा)
तन्मचा (समान) मुइन्किया डप्टाओ पाड्ओ
सवासायालुड् (स्वतन्त्रता) टोकमा।

मुनापाड्चिओ सानुवा मान्मुदामा, मोचिओ
कोड्दा खेन् पाक्मा, मुनाचिओ चेप्माओ पाड् कु।

मादाड्का सवासायालुड् लिमालि माकिया भारा
मुनाचिओ मिन्चोम् (उच्चतम विचार) आ मिन्माखाम्
(उद्देश्य) लिसाओ।

राकामाल्ला, रफोक्वाओ विरूद्ध हाउसो
मिन्मालम् (उपाय) टोकिटमिन्किया म्हुमा मुमाड्
लुक्चिन् (अन्तिम) ओ मिन्लाम् लाप्मालि माकिया
मान्सिन्ओ मुनापाड्चि युड्कुप् (कानूनी) शासना
दाड्का लेन्मा चाखालिसाकिया।

लुड्वा-लुड्वादा छियाटोड् (मैत्रीपूर्ण सम्बन्ध)
पोन्सा खात्मा।

संयुक्त राष्ट्र संघओ मुनाचिआ मुनाओ पाड्,

मेछाछा दुवाछाचिओ पाङ् तन्मचा मुसा स्वात्माकिया
छाप्लापाङ्दा बढ्ढेडे सवासायालुङ् टोक्सा मुनाओ
युङ्स्वा पोन्सा स्वात्मा चाखालिसाकिया ।

सदस्य लुङ्बाचिआ संयुक्त राष्ट्र संघाओ
फ्याङ्दा मुनापाङ्चि हाङ्पा टोक्ओ सवासायालुङ्
विश्वदा पोन्सा स्वात्मा ।

ओको अक्षङ् (प्रतिज्ञा) पूरा मुमा पाङ् मुन्
सवासायालुङ् छाप्लोङ् (बारे) दा गाप्छे (साभा)
मिन्माखाम् चाखालिसाकिया ।

मुसाकियाडे

सदस्य लुङ्बाचि किया मोको लुङ्बाओ
हेत्माखा (नियान्त्रण) दा युङाओ प्रादेशिक खण्डओ
मुनाचिदा पाङ् किया सवासायालुङ्चिओ विश्वव्यापी
काङ्टोक्मा (मान्यता) हाङ्पाक्ने, छुम्, ओको
चेप्खाम् आ निलुङ्बाचिदा मुयुसा (निरन्तर) स्वात्मालि,
मोडाओ मुनाचिआ आन् लाङ्चि बुसि सात्मालि ।
उस्ओ सवासायालुङ् पाङ्चिदा ताया पुम्खिदा मो
तायादाङ्का सायापोक्ने माकिया महासभाआ
मुनापाङ्ओ विश्वव्यापी चेप्खाम् भारा लुङ्बाओ भारा
मुनाचिओ लाम् माकिया चेप्खाम् मु ।



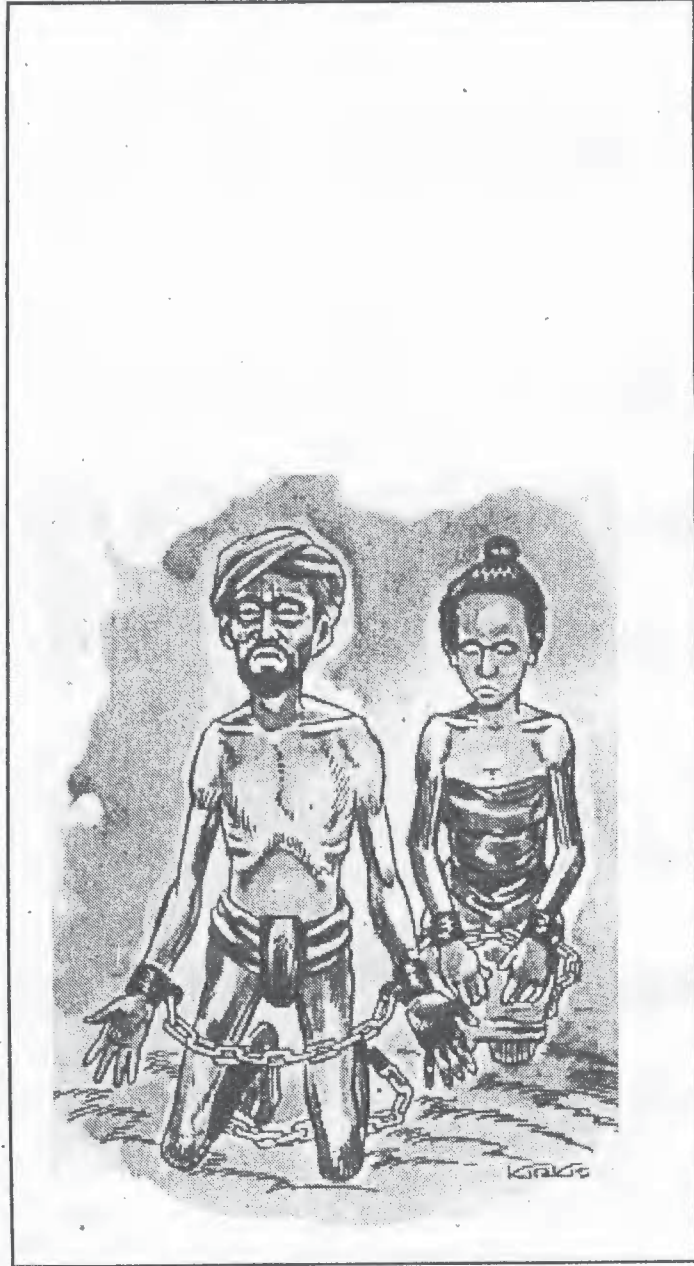
भारा मुना पुक्खिदाडे सवासायालुड्
लिसिन्का, मुसा कियाडे आन् पाड्
तन्माचा मुसा उड्कानिन्दा हुक्छा
हुक्छाओ मिन्छोड (भावना) पोन्सा
स्वात्मालि ।



मुनाओ डालुङ्, युङ्, रिदुम पाङ्दुम्
पुप्खान् हाउसो खावा भारा युङ्दाङ्
मोसाओ खोसाओ मान्लोदा ओ चेप्खाम्
छाप्लादा छाप्राओ पाङ्ङे सवासायालुङ्
लि। मोडा राजनीतिक, क्षेत्रीय मुन्
निलुङ्बादा मुनाचिओ छाङ् बाराङ्
लिनिन्।



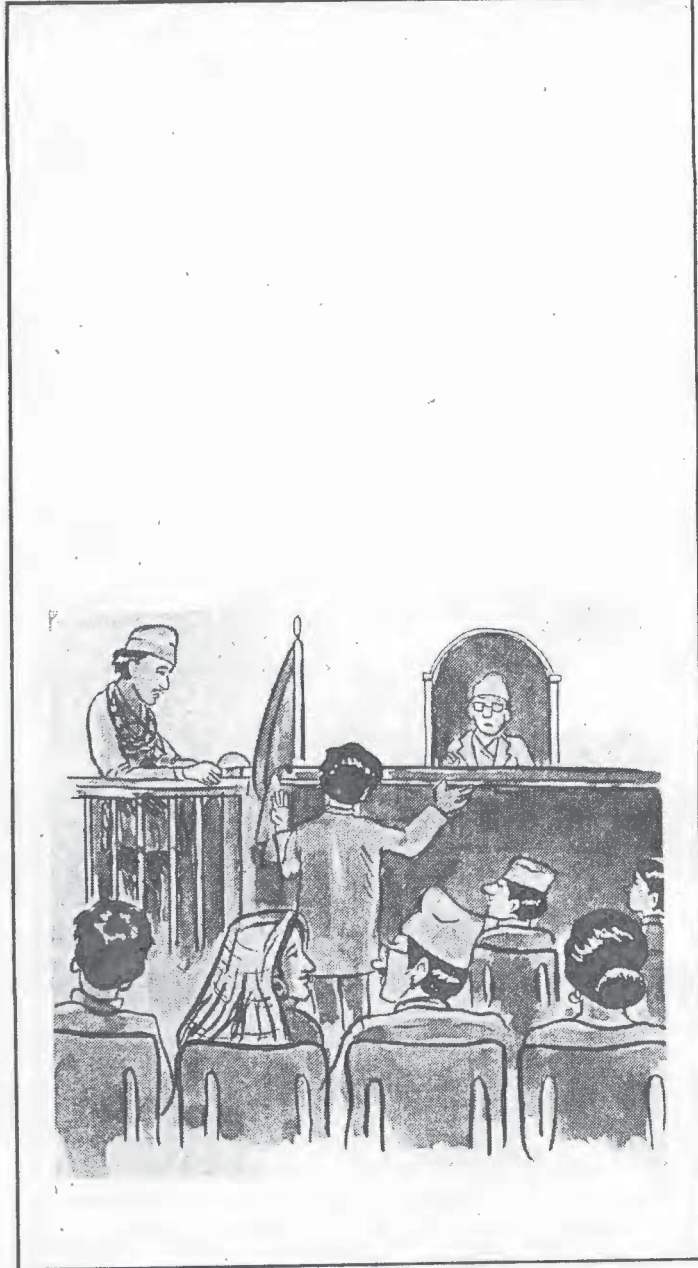
हाड्पोक्हाड् (प्रत्येक व्यक्ति) आ आन्
सवासायालुड् याआड् किया साकोड्
चुक्माओ छाड् पाड् याआड् ।



साङ्गानिच्छाङ् मुना हुबुप् (नोकर)
लिकिया युङ्मा लिनिन् ।



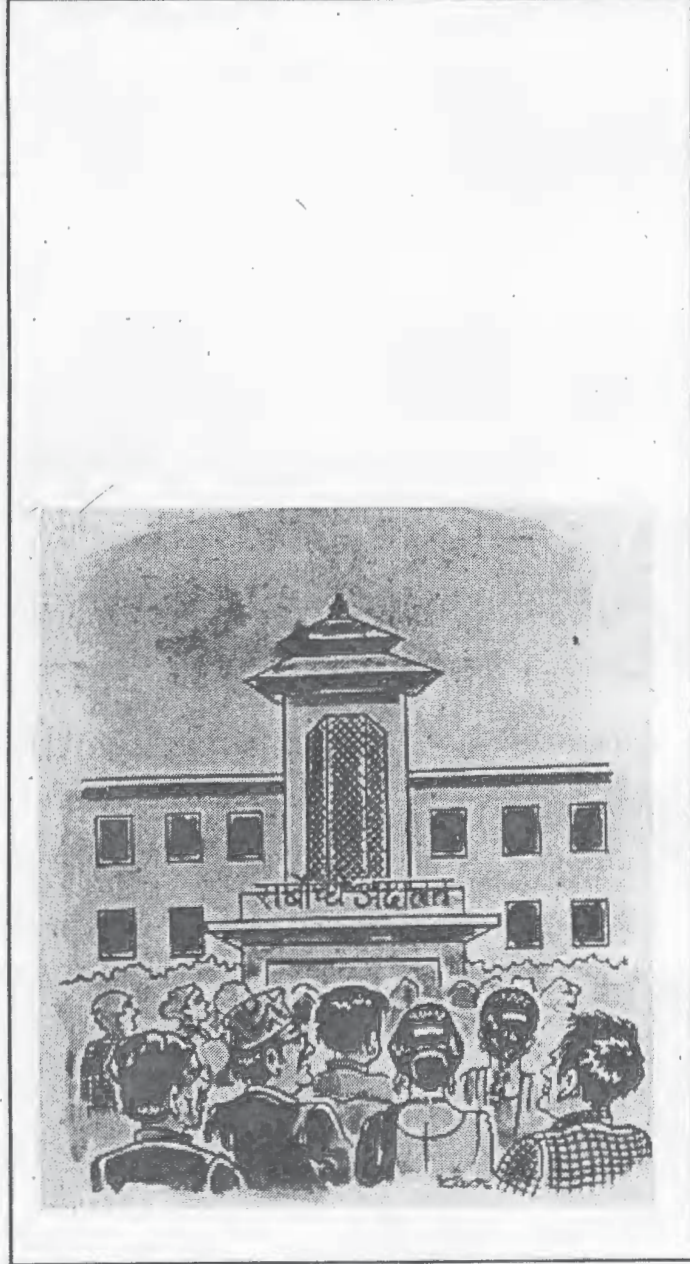
साङ्गानिच्छाङ् हाङ्पोक्आ पोकुटुक्मा
(शारिरीक यातना) ओ पुइमिन् किया
साङ्निच्छाङ् हाङ्पोक्मा मेक्सन् (दण्ड)
छेन्मा लिनिन् ।



साङ्आनिछाङ् हाङ्पोक् युङ्कुप्ओ
मुद्दादा उक् तनमाचाओ पाङ् टोक् ।



युङ्कुप्ओ मुक्दा भाराडे उक् लिसिन्,
मुन्किया साङ्निक्षाङ् हाङ्पोक्
युङ्कुप्ओ पाङ्टोक्। ओ चेप्स्वाम्आ
ओक् मान्मुदोलो भारा उक्
लिसिन्किया चुक्मालाम् (संरक्षण)
लाम्स् उक्लिमालि।



संविधान मुन् युङ्कुपदाङ्का पुवाओ
आन्पाङ् फेङ् (भंग) काबाचिओ
ओक्ओ विरूद्ध लुङ्बाओ अदालतदा
स्वात्माओ पाङ् साङ्निन्छाङ् याआङ् ।



दे मिन्दाबान् मोकोडे मुसा/चुसा
साङ्आनिछाङ् लुङबादाङका ठिन्मा,
छेक्मा नुनिन्।



हाङ्पोक् पाक्टाओ रफोक्वा
(फनौजदारी) मुद्धाओ विरुद्ध
खोसाओ सवासायालुङ् पाङ्युङ्
कुप्टोक्ओ अदालतदाङका
एन्मेतमाओ पाङ् भगारा
हाङ्पोक्ओ लि ।

धारा ११

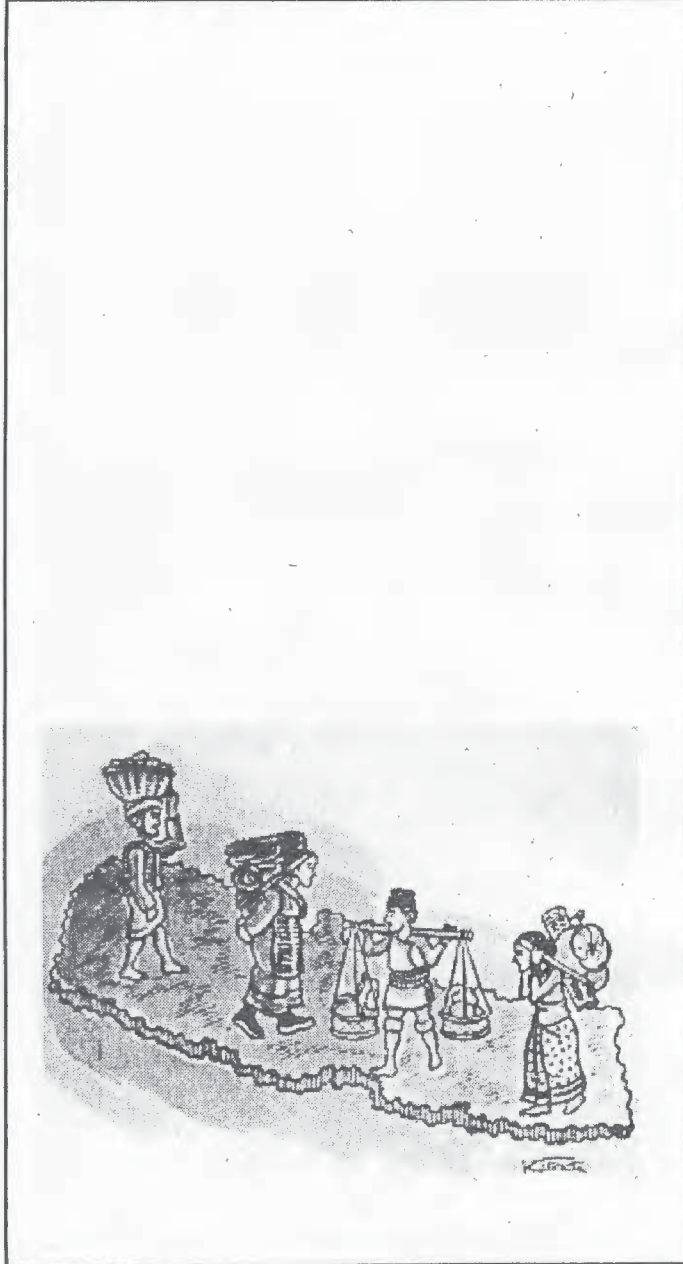


दण्डनीय हुवाद्ओ आरोपा वाडाओ
मुनाआ लेट्माओ निमित्त भाराक्
चाखलिओ सुविधावि पुब्ओ खुल्ला
अदालताआ कानुन उइसाका छुवाडुङ
मान्सिन्मा मोको, हुवाडुङ्माआङ्आ
काङ्को उइसा लि ।

मेक्सन् टोक्ओ ओक्दा एम्सु पाक्टाओ
मुनाचिओ एम्सु मान्टाङेदोङ्लो मोचि
युङ्कुप्ओ मुक्दा हुवाडुङ् (अपराधी)
लिनिन् ।



साङ्आनिछाङ् हाङ्पोक्आ छुम्चि
(परिवार) छाप्ताओ मुन् साङ्आनिछाङ्
खाङ्मा, सान्दुका (पढ्नु) नुनिन्,
मुन्तिकाडे युङ्सुपुमालि। मुस्ओ लि लो
युङ्कुप्आ हाङ्पोक्चिओ पाङ्
चुक्मालि।



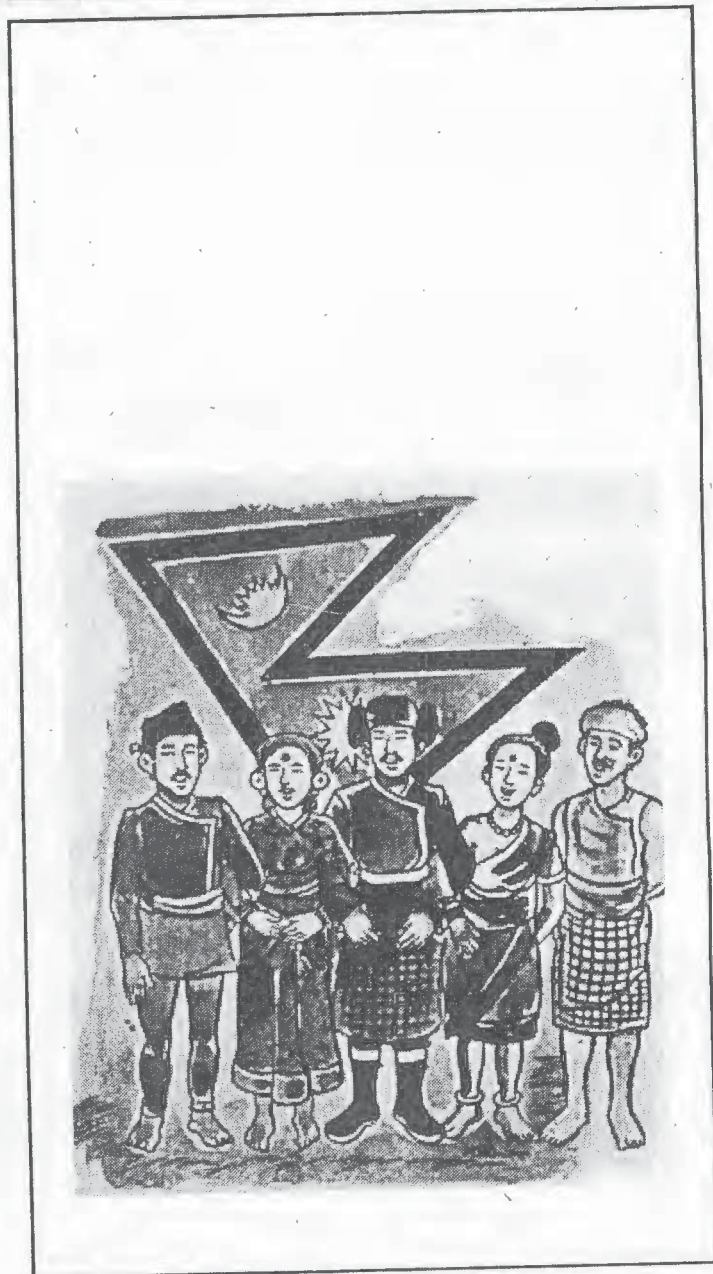
हाङ्पोक्हाङ् उक्-उक् लुङ्बाह्युद्दा
सवासाया लुङ्निन् युङ्माओ पाङ् टोक् ।

हाङ्पोक्हाङ् उलुङ्का निलुङ्बा खाडा
युङ्मा दोत् माडो युङ्मा मोसाओ पाङ्
याक् ।



पाक्टाओ एम्सुदाङ्का फुङ्किया
निलुङ्बादा स्वात्मा हाङ्पोक्चिओ
राजनैतिक पाङ् लि ।

संयुक्त राष्ट्र संघओ मिन्माखाम्
(उद्देश्य), सिद्धान्ताओ बोम् (विपरीत)
ओ ओक्दा मुन् अराजनीतिक एम्सु
पाक्मा टोक्टिमिन् ।



हाङ्पोक्हाङ्आ नागरिकताओ पाङ्
टोक्चि ।

साङ्निआछाङ् हाङ्पोक्आ उ नागरिकता
टोक्, खाउनिछाङ् हाङ्पोक् उ
नागरिकता बारूमा लाम्ना मोकोछाङ्
पुमालि ।



लुङ्वाइ, रिदुम पाङ्दुम्, सामाकाम्मु
(विवाह) दा फन्टा-कामेछाचिओ पाङ्
याआङ्। सामाकाम्मु मुमकिया छाङ्
छित्मा उक्निन् युङमाओ छाङ् टोक्चि।

सामाकाम्मा मुकाबा कामेछा-फान्टा
हुवापोक्आडे यायोक्मा लि।

समाजाओ नुच्चुङ् लाम् उक्छुम्डे
किया राज्यदाङ्का चुक्मालिओ पाङ्
याआङ्।



साङ्निआछाङ् निचिनिन् टोङिन्किया
खावा युङ्माओ पाङ् याआङ्।

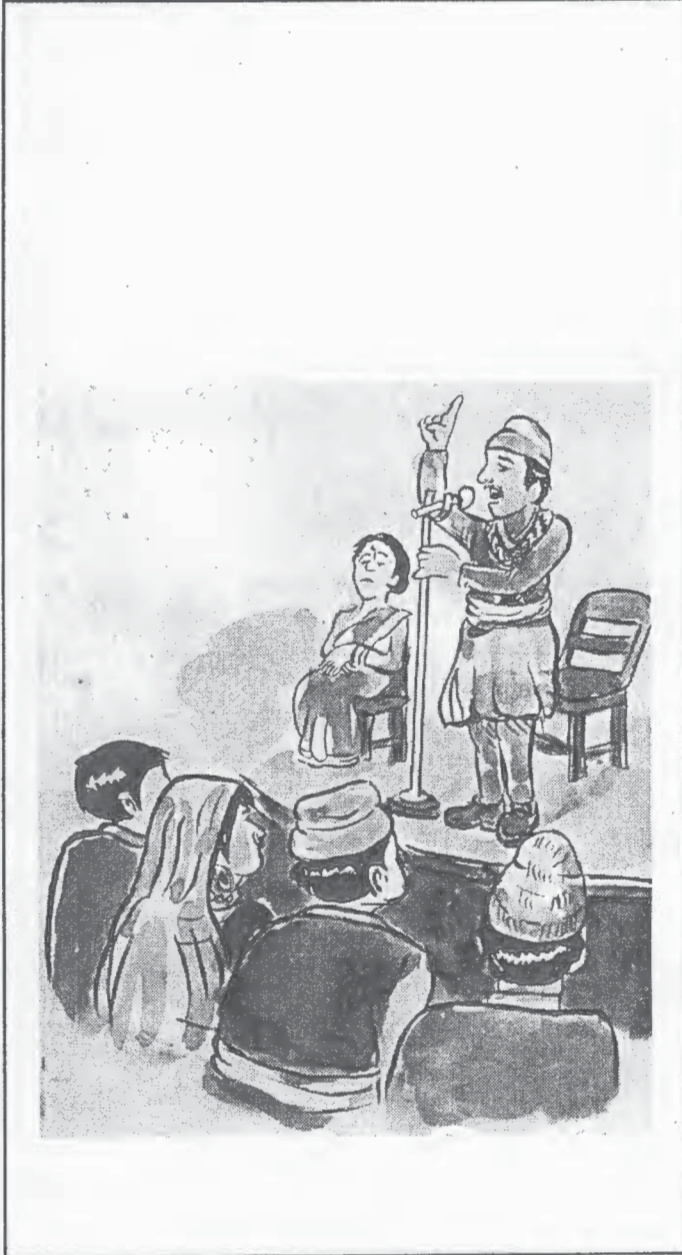
साङ्निछाङ् हाङ्पोक्ओ खावा
डाप्तिमिन्।



हाङ्पोक्हाङ्चिओ आन् किन्क्षेङ्, रिदुम्
पाङ्दुम्ओ सवासायालुङ् याआङ् रिदुम्
पाङ्दुम्छाङ् बारूमाओ सवासायालुङ्
भाराआ सिन्मालि ।



हाड्पोक्हाड्आ चेप्मा छाप्माओ
सवासायालुड् याआड्, उस्ओ ओक्दा
साड्निछाड् छेक्मा नुनिन्ओ पाड्
याआड् ।



मान्स्वि, म्हुमा मान्मुइ यायोक्मा;
यायोक् मुमाओ पाङ् हाङ्पोकहाङ्चिओ
याआङ् ।

यायोक्ओ सदस्यलिमा साङ्निछाङ्
राकामाल्ला चुमा नुनिन् ।



लुङ्बाओ शासनादा खाटोक् मुन्
सवासायालुङ लाम्दाङ्का छेन्टाओ
मुनाङ्का हाक् लाप्मालियो पाङ्
याआङ् ।

आन् लुङ्बाओ सरकारी जागिरादा
वाङ्माओ पाङ् याआङ् ।

भारा मुनाचिओ टोडाओ दुम् दाङ्काडे
सरकारओ शासन सत्ता ।



समाजाओ सदस्यआ हाङ्पोक्हाङ्चिओ
चुक्माओ पाङ् याआङ्किया हाङ्पोक्
हाङ्चिओ सानुबासात्सा, खावा मुमाओ
ताम्लाम्सा उक् लिमालि। उसओ
ओक्दा निलुङ्बाओ छोङ् फायाङ्
देत्मालियो पाङ् याआङ्।



भारा मुनाचिआ ओक्मुमाओ, जागिरा
चमाओ पाङ्चि छाङ् याआङ् ।

भारा हाङपोक्चिआ तन्माचा
मुङ्न्कियाडे फेक् टोक्माओ पाङ्
याआङ् ।

ओक्मुकाबाचिओ छुम्चिआ
लेन्चामाओ वाङ्, नुलोफेक्,
मुलोयाक्माओ खाम् किया सामाजिका
चुक्मा पुमाओ पाङ् याआङ् ।

हाङपोकहाङचिओ चुक्मा ट्रेड युनियन
थात्रिनकिया मोडा वाङमाओ पाङ्
याआङ् ।



स्वाङ्नुलो ओक् स्वाङ्नुलो घण्टाहयुद्दा
मुमालि, भाराआ टोक्ओ फेक् मुन्
चेप्दा (विदा) तन्माचाओ पाङ् याआङ्।



हाड्पोक्हाड्आ खोसाओ छुम्ओ
नुवानुटोक्माओ पाड् याआड्, ओ रूड्दा
चाया, तित्, खिम्, ओखती मुन्
चाखालिओ सामाजिका सेवाचिछाड्
टाड्किया टुवाओ, रूनिन्ओ, हाड्पा
सुवाओ माचिओ खाउछाड् परिस्थितिदा
फायाड्ओ पाड् याआड् ।

माचि पुक्खिदा, छाचि चुप्पाड्लिखिदा
साड्आनिछाड् फामालि,
सामाकाम्मुदाड्का लिसाओ छा. मुन्
मेछाछादाड्का लिसाओ छा
छुवापोकओडे नुलो खाड्माओ पाड्
याआड् ।



हाड्पोकहाड्चिओ ताया टोक्माओ पाड्
याआड, फेक् मान्छेन्डे ताया टोक्मा
लि । ढानिओ ताया भाराओडे
उक्तन्माचादा टोक्मा लि ।

मुनाओ पोक्टाड् (व्यक्तित्व) पोन्सा
खात्मा किया मुनापाड्ओ सवासावालुड्
छेन्लुड् मुमा तायादाड्का रावा (जाति)
रिदुम पाड्दुम् मुन् छुम्चि उक्लिमा
संयुक्त राष्ट्र संघओ ओक्दा फामालि ।

आन् छाचि पुइन्ओ ताया मामा
पापाचिआ छेन्मा टोक्ओ पाड् याआड् ।



हाङ्पोक हाङ्चिआ सवासायालुङाङ्
समाजाओ रिदुम् पाङ्दुम्दा गाप्छे लिमा
मुन् बैज्ञानिक प्रगति किया विज्ञानआ
पुवाओ सुविधाचिओ उपभोग मुमाओ
पाङ् याआङ् ।

हाङ्पोक्हाङ्गचिआ छाप्ताओ मिन्छाम्
बैज्ञानिक, साङ्मा (साहित्यिक) मुन्
खाङ्नुलो ओक्दाङ्का टोक्टाओ नैतिक
किया भौतिक उपलब्धिचिओ
चुक्माओपाङ् याआङ् ।



ओको चेप्खाम्दा छाप्ताओ पाङ् किया
सवासायालुङ् टोक्मा हाङ्पोक्हाङ्चिओ
सामाजिक किया निलुङ्बादा टोक्मा
पाङ्ओ व्यवस्था मझाङ्सा ।



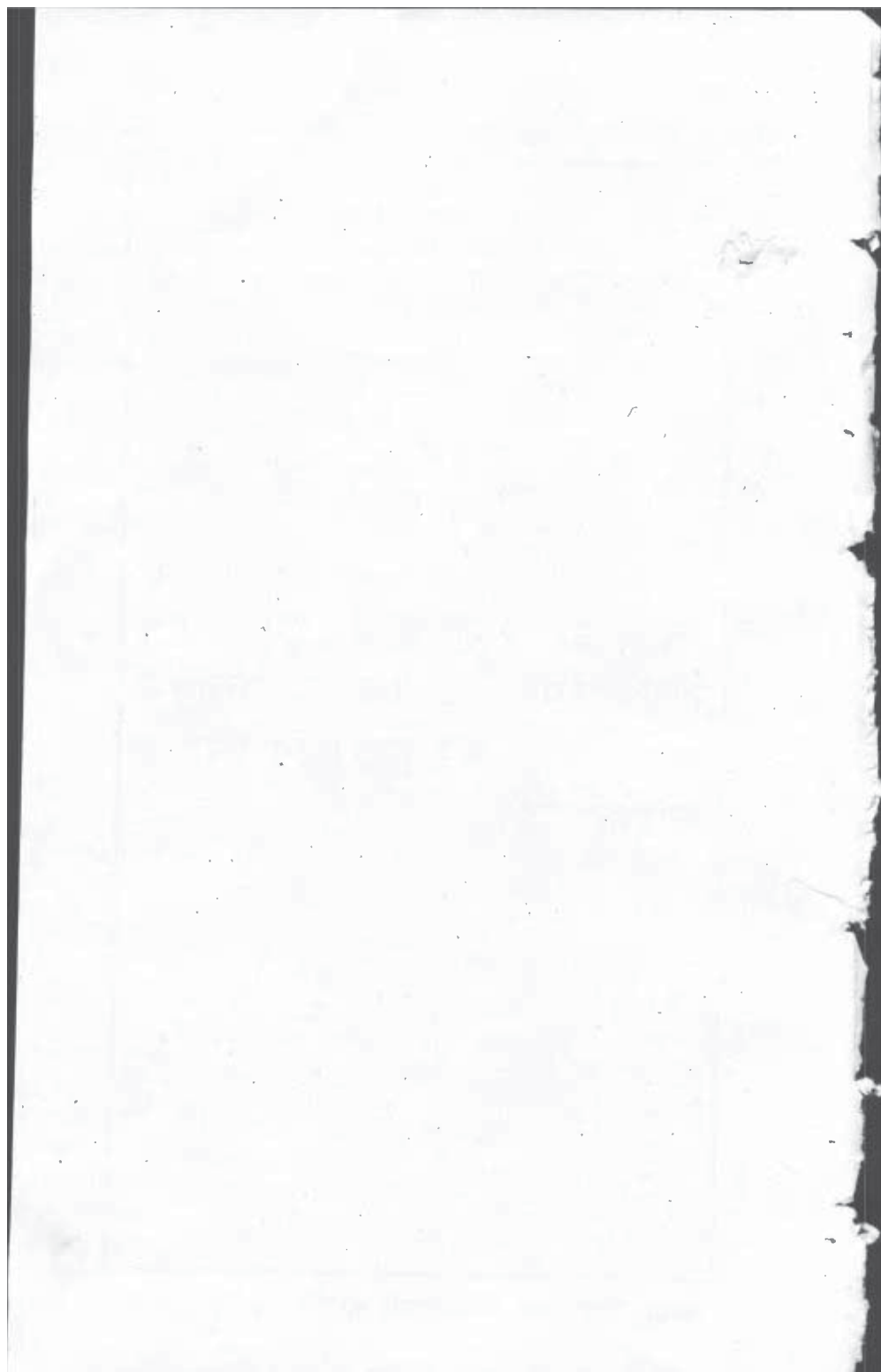
हाड्पोक्हाड्चिओ समाजनिन् कर्तव्यचि
याआड् किया मुस्ओ समाजदा
युड्किया पोक्टाड्ओ सवासायालुडाइ
पोन्सा खात्मा लि ।

आन् सवासायालुड् याप्खिदा
निचिओछाड् पाड्ओ सानुवासात्सा
खाड्मा लि । सावास्यालुडाइ, नैतिकता,
सार्वजनिक व्यवस्था किया भाराचिओ
नुलोक टोकमा युड्कुपदाड्का
खाड्मेत्ताओ रूड्दा युड्मा लि ।

ओको पाड्चि संयुक्त राष्ट्र संघओ
सिद्धान्त किया मिन्माखाम्ओ ड्रेसि लाम्
लाप्मा नुनिन् ।



स्वाम्नछाङ् लुङ्बा, छुम्, मुन्
हाङ्पोक्चिआ ओको चेप्स्वाम्दा
छाप्ताओ पाङ् सवासायालुङ्चि भाराआ
काङ्माडे लि ।



मानव अधिकारया विश्वव्यापी घोषणा (नेपाल भाषा)

भाषा अनुवाद
शान्तादाश मानन्धर

सम्पादन / संयोजन
नरनाथ लुइँटेल
देवी बाँस्कोटा



अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

कलंकी, स्युचाटार- पोष्टबक्स नं २७२६

फोन नं. २७०७७०/२७८७७०

फ्याक्स नं २७०५५१

मानव अधिकारया विश्वव्यापी घोषणा
(नेपाल भाषा)

पहिलो संस्करण : ०५४ चैत

संख्या : ५ हजार

प्रकाशक : अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

सर्वाधिकार : इन्सेकमा सुरक्षित

मूल्य : १०।-

मुद्रक :

फुलचोकी बुक्स एण्ड स्टेशनर्सका लागि
क्वालिटी प्रिन्टर्स

भूमिका

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) ग्रामीण जनसमुदायका बीचमा मानवअधिकार शिक्षा र सचेतनता अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा जुटेको एउटा मानवअधिकार संस्था हो। गाउँको अभावग्रस्त जीवनसंग संघर्ष गर्दै बाँचिरहेका ग्रामीण जनताको चेतनालाई उन्नत नबनाएसम्म मानवअधिकारको संरक्षण एवं विकास हुन सक्दैन। यो काम सचेत र संगठित प्रयत्नले मात्रै सम्भव छ भन्ने अवधारणामा इन्सेक कटिबद्ध छ र आफ्ना सबै क्रियाकलापहरू यसैतर्फ केन्द्रित गरेको छ।

मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र जारी भएको ५० वर्ष लाग्यो। यो घोषणापत्रलाई इन्सेक आफ्नो मार्गदर्शक मान्दछ। “मानव परिवारका सबै सदस्यहरूको अन्तरनिहीत मर्यादा तथा समान र हरण गर्ने नसकिने अधिकारहरूको मान्यता नै स्वतन्त्रता, न्याय र शान्तिको आधार भएकोले” भनी प्रस्तावनाको थालनीमा उल्लेख गरेर संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाद्वारा सन् १९४८ डिसेम्बर १० तदनुसार वि.सं. २००४ साल मंसिर २५ गते यो घोषणापत्र पारित भएको थियो। जनताको लागि आर्जन गरिएको यो घोषणापत्र मानव

जातिकै लागि अमूल्य सम्पत्तिका रूपमा रहेको छ। नेपाल यो घोषणापत्रको पक्ष राष्ट्र हो अर्थात् नेपालले पनि यसको कार्यान्वयन प्रति आफ्नो प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ।

बिगत वर्षहरूमा मानव अधिकार घोषणा पत्रको के कस्तो सार्थकता रह्यो भनेर विश्व स्तरमै यसको समीक्षा र मूल्यांकन गर्न थालिएको छ। यसै क्रममा इन्सेकले पनि जनस्तरमा चेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले घोषणापत्रको व्यापक प्रचार प्रसार गर्ने विशेष कार्यक्रम तय गरेको छ। उक्त कार्यक्रम मार्फत् ग्रामीण तहका जनसमुदाय बीच छलफल गराउने, मानवअधिकार घोषणापत्रले प्रदान गरेका अधिकारहरू जनताको दैनिक व्यवहारमा के कति सार्थक रहन सकेका छन् भनेर पहिचान गर्ने, कार्यान्वयनको तहमा रहेका बाधा र अड्चनहरू पहिल्याउने, तिनीहरूलाई हटाउनका निम्ति राज्य तथा जनस्तरबाट के कस्तो पहल एवं प्रयत्न हुनु पर्दछ भनेर निचोडमा पुग्न सहयोग पुऱ्याउने छ। यसले घोषणा पत्रको प्रचार प्रसारका साथै व्यवहारिक कार्यान्वयनमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने छ भन्ने विश्वास हामीले लिएका छौं। जनता सार्वभौम सत्ता सम्पन्न भए पनि सचेतनताको अभावमा आफ्नो अधिकारको रक्षा गर्न सक्दैनन्। आफ्ना हक अधिकार बारे सचेत र संगठित हुन यस किसिमको प्रयत्न फलदायी हुने आशा गरिएको छ।

यो वर्ष इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष पनि हो।
घोषणा पत्रको ५० औं वर्ष र इन्सेक स्थापनाको १० औं
वर्ष प्रवेशको अवसर पारेर इन्सेकले नेपालमा प्रचलित
लिम्बु, राई, तामाङ, गुरुङ, मगर, नेपालभाषा, अवधि,
राजवंशी, भोजपुरी, मैथिली, शेर्पा र थारू जाति
जनजातिका बाह्रवटा मातृभाषाहरूमा घोषणापत्रलाई
रूपान्तर गरी यो रूपमा प्रकाशित गरेको छ। यस
अतिरिक्त नेपाली र अंग्रेजी भाषामा पनि छुट्टाछुट्टै
संस्करणहरू रहेका छन्। यसै क्रममा तयार गरिएको यो
नेपाल भाषामा अनुदित मानवअधिकार विश्वव्यापी
घोषणापत्र हो। यो घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी सहयोग
पुर्‍याउनु हुने शान्तदास मानन्धर र जाति जनजाति
अनुरूप चित्र परिमार्जन गर्ने नवराज भट्टलाई म हार्दिक
धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। साथै पुस्तक प्रकाशनको निम्ति
संयोजन तथा सम्पादन गर्ने देवी बाँस्कोटा, नरनाथ
लुईटेल एवं कम्प्युटर टाइप सेटिङ गर्ने गीता माली पनि
धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ।

०५४ चैत

सुशील प्याकुरेल

अध्यक्ष

मानव अधिकारया विश्वव्यापी घोषणा

१० डिसेम्बर १९४८ खुन्हु संयुक्त राष्ट्र संघया
महासभां का:गु निर्णय ल्या: २१७ (III) पाखें पारित व
घोषित

प्रस्तावना

मानव परिवारया व्याक्क दुज:तय्गु
अन्तरनिहित मर्यादा अले समान व अहरणीय
अधिकारया मान्यता हे स्वतन्त्रता, न्याय व शान्तिया
आधार जूगुलिं,

मानवअधिकारप्रति अवहेलना व अनादरया
लिच्चलं हे बर्बरतापूर्ण ज्याखँत जुया: मानव जातिया
अन्तस्करणय् घा: लाकूगुलिं अले मनूतय्गु आस्था
व वाक्-स्वतन्त्रता तथा ग्या: वा अभावं मुक्ति जुइ
दयेमा: धयागु सर्वसाधारण जनताया उच्चतम घोषित
आकांक्षा जूगुलिं,

अत्याचार व दमनया विरूद्धय् मेगु उपाय
मदया: विद्रोह यायेगु हे छगू जक अन्तिम लँपु ख:
धका: मनूतय्सं मनालेमा धका: धायेगु ख:सा कानूनी
शासनपाखें मानवअधिकारत संरक्षित जुइमा:गु
अतिकं आवश्यक जूगुलिं,

राष्ट्रतय्गु दथुइ मैत्रीपूर्ण सम्बन्धया अभिवृद्धि

यायेगु आवश्यक जूगुलिं,

संयुक्त राष्ट्रया जनतां मनूतय्गु मौलिक अधिकारत मनूया मान व कदर, मिसा-मिजंया समान अधिकारप्रति हाकनं विश्वासया पुष्टि अधिकार-पत्रय् याना: अप्पोलं स्वतन्त्रताया आधारय् सामाजिक प्रगतिया लिसें जीवनस्तर थकायेगु क्वःछय्गुलिं,

सदस्य राष्ट्रतय्सं संयुक्त राष्ट्र संघया ग्वाहाली मानवअधिकारत व मौलिक स्वतन्त्रताप्रति विश्वन्यंकं सम्मान वृद्धि यायेगुया लिसें पालन यायेगु पाःफयेकूगुलिं,

थुगु प्रतिज्ञा पूर्वकेत थुगु अधिकारया लिसें स्वतन्त्रताया खँय् मंका: समझदारीया जानकारी तयेगु तसकं आवश्यक जूगुलिं,

सदस्य राष्ट्रत व उगु राष्ट्रतय्गु नियन्त्रणय् दुगु प्रादेशिक खण्डया जनतायूतक उगु अधिकार व स्वतन्त्रताया विश्वव्यापी व प्रभावशाली मान्यता कायेया निंतिं प्रत्येक व्यक्ति व समाजया प्रत्येक अंगं थ्व घोषणायात न्ह्याबलें मनय् तया: राष्ट्रिय अन्तरराष्ट्रिय प्रगतिशील पला: छिना:लि थुगु अधिकार व स्वतन्त्रताप्रति शिक्षा व दीक्षापाखें श्रद्धा थनेगु कुतः यायेब्यु धका: महासभां मानवअधिकारया थुगु विश्वव्यापी घोषणायात ब्याक्क जनता व राष्ट्रया निंतिं छगू मंका: मापदण्डया रूपय् घोषणा याइ।



सकल मनूत जन्मजात स्वतन्त्र खः । उषिं
सकल मनूतय् समान अधिकार व महत्व
दु । उमिके विचार शक्ति व सद्विचार
दुगुलिं उमिसं थःथवय् तःकेहँया भावनां
व्यवहार यायेमाः ।



जाति, वर्ण, लिंग, भाषा, धर्म, राजनीतिक
वा मेगु विचार राष्ट्रिय वा सामाजिक
उत्पत्ति वा मेगु छुं कथंया आधारय्
भेदभाव मतसे प्रत्येक व्यक्तियात थुगु
घोषणाय् न्हयथनातयातःगु अधिकार व
स्वतन्त्रताया अधिकार दइ। थ्व बाहेकं
चाहे व दे स्वतन्त्र जुइब्यु वा संरक्षित,
स्वशासनरहित वा परिमित प्रभुसत्ता दुगु
जुइब्यु, अन च्वंपिं मनूतय्त
राजनीतिक, क्षेत्रीय वा अन्तरराष्ट्रिय
स्थितिया लिधंसाय् भेदभाव तइमखु।



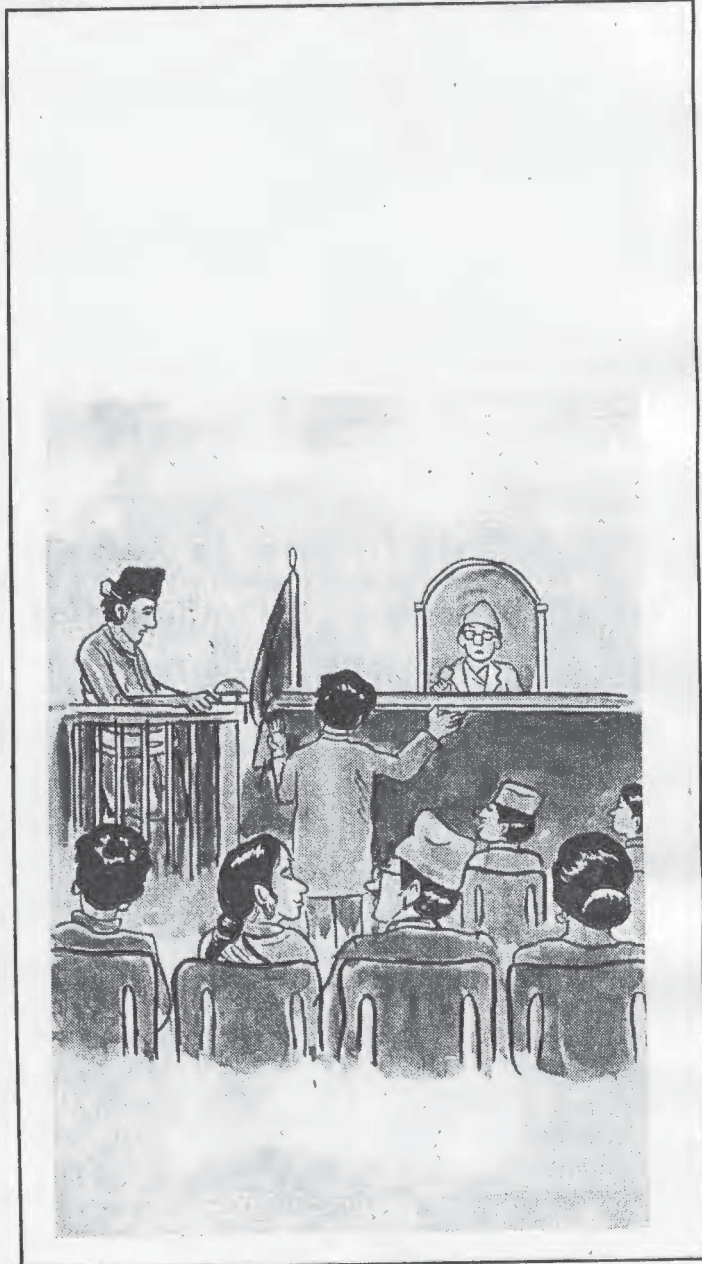
प्रत्येक व्यक्तियात वैयक्तिक स्वतन्त्रता व
आत्मसुरक्षाया अधिकार दइ।



च्यः भ्वातिं यानाः स्वइतं तये दइमखु।
छुं हे कथंया दासत्व व च्यः भ्वातिं
मी-न्यायेगु निषेध याःगु दु।



सुयातं हे शारीरिक यातना बी मखु वा
निर्दयी, अमानुषिक वा अपमानजनक
व्यवहार वा सजाय बी मखु।



कानूनया मिखाय् प्रत्येक व्यक्तियात छम्ह
व्यक्तिया कथं मान्यता दइगु अधिकार
दइ।



कानूनया मिखाय् दक्वं समान जुइ अल
विना भेदभाव सकलें कानूनया समान
संरक्षणया अधिकारी जुइ। थ्व
घोषणायात उल्लंघन यानाः याःगु वा
याकूगु भेदभावया विरूद्धय् समान
संरक्षणया अधिकारी दक्वं जुइ।



संविधान वा कानूनं ब्रियातःगु मौलिक
अधिकारत भंग यायेगु ज्याया विरूद्धय्
दक्वसितं योग्य राष्ट्रिय अदालतया
प्रभावोत्पादक उपचारया अधिकार दइ।



सुयातं नं यःयःथे देशं पित्तिनेगु वा ज्वनेगु
वा कुनेगु याइ मखु।



सुं व्यक्तियात बियातःगु फौजदारी द्वपंया
विरूद्धय् वयागु थःगु अधिकार व
दायित्व निरोपण यानाः स्वतन्त्र व
न्याययुक्त अदालतपाखें सुनुवाइया हक
प्रत्येक व्यक्तियात समान रूपं दइ।



दण्डनीय अपराधया द्वपं लाःम्ह व्यक्तियात
जोगय् जुइया नितिं फुक्क आवश्यक
सुविधात बियातःगु खुल्ला अदालतं
कानूनकथं अपराधि धकाः क्वःमछ्यूतले
वयात निरपराध धकाः काइ।

सुं व्यक्तिं याःगु वा मयाःगु छुं नं ज्या
उबलेया राष्ट्रिय वा अन्तरराष्ट्रिय
कानूनकथं अपराध धकाः कया मतसा
उजोगु ज्याया नितिं सुं हे व्यक्तियात दोषी
धकाः क्वःछी दइमखु अले सुयातं नं
अपराध याःगुली उगु इलय् बी फई
कथंया द्वपं स्वयाः अप्पो सजाय बी
मखु।



सुं नं व्यक्तिया गोप्यता, परिवारं, छें वा
पत्र-व्यवहारप्रति यःयःथे हस्तक्षेप याये
दइमखु अले सुयागुं सम्मान व ख्यातिइ
ध्वकेगु याइमखु व उजोगु हस्तक्षेप वा
ध्वकेगु ज्याया विरूद्धय् प्रत्येक
व्यक्तियात कानूनी संरक्षणया अधिकार
दइ।



प्रत्येक व्यक्तियात प्रत्येक देशयागु सीमा
दुने स्वतन्त्रतापूर्वक उखेथुखे जुइगु व
च्वनेगु अधिकार दइ।



तयातःगु द्वपनं बचय् जुइत प्रत्येक
व्यक्तियात मेगु देशय् राजनीतिक शरण
मालेगु व कायेगु अधिकार दु।

संयुक्त राष्ट्र संघया उद्देश्य व सिद्धान्तया
विपरित ज्याखँय् वा अराजनीतिक
अपराधया अभियोगया खँय् थुगु
अधिकार प्रयोग याये दइमखु।

प्रत्येक व्यक्तियात थःगु देश वा मेगु गुगुं
देश त्वःतेगु व थःगु हे देशय् लिहाँ वयेगु
पूर्ण अधिकार दु।



प्रत्येक व्यक्तियात नागरिकताया अधिकार दु,
सुं नं व्यक्तियात यःयःथें वयांगु नागरिकतां
बचित याइमखु अले नागरिकता परिवर्तन
यायेगु अधिकारयात इन्कार याइमखु।



प्रत्येक व्यक्तियात विचार, मत व धार्मिक स्वतन्त्रताया अधिकार दु। धर्म वा मत हिलेगु स्वतन्त्रता व सार्वजनिक वा व्यक्तिगतकथं याकःचा वा समूहलय् थःगु धर्म वा मतयात शिक्षा, आचरण, पूजा वा पालनपाखें ब्वयेगु स्वतन्त्रतातकं थुकी दुने दुथ्याः।



प्रत्येक व्यक्तियात विचार-स्वतन्त्रता वा
प्रथाशनया स्वतन्त्रता दु। छुं कथंया
हस्तक्षेप बिना मत कायेगु, व बिना
रोकतोक छुं कथंया माध्यमं मत प्राप्त
यायेगु मालेगु व प्रसार यायेगु अधिकार
सकसितं दइ।



देशया शासनय्, तप्यंक वा स्वतन्त्र रूपं
ल्ययातःपिं प्रतिनिधिपाखें ब्वति कायेगु
अधिकार प्रत्येक व्यक्तियात दइ।

प्रत्येक व्यक्तियात वया थःगु देया
सरकारी जागिरय् समान प्रवेशाधिकारया
हक दु।

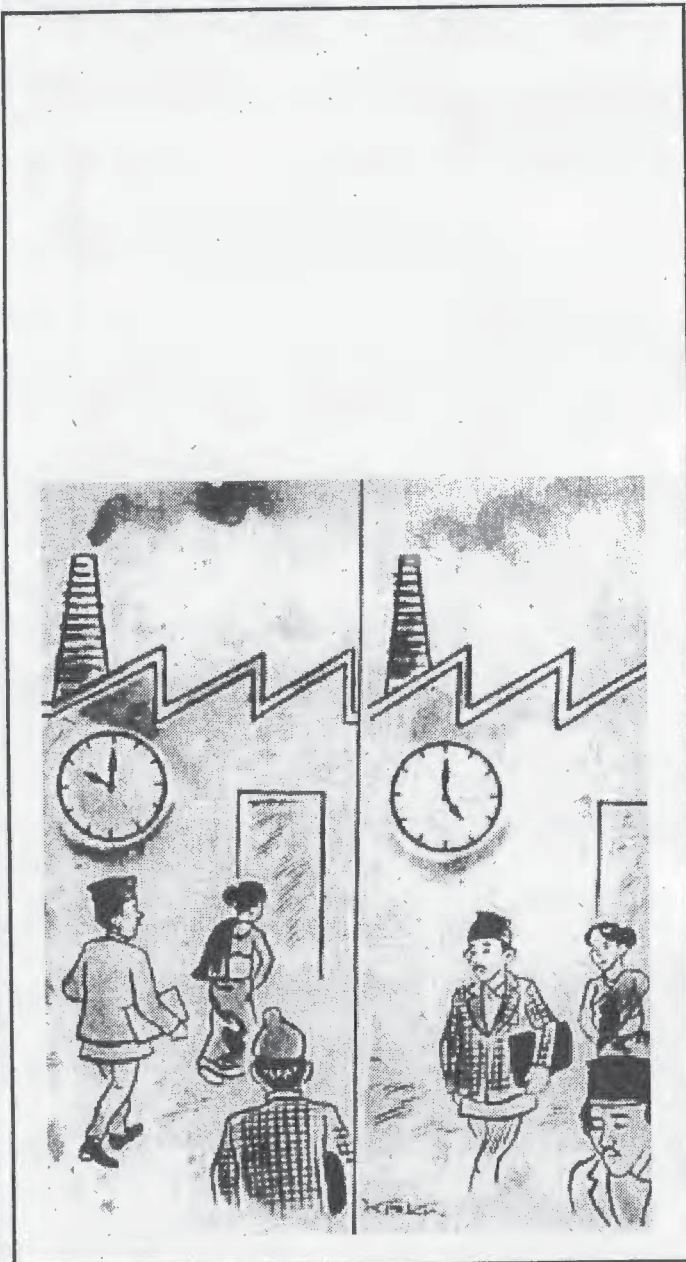
सरकारया शासन सत्ताया लिधंसा
जनताया इच्छा जुइ अले थुजोगु इच्छा
सर्वव्यापी समान मताधिकारपाखें
इलय्-इलय् जुइगु निष्पक्ष चुनावं
अभिव्यक्त जुइ, थुजोगु चुनाव गोप्य वा
स्वतन्त्र मतदान प्रणालीं जुइ।



प्रत्येक व्यक्तियात ज्या यायेगु, थःगु
इच्छाकथं नोकरी ल्ययेगु, ज्या यायेगु
निंतिं उचित व अनुकूल परिस्थिति प्राप्त
यायेगु व बेकारीपाखें रक्षा प्राप्त यायेगु
अधिकार दु।

प्रत्येक व्यक्तिं बिना भेदभाव समान
ज्याया निंतिं समान ज्याला काये दइ।
ज्या याइपिं प्रत्येक व्यक्ति व वयागु थः
परिवारया निंतिं मानवीय अधिकार
अनुकूल गौरवान्वित आजीविकाया
बन्दोवस्तया निंतिं उचित व अनुकूल
पारिश्रमिक व मेगु कथंया सामाजिक
संरक्षणपाखें उकिया पूर्ति यायेगु
अधिकार दइ।

प्रत्येक व्यक्तियात थःगु हितया रक्षाया
निंतिं ट्रेड यूनियन स्वनेगु व उकी थः
सम्मिलित जुइगु अधिकार दइ।

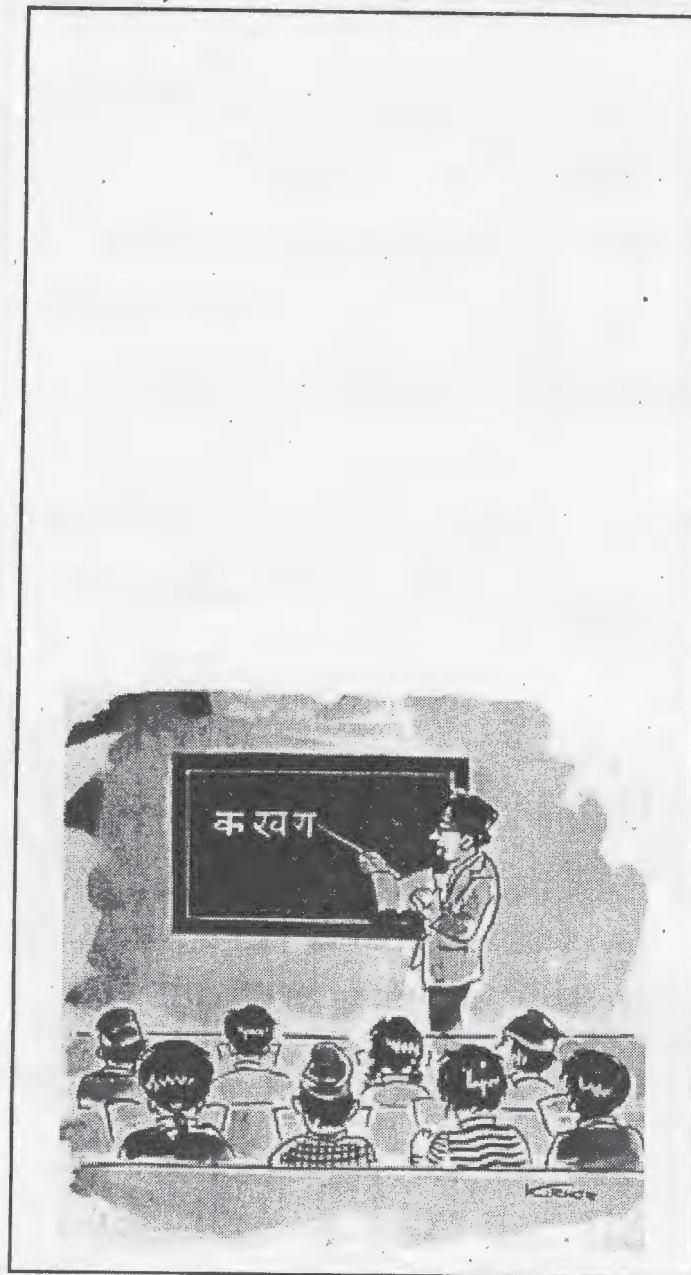


मनासिव माफिकया ज्या यायेगु ईया
हदबन्दीदुने प्रत्येक व्यक्तियात सवैतनिक
आवधिक बिदा व विश्रामया अधिकार
दु।



प्रत्येक व्यक्तियात थःगु परिवारया
स्वास्थ्य व कल्याणया निंतिं
जीवनस्तरया अधिकार दु अले थुकी दुने
नसाः, वसः, छँ, व वासः यायेगु सुविधात
व माःगु सामाजिक सेवात नं दुथ्याः अले
ल्वगी, असमर्थता, विधवा, ज्याथः वा
थःगु शक्तिपिनेया मेगु गुगुं परिस्थितिइ
साधन अभाव जुल धाःसा सुरक्षाया
अधिकार दु।

मातृकाल (मांया मुलय् च्वनेगु इलय्) वा
मचाबलय्या इलय् प्रत्येक मनूयात
विशेष सुसाकुसा व ग्वाहालि दइ। इहिपा
जूम्ह वा इहिपा मजूनिम्ह मांमं बुइकूपिं
निखलः मस्तय्सं नं समान सामाजिक
संरक्षणया उपभोग याये दइ।



प्रत्येक व्यक्तियात शिक्षा काये दइगु
अधिकार दु। शिक्षा फयांफक्व प्रारम्भिक
व आधारभूत तगिलय् निःशुल्क जुइ।
प्रारम्भिक शिक्षा अनिवार्य जुइ। प्राविधिक
व व्यावसायिक शिक्षा सर्वसुलभ जुइ।
उच्चस्तरया शिक्षा योग्यताया ल्याखं
सकसितं समान ढंगं उपलब्ध जुइ।

मनूतय् व्यक्तित्वया पूर्ण विकास व
मानवअधिकार व मौलिक स्वतन्त्रतायात
क्वातुकेगु ज्याय् शिक्षाया प्रसार यायेगु
जुइ, अले शिक्षापाखें हे राष्ट्र, जाति व
धार्मिक समूहतय्गु दथुइ थःथवय्
सद्भावना, सहिष्णुता व मैत्रीया विकास
थनेगु जुइ अले शान्ति कायम यायेगु नितिं
संयुक्त राष्ट्र संघया कुतःत न्हयाकी।

काय्महयाय्यात बीगु शिक्षा ल्ययेगु
प्राथमिक अधिकार मांबौयात दइ।



प्रत्येक व्यक्तियात स्वतन्त्र रूपं समाजया
साँस्कृतिक जीवनय् भवति कायेगु,
कलापारखें आनन्द कायेगु व वैज्ञानिक
प्रगति व विज्ञानपारखें दइगु सुविधात
छ्यलेगु अधिकार दु।

प्रत्येक व्यक्तियात वं थःम्हं रचना याःगु
गुगुं नं वैज्ञानिक, साहित्यिक वा
कलात्मक कृतिं ल्हाःती लाःगु नैतिक व
भौतिक उपलब्धिया संरक्षण यायेगु
अधिकार दइ।



थुगु घोषणाय न्हयथनातःगु अधिकार व
स्वतन्त्रतात पूर्णरूपं प्राप्त यायेगुया नितिं
प्रत्येक व्यक्तियात सामाजिक व
अन्तरराष्ट्रिय व्यवस्थाया अधिकार दु।



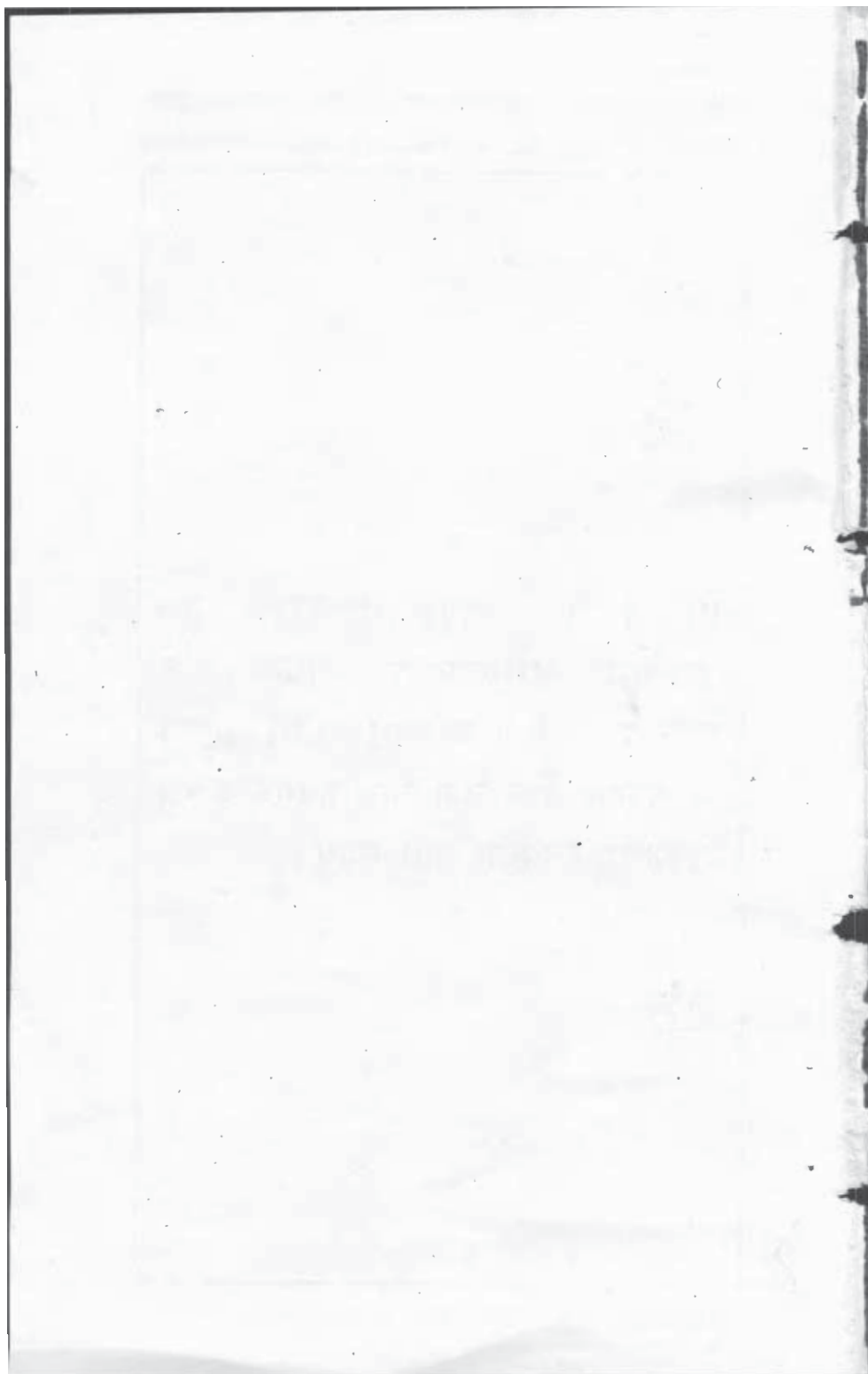
प्रत्येक व्यक्तिया समाजप्रति यायेमाः गु
कर्तव्य दु अले थुजोगु समाजय् च्वनाः
जक व्यक्तित्वया स्वतन्त्र व पूर्ण विकास
जुइफइ ।

थःगु अधिकार व स्वतन्त्रता छ्यलेबलय्
प्रत्येक व्यक्तिं मेपिनिगु अधिकार व
स्वतन्त्रताप्रति नं आदर व मान्यता बीगु
यायेमाः अले प्रजातान्त्रिक समाजया
नैतिकता, सार्वजनिक सुव्यवस्था व
सर्वसाधारणया कल्याणया निंतिं मदयेक
मगाःगु उचित आवश्यकतात पूर्वकेगु
उद्देश्यं कानूनपाखें निश्चित यानातःगु
सीमा दुने जक च्वनेमाः ।

थुगु अधिकार व स्वतन्त्रता संयुक्त राष्ट्र
संघया सिद्धान्त व उद्देश्यया विपरित गुगुं
नं कथं उपभोग याये फइमखु ।



गुगुं नं राष्ट्रं, समूहं वा व्यक्तिं थुगु
घोषणाय् न्हयथनातःगु अधिकार व
स्वतन्त्रतायात कुठाराघात यायेगु उद्देश्यं
वा थुजोगु तालं ज्या याये दइगुकथं थ्व
घोषणाया व्याख्या याये मज्यू।



11. 11. 76

डोवा मियी थोप्ताङ्गी जर्मिलड कारख्याप

(शेर्पा भाषा)

भाषा अनुवाद
श्रीमती आङ दावा शेर्पा

सम्पादन / संयोजन
नरनाथ लुईटेल
देवी बाँस्कोटा



अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

कलंकी, स्युचाटार- पोष्टबक्स नं २७२६

फोन नं. २७०७७०/२७८७७०

फ्याक्स नं २७०५५१

डोवा मियी थोप्ताडगी जम्लिड काख्याप
(शेर्पा भाषा)

Resource Centre

पहिलो संस्करण : ०५४ चैत्र

संख्या : १ हजार



प्रकाशक : अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

सर्वाधिकार : इन्सेकमा सुरक्षित

मूल्य : १०/-

मुद्रक :

फुलचोकी बुक्स एण्ड स्टेशनर्सका लागि
क्वालिटी प्रिन्टर्स

भूमिका

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) ग्रामीण जनसमुदायका बीचमा मानवअधिकार शिक्षा र सचेतनता अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा जुटेको एउटा मानवअधिकार संस्था हो। गाउँको अभावग्रस्त जीवनसंग संघर्ष गर्दै बाँचिरहेका ग्रामीण जनताको चेतनालाई उन्नत नबनाएसम्म मानवअधिकारको संरक्षण एवं विकास हुन सक्दैन। यो काम सचेत र संगठित प्रयत्नले मात्रै सम्भव छ भन्ने अवधारणामा इन्सेक कटिबद्ध छ र आफ्ना सबै क्रियाकलापहरू यसैतर्फ केन्द्रित गरेको छ।

मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र जारी भएको ५० वर्ष लाग्यो। यो घोषणापत्रलाई इन्सेक आफ्नो मार्गदर्शक मान्दछ। “मानव परिवारका सबै सदस्यहरूको अन्तरनिहीत मर्यादा तथा समान र हरण गर्ने नसकिने अधिकारहरूको मान्यता नै स्वतन्त्रता, न्याय र शान्तिको आधार भएकोले” भनी प्रस्तावनाको थालनीमा उल्लेख गरेर संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाद्वारा सन् १९४८ डिसेम्बर १० तदनुसार वि.सं. २००४ साल मंसिर २५ गते यो घोषणापत्र पारित भएको थियो। जनताको लागि आर्जन गरिएको यो घोषणापत्र मानव

जातिकै लागि अमूल्य सम्पत्तिका रूपमा रहेको छ। नेपाल यो घोषणापत्रको पक्ष राष्ट्र हो अर्थात् नेपालले पनि यसको कार्यान्वयन प्रति आफ्नो प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ।

बिगत वर्षहरूमा मानव अधिकार घोषणा पत्रको के कस्तो सार्थकता रह्यो भनेर विश्व स्तरमै यसको समीक्षा र मूल्यांकन गर्न थालिएको छ। यसै क्रममा इन्सेकले पनि जनस्तरमा चेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले घोषणापत्रको व्यापक प्रचार प्रसार गर्ने विशेष कार्यक्रम तय गरेको छ। उक्त कार्यक्रम मार्फत् ग्रामीण तहका जनसमुदाय बीच छलफल गराउने, मानवअधिकार घोषणापत्रले प्रदान गरेका अधिकारहरू जनताको दैनिक व्यवहारमा के कति सार्थक रहन सकेका छन् भनेर पहिचान गर्ने, कार्यान्वयनको तहमा रहेका बाधा र अड्चनहरू पहिल्याउने, तिनीहरूलाई हटाउनका निम्ति राज्य तथा जनस्तरबाट के कस्तो पहल एवं प्रयत्न हुनु पर्दछ भनेर निचोडमा पुग्न सहयोग पुऱ्याउने छ। यसले घोषणा पत्रको प्रचार प्रसारका साथै व्यवहारिक कार्यान्वयनमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने छ भन्ने विश्वास हामीले लिएका छौं। जनता सार्वभौम सत्ता सम्पन्न भए पनि सचेतनताको अभावमा आफ्नो अधिकारको रक्षा गर्न सक्दैनन्। आफ्ना हक अधिकार बारे सचेत र संगठित हुन यस किसिमको प्रयत्न फलदायी हुने आशा गरिएको छ।

यो वर्ष इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष पनि हो। घोषणा पत्रको ५० औं वर्ष र इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष प्रवेशको अवसर पारेर इन्सेकले नेपालमा प्रचलित लिम्बु, राई, तामाङ, गुरुङ, मगर, नेपालभाषा, अवधि, राजवंशी, भोजपुरी, मैथिली, शेर्पा र थारू जाति जनजातिका वाहवटा मातृभाषाहरूमा घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी यो रूपमा प्रकाशित गरेको छ। यस अतिरिक्त नेपाली र अंग्रेजी भाषामा पनि छुट्टाछुट्टै संस्करणहरू रहेका छन्। यसै क्रममा तयार गरिएको यो शेर्पा भाषामा अनुदित मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र हो। यो घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी सहयोग पुऱ्याउनु हुने श्रीमती आङ दावा शेर्पा र जाति जनजाति अनुरूप चित्र परिमार्जन गर्ने नवराज भट्टलाई म हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। साथै पुस्तक प्रकाशनको निम्ति संयोजन तथा सम्पादन गर्ने देवी बाँस्कोटा, नरनाथ लुईटेल एवं कम्प्युटर टाइप सेटिङ गर्ने गीता माली पनि धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ।

०५४ चैत

सुशील प्याकुरेल
अध्यक्ष

डोवा मियी थोप्ताडगी जम्लिड काख्याप
डिसेम्बर छेवा १०-१९४८ छेर्मु चिथुन (डयाम्बेल) ग्याल्खाप
छोकपी छोकछेन्गी
क्षा जक् क्षा आड २१७ (III) ने खेलेन् क्यावु ख्याप्डा

लिङ्शी(प्रस्तावना)

जम्बुलिङगी मि तेरीकी नङगी चिताड, इदा
तड ठोक मोथोपु वाडछा तिवी छेथोड रड रडवाड
तड शिधेकी शि (चावा) यिन्दु तप्की डोवा मियी
थोप्ताड (मानव अधिकार) क्षोकला डिङमार तड
इयाप्च्याने रड लाका मेलाकपा च्यूङने मिरीककी
सेम्ला धो चिवु तप्की मितीवी नोवु तेत्पा तड तामडे
लोप्छोककू रडवाड तड जिवा, मलङगू तड मेछेङगू
दुकपाने थर थोप घोकी सिरू मिमाड तेरीकी दोत्पा
स्वाक्छेशोकगी काख्याप यिन्दु तप्की

मिमाडला छासे मेलाकपा गिरू तड दुकपा
तेरूगी स्वाप्तेला थाप ज्येन गड माडेने स्वा तोङगु,
डोकोल गिरू तड थमो ग्याकू रड थाप, चोवो यिन
सिरू नासेम मोतोडशी सिने मि की वाडछा तिवी
ठीमगी डिङ्जुग ने सुड क्योप गिघोवु तप्की

ग्याल्स्वाप्तिवी पर्ला जाथुनगी डेल्ला लेवा जोप
ला पिर्मी ग्याल्स्वाप छोकपी मिसेर तिवी नङगी वाडछा
तड मियी थोड तड चिकूर ला ख्योकपेजा तड

पुमबेजा डिकारला वाडछा चिकपारड लडगु तड,
यडलोड यिछे तेरू ख्यापडाकी यिगीने ग्या, मड
रडवाडगी शिला चिछोग यार्के तड मिजी यार
लोडगुला थाकच्योत क्यावु तप्की,

छोग्मे ग्यालखाप तिवी पिर्मी ग्यालखाप
छोकपी रोगरम्ला मिकी थोप्ताड तिवी तड मियी
नडगी वाडछा तिवी जम्बुलिङला ख्यापु चिकुर
माडा गिदु तड वाडछा लग्लेन गिदु ताम्डे ग्यावु तड
ति ताम्डे दुप्पा गिरूला दि वाडछा तड रडवड तिवी
कोर्ला पिर्मी थुनलमगी खेनतोग ज्योगु छासे खाक्छे
वोतु तप्की,

त ति तप्की छोग्मे ग्यालखाप तिवी तड ति
ग्यालखाप तिवी ओडला शेरू धासा धासाकी मिमाड
तिवाला सड वाडछा तड रडवाड तिवी जम्बुलिङला
खेप्छेनपोयी मीडछे लडगुला मि तेरी तड चिछोग
तेरीगी यनलकगी दि कारखाप नम्साड सेमला ज्याग्ने
ग्यालखाप तड ग्याल्ची यार्के गोमरीम्ने दि थोप्ताड
तड वाडछा तिवी क्षोकला लोप्ज्योड तड टोंगोने,
थोत्पाने, ल्हाकपा जोप्ला थाप्शी गिशी सिने छोग्छेनगी
डोवा मियी थोप्ताडगी दि जाम्लीड कारखापला मिसेर
तड ग्यालखाप तेरीगी तेन्दक ला पिर्मी नेताडगी छुल्ला
ख्यापडा कि ।



मि तरी केने ज्यून्, रडज्यूङगी
रडवाङच्येन यिन। तिवातेरीगी ओङछा
च्योङडा तड खक्छेन्पो वे। तिवी नासेम
तोङगु शूक तड नासेम तोङदङ लेमु वतु
ताप्की, तिवी चिङकी चिङला पीन दोगे
नोंने लाका गि घोकी।

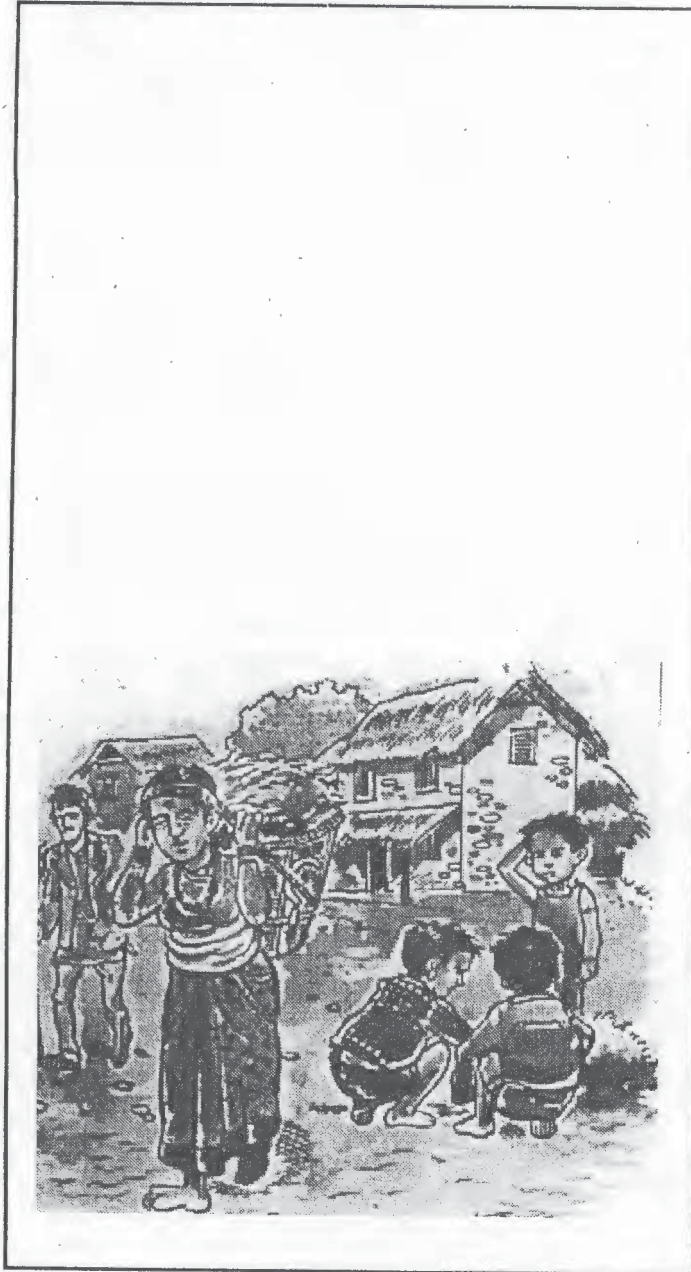
धारा २



८

शेर्पा भाषा

मिरीग, शान्दोग फो-मो
(ख्योकेपेजा-वुमवेजा) ताम, छो, छप्सी,
तड नासेम यम्बा ग्याल्खाप तड
चिछोगने थेन्दु थेन, ग्यूनोर तड तेन्दक
यम्बी शिला क्षोकरी माक्यावा ग्या, मि
तेरीला दि काख्यापला टिवु थोप्ताड तड
रडवाडगी वाडछा थोप्की। दि सिना
ल्हाकपा चुकगै लुड्बा रडवाडच्येन यिन
सिनाड सुडक्योप ग्यावु यिन सिनाड
खोरे (रडगी) ठीमला मेतु तड ज्येनगी
ओडला यिन्सी, तेकी मितिवाला छप्सी
धासा-धासा तड ग्याल्ची नेताडगी शिला
डेरिम गिसा मे।



मि तेरीला दक्दक्पी रड्वाड तड स्रोक्
सुडक्योप गितु ओड वे ।



सुलाड ल मेता क्यां योकपु-योडमु जोने
ज्योग् मोछोकी/ल मेतु लावा तड
योक्पु-योग्मी ड्योप-छोड केडसिन् वे ।



मि सुला यिन सिनाड जूकी छेटाड तेर
मोछोकु तड डिङ्जे मेतुग्या, छार चेतु,
पाडशार तोंगु दोगे मावेपकी लाका तड
छेर्पा गेलमोछोकी ।



ठीमगी ल्हाताङने मि तेरीला मियी थोङ
तङ खूङ थोप् गोवु थोप्ताङ वे ।



ठीमगी ल्हाताडला तेरी च्योडडा वे।
क्षोग्ग्री तड छे-छुड मेता गया तेरीला ठीम
सुडक्योपगी थोप्ताड चिगपारड धिवी। दि
काख्यापला घोम्ने गयावु तड गितुला शे
कुवु छे तड छुड सिरू डेरिम्गी खाप्तेला
सुडक्योपकी थोप्ताड तेरिला चिकपारड
वे।



च्याठीम तड ठीमने बिन्दू दक्कपी
थोप्ताडतिवा शीक्कु तड नातोडगु लाकी
किन्बाला फ्यान थोक्कु (ढिक्कु) ग्याल्स्वाप
ठीमखाडगी मेन्च्यो, लाकी वाडछा
तेरीला वे।



मि सुलाड नोचेक्यां, लुडबाने पाडला
देन्दु, जिम्बु तड ऊप मोछोकी।



खाँदा थप्मोगी खम्जु गिर्पो सुला फोक्सि
नाड, तिगी थोप्ताड तड लेघ्येन ल्हयी,
रडवाड तड ठीमखाडने डिगजुग (ठीम)
लड थोपु रडवड तेरीला च्योडडा वे।

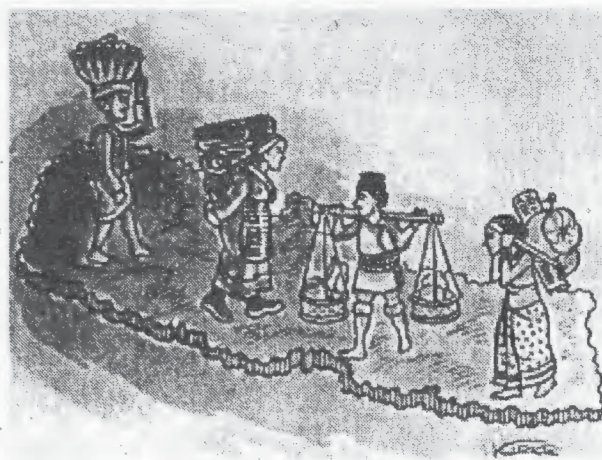


ठीम तोड छोकु स्वम्जु फोकू मिला
कयोपुला, थोपू सेगकी ताम्डे चा च्येने,
ठीमखाडने क्येन् देन्माथोप्सेगला ति
मिला डेन्बा ची मोछोकी।

मिथी क्यावु तड माक्यावु लाका गड
यिन्सिनाड ति पर्ला ग्याल्स्वप तड
ग्याल्ची ठीम नडला डेन्पा माचीसीन्,
दोकेई लाका चुकगै यिन् सिनाड सुलाड
क्येन जू मोछोकी। नोड मि सुला यिन्
सिनाड तिकी डेवु लाका चोई तड ति
पर्ला फोकु चोई सिना छेर्पा तड ठीम
ल्हाकपा तोड मोछोकी।



मियी नडगी (साडवी) ताम्डे, खाडवा
तड यिगी लाका खडला सड मि यम्भी
लक्पा ग्याक मोछोकी। मियी चिंताड
तड मिडछेला नोत् क्योल्लु मेडेयी।
दोकनै लाका क्यासीन, तिकी खप्तेला
मितेरीला ठीमने सुडक्योपगी थोप्ताड वे।



मि तेरीला दक्दक्पी लूडबी सा-छाम
नडला रडवाड गी थोग्ने नासेम तोडगु
तड देतु डेतु थोप्ताड वे।

मि तेरीला दक्दक्पी लुडवा कयून जोकु
तड मीयी लुडवा चुकगै ला सड डो
छोकु तड, दक्दक्पी लुडबाला रड लोड
हुन्गु डेतु थोप्ताड वे।



खम्जु मेलाकपा फोकू मि सुला यिन्
सिनाड लुडवा ज्येनला छप्सीगी
क्योपच्योल लडगु तड लडगु डेतु
थोप्ताड वे।

पिर्मी ग्यालखाप छोकपी नासेम तड ठीम
सिना फिलोकपा कयां, ग्यावु लाका तड,
छप्सीला मेटु खाम्जु मेलाकपा फोकु
तिवाला दि थोप्ताड लडगु मेडेयी।



मि यिन् सिरू तिवाला मिसेर लक्खेर्गी
थोप्ताड वे।

मि सुला यिन् सिनाड नोचेक्यां तिकी
मिसेर लक्खेर् लङ्गुला ग्येक मोछोक्कु
तड तिला लक्खेर् पोतु डेतु थोप्ताड
वे।



मिरिग, ग्याल्खाप तड क्षोकी क्षोकरी
मेता क्यां, पुमबेजा तड ख्योकपेजा
भेन्दा-भेन्माला घ्येन कुतु तड मुला
देतु डेतु थोप्ताड वे। दिकी कोर्ला तिवी
यिछे तड टल्लु तेन्दकला सड, तिवा
डीकरगी थोप्ताड च्योक्डा वे।

घ्येन कुतुला ख्योकपेजा तड पुमबेजा
डीकरगी घा तड थक्च्यो ग्यासीमा
तिरड, घ्येन कुतु डेकी।

चिछोगकी चावा तड नेताडगी छोकपा
रड खडवा यिन्दु तप्की, चिछोग तड
ग्यालखाप्ने दिला सुडक्योप गि घोवु
दिकी थोप्ताड वे।



मि यिन सिरू तिला राड चिग्रड यिन्
सिनाड, नोड पिर्मी थोग्ने यिन् सिनाड,
टोडबा साकु डेतु थोप्ताड वे।

सी टोडबा सड सीसड नोचेग्या,
ठोग्मोछोकी।



मि तेरीला रडगी नासेम, घा, तड क्षोकी
रडवाडगी थोप्ताड वे। छो तड नासेम
पोतु रडवड तड मिमाडला ख्याप्डा
गितु तड क्षो, लोप्ज्योड, छक्छोपा बुल्लु
दोके लाकाला दक्दक्पी नोवु नडशीन
गितु डेतु थोप्ताड वे।



मि तेरीला नासेम तोडगु तड ख्यापेल
गितु रडवड गी थोप्ताड वे।



सुलाड माँनेता ग्या सीसड ल्हेन्छोग का
तोडगु तड छोकपा जुवु डेतु थोप्ताड वे ।

छोकपाला शुकु तड छोकमे लक्खेर
लडगुला सुलाड रेवा (उजूर) गि
मोछोकी ।



ग्याल्खाप ठीम जिन्कयोड ला वोधेम
क्याने तड मा क्यावा क्यान धम्ने
तडगु कुछप तिवा तेरीला छोगशुक
लडगु थोप्ताड वे ।

मि यीन सिरू तिवाला तिकी लुडबी
शुङगी लाका खड ला सड शुकु डेतु
थोप्ताड च्योडडा वे ।

लाका गितुला रडवड च्योडडा गोवु
तड ति नड शीन गितुला पर्-पर् ला
गिदु क्षोकरी मेतुकी वोधेम्ने सल्वो
जो गोवु तप्की तोकगै वोधेम् सडवा
तड रडवडगी थोगने गि घोकी ।



चिछोगगी छेक्मे थोग्ने मि तेरीला
चिछोगने सुडक्योप गि घोवु थोप्ताड
वोतु तड मियी चिकुर तड मियी नडगी
रिक्पा यार्के जोप्ला रडवड तड तिला
घोवु नेर चिछोग तड रिक्श्यूडगी
थोप्ताड तिवा ग्याल्ची थप्शी तड
छिग्यालगी रोकरम् ने छोकपा तड
थुनकेन् नडशीन तेर् घोवु तड लड छेकु
थोप्ताड तेरीला वे।

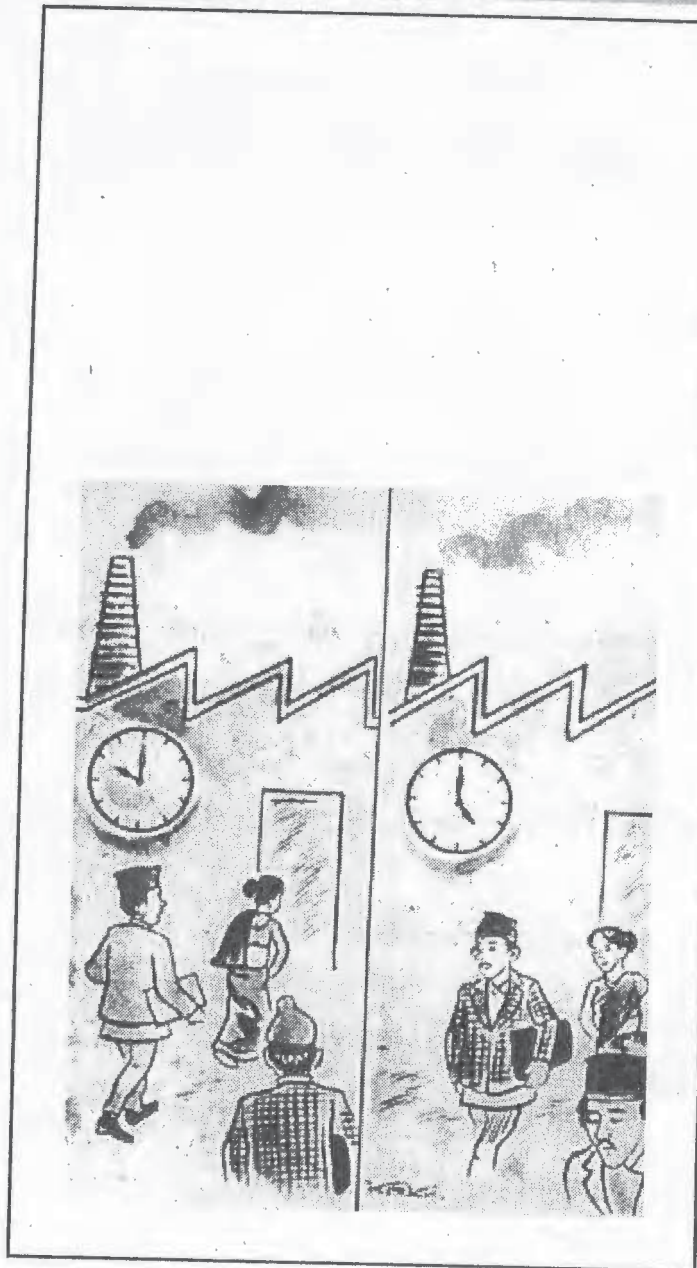


मि यिन सिरू तिवाला लाका खिदु, रङ्गी
घा लावु लाका छोल्लु, लाका गितुला,
गि थोपुकी लाकी नेताड जोप् तड लाका
मेतु दुकपाने क्योपु थोप्ताड वे।

मि तेरीगी लाका खडला यिन्सी नाड
क्षोकरी मेता क्यां, लाका चिकपारडला
ल चिकपारड थोप्धोकी।

लाका खिदु मि तेरी तड तिकी खडवो
थोग्ला मियी थोप्ताड दोके (नडशीन) गी
मिजीला घा तड किर्मो जोप्ला लाछा (ल,
क्यूनीन) लेमो तेर् गोवु तड चिछोग
नेताड नाछोकने सड तिकी सुडक्योप गि
घोवु थोप्ताड वे।

मि तेरीला खोरे फेन्थोक तड यार्के
जोपला छोकपा (ट्रेड यूनियन) गो जुतु
तड तिला शुकु डेतु थोप्ताड वे।

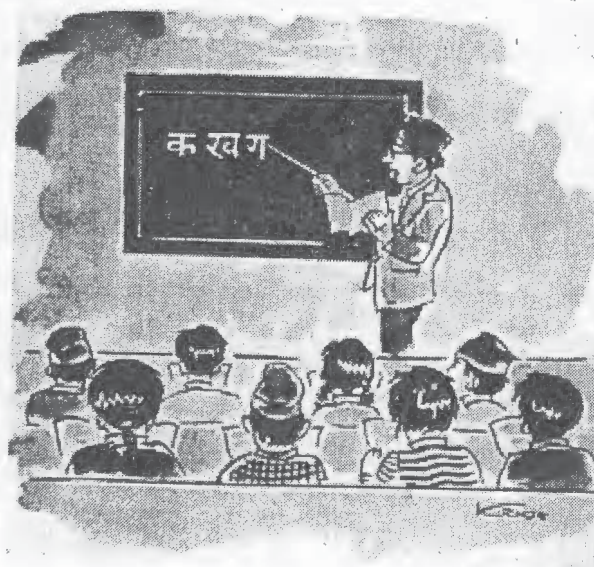


लाका तेन्यो गितु मि तेरीला लाकी थुजे
नडला रड, अलाई यिन् सिनाड, उकुरी
रड यिन सिनाड डा सोप् डेतु वाडछा वे।



मि तेरीगी खोरड तड खोरे खाडवी मीयी
 ठोतेन तड यार्केकी थोग्ला मिजी
 क्योडदडकी थोप्ताड वे। दि नडला समा,
 मन्जा, खडबा, मेन-मेन्च्योकी टडिग्
 तिवा तड चिछोगला घोवु श्याब्शुतिवा
 तड चिछोगला घोवु श्याब्शु शोण वे।
 नोड नाप-छाप च्यूडसीं आमोछोसीं
 युक्सिम फोक्सीं, घाव-घुवा गल्सीं,
 यडलोड तिवी आमोछोवु लाकी नेताड
 खेलसीं, ति पर्ला तिला सड रोगरम्
 लडछोकु थोप्ताड वे।

पेजी हामा तड पेजा टिकपे तिवाला
 योकपु लेमो खिगोवु तड लहाते खिगोवु,
 तिवी वाडछा वे। घ्येन कुवु तड घ्येन
 माकुवु हामा तेरिला चिछोगने सुडक्योप
 चिकपा रड थोप्की।



लोप-ज्योड खितु ओड तेरीला वे।
लोपज्योडला मलोक गो जुवु फर्ने ज्यून,
शिकी रिम्बा सेग टंगा मोफोकी। शिकी रिम्पी
लोप्ज्योड यिन्चिग, मिन्चिग खि रड घोकी।
लक्शे तड लाकी लोप्ज्योडला तेरीला
जोल्हामु जोघोकी। थोरिम लोप्ड्यी
लोपन्योड, योन्तेन (रिक्पा) की शिला तेरीकी
चिगपारड क्या लोपछोकी।

मीकी नडगी शूक (योन्तेन) यार्के जोप् तड
मी थोप्ताड तड रडवाड रम्बु जोप्ला
लोप्ज्योडगी ख्याप्डा गिदु तड लोप्ज्योडने
रड ग्यालखाप, मिरिक तड छोलुग तिवी
पर्ला चिग्ला चिगी रोकर्म, छेथोड तड जा
ठोगकी डेल्वा लेमु जोप् तड शिधे जोप्ला
पिर्मी ग्याल्खाप छोकपी थप्शी तिवा ग्याछे
जोई वे।

पुज्यूड पूमला लोप्ज्योड कड तेर्की सिन
धोम्बु वाडछा तिकी पपा तड हामाला वे।



मि तेरीला रडवाडगी थोग्ने चिछोगकी
रिक्शूड लेरिम्ला शुकु तड रिक्ने यार्के
तड छेन्किगी च्यालक तिवा थोकु
रडवड वे।

मि तेरीला खोरे (रडगी) जोवु तड तेन्दु
च्यालक तड, डेन्डाक, रिक्शेकी लाकाने
ज्यूडगु यारप्च्चेन तड ग्यूनोरकी
सुडक्योप कितु वाडछा वे।



दि कारव्यापलां टिवु थोप्ताड तड
रडवाड तिवा लेमु क्यां, लडगूला मि
तेरीला, चिछोग तड ग्याल्ची द्ङिगकी
थोप्ताड वे।



मि तेरीकी ती, चिछोग क्षोकला लेध्येन वे ।
नोड दोक्कै चिछोगला देसीन् तिराड, मीकी
नडगी शूक (रिक्पा) की रडवाड तड यार्के
डो थोप्की ।

रडगी थोप्ताड तड रडवडगी लग्लेन खितु
पर्ला मि तेरीकी मि ज्येनगी थोप्ताड तड
रडवड क्षोकला साड नासेम ताडने चिताड
खि घोकी । नोड माडचो, चिछोगकी यरप,
चिछोग यार्के ट्ढिग तड मिमाडगी यार्केला
घोवु च्यालक चोईरड लंगु मीगयूल्गी रड
ठीमगी क्षाकचे क्यावु छे नडला धे घोकी ।

दि थोप्ताड तड रडवड तिवा डयाम्डेल
ग्याल्खप छोकपी ठीम, नासेम सिना
फिलोकपा चूक क्यासिनाड लगलेन खि
मोछोकी ।

धारा ३०



चुक्कै ग्याल्खाप, छेक्पा तड मि तिगी
सड, दि काख्यापला टिवु थोप्ताड तड
रडवड तिवा ला नो (क्योन) कयोल्लु
मीग्युलगी लाका डेन्पा तड ताम्डे
मेलाक्पा रिब (क्) मोछेकी ।

शब्दार्थ

वाडछ, थेताड- अधिकार	लहेछेक- सभा, सम्मेलन
छेथेड, चिताड- मान्यता	जिन्वयेड- संचालन
मिरीक- मानवजाति	वेधेम- निर्वाचन
रडवड- स्वतन्त्रता	कूछ्य- प्रतिनिधि
कारियाप, ख्याडा- घोषणा	छेगशुक- भाग लिनु
खापेला- विरुद्ध	शूड- सरकार
डेक्कोल- विद्रोह	नडगीरिक्पा- व्यक्तित्व
ठीम, डिगुजा- कानून, नियम	रिशशूड- सांस्कृतिक
छेक्पा- संघ	थुनकेन- साधन, श्रोत
शि, चावा- आधार	छेमे- स्वस्थ
छेक्मे- सदस्य	श्यावशु- सेवा
लग्मे- प्लान तथा उपभोग	लक्शे- प्रविधिक
ग्याल्ची- अन्तर्राष्ट्रिय	छेन्कि- विज्ञान
छेक्छेन- अधिवेशन	छेडाक- साहित्य
नेताड- अवस्थ, परिस्थिति	रिक्शे- कला
लेय्मे- कर्तव्य, दायित्व	यरप- नैतिक
डेया- अपराध, दोषी	म्यूमे- भैतिक
क्योच्योल- शरण	ठीम तोडगु- दण्ड दिनु
मिसेर लक्वेक् - नागरिकता	शिगी रिम्बा- आधारभूत
क्षेत्री- भेदभाव	



अधिकार जोगोंए विश्वव्यापी घोषणा (गुरुङ भाषा)

भाषा अनुवाद

डा. गणेशमान गुरुङ

सम्पादन/संयोजन

नरनाथ लुईटेल

देवी बाँस्कोटा



अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

कलंकी, स्युंघाटार- पोष्टबक्स नं २७२६

फोन नं. २७०७७०/२७८७७०

फ्याक्स नं २७०५५१

अधिकार जोगोंए विश्वव्यापी घोषणा
(गुरुङ भाषा)

पहिलो संस्करण : ०५४ चैत

संख्या : २ हजार

प्रकाशक : अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

सर्वाधिकार : इन्सेकमा सुरक्षित

मूल्य : १०।-

मुद्रक :

फुलचोकी बुक्स एण्ड स्टेशनर्सका लागि
क्वालिटी प्रिन्टर्स

भूमिका

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) ग्रामीण जनसमुदायका बीचमा मानवअधिकार शिक्षा र सचेतनता अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा जुटेको एउटा मानवअधिकार संस्था हो। गाउँको अभावग्रस्त जीवनसंग संघर्ष गर्दै बाँचिरहेका ग्रामीण जनताको चेतनालाई उन्नत नबनाएसम्म मानवअधिकारको संरक्षण एवं विकास हुन सक्दैन। यो काम सचेत र संगठित प्रयत्नले मात्रै सम्भव छ भन्ने अवधारणामा इन्सेक कटिबद्ध छ र आफ्ना सबै क्रियाकलापहरू यसैतर्फ केन्द्रित गरेको छ।

मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र जारी भएको ५० वर्ष लाग्यो। यो घोषणापत्रलाई इन्सेक आफ्नो मार्गदर्शक मान्दछ। “मानव परिवारका सबै सदस्यहरूको अन्तरनिहीत मर्यादा तथा समान र हरण गर्ने नसकिने अधिकारहरूको मान्यता नै स्वतन्त्रता, न्याय र शान्तिको आधार भएकोले” भनी प्रस्तावनाको थालनीमा उल्लेख गरेर संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाद्वारा सन् १९४८ डिसेम्बर १० तदनुसार वि.सं. २००४ साल मंसिर २५ गते यो घोषणापत्र पारित भएको थियो। जनताको लागि आर्जन गरिएको यो घोषणापत्र मानव

जातिकै लागि अमूल्य सम्पत्तिका रूपमा रहेको छ। नेपाल यो घोषणापत्रको पक्ष राष्ट्र हो अर्थात् नेपालले पनि यसको कार्यान्वयन प्रति आफ्नो प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ।

बिगत वर्षहरूमा मानव अधिकार घोषणा पत्रको के कस्तो सार्थकता रह्यो भनेर विश्व स्तरमै यसको समीक्षा र मूल्यांकन गर्न थालिएको छ। यसै क्रममा इन्सेकले पनि जनस्तरमा चेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले घोषणापत्रको व्यापक प्रचार प्रसार गर्ने विशेष कार्यक्रम तय गरेको छ। उक्त कार्यक्रम मार्फत् ग्रामीण तहका जनसमुदाय बीच छलफल गराउने, मानवअधिकार घोषणापत्रले प्रदान गरेका अधिकारहरू जनताको दैनिक व्यवहारमा के कति सार्थक रहन सकेका छन् भनेर पहिचान गर्ने, कार्यान्वयनको तहमा रहेका बाधा र अड्चनहरू पहिल्याउने, तिनीहरूलाई हटाउनका निम्ति राज्य तथा जनस्तरबाट के-कस्तो पहल एवं प्रयत्न हुनु पर्दछ भनेर निचोडमा पुग्न सहयोग पुऱ्याउने छ। यसले घोषणा पत्रको प्रचार प्रसारका साथै व्यवहारिक कार्यान्वयनमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने छ भन्ने विश्वास हामीले लिएका छौं। जनता सार्वभौम सत्ता सम्पन्न भए पनि सचेतनताको अभावमा आफ्नो अधिकारको रक्षा गर्न सक्दैनन्। आफ्ना हक अधिकार बारे सचेत र संगठित हुन यस किसिमको प्रयत्न फलदायी हुने आशा गरिएको छ।

यो वर्ष इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष पनि हो। घोषणा पत्रको ५० औं वर्ष र इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष प्रवेशको अवसर पारेर इन्सेकले नेपालमा प्रचलित लिम्बु, राई, तामाङ, गुरुङ, मगर, नेपालभाषा, अवधि, राजवंशी, भोजपुरी, मैथिली, शेर्पा र थारू जाति जनजातिका बाह्रवटा मातृभाषाहरूमा घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी यो रूपमा प्रकाशित गरेको छ। यस अतिरिक्त नेपाली र अंग्रेजी भाषामा पनि छुट्टाछुट्टै संस्करणहरू रहेका छन्। यसै क्रममा तयार गरिएको यो गुरुङ भाषामा अनुदित मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र हो। यो घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी सहयोग पुऱ्याउनु हुने डा. गणेशमान गुरुङ र जाति जनजाति अनुरूप चित्र परिमार्जन गर्ने नवराज भट्टलाई म हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। साथै पुस्तक प्रकाशनको निम्ति संयोजन तथा सम्पादन गर्ने देवी बाँस्कोटा, नरनाथ लुईटेल एवं कम्प्युटर टाइप सेटिङ गर्ने गीता माली पनि धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ।

०५४ चैत

सुशील प्याकुरेल
अध्यक्ष

अधिकार जोगोंए विश्वव्यापी घोषणा
१० डिसेम्बर १९४८ ए दिन टिबए संयुक्त राष्ट्रसंघए
साधारण सभाए निर्णय न्हम्बर २१७ (III) द्वार
पारित तथा घोषित

प्रस्तावना

म्हि परिवार तान सदस्य जोगोए सएन्होरी
मूबे मान तथा समान नेबि अबिछिन्न अधिकार
जोगोए मान्यता नै स्वतन्त्रता, न्याय, नेबि शान्तिइ
आधार तइबेरी,

म्हि अधिकार जोगो प्रति हेला लब तथा
अनादर लबेए परिणामैले अछूयाव के तसी म्हि
जातिए सएन्होर सए नललबरी नबि म्हि जोगोइले धर्म
नेबि पोबे स्वतन्त्रता तथा डिब नेबि आयोबैले मुक्ति
योल त्हुम बिबे तान जनताए घोषित आकाक्षा
तइबेरी,

अत्याचार नेबि दमनए बिरूद्ध अरू क्याँह
आयोबिरी बिद्रोह लब नै अन्तिम क्या ह बिबा म्हिइ
अमैर्गे बिगो बिया म्हिइ अधिकार जोगो कानूनी
शासनैले संरक्षित तैबेरी टिबा अति आवश्यक तबरी,

हयूलाजोगोइ माँफ मैत्री सम्बन्ध बृद्धि लब
आवश्यक तवरी, संयुक्त राष्ट्र संघइ जनता एवं

म्हिरबे होसे अधिकार नेबि म्हिए मान तथा कदर मिमै
रिमैए समान अधिकार जोगो प्रति तिले विश्वास
लइवेरी लेहे स्वतन्त्रताए आधाररी सामाजिक प्रगति
एवं जीवनए स्तर बडिल तहुब निश्चय लइवेरी,

सदस्य ह्यूलाजोगोइ संयुक्त राष्ट्र संघे
सहयोगर म्हि अधिकार जोगे नेबि होसए
स्वतन्त्रताजोगो प्रति विश्वव्यापी सम्मान बृद्धि लव
एवं मादबे प्रतिज्ञा लइवेरी नेबि,

चु प्रतिज्ञापूरा लबर चु अधिकार एवं
स्वतन्त्रता जोगोइ बारे साभा समझदारी जानकारी
थेव तहुब लेहे आवश्यक तवरी,

सदस्य ह्यूलाजोगो नेबि च ह्यूलाजोगए तरे
छतैवेरी साधारण संभा नियन्त्रणर मुबए प्रादेशिक
(टोह) खण्डए जनताइ समेत च अधिकार नेबि
स्वतन्त्रता जोगोए विश्वव्यापी नेबि प्रभावशाली
मान्यता पिल तहुब प्रत्येक म्हि नेबि समाजरबे तान
अंगए चु घोषणालाई स्वयोन बिले सएरथेबरी ह्यूल्सा
नेबि अन्तह्यूल्सा प्रगतिशील कदमजोगोइले श्रद्धा
बडिब प्रत्यन लगे बिइ साधारण सभाइले म्हि
अधिकारए चु विश्वव्यापी घोषणालाई तानै जनता
नेबि ह्यूलाई निमित्त क्रि साभा मापदण्डइ रूपर बिइ
घोषणा लभ ।



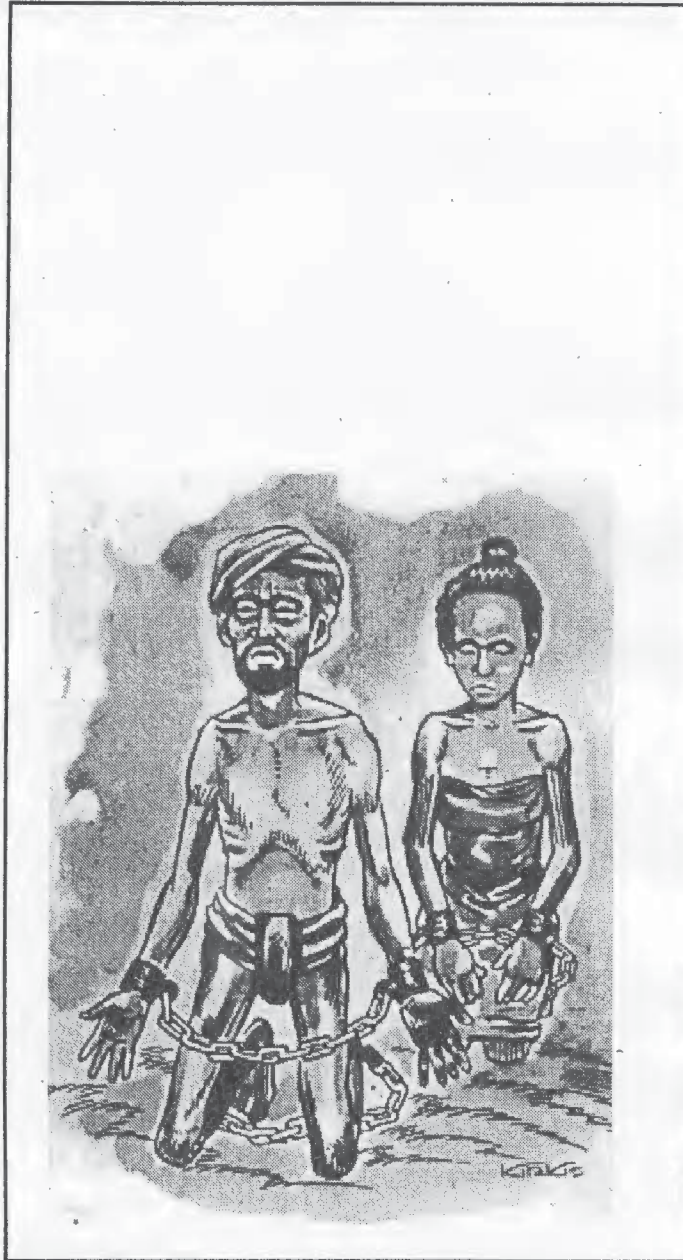
तान म्हिजोगो फिबसेरेनै स्वतन्त्र तम चमे
तानए समान अधिकार नेबि महत्व मु ।
निजजोगोर बिचार शक्ति नेबि सल्लिचार
तबेरी निजजोगोए न्होन्होरा मातृत्वए
भावनाइले व्यवहार ललत्हुम ।



जाति, वर्ण, लिंग, भाषा, धर्म, राजनैतिक
वा अरू विचार हयूल्सा वा सामाजिक
उत्पत्ति, सम्पत्ति वा अरू स्वाबै मर्यादर्वे
आधारर भेदभाव अलइ प्रत्येक म्हिलाई
चु घोषणार उल्लेखित अधिकार नेबि
स्वतन्त्रताए अधिकार तलत्हुम । चुए
अतिरिक्त चाहे स्वाबै हयूला स्वतन्त्र मुर्गे
वा रक्षित, स्वशासनरहित वा परिमित
प्रभुसत्ता मुब मुर्गे चरबे म्हिजोगोर
राजनैतिक, क्षेत्रिय वा अन्तहयूल्सा
स्थितिए आधारर भेदभाव आलमुसी ।



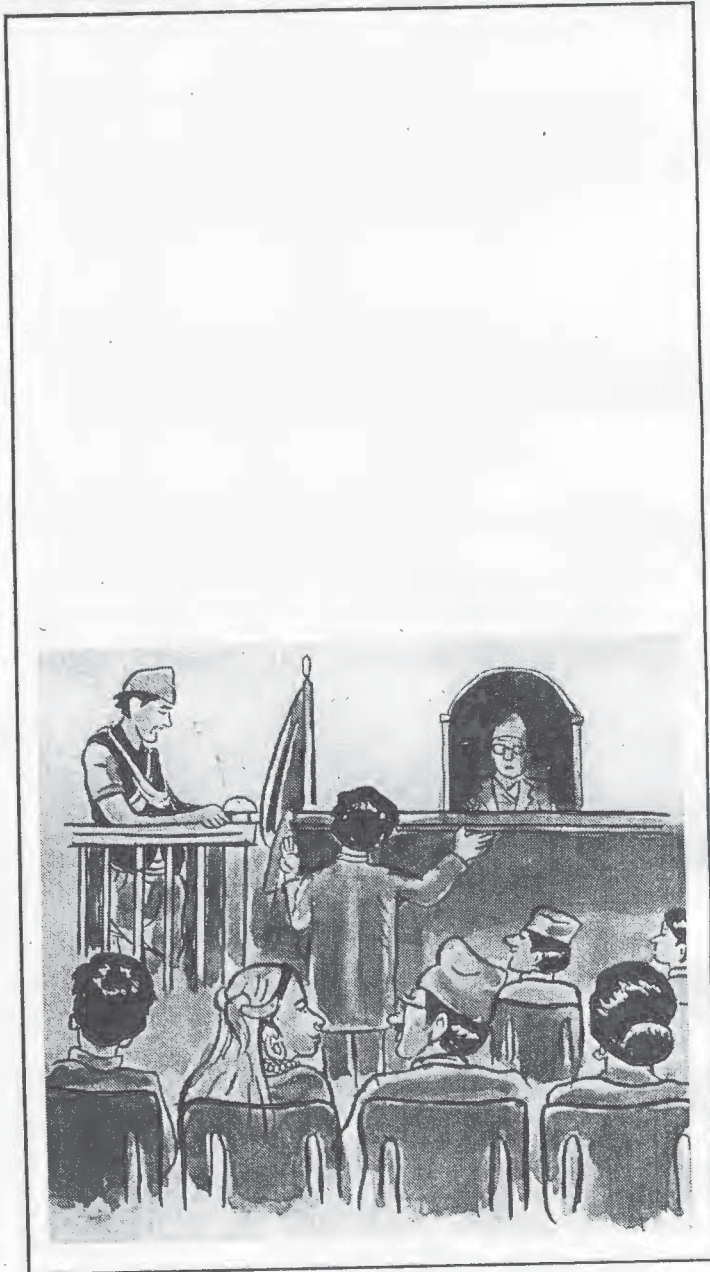
प्रत्येक म्हिलाई बैयक्तिक स्वतन्त्रता नेबि
आत्मसुरूक्षाइ अधिकार तम ।



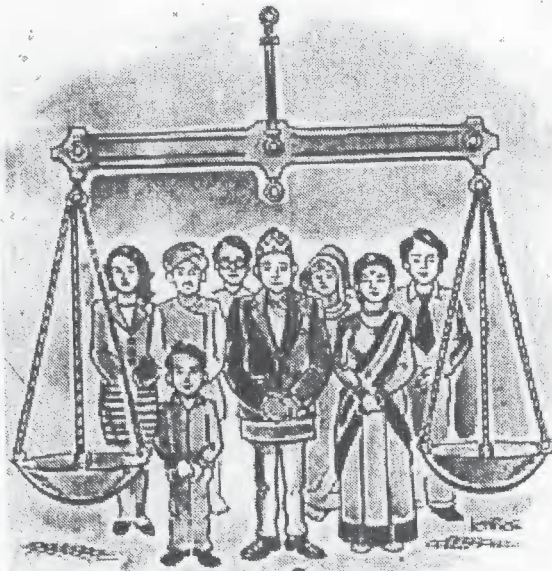
बाँदा वा दास लइबेरी खबलाई नि थेब
आरे । दासत्व नेबि दास दासीए व्यापार
प्रत्येक रूपर निषेध लबरी थेम ।



खबे म्हिलाई नि शारीरिक यातना पिब
आरे औ निर्दयी अमानुषिक वा
अपमानजक व्यवहार वा सजाय लब
आरे



कानुनए मीर प्रत्येक म्हिलाई म्हिए रूपर
मान्यता योबे अधिकार तम ।



कानूनए मीर तान समान मु नेबि बिना
भेदभाव तान कानूनए समान संरक्षणए
अधिकार तमु । चु घोषणालाई उल्लंघन
लइलबे वा उकसेबे भेदभावए बिरूद्ध
समान संरक्षणए अधिकारी तान तमु ।



संविधान वा कानूनी (कानूनइ) पिंवे होसो
अधिकारजोगो भंग लब केजोगोए बिरूद्ध
योग्य हयूल्सा अदालतए प्रभावोत्पादक
उपचारए तान लाई अधिकार मु ।



खबलाई नि मनमानी ढंगले ह्यूला तेब
वा गिरि^{तार} तार वा नजरवाद लब
आरे ।



स्वबै म्हि फिर लइदिवए फौजदारी
आरोपए बिरूद्ध निजए अधिकार नेबि
दायित्व निरोपण लइ स्वतन्त्र नेबि
न्याययुक्त अदालतै सुनेदिबे हक प्रत्येक
(जम्मै) म्हिलाई समान रूपले तम ।



दण्डनीय अपराधए आरोप लइदिबे
म्हिलाई बचिदिबे निमित्त तान चइदिब
सुविधाजोगो पिवए खुला अदालतै कानून
अनुसार अपराधी अठेरेनसम्म निज
निरापराध मादिमु ।

खबै मिह लब वा अलब तोइ केन बिले
च समयर हयूल्सा वा अन्तहयूल्सा
कानून ज्होर अपराध अमादि बिया च
के प्रति खबै नि मिह दोषी ठरिदिब आरे
नेबि खबै नि महिलाई अपराध लवर च
समयर पिल खा बे सजाय भन्दा लेहे
सजाय पिब आरे ।



स्वबै नि म्हिए गोप्यता परिवार, धीं वा पत्र
व्यवहारए प्रति मनोमानी हस्तक्षेप लब
आरे नेबि स्वबए सम्मान तथा ख्याती
फिर चोट पिंब आरे नेबि छोंब हस्तक्षेप
वा चोटए बिरूद्ध प्रत्येक म्हिलाई कानूनी
संरक्षणए अधिकार तम ।



प्रत्येक म्हिलाई प्रत्येक हयूलाए सीमाना
ज्होर स्वतन्त्रपूर्वक विचरण नेबि टिब
अधिकार तम ।

प्रत्येक म्हिलाई होसे हयूला वा अरू स्वबै
हयूला पिब नेबि होसे हयूलार ऐस्वब पूर्ण
अधिकार मु ।



लइदिबे अभियोगइले उम्कीदिबर प्रत्येक
म्हिलाई अरू हयूलार शरण किब नेबि
म्हेब अधिकार मु ।

संयुक्त राष्ट्र संघए उद्देश्य नेबि सिद्धान्तए
विपरीत केजोगो वा अराजनैतिक
अपराध जोगोए अभियोगए सम्बन्धर चु
अधिकार प्रयोग ललखाम ।



प्रत्येक म्हिलाई ह्यूलाबे नागरिकताए
अधिकार मु ।

खब नि म्हिलाई मनमानी ढंगइ निजए
नागरिकताइले बञ्चित लबआरे नबि
नागरिकता फिर्दिबा अधिकारलाई इन्कार
लब आरे ।



जाति, ह्यूल्सा वा धर्मए भेदभाव बिना
फ्रेसी म्रिस्योजोगोलाइ होसे-होसेर विवाह
लव वा परिवार स्थापना लब अधिकार
मु । बिबाहए विषयर बैबाहिक
जीवनस्तर तथा विवाह सिन्का चोबर
चमेजोगोए समान अधिकार तम ।

विवाहए इच्छा थेबे फ्रेसी म्रिस्योए पूर्ण
नेबि स्वतन्त्र सेक्रिसीरी मात्र विवाह तम ।

समाजए स्वभाविक नेबि आधारभूत
सामूहिक एकाई परिवार या नेबि समाज
नेबि ह्यूलाइले संरक्षण योंव अधिकार
चुलाई मु ।



प्रत्येक म्हिलाई क्रिन वा अरूनेबालो
मिलिर सम्पत्ति थेब अधिकार मु ।

खबै म्हिए सम्पत्ति मनमानी ढंगइ प्हेल
आयो ।



प्रत्येक म्हिलाई बिचार मत नेबि धार्मिक स्वतन्त्रताए अधिकार मु । धर्म वा मत फेर्दिव स्वतन्त्रता नेबि सार्वजनिक वा व्यक्तिगत रूपर किन वा समुहर होसे धर्म वा मतलाई शिक्षा, (स्वेबप्रिहब) अचरण, पूजा नेबि पालन लबरी प्रकट लब स्वतन्त्रता समेत चु ज्होर सम्मिलित मु ।



प्रत्येक म्हिलाई विचार, स्वतन्त्रता नेवि
प्रकाशनए अधिकार मु । बिना खबै
हस्तक्षेप मत किंव नेबि बिना रोकतोक
खबै माध्यामइले मत थोब, म्हेबा नेबि
प्रसार लब अधिकार निजलाई तम ।



शान्तिपूर्ण तरिकइले सभा लब तथा
संस्था खोल्दिब अधिकार प्रत्येक म्हिलाई
मु ।

संस्थाए सदस्य बन्दिबर खबै म्हिलाई
निकर लल आ खा ।



हयूलाए शासनरी, प्रत्यक्ष वा
स्वतन्त्ररूपले चुनदिवे प्रतिनिधिइले माग
किंब अधिकार प्रत्येक म्हिलाई तम ।

प्रत्येक म्हिलाई निजए हयूलर्बे सरकारी
जागिरजोगोर समान प्रवेशाधिकारए हक
मु ।

सरकारए शासन सत्ताए आधार जनताए
इच्छा तम नेबि छो बे इच्छा सर्वव्यापी
मताधिकारइले समयसमयर तबे निष्पक्ष
चुनावइली अभिव्यक्त लमो नेबि छोबे
चुनाव गुप्त मतदान वा छावन स्वतन्त्र
मतदानले लरम ।



समाजए सदस्यए हैसियतले प्रत्येक
म्हिलाई सामाजिक सुरूक्षाए अधिकार मु
नेबि प्रत्येक म्हिए सम्मान नेबि
व्यक्तित्वए स्वतन्त्र विकाशए निमित्त
चइदिब आर्थिक, सामाजिक नेबि
सांस्कृतिक अधिकार जोगो अन्तहयूलाए
सहयोग नेबि हयूल्साए प्रयत्नएले
हयूलाई संगठन नेबि साधन अनुसार
उपलब्ध लब अधिकार प्रत्येक महिलाई
मु ।

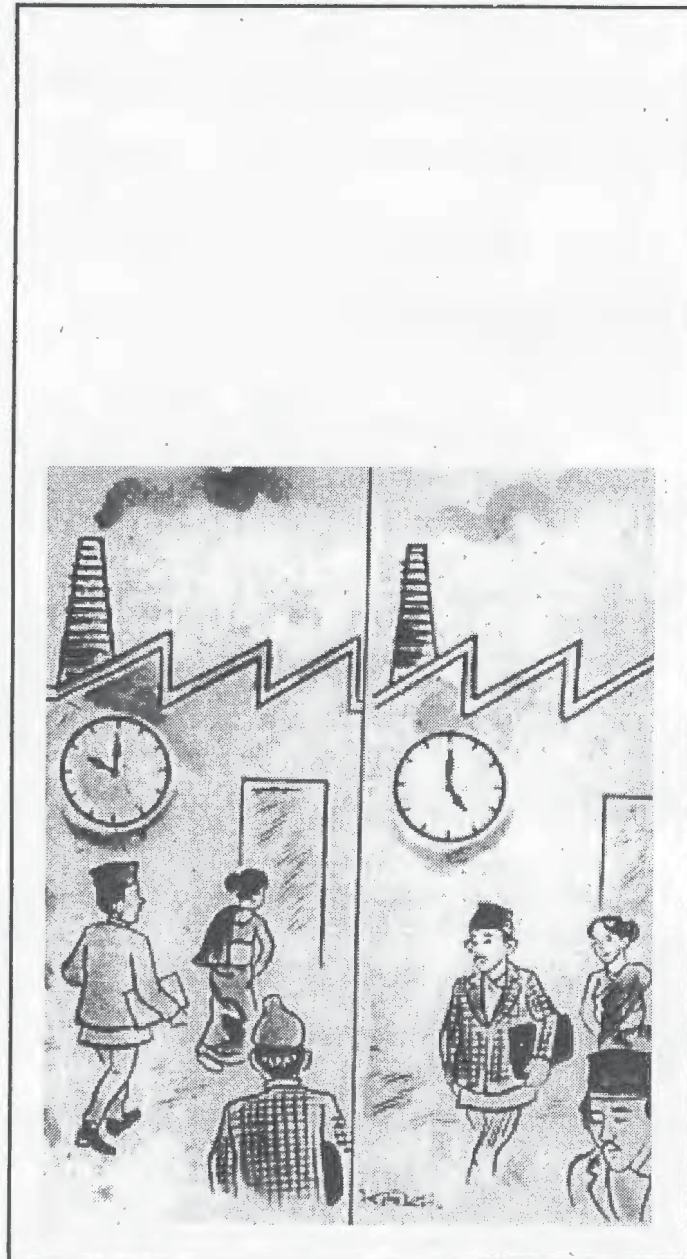


प्रत्येक म्हिलाई के लबे, होसे सएवमोजिम नोकरी रोज्दव नेबि के लबए निमित्त उचित नेबि अनुकूल परिस्थिति योंल खा ब नेबि बेकारीइले रक्षा योंव अधिकार मु ।

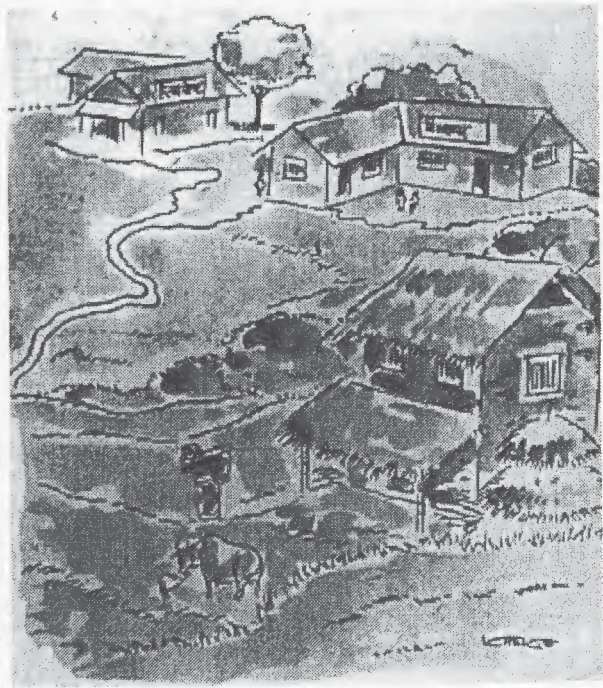
प्रत्येक म्हिलाई बिना भेदभाव समान के लागि समान ज्याला योंमु ।

के लब प्रत्येक म्हि नेबि निजए परिवारए लागि म्हिइ अधिकार अनुकूल गौरवान्वित आजीविकाको बन्दोबस्तए लागि उचित नेबि अनुकूल परिश्रमिक नेबि अन्य प्रकारए सामाजिक संरक्षणइले चए पूर्ति लब अधिकार तम ।

प्रत्येक म्हिलाई निजए हितए रक्षाए निमित्त ट्रेडयूनियन स्थापन लब नेबि चर सम्मिलित तब अधिकार मु ।

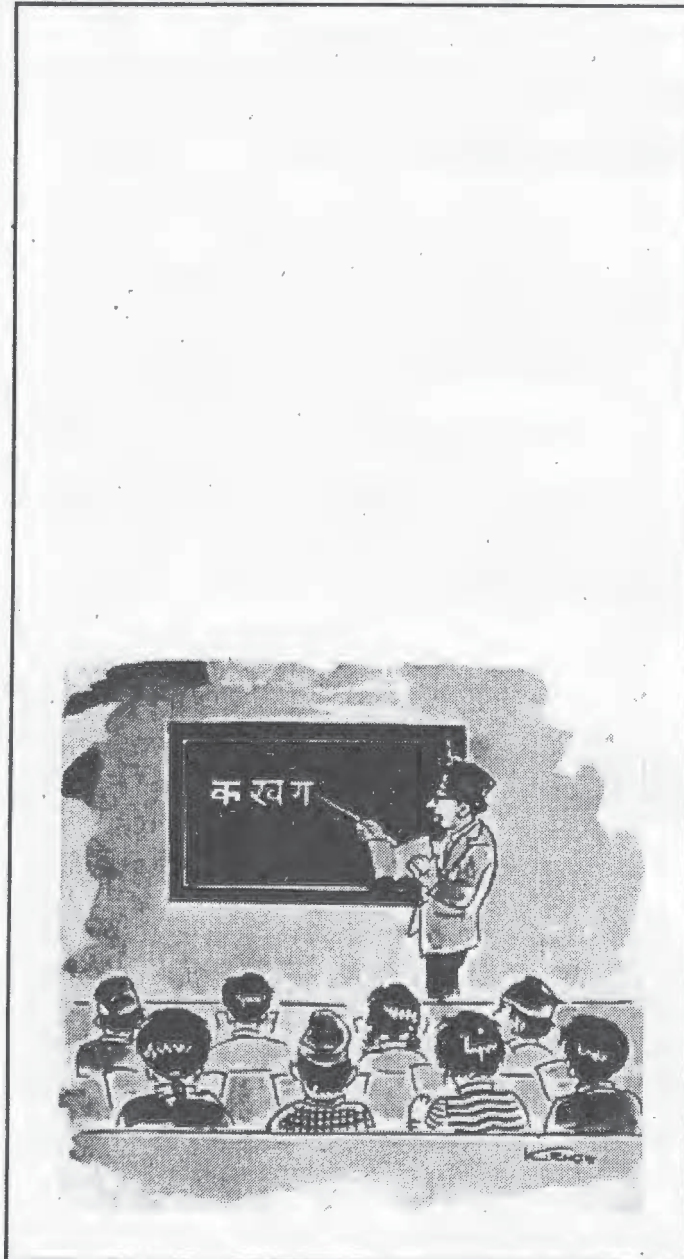


मुनासिव माफिकए के लब घण्टाए
हदबन्दी न्होर प्रत्येक म्हिलाई सबैतनिक
आवधिक विदा र विश्रामए अधिकार
मु ।



प्रत्येक म्हि नेबि निजए परिवारए स्वास्थ्य
नेबि कल्याणए लागि जीवनस्तरए
अधिकार मु नेबि चु न्होर चंब, खिंव, धीं
तथा मएलबए सुविधाजोगो नेबि चइदिब
सामाजिक सेवाजोगो नि सम्मेलित मु
नेबि नबी, ललआखांवा, विधुवा, खेबा
वा निजए भोंओ बाहिरए अरू परिस्थितिर
साधन अयोसीविया सुरूक्षाए अधिकार
मु ।

माएकोखोरए अवस्था वा कोलोअवस्थार
मुबे प्रत्येक म्हीलाई विशेष हेरचाह नेबि
सहायता योंमु । बिवाहतब नेबि विवाह
अतब माइले फिइबे कनेल्लो कोलोइ
समान सामाजिक संरक्षणए उपभोग लल
योमु ।



प्रत्येक म्हिइ खेब ढ्हिब अधिकार मु । खेब म्हिब कमसेकम प्रारम्भिक औ बुनियादी अवस्था र निःशुल्क तम । प्रारम्भिक शिक्षा अनिवार्य तम । प्राविधिक नेबि व्यावसायिक शिक्षा (खेबा ढ्हिवा) सर्वसुलभ तम नेबि उच्चस्तरए शिक्षा योग्यताए आधार र तानलाई समान रूपरी उपलब्ध तम ।

म्हिए व्यक्तित्वए पूर्ण विकास नेबि म्हि अधिकार तथा होसे स्वतन्त्रतालाई बलियो भोंब लंब तर्फ शिक्षाए प्रसार लम नेबि खेब ढ्हिबइली नै हयूला, जाति, नेबि धार्मिक समुहजोगोए माभो होसरी सदभावना, सहीष्णुता नेबि मैत्रीए विकाश लम नेबि शान्ति कायम लबए लागि संयुक्त राष्ट्र संघए प्रयत्नजोगो बडिदेव मु ।

छह छहमीलाई पिइब खेब ढ्हिब म्हेब प्राथमिक अधिकार मा बालाई मु ।



प्रत्येक म्हिइ स्वतन्त्रतापूर्वक समाजए
छयाइ जीवनर भाग किब, कलाजोगोए
आनन्द किब तथा बैज्ञानिक प्रगति नेबि
बिज्ञानजी (विज्ञानइ) पिबए सुविधाजोगोए
उपभोग लब अधिकार मु ।

प्रत्येक म्हिलाई निजइ रचना लबए स्वबै
बैज्ञानिक, साहित्यिक वा कलात्मक
कृतिइले योंब नैतिक नेबि भौतिक
उपलब्धी जोगोए संरक्षणए अधिकार
मु ।



चु घोषणार उल्लेख लबै अधिकार नेवि
स्वतन्त्रता जोगो पूर्णरूपइ योंबे लागि
प्रत्येक म्हिलाई सामाजिक नेबि
अन्तर्राष्ट्रिय व्यवस्था अधिकार मु ।



प्रत्येक म्हिल समाज प्रति कर्तव्यजोगो
तम नेबि छोब समाजर टिबेरी मात्र
व्यक्तित्वए (म्हिए) स्वतन्त्र नेबि पूर्ण
विकाश सम्भव मु ।

होसे अधिकार नेबि स्वतन्त्रताए उपयोग
लबतेरा प्रत्येक म्हिइ अरूए अधिकार
नेबि स्वतन्त्रताजोगोप्रति नि आदर नेबि
मान्यता पिव त्हुल्लुम नेबि प्रजातान्त्रिक
समाजए नैतिकता, सार्वजनिक
सुव्यवस्था नेबि सर्वसाधारणए कल्याणए
लागि चइदिब उचित आवश्यकताजोगो
योंबए उद्देश्य मात्र कानूनइ निश्चित
लबए सिमान्होर टिलत्हुमु ।

चु अधिकार नेबि स्वतन्त्रताजोगोए प्रयोग
संयुक्त राष्ट्र संघए सिद्धान्त नेबि उद्देश्यए
विपरीत खबै हालतमा उपभोग लब
आखा ।



खबै हयूला, वर्ग वा व्यक्तिइ चु घोषणा
र उल्लेख लबै अधिकार नेबि
स्वतन्त्रताजोगोइ कुठारघात लब उद्देश्यइ
वा-छोव किसिमए के योंव लबरी चु
घोषणाए व्याख्या ललाअत ।

